

SUB LEGE LIBERTAS

A bűnügyi hírszerzés kézikönyve

NYESTE PÉTER
SZENDREI FERENC

Dialóg Campus

Nyeste Péter – Szendrei Ferenc
A BŰNÜGYI HÍRSZERZÉS KÉZIKÖNYVE

SUB LEGE LIBERTAS

Nyeste Péter – Szendrei Ferenc

A BŰNÜGYI HÍRSZERZÉS
KÉZIKÖNYVE

DIALÓG CAMPUS KIADÓ ❖ BUDAPEST, 2019

A kiadvány a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001
„A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés”
címmű projekt keretében jelent meg.

Szerkesztette:
Szendrei Ferenc

Szakmai lektorok:
Tőreki Sándor
Szoboszlai-Szász Richárd

© Dialóg Campus Kiadó, 2019

© Szerzők, 2019

© Szerkesztő, 2019

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

Tartalom

Rendészeti célú felderítés és különleges nyomozási tevékenységek Európában (<i>Nyeste Péter</i>)	9
A SIM alkalmazásának fontosabb, nemzetközi jogi háttérszabályozói	15
Az Európai Unióban alkalmazható különleges, fedett nyomozási tevékenységek gyakorlati szabályai	17
A bűnüldözési célú hírszerzés és felderítés története a rendszerváltásig (<i>Nyeste Péter</i>)	31
A titkos információgyűjtés fejlődése a második világháborúig	32
Államrendészeti, politikai jellegű nyomozások	35
Az operatív tevékenység (titkos információgyűjtés) a második világháborútól a rendszerváltásig	36
A rendőrség bűnüldözési jellegű feladatai	37
Az állambiztonsági munka szabályozása	38
Az állambiztonsági és bűnüldözési célú titkos információgyűjtés szovjet mintájú logikája	40
A bűnüldözési célú hírszerzés és felderítés története a rendszerváltás után (<i>Szendrei Ferenc</i>)	43
A titkos információgyűjtés célja	48
A titkos információgyűjtés során felhasználható erők, eszközök, módszerek (különleges eszközök)	49
A titkos információgyűjtés és a rendszertudomány	51
A rendészeti célú titkos információgyűjtés (<i>Szendrei Ferenc</i>)	57
A bűnüldözési célú titkos információgyűjtés új szabályozási koncepciója	57
A titkos információgyűjtés	59
A bűnügyi felderítés (<i>Nyeste Péter</i>)	85
A korábbi szabályozásról	87
Az új bűnügyi felderítés rendszerének, szabályozásának elvei	88
A nyomozás szakaszai	90
Előkészítő eljárás	91
Az előkészítő eljárás lefolytatása	93
Előkészítő eljárás során alkalmazható leplezett eszközök	95
A leplezett eszközök alkalmazásának általános szabályai	96
Feljegyzés, alkalmazási terv	98
Bírói és ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszközök	99

Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök	102
A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök engedélyezése	106
Utólagos (sürgösségi) engedélyezés	107
Az alkalmazás tartama és az alkalmazás meghosszabbítása	108
Az alkalmazás kiterjesztése	109
Az engedély visszavonása és a leplezett eszköz alkalmazásának megtiltása	109
A leplezett eszközök alkalmazásának közös szabályai	110
Ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök (<i>Szendrei Ferenc</i>)	117
Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközökről általában	117
A bűnügyi helyzet (<i>Szendrei Ferenc</i>)	131
A bűnügyi helyzet modellje	133
A bűnügyi helyzet megismerésének forrásai	139
A bűnügyi helyzetre vonatkozó információk értékelése, elemzése	141
Elemző-értékelő munka rögzítése és az ezzel kapcsolatban végrehajtandó feladatok	141
A bűnügyi elemzés	143
A bűnüldözési munka tervezése, szervezése (<i>Szendrei Ferenc</i>)	151
A bűnüldözési munka tervezésének, szervezésének általános kérdései	151
A bűnüldöző munka tervezésének, szervezésének sajátosságai	152
A bűnüldöző munka tervezésének, szervezésének követelményei	152
Titokvédelem a bűnüldözésben (<i>Nyeste Péter</i>)	159
A titokvédelem jogszabályi alapjai	161
Minősítési szintek	164
Minősítési eljárás	165
A minősítéssel kapcsolatos feladatok	167
A minősítési jelölés megismétlése	167
A minősített irattal kapcsolatos alaki követelmények	168
A minősített adatok védelmének alapelvei	169
A minősített adat biztonságára vonatkozó általános szabályok	169
Minősített adathoz hozzáférés	170
A minősített adat megismerése	170
Minősített adat felhasználása büntetőeljárásban	171
A minősített adat felhasználása a büntetőeljárásban részt vevő személyek által	171
Minősített irat felhasználása, tárolása	171
Az adatvédelemmel kapcsolatos feladatok (<i>Szendrei Ferenc</i>)	173
Bevezetés	173
A személyes adatok védelmével kapcsolatos alapvető szabályok és fogalmak	174
A személyes adatokkal kapcsolatos alapfogalmak	174

A személyes adatok kezelésének alapelvei	175
A rendőrség kezelésében lévő személyes adatokkal kapcsolatos legfontosabb szabályok	177
A rendőrség bűnüldözési adatkezelése	178
A közérdekű adatok megismerése	179
A bűnüldözési tevékenység során használt fontosabb nyilvántartások <i>(Nyeste Péter)</i>	181
A rendőrség feladatai	181
A bűnügyi nyilvántartások rendszere	183
Elektronikus Modus Operandi nyilvántartás (eModus)	196
A titkos információgyűjtéshez kapcsolódó nyilvántartások <i>(Szendrei Ferenc)</i>	201
A Titkos Információgyűjtés Adatkezelési Rendje, valamint a „D” és „F” adattár	201
„D” adattár”	205
„F” adattár	206
Bűnügyi OSINT <i>(Nyeste Péter)</i>	209
Jogi háttér	209
OSINT (Open Source Intelligence – információszerzés nyílt forrásokból)	211
Korszerű hírszerzési modell és benne a bűnügyi OSINT helye	216
Az OSINT módszertana	218
Bűnügyi együttműködés <i>(Szendrei Ferenc)</i>	221
A bűnügyi együttműködésről általában	221
Bűnügyi együttműködés fogalma	222
A bűnügyi együttműködés	222
A bűnügyi együttműködés elvei	223
A nemzetközi bűnügyi együttműködés formái és esetei	224
A nemzetközi bűnügyi együttműködés szervezete	227
Az együttműködés első lépése – az információcsere	227
A rendőrség együttműködése	229
Az együttműködés hazai formái	230
Együttműködés a büntetőeljárásban	231
Együttműködés a nemzetbiztonsági szolgálatokkal	233
Együttműködés a titkos információgyűjtéssel kapcsolatba hozható szolgáltatókkal	241
Felhasznált irodalom	243
Irodalom	243
Jogszabályok	245
Internetes letöltések	249

Vákát oldal

Rendészeti célú felderítés és különleges nyomozási tevékenységek Európában

Nyeste Péter

Az egyre kifinomultabb és szervezettebb módszerekkel elkövetett súlyos és szervezett bűnözés elleni hatékony, de egyben törvényes fellépés eszközeként az elmúlt 15–20 évben az Európai Unió tagállamaiban is elterjedt a hírszerzésalapú rendészet során alkalmazott proaktív természetű fedett és gyakran kényszerítő jellegű (intruzív) nyomozási módszerek alkalmazása.¹ Az Európai Unió Tanácsa belgrádi vagyonszerzési projektje keretében feldolgozta a speciális, fedett nyomozási tevékenységek alkalmazására vonatkozó fontosabb európai szabályokat, és ennek során megállapította, hogy bizonyos jellegű bűncselekmények (például korrupció, vesztegetés, gazdasági jellegű bűncselekmények) esetében sokszor nincs is más lehetőség a bűncselekmény felderítésére és bizonyítására, csak speciális, fedett nyomozási módszerekkel.

Az elmúlt évtizedekben az Európai Unió tagállamainak bíróságai is elfogadták, hogy a rendészeti szervek felderítéseik, nyomozásaik során alkalmazhatnak fedett, kényszerítő jellegű nyomozási tevékenységeket, igazodva az elkövetett bűncselekmények jellegéhez és betartva a szükségesség-arányosság követelményét.

Kertész Imre már 1989-ben részletesen megvizsgálta² az európai, amerikai és izraeli *telefonlehallgatás* és az informátorok alkalmazásának szabályait. Az előbbivel kapcsolatban arra a következtetésre jutott, hogy a személyiségi jogokat súlyosan korlátozó intézkedéseket csak meghatározott konkrét bűncselekmények esetén, illetve megelőzési célból, külső engedélyezéssel és megfelelő ellenőrzési kontrollal alkalmazhatják általában. Az informátorok alkalmazásának szabályait országonként eltérőnek találta, akiket vagy konkrét ügyekben vagy általános információszerzési célból alkalmaznak.

Chantal Joubert 1995-ös kutatása során a *schengeni országokban* alkalmazott különleges, fedett nyomozási módszereket³ tanulmányozta, és arra a megállapításra jutott, hogy Belgiumban igazságügyi minisztériumi, nem nyilvános körlevél alapján, súlyos bűncselekmények esetén hajthatta végre a rendőrség az ilyen típusú tevékenységeket, bizonyos esetekben ügyészi és bírói engedélyezéssel. Hollandiában nyilvános és nem hozzáférhető közös minisztériumi direktívák alapján hajtja végre a rendőrség, bizonyos esetekben szintén külső, azaz ügyészi és bírói engedélyezéssel. Luxemburgban központi szabályozást nem talált a szerző. Franciaországban a kábítószerral kapcsolatos bűncselekmények felderítése

¹ Council of Europe Office in Belgrade (2013): *Deployment of special investigative means*. Belgrade. 7.

² KERTÉSZ Imre (1989): Rendőrség, rendőrállam, jogállam II. rész. *Belügyi Szemle*, 27. évf. 11. sz. 3–16.

³ JOUBERT, Chantal (1995): National and International Aspects of Undercover Policing. *The Police Journal*, Vol. 1995, No. 10. 305–318.

kapcsán törvényi szinten szabályozzák a meghatározott eszközöket, külső engedélyezéshez kötve. Németországban szövetségi és tartományi jogszabályok alapján a szervezett bűnözés visszaszorítása érdekében lehet folytatni, meghatározott esetekben, külső engedélyezéssel. A szerző összefoglalójában arra a következtetésre jutott, hogy a legtöbb országban az ügyész felügyeli a fedett műveletek végrehajtását, de nincs egyetértés a törvényi szabályozás szükségességében, és nincsenek közös eljárási szabályok.

Az eltelt két évtized alatt kidolgozták a speciális, fedett nyomozási eszközök, tevékenységek szabályozásának jogi és taktikai alapjait.

A speciális, fedett nyomozási tevékenységeknek különféle jogi keretei lehetnek. Az Európai Unióban a speciális, fedett nyomozási tevékenységek *rendőri vezetői engedélyezéshez, ügyési vagy bírói engedélyeztetéshez kötöttek lehetnek* az állampolgári jogok korlátozásának szintjével megegyezően. Az Európai Unió Tanácsának belgrádi szakdokumentuma⁴ a második fejezetben részletesen foglalkozik az Európai Unióban és a szakmában is közös, elfogadott fogalomként nevezett speciális, különleges nyomozási eszközök (Special Investigative Means, SIM) fogalmával és eszköztárával. „SIM alatt azokat a speciális eszközöket, módszereket értjük, amelyek segítségével fedett módon, az érintett tudta nélkül szerezhetők be bizonyítékok vagy információk, elemzett információk. Alkalmazásuk kivétel nélkül az állampolgári jogok különböző mértékű sérelmével jár, amely jogosságának igazolása az alkalmazó nyomozó hatóság vagy igazságszolgáltatási hatóság felelőssége.”⁵

Hasonlóan fogalmazza meg az Európai Unió ajánlása⁶ is a speciális nyomozási eszközök fogalmát: „Speciális nyomozási eszközökön azokat a technikákat kell érteni, amelyeket az arra feljogosított hatóságok alkalmaznak súlyos bűncselekmények és elkövetőik felderítése és nyomozása során abból a célból, hogy az érintett tudta nélkül információkat szerezzenek.” Az Európai Unió Tanácsának magyarázó jelentése szerint arra jogosult hatóságok alatt a *tagállamok igazságszolgáltatási, bűnvádi eljárási és nyomozó hatóságai érthetők*. A magyar nemzetbiztonsági rendszer polgári titkosszolgálati, még szolgáltató jellegük esetében sem értendők ebbe a körbe. A speciális nyomozási eszközök használatának az ajánlás magyarázata szerint bűncselekményekkel kell kapcsolatban állniuk, ezzel megkülönböztetve a nemzetbiztonsági jellegű tevékenységektől. A tagállamoknak a jogosult hatóságok részére megfelelő technikai, humán és anyagi erőforrásokat és folyamatos képzést kell biztosítaniuk a speciális, különleges eszközök használata során. Az Európai Unió Tanácsa legújabb bűnüldözési adatvédelmi irányelvének⁷ 14. szakasza szerint is az irányelv nem alkalmazható a nemzetbiztonsággal kapcsolatos tevékenységekre, és 3. cikkében meghatározza az illetékes hatóság fogalmát is. „Olyan közhatalmi szerv, amely hatáskörrel rendelkezik a bűncselekmények megelőzésére, nyomozására, felderítésére vagy üldözésére, illetve büntetőjogi szankciók végrehajtására, beleértve a közbiztonságot fenyegető

⁴ Council of Europe Office in Belgrade 2013.

⁵ Council of Europe Office in Belgrade 2013, 12–13.

⁶ Recommendation Rec (2005). 10 of the committee of Ministers to member states on „special investigation techniques” in relation to *serious crimes* including acts of terrorism.

⁷ A Tanács (EU) 5/2016 álláspontja első olvasatban a személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, üldözése vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 2008/1997/JHA tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről szóló európai parlamenti és tanácsi irányelv elfogadása céljából. A Tanács által 2016. április 6-án elfogadott szöveg.

veszélyekkel szembeni védelmet és e veszélyek megelőzését vagy bármely egyéb, olyan közfeladatot ellátó szerv vagy szervezet, amely a nemzeti jog alapján hatósági feladatokat lát el és közhatalmi jogosítványokat gyakorol a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése vagy üldözése, illetve büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából, beleértve a közbiztonságot fenyegető veszélyekkel szembeni védelmet és e veszélyek megelőzését.”

A fenti ajánlás és irányelv értelmében a bűnüldözési adatkezelések során nem tekinthetők illetékes hatóságnak és adatkezelőnek a nemzetbiztonsági szolgálatok, illetve esetleges adatkezelésük esetében a bűnüldöző hatóságok adatkezeléseire és ellenőrzésére vonatkozó szabályoknak kell megfelelniük. A súlyos bűncselekmény fogalmát szándékosan nem akarta megfogalmazni az ajánlás, ezzel a tagállamok nemzeti jogára hagyva annak értelmezését, de irányelvként megfogalmazta az ENSZ nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezményének 2. b) pontjában meghatározott súlyos bűncselekmény értelmezését. Eszerint a 4 éves vagy ennél súlyosabb szabadságvesztés büntetési tétellel fenyegetett bűncselekményeket kell a súlyos bűncselekmények alatt érteni.

Az ajánlás szerint a szervezett bűnözéssel kapcsolatos bűncselekmények és a terrorizmus a súlyos bűncselekmények közé tartozik. Az ajánlás szerint speciális nyomozási eszközöket akkor alkalmazhatnak az arra jogosult hatóságok, ha „elegendő okkal feltételezhető, hogy súlyos bűncselekményt követtek el vagy megkíséreltek, illetve megkísérelnek, egy vagy több meghatározott személy vagy egy még nem ismert személy vagy csoport által”. A magyarázó jelentés szerint az Emberi Jogok Európai Bíróságával egyetértésben az *elegendő okkal való feltételezés* alatt azt kell érteni, hogy feltételezhető olyan tények vagy információk létezésének a fennállása, amelyek egy független személyben azt a képzetet kelthetik, hogy az érintett személy bűncselekmény elkövetésével kapcsolatban áll. A Bíróság esetjoga alapján⁸ a felügyelt vagy ellenőrzött speciális tevékenységek, műveletek akkor felelnek meg az emberi jogok védelme és azok lehetséges korlátozása feltételeinek, ha a műveleteket a bűnügyi felderítés részét képező nyomozások során hajtják végre (az igazságszolgáltatás által felügyelten), és a vádlottnak vagy a védőnek lehetősége van az abból származó bizonyítékok, valamint az anonim tanú szavahihetőségének ellenőrzésére. A bűnvádi eljárást előkészítő nyomozások során megengedett anonim informátorok, civil személyek vagy fedett nyomozó használata, de a bírósági tárgyaláson vallomásuk bizonyítékként való értékelése kétséges lehet, ítéletet nem is lehet önmagában csak az ilyen vallomásra alapozni.

Az Európai Unió Tanácsának legújabb bűnüldözési adatvédelmi irányelve⁹ 43. szakasza szerint „Minden érintett jogosult arra, hogy megismerje és tájékoztatást kapjon, különösen, hogy az adatokat milyen célból kezelték, az időtartamot, ameddig az adatokat kezelték, és milyen címzettek kaptak adatokat. Amennyiben az ilyen tájékoztatás a személyes adatok eredetére vonatkozó információkat tartalmaz, az említett információk nem fedhetik

⁸ Emberi Jogok Európai Bírósága Lüdi kontra Svájc ügyben (12433/86) 1992. június 15-én kelt ítélete, Emberi Jogok Európai Bírósága Teixeira de Castro kontra Portugália ügyben (25829/94) 1998. június 9-én kelt ítélete, Allan kontra Egyesült Királyság ügyben (48539/99) 2002. november 5-én kelt ítélete, Ramanauskas kontra Litvánia ügyben (74420/01) 2008. február 5-én kelt ítélete, Bannikova kontra Oroszország ügyben (18757/06) 2010. november 4-én kelt ítélete.

⁹ A Tanács (EU) 5/2016 álláspontja első olvasatban a személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, üldözése vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 2008/1997/JHA tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről szóló európai parlamenti és tanácsi irányelv elfogadása céljából. A Tanács által 2016. április 6-án elfogadott szöveg.

fel természetes személyek személyazonosságát, különösen abban az esetben, ha bizalmas forrásokról van szó. Az említett jog (tájékoztatáshoz való jog) érvényesüléséhez elegendő, ha a kezelt adatok teljes körű összefoglalását érthető módon az érintett rendelkezésére bocsátják, azaz oly módon, amely lehetővé teszi az érintett számára az adatok megismerését és pontosságuk ellenőrzését.”

Az irányelv értelmében amennyiben a személyes adat forrása bizalmas, például anonim tanú, akkor kiléte nem fedhető fel, és elegendő egy összefoglaló készítése, amely alapján az érintettel kapcsolatosan beszerzett adatok megismerhetők.

Az Európai Unióban a speciális, fedett nyomozási tevékenységek (erők, eszközök, módszerek) az alábbi kategóriákba sorolhatók az Európai Unió Tanácsának belgrádi szakdokumentuma alapján:

- technikai vagy elektronikus felderítés (interception of communication);
- fizikális ellenőrzés, felderítés és megfigyelés (például távcső használatával vagy követéssel, puhatolással [surveillance]);
- *források*, együttműködők alkalmazása;
- fedett és *csaliműveletek* (beépülés és titkos vásárlások rendszere); a tagállami jogrendszerektől függően a fedett hosszú távú vagy fedett alkalmi műveleteket nyomozó vagy civil személy is végrehajthatja;
- *In flagrante* műveletek (megbízhatósági vizsgálatok).

Az Európai Bizottság Migrációügyi és Uniók Belügyek Igazgatósága által készített jelentés¹⁰ alapján a speciális nyomozási eszközöket, technikákat két részre lehet osztani: az egyik részük az úgynevezett *jogi eszközök*, amelyek az igazságszolgáltatás területéhez tartoznak (például tanúvédelem), a másik a *nyomozási eszközök*, amelyeket a rendészet alkalmazza műveletei során. A jelentés nyolc speciális nyomozási eszközt azonosított be és vizsgált meg:

- Technikai vagy elektronikus kommunikáció ellenőrzése (interception of communication): telefonlehallgatás, távközlési adatok, helymeghatározás megszerzése, távközlési eszközök, számítógép távoli észrevétlen elérése, mobil- és rádiófrekvencia-azonosító eszközök, számítógépes, internetes adatállomány-ellenőrző eszközök, amelyeket súlyosabb bűncselekmények felderítésére és általában maximum 6 hónap időtartamra alkalmaznak.
- A felderítés, megfigyelés, ellenőrzés (surveillance tevékenység) nem egységesen értelmezett a tagállamokban. Vannak olyan tagállamok, amelyek megkülönböztetnek technikai eszközökkel végrehajtott megfigyelést, felderítést, valamint technikai eszköz használata nélkül (Ausztria, Belgium, Finnország, Franciaország, Luxemburg), más tagállamok rövid vagy hosszú időtartamú megfigyelést, felderítést különböztetnek meg, illetve különbséget tesznek igazságügyi engedélyhez kötött vagy anélkül folytatható tevékenységek között. A felderítés, megfigyelés, ellenőrzés tágabb fogalomkörébe sorolhatók a megfigyelés, minták fedett módon való összegyűjtése, vizsgálata, áru fedett módon való kicserélése, videó-, fényképfelvételek fe-

¹⁰ DI NICOLA, Andrea – GOUNEV, Philip – LEVI, Michael – RUBIN, Jennifer (2014): *Study on paving the way for future policy initiatives in the field of fight against organised crime: the effectiveness of specific criminal law measures targeting organised crime*. Brussels, Final Report, February 2014.

dett módon való készítése rejtett hang-, képrögzítő, testre szerelt rejtett eszközökkel, nyomkövető, retinaszkener (például repülőtereken), hőkamerás eszközökkel.

- A fedett nyomozó tevékenységei, *nyomozása* (covert investigations) alatt az alábbi tevékenységeket értik Európában: beépülés, álvásárlás, ellenőrzött szállításban való részvétel.¹¹ A hatóság – kilétét fedőokmányok segítségével leplező – kiképzett tagja vagy civil együttműködő személy hatja végre. A *fedett nyomozások* összefoglaló névvel jellemezhető tevékenységek, a különleges eszközök, tevékenységek körébe tartozó olyan komplex tevékenység, amely egyben a fedett nyomozó/együttműködő kiválasztását, tanulmányozását, bevonását, képzését, működtetését (háttértámogatás) is jelenti. A *fedett nyomozások* téves értelmezésének elkerülése érdekében megjegyzendő, hogy a fedett nyomozó csak közreműködik a konkrét bűncselekmények nyomozása során a különleges eszközökkel elérhető célok érdekében, továbbá általánosságban is szerez információkat a bűnözői körökből meghatározott bűnüldözési hírszerzési célok érdekében. A fedett nyomozók alkalmazásának három típusa van: első az általános, szisztematikus információgyűjtés meghatározott bűncselekmények felderítése érdekében, második az álvásárlás típusú rövid távú műveletek végrehajtása, harmadik a hosszú távú, bünszervezetbe beépülés.
- Ellenőrzött szállítás (controlled deliveries): nemzetközi együttműködés keretében, bűncselekmények felderítése érdekében az érintett államok az illetékes hatóságok felügyeletével megengedik, hogy területükre be-, át- vagy kivigyenek bűncselekménnyel összefüggésbe hozható szállítmányokat az elkövetők és a szállítási útvonalak beazonosítása érdekében.
- Együttműködők foglalkoztatása (informants): az Europol meghatározása¹² alapján „informátor az a személy, aki bizalmasság garantálása ellenében olyan információkat, belső tudást ad át vagy segítséget nyújt az illetékes rendvédelmi szerveknek, illetve titkosszolgálatoknak, amelyek bűncselekmények felderítését, nyomozását és terrorcselekmények felderítését segítik elő”. Az informátorok működtetésének két jelentősebb típusa alakult ki az EU-ban, amelyeket gyakran párhuzamosan is alkalmaznak egy-egy tagállamban (például Magyarországon is). Az egyik csoportba tartoznak az Europol által kidolgozott és támogatott, az informátorok egy arra kijelölt, speciális egység általi foglalkoztatása (például NNI Felderítő Osztály), a másik modell a hagyományos, amely szerint bármely rendészeti szerv nyomozója saját maga választja ki, tanulmányozza és vonja be a saját informátorait. Utóbbi esetben az informátorok és a kapcsolattartás ellenőrzése, felügyelete csak időszakos. Az Europol ajánlása szerint az informátorok alkalmazásának a nemzeti bűnüldözési stratégia szerves részét kell képeznie.
- Közös nyomozócsoportok (joint investigation teams): bírók, ügyészek, nyomozó hatóságok tagjaiból határozott időre létrehozott csoport, amelyet speciális nyomozási célból írásbeli megállapodás alapján hoztak létre két vagy több tagállamot érintő bűncselekmények nyomozása érdekében.

¹¹ DI NICOLA et al. 2014, 266.

¹² Europol's Permanent Working Group on Informant Handling. Europol, 2012.

- Tanúvédelem (witness protection) körébe tartozik a tanúvédelmi program végrehajtása, amelyet a követelményeknek megfelelő védett tanúkkal szemben lehet alkalmazni.
- A *forró nyomon üldözés* (hot pursuit) az egyik tagállamban bűncselekmény elkövetésén tetten ért személy üldözését teszi lehetővé a határon átnyúlóan, az elfogása érdekében.

A jelentés alapján a tagállamok a leggyakrabban a technikai és az elektronikus kommunikáció ellenőrzését alkalmazzák, ezt követik az egyéb felderítési, megfigyelési eszközök, majd az együttműködők alkalmazása, utána a fedett nyomozó alkalmazása, ellenőrzött szállítások, tanúvédelem, közös nyomozócsoportok és a *forró nyomon üldözés* intézkedések állnak. Az intézkedések hasznosságát tekintve első helyen áll, kiemelten hasznos speciális nyomozási eszközként, a technikai és elektronikus kommunikáció ellenőrzése, ezt követi az egyéb felderítő, megfigyelő eszközök és az együttműködők alkalmazása, utána szintén nagyon hasznos a közös nyomozócsoportok alkalmazása, majd hasznos a fedett nyomozó alkalmazása, ellenőrzött szállítások, tanúvédelem, végül a sort a *forró nyomon üldözés* intézkedés zárja esetfüggő hasznossággal.¹³ A fentiek alapján az intézkedések rangsorában egyedül a közös nyomozócsoportok kerültek előrébb hasznosságuk megítélését tekintve.

Speciális, fedett nyomozási tevékenységeket abban az esetben lehet alkalmazni az Európai Unióban, ha:

- elérhető, megismerhető nemzeti jogszabályi felhatalmazás van;
- megfelelő engedélyeztetési és ellenőrzési eljárás van;
- alkalmazása szükséges és arányos.¹⁴

Az alkalmazás alapelvei¹⁵ a célszerűség, arányosság (bűncselekmény súlyával és a lehető legkisebb korlátozással), és utolsó alapelvként az alkalmazási feltétel, „küszöbérték” alatt értik valamely bűncselekménnyel való kapcsolatot. Ez azonban nem zárja ki a közbiztonsági veszélyhelyzet megelőzését, elhárítását szolgáló intézkedéseket (például személyvédelem) az adatvédelmi irányelvvel összhangban.

Az Európai Bizottság Migrációügyi és Unió Belügyek Igazgatósága által készített jelentés részletezi a határon átnyúló speciális nyomozási eszközök, technikák jövőbeli kihívásait. Ezek közé tartozik többek között az eltérő tagállami jogrendszerek miatt az alkalmazási feltételként előírt bűncselekményi kategóriák eltérései, az alkalmazhatóság időbeli eltérései, anyagi források hiánya, eltérő technikai (például frekvencia, GPS) lehetőségek, adminisztratív nehézségek, bonyolult ügyintézés, bizalomhiány érzékeny információk megosztásakor. Ezen problémák áthidalása, az intézkedések egyszerűsítése a jelen és a jövő egyértelmű kihívásai.

A speciális, fedett nyomozási eszközök alkalmazási szabályainak összhangban kell állniuk az Emberi Jogok Európai Egyezményének¹⁶ 6. és 8. cikkében foglaltakkal, azaz a fair eljárás (tisztességes tárgyaláshoz, magán- és családi élet tiszteletben tartásához való

¹³ Europol's Permanent Working Group on Informant Handling 2012, 226.

¹⁴ Council of Europe Office in Belgrade 2013, 13.

¹⁵ DI NICOLA et al. 2014, 243.

¹⁶ 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről.

jog) követelményeivel. A speciális, fedett nyomozási eszközök szükségképpen érinthetnek véttlen személyeket is, ez nem akadályozza alkalmazásukat, de be kell tartani az adatvédelmi rendelkezéseket. Az Emberi Jogok Európai Egyezménye alapján az állampolgári jogokat korlátozó intézkedéseknek a nemzeti jogban pontosan meghatározottnak és megismerhetőnek kell lennie.

A SIM alkalmazásának fontosabb, nemzetközi jogi háttér szabályozói

A speciális, fedett nyomozási eszközök alkalmazhatóságára vonatkozó fontosabb nemzetközi jogszabályok az alábbiak:

- 2006. évi CI. törvény az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről (UNTOC)¹⁷
- 2005. évi CXXXIV. törvény az Egyesült Nemzetek Szervezete Meridában, 2003. december 10-én kelt Korrupció elleni Egyezményének kihirdetéséről (UNCAC)¹⁸
- 2004. évi LXXIX. törvény az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23-án kelt Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezményének kihirdetéséről (Cyber-crime-egyezmény)
- A Tanács 2002/475/IB kerethatározata (2002. június 13.) a terrorizmus elleni küzdelemről

A fent említett nemzetközi jogszabályok és azok körében keletkezett további nemzetközi és hazai jogszabályok egyértelműen ki is jelölik, hogy a speciális nyomozási eszközök elsődlegesen mely bűncselekmények felderítésére és bizonyítására alkalmazhatók. A speciális eszközök segítségével *valós idejű felderítés és bizonyítás lehetséges* a fenti négy, nehezen felderíthető és bizonyítható bűncselekményi körben.

- 2002. évi XLIX. törvény az Európa Tanács Strasbourgban, 1999. január 27-én kelt Korrupcióról szóló Büntetőjogi Egyezményének kihirdetéséről;
- 2005. évi CXVI. törvény az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-én kelt egyezmény és az egyezmény 2001. október 16-án kelt kiegészítő jegyzőkönyve kihirdetéséről (18., 19., 20. cikk);
- 2006. évi LXXXIX. törvény az Európai Unióról szóló szerződés K.3 cikke alapján létrehozott, a vámigazgatási szervek közötti kölcsönös segítségnyújtásról és együttműködésről szóló, Brüsszelben, 1997. december 18-án kelt Egyezmény kihirdetéséről (Nápoly II. Egyezmény, 21. cikk: határon átnyúló megfigyelés, 22. cikk: ellenőrzött szállítás, 23. cikk: speciális, fedett nyomozási tevékenység, 24. cikk: közös különleges nyomozócsoportok);
- A Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i schengeni megállapodás vég-

¹⁷ 2006. évi CI. törvény az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről (UNTOC) 20. cikke.

¹⁸ 2005. évi CXXXIV. törvény az Egyesült Nemzetek Szervezete Meridában, 2003. december 10-én kelt Korrupció elleni Egyezményének kihirdetéséről (UNCAC) 50. cikke.

- rehajtásáról (40. cikk: határon átnyúló figyelés, 41. cikk: forró nyomon üldözés, 73. cikk: ellenőrzött szállítás);
- A Tanács 2006/960/IB kerethatározata (2006. december 18.) az Európai Unió tagállamainak bűnüldöző hatóságai közötti, információ és bűnüldözési operatív információ cseréjének leegyszerűsítéséről;
  - Az Európai Parlament és a Tanács 2011. április 5-i 2011/36 EU irányelve az emberkereskedelem megelőzéséről és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról;
  - Az Európai Parlament és a Tanács 2014/41/EU (2014. április 3.) irányelve a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról (19. cikk: Titkosság, 28. cikk: A bizonyítékok valós idejű, folyamatos, illetve meghatározott ideig tartó gyűjtésével járó nyomozási cselekmények, 29. cikk: Speciális, fedett nyomozási tevékenység, 30. cikk: Titkos távközlési információgyűjtés más tagállam által nyújtott technikai segítséggel);
  - Az Európai Tanács Miniszteri Bizottsága 2005-ös irányelve (Recommendation Rec) és annak magyarázó jelentése.¹⁹

A jelentés szerint a speciális nyomozási eszközök (Special Investigative Techniques, SIT) a súlyos bűncselekmények és a terrorista cselekmények elleni fellépés eszközei, amelyek alkalmazásának összhangban kell állnia az emberi jogokkal. A speciális nyomozási eszközök olyan eszközök, amelyeket a kompetens hatóságok abból a célból alkalmaznak, hogy súlyos bűncselekményeket felderítsenek, és elkövetőiket beazonosítsák oly módon, hogy arról a célszemély ne szerezzen tudomást. Ellenkező esetben az intézkedés hatástalanná válhat. A *titkosság* célja nem a feltételezett elkövető magatartásának a megváltoztatása, hanem csak az információk beszerzése. Különleges nyomozási eszközöket az igazságszolgáltatási, büntetőeljárás és nyomozó hatóságok alkalmazhatnak a nemzeti joguk szerint, ezzel megkülönböztetve a nemzetbiztonsági jellegű tevékenységektől. A jelentés *különleges nyomozási eszközök alatt érti*: a fedett műveleteket, amelyeket fedett (titkos) nyomozásokban alkalmaznak, fedővállalkozások alkalmazását, informátorok alkalmazását, ellenőrzött szállítás, megfigyelés (határon átnyúló is) alkalmazását, elektronikus felderítés, telekommunikáció ellenőrzése (telefon, e-mail, fax), titkos kutatás, álvásárlás és más hasonló álműveletek végrehajtása.

A Tanács ajánlása szerint a különleges nyomozási eszközök nemzeti szabályozási keretének az alábbiaknak kell megfelelnie:²⁰

- tartalmaznia kell azokat a körülményeket, feltételeket, amikor ilyen eszközöket lehet alkalmazni;
- a nemzeti jognak megfelelő szabályokat kell tartalmaznia az ilyen eszközök használatának ellenőrzése és felülvizsgálata érdekében (igazságszolgáltatási vagy más független hatóság által);
- az eszközök alkalmazhatóságának a súlyos bűncselekmények felderítésére, nyomozására kell korlátozódnia és arányosnak kell lennie;

¹⁹ Recommendation Rec (2005). 10 of the Council of Europe Committee.

²⁰ Council of Europe Office in Belgrade 2013, 80.

- a jogosult hatóságok csak akkor alkalmazhatnak ilyen eszközöket, ha más módon nem elérhető a kívánt cél;
- az eszközök alkalmazásának eredménye bíróság előtt felhasználható legyen;
- az eljárási szabályoknak olyannak kell lenniük, hogy az ilyen módon beszerzett bizonyíték felhasználható legyen;
- a jogosult hatóságoknak megfelelő erőforrásokat kell rendelkezésre bocsátani az eszközök alkalmazásához (humán, technikai, anyagi);
- a telekommunikációs, közlekedési adatok kezelésének, tárolásának meg kell felelnie az állampolgári jogok védelme követelményének;
- a különleges nyomozási eszközök olyan eszközök lehetnek, amelyek megfelelnek a bizalmasság, integritás, felhasználhatóság követelményének;
- a nemzetközi és regionális együttműködési egyezményekben foglaltakat be kell tartaniuk a részes államoknak (rendőrségi, igazságszolgáltatási).

Az Európai Unióban alkalmazható különleges, fedett nyomozási tevékenységek gyakorlati szabályai

A speciális, különleges eszközök alkalmazására vonatkozó általános európai szabályozás bemutatását követően az egyes európai tagállamok szabályozását mutatom be.

Az Európai Unió tagállamaiban alkalmazható speciális (fedett) nyomozati tevékenységek felmérése érdekében 2015-ben, majd *A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés* című kiemelt projekt, *A kriminalisztika fejlesztési irányai* című Ludovika Kiemelt Műhely keretében 2018-ban kérdőívet állítottunk össze és küldtük ki az Európai Unió tagállamai részére az Europol Magyar Összekötő Irodán keresztül, valamint személyesen is egyeztettünk az Europol nemzeti összekötő irodák tagállami képviselőivel. A kérdőívek a konkrét gyanú megállapítása előtti és a büntetőeljárás során alkalmazható speciális nyomozati tevékenységek végrehajtásának és azok alkalmazásának aktuális jogszabályi hátterét kutatta, különös tekintettel a 2018-as magyar büntetőeljárás szabályozás változásaira.

A kérdőívre 2015-ben 11 tagállami válasz érkezett, 2018-ban 13 tagállami válasz részben ugyanazon tagállamok részéről. A válaszok és interjúk feldolgozása alapján, a megjelölt jogszabályhelyek összehasonlító elemzésével, továbbá a tagállami büntetőeljárás és rendőrségi törvények releváns részeinek összehasonlításával készítettük el összegzésünket. A tagállami szabályozás minél szélesebb körű megismerése érdekében 2015-ben a wiesbadeni magyar rendőrségi összekötőn keresztül feltártam németországi speciális nyomozási lehetőségeket, 2018-ban az Europol Német Összekötő Iroda képviselőjével készítettünk interjút. 2018-ban az Europol Francia Összekötő Iroda képviselőjével is készítettünk interjút, valamint a strukturált kérdőívünkre is válaszoltak. 2015-ben feldolgozták a román gyakorlatot a román büntetőeljárás törvény alapján. 2018-ban a spanyol, görög, osztrák és angol Europol összekötő irodák is megválaszták a kérdőíves felmérésünket, ezzel szélesedett az európai különleges nyomozási tevékenységek gyakorlatára vonatkozó ismeretünk.

Az alábbi tagállamok különleges nyomozási gyakorlatáról szereztünk ismereteket a felmérések során: Hollandia, Észtország, Litvánia, Finnország, Lengyelország, Horvátország, Szlovákia, Szlovénia, Málta, Ciprus, Bulgária, Románia, Franciaország, Egyesült Királyság, Ausztria, Spanyolország, Görögország.

A terjedelmi korlátok miatt ezek közül csak néhányat van lehetőségünk bemutatni:

Finnország

A skandináv országokban a proaktív rendészeti eszközök (proactive police powers) alkalmazása a 2001-es New York-i terrorista merényletet követően kezdett elterjedni.²¹ Ezt megelőzően külön szabályozás nem volt a terrorista jellegű cselekmények felderítésére. A dán, a norvég, az izlandi és a finn törvényhozás az Európai Unió Tanácsának 2002/475 IB kerethatározata alapján 2002-ben és 2003-ban építette be a terrorizmus tényállását a büntetőjogi szabályozásába, amely számos előkészületi jellegű tényállást büntetni rendelt. A jogi szabályozás kiterjesztése, valamint a technikai felderítés rohamos fejlődése következtében a fedett kényszerítő jellegű rendészeti eszközök (covert coercive means) fejlődése volt megfigyelhető a skandináv államokban is, ahogy Európa-szerte. Finnországban a korábban csak állam elleni bűncselekmények és kábítószer-kereskedelem felderítésére alkalmazható telefonlehallgatás és telekommunikációs adatok ellenőrzését, valamint hírközlési adatok és technikai nyomkövetést lehetővé tevő technikák alkalmazhatóságát kiterjesztették az összes súlyos bűncselekmény felderítésére, sőt a legsúlyosabb esetekben titkos kutatást is lehetővé tettek.²²

A terrorista és súlyos bűncselekmények megelőzése, felderítése érdekében a hagyományos bűncselekmény *gyanúküszöbe* is megváltozott Finnországban és a többi skandináv országban is. Finnországban az 1995-ös rendőrségi törvény reformja során a bűncselekmények megelőzését, elhárítását lehetővé tevő kényszerítő eszközöket az ágazati szabályozóban helyezték el, míg a nyomozási eszközöket a kényszerintézkedésekről szóló törvényben (Coercive Measures Act). A megelőző rendészeti intézkedések alapja a bűncselekmény megelőzését és elhárítását szolgáló *igazolható alapon nyugvó feltételezés* és a bűncselekmény meghatározott büntetési tétele lett (minimum 4 éves szabadságvesztéssel fenyegető). Az előkészületi jellegű bűncselekmények széles elkövetési lehetőségei és a gyanú fogalmának kiterjesztése miatt a fedett, kényszerítő jellegű eszközök alkalmazásának lehetősége megnövekedett. A legsúlyosabb proaktív rendészeti intézkedések és az állampolgári jogok érvényesülése egyensúlyának megteremtése érdekében a skandináv államok (Izland kivételével) a büntetőeljárás szabályozásában²³ bevezették, hogy az érintett érdekeinek védelme érdekében ügyvédet vagy egyéb jogi képviselőt kell kirendelni, aki a fedett, kényszerítő jellegű intézkedés (például telefonlehallgatási kérelem) bevezetésének elbírálásakor a bíróság előtt képviseli az érintett érdekeit, mivel az eljárás fedett jellege kizárja az érintett jogainak egyéb módon történő érvényesítését. A képviselő megismerheti az ügyet, meghallgatásra tehet javaslatot, és egyéb szóbeli és írásbeli kiegészítést tehet. Az ilyen jellegű intézkedések törvényességének másik ellenőrzési lehetőségeként Norvégiában parlamenti ellenőrzési bizottságot hoztak létre, amely az összes proaktív nyomozási és megelőző jel-

²¹ HUSABØ, Erling Johannes (2013): Counterterrorism and the expansion of Proactive Police Powers in the Nordic States. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, Vol. 14, No. 1. 3–23.

²² HUSABØ 2013, 7.

²³ Norvég büntetőeljárás törvény 100a. §, dán büntetőeljárás törvény 784. §, svéd büntetőeljárás törvény 27. §, finn kényszerintézkedésekről szóló törvény 5a. §, 6a. § tartalmazza, hogy az érintett érdekeit ügyvédnek kell képviselnie.

legű intézkedést jogosult ellenőrizni. Svédországban 2008-ban hozott létre a kormány egy biztonsági és integritásvédelmi bizottságot, amely a titkosszolgálatok és a rendőrség fedett intézkedéseinek törvényességét jogosult vizsgálni. Dániában is hasonló testület működik.

A finn speciális, fedett nyomozási tevékenységeket a rendőrségi törvény (Police Act)²⁴ 5. fejezete szabályozza, illetve a kényszerintézkedések alkalmazásáról szóló törvény (Coercive Measures Act)²⁵ 10. fejezete írja le a fedett kényszerintézkedések (covert coercive means) szabályait. A rendőrségi törvényben meghatározott bűncselekmény-megelőzési és -felderítési feladatokat a fejezetben szabályozott módon hajthatják végre a nyomozó hatóságok, illetve a külön törvényekben szabályozott hatóságok (vám- és pénzügyőrség, határőrség).

A fedett intézkedések alkalmazásának célja, hogy információkat szerezzenek a bűncselekmények megállapításához vagy kizárásához. A fejezetben szabályozott fedett intézkedéseket meghatározott bűncselekmények felderítése vagy megelőzése érdekében, illetve általában a legalább 4 évi szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények esetén lehet alkalmazni.

A rendőrségi törvény alapján a finn belügyminisztérium a különböző minisztériumok hatáskörébe tartozó bűncselekmények felderítése érdekében kijelöl olyan egységeket, akik előnyomozásokat folytathatnak.

Az Európai Ügyészek Konzultatív Testületének kérdésére adott finnországi tájékoztatás alapján az előnyomozásokat folytató hatóságok önállóan végzik tevékenységüket és gazdálkodnak, de szorosan együttműködnek az ügyészséggel.²⁶ Előnyomozásokat hajt végre a rendőrség, a vámőrség, a határőrség és a katonai nyomozó hatóság, akik felelősek azért, hogy megállapítsák vagy kizárják a bűncselekmény gyanúját. Az ügyészség is folytat ilyen tevékenységet, amennyiben hivatásos állományú személy a gyanúsított. A bünyogi nyomozásról szóló törvény (The Criminal Investigation Act)²⁷ szerint az előnyomozó hatóság nyomozást indít abban az esetben, ha gyanú merül fel arra, hogy bűncselekmény elkövetése történt.

Az előnyomozást folytató hatóságok tervezik meg és döntenek arról, hogy mely körülmények tisztázása, illetve milyen ügyek megoldása igényel előnyomozást.

Az előnyomozó hatóság köteles jelezni az ügyészség részére amennyiben megnyit egy aktát, illetve azt megelőzően szóban egyeztetet az ügyésszel az ügy körülményeiről. Ezt követően az előnyomozást az erre jogosult hatóság folytatja le, amelynek során folyamatosan egyeztetet az ügyészséggel annak érdekében, hogy az előnyomozás eredménye megfelelő legyen a későbbi büntetőeljárás szabályoknak. Az előnyomozás eredménye alapján az ügyész dönti el, hogy szükség van-e a büntetőeljárás lefolytatására. Az ügyésznek kulcsszerepe van abban is, hogy eldöntse, milyen kényszerintézkedéssel (jogsérelemmel) járó eszközöket kell alkalmazni az előnyomozás során, noha ezt a nyomozó hatóság is el tudná dönteni,

²⁴ *Police Act*. Elérhető: <http://finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1995/en19950493.pdf> (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)

²⁵ *Coercive Measures Act*. Elérhető: https://imolin.org/doc/amliid/Finland/Finland_Coercive_Measures_Act_1987.pdf (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)

²⁶ *Questionnaire for the preparation of the Opinion No. 10 of the CCPE on the relationship between prosecutors and police and/or other investigation bodies Strasbourg, 2015*. Elérhető: http://coe.int/t/dghl/cooperation/ccpe/opinions/travaux/OP_10_Finland.pdf (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)

²⁷ *The Criminal Investigation Act*. Elérhető: <https://finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2011/en20110805.pdf> (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)

de mivel az előnyomozás és a büntetőeljárás sikere a megfelelően alkalmazott eszközökön múlhat, ez az ügyész részvételét igényli.

A finn rendőrségi törvény részletesen szabályozza a speciális nyomozati eszközök alkalmazásának jogi és végrehajtási lehetőségeit. Általánosságban kijelenthető, hogy a törvény szerint csak bizonyos bűncselekmények és büntetési tétel esetén lehet ilyen információszerző eszközöket alkalmazni. A rendőrségi törvény szerint, ha a személy viselkedése vagy egyéb körülmények *megfelelő okot* szolgáltatnak a meghatározott bűncselekmény elkövetésének gyanújára, akkor megelőzési, megszakítási, felderítési célból alkalmazható a speciális nyomozási lehetőség. Kényszerintézkedéseket (jogkorlátozó intézkedéseket) a törvény szerint akkor lehet alkalmazni, ha szükségessége, a bűncselekmény súlya, és a bűncselekmény felderítésének fontosságához fűződő érdek alapján, „erősen igazolható”.

Finnországban mind a rendőrségi törvény, mind a kényszerintézkedésekről szóló törvény alapján a konkrét gyanú megállapítása előtt és a büntetőeljárás alatt is alkalmaznak humán együttműködőket (informátorokat) időbeli korlátozás nélkül, *a rendőrség döntése alapján*. Leplezett megfigyelés végrehajtása közterületen és magánterületen *az ügyész engedélyével* 6 hónapi időtartamban végezhető a büntetőeljárás előtt és alatt.

Telekommunikációs forgalom (telefon, e-mail) ellenőrzése *bírói engedély* alapján 1 hónap időtartamra engedélyezett mind a büntetőeljárás alatt, mind azt megelőzően. A *titkos kutatás nem engedélyezett*. A postai küldemények ellenőrzését *az ügyész engedélyezi* 1 hónap időtartamra mind a büntetőeljárás alatt, mind azt megelőzően. Fedett nyomozó tevékenységét általános információszerzés, mélyfedés és bizalmi vagy álvásárlás céljából *az ügyész és a bíró* engedélyezheti 6 hónap időtartamra mind a büntetőeljárás alatt, mind azt megelőzően. Az ellenőrzött szállítást *az ügyész engedélyezi* szintén mind a büntetőeljárás alatt, mind azt megelőzően. A speciális nyomozási lehetőségek eredménye rendőrségi, személyes adatokat tartalmazó aktákba kerül, az együttműködők részére személyi aktát állítanak ki. A speciális nyomozási tevékenységekről összefoglaló jelentést kell készíteni a Belügyminisztérium számára évente, amelyet a parlament hagy jóvá.

Hollandia

A holland büntetőeljárás IV. A és V. C fejezete tartalmazza *A nyomozás speciális erői*²⁸ címszó alatt a speciális nyomozati tevékenységeket, amelyeket 2000 februárjában iktattak be a törvénszövegbe. A holland szabályozás külön eljárási szabályokat tartalmaz a *nem szervezeten elkövetett bűncselekmények* és a *súlyos és szervezeten, illetve bünszervezetben elkövetett bűncselekmények elleni harc*, illetve a *terrorizmus elleni harc* felderítése, nyomozása érdekében. A holland szabályozás alapján *csak büntetőeljárás keretében* alkalmazhatók a speciális nyomozási tevékenységek, de bünyügyi hírszerzési tevékenységek (például együttműködő személyek foglalkoztatása, a gyanúra okot adó körülmények feltérképezése stb.) a holland rendőrségi törvény alapján lehetségesek. A lehető legkorábban be kell vonni az ügyészt, ha bűncselekmény gyanúját állapítják meg. A büntetőeljárás keretében lehe-

²⁸ Elérhető: [http://ejtn.eu/PageFiles/6533/2014%20seminars/Omsenie/Wetboekvan Strafvordering_ENG_PV.pdf](http://ejtn.eu/PageFiles/6533/2014%20seminars/Omsenie/Wetboekvan%20Strafvordering_ENG_PV.pdf)
(A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)

tőség van úgynevezett *felfedező nyomozás* végrehajtására is, ha bizonyos tényekből és körülményekből arra lehet következtetni, hogy meghatározott személyek, csoportok olyan bűncselekmény elkövetését tervezik vagy követik el, amely a törvény szerint lehetőséget ad speciális, fedett nyomozati tevékenység bevezetésére.

Ilyen tények, körülmények lehetnek a folyamatosan, hasonló jellegű súlyos bűncselekmények elkövetése, az elkövetett hasonló bűncselekmények jellege, módja, a bűncselekmények egymáshoz való kapcsolódása. Ilyen esetben az ügyész további bűncselekmények megelőzése céljából elrendelheti a személyek, a csoport vizsgálat (felfedező nyomozás) alá vonását. Az ügyész dönti el, hogy a speciális nyomozási lehetőségekből, tevékenységekből származó mely jelentések, tárgyi bizonyítási eszközök lehetnek relevánsak a nyomozás számára. Az ügyész akkor emeli be ezeket az eszközöket a büntetőeljárás anyagába, ha az nem veszélyezteti a nyomozás érdekeit. A személyekre irányuló nyomozások anyagait *súlyos bűncselekmény aktában* (*serious crime file*) tárolják az adatvédelmi törvénynek megfelelően. A terrorcselekmények megelőzése, felderítése érdekében a személyek, csoportok vizsgálatára irányuló *felfedező nyomozások* információi az ügyész által kezdeményezett és bírói jóváhagyással létrehozott úgynevezett automatizált fájlrendszerbe tölthetők, amelybe a részt vevő felek adatokat tölthetnek fel és nyerhetnek ki belőle, azokat összehasonlíthatják más rendőrségi adatokkal, akták adataival.

Hollandiában a büntetőeljárások során informátorokat alkalmaznak maximálisan 3 hónap időtartamra, az ügyész engedélyével, információgyűjtési célból. Továbbá a megállapodásban meghatározott időtartamra bírói engedéllyel a civil személyek részére is engedélyezett a bünszervezetbe beépülés, mind a nem szervezeten elkövetett bűncselekmények, mind a súlyos és szervezett bűncselekmények elkövetésének tervezése és elkövetése esetén.

Leplezett megfigyelés végrehajtása büntetőeljárás alatt, közterületen az ügyész engedélyével maximálisan 3 hónapi időtartamban végezhető. Magánterületen, de nem magánlakásnak minősülő helyen történő megfigyeléshez ügyészi engedély szükséges, amely az engedélyben meghatározott időtartamig folytatható. Telekommunikációs forgalom (telefon) ellenőrzése bírói engedély alapján kezdetben 4 hét időtartamban végezhető (sürgős esetekben az ügyész engedélyezi). Titkos kutatás nem engedélyezett. E-mail ellenőrzése bírói engedély alapján végezhető (sürgősségi engedéllyel az ügyész engedélyezi). Postai küldemények ellenőrzése bírói engedély alapján lehetséges.

Fedett nyomozó tevékenységét rendszeres, általános információszerzés céljából az ügyész engedélyezheti 3 hónap időtartamra a büntetőeljárás alatt. Az engedélyezés időtartama meghosszabbítható. Mélyfedésű fedett nyomozó tevékenységének és bünszervezetbe való beépülésének engedélyezésére – a Legfőbb Ügyészség jóváhagyásával – az illetékes ügyész jogosult.

Az engedélyezett időtartam a konkrét eset alapján változhat. Áruk, telekommunikációs adatok és szolgáltatások bizalmi vagy álvásárlását az ügyész engedélyezi az engedélyben meghatározott időtartamra. Az ellenőrzött szállítást is az ügyész engedélyezi.

Horvátország

Horvátországban 1998 óta lehet különleges nyomozási intézkedéseket végezni a büntetőeljárás törvény alapján. 1998-ban a Belügyminisztérium létrehozott egy speciális bizonyíték-

szervő egységet, amely a büntetőeljárás törvény alapján, az ügyész rendelkezései szerint végzi a különleges nyomozási intézkedések végrehajtását olyan személlyel (személyekkel) kapcsolatban, aki(k) a megalapozott gyanú szerint a törvény 334. §-ában felsorolt bűncselekményeket követhettek el vagy követnek el. A rendőrségi törvény alapján a gyanú megállapítására vagy kizárására irányuló elsődleges nyomozati intézkedések végrehajtása lehetséges, különleges előnyomozati intézkedések (megfigyelés) 15 napig történhetnek, amelyeket további 15 nappal meg lehet hosszabbítani. Horvátországban 2008-ban kezdődött el a büntetőeljárás reformja, amelynek legutóbbi jelentősebb módosítása 2013-ban történt, és ezzel a korábbi úgynevezett „mix eljárási forma” helyébe a „rész eljárási formula” lépett.²⁹ Az idézett szerzők szerint a *büntetőeljárás megindítása előtt* számos intézkedés és tevékenység végezhető, amelyek két részre oszthatók: felderítő tevékenységek, intézkedések és bizonyítékszerző eljárások. A büntetőeljárás előtti felderítő jellegű nyomozási intézkedések, tevékenységek megegyeznek az ágazati rendőrségi törvény szabályozásával, de ezek csak bizonyítékszerző eljárások, a gyanúsított szabadságát korlátozó intézkedések és speciális bizonyítékszerző eljárások lehetnek. A 2008-ban elkezdett reform jegyében a bírósági eljárást megelőző eljárást felosztották előzetes nyomozati és nyomozati részre (XVI. fejezet), büntetőeljárás nyomozásra, vizsgálatra (XVII. fejezet), bizonyítékszerző tevékenységekre (XVIII. fejezet) és vádemelésre (XIX. fejezet). Az *előzetes nyomozati rész tartalmazza*: a bűnüldözési feladatokat, az előzetes nyomozást, a halaszthatatlan bizonyítékszerző tevékenységeket és a bizonyítékszerző tevékenységeket az ismeretlen elkövetővel szemben.

A reform legfontosabb része az előzetes nyomozati eljárási résszel kapcsolatban az volt, hogy az eljárás az ügyész rendelkezési jogosultságába tartozik, akinek a munkáját a rendőrség és nyomozók segítik. Az eljárási törvény a büntetőeljárás kezdeményezését és a megindítását külön definiálta. A büntetőeljárás részét képező nyomozást igénylő bűncselekmények esetén, az annak „előstádiumát” képező előzetes nyomozás megindításáról az ügyésznek nem kell formális döntést hoznia, de az ennek során beszerzett bizonyítékokról tájékoztatnia kell a gyanúsítottat.

A régi büntetőeljárás törvény csak részben szabályozta az ilyen jellegű tevékenységeket, amelyeket a rendőrségi törvényben részleteztek, az új büntetőeljárás törvény már részletesen szabályozza. Az előzetes nyomozást igénylő tevékenységeket a rendőrség gyakran feladatának ellátása során észleli. Ezek azok a tevékenységek, amikor megfelelő gyanú merül fel arra, hogy valaki bűncselekményt követett el. A lehetséges elkövetők és társaik, a szervezet felderítése, a nyomok felkutatása, a rejtési lehetőségek feltárása olyan jellegű tevékenységet igényel, amely eltérő karakterű a büntetőeljárás során végrehajtott nyomozástól. Az előzetes nyomozás tárgyát képező feladatok jelentős személyi, anyagi és szervezeti erőforrást igényelnek, amelyek a rendőrségnél állnak rendelkezésre, ezért ők tudják azt végrehajtani. A reform jegyében az ügyész rendelkezési, egyetértési jogosultsága kiterjedhet ezekre a tevékenységekre is. Az előzetes nyomozás során gyakran szenzitív adatokat, szenzitív módszerekkel szereznek be, ezért az eljárások és a benne szereplő személyek adatai is – minősítettek. A közreműködőkkel is titoktartási nyilatkozatot íratnak alá.

²⁹ PAVLIČEK, Josip – GLUŠČIĆ, Stjepan (2014): *Preliminary investigation according to the Croatian Criminal Procedure Act*. Ohrid, International Scientific Conference. Elérhető: http://criminalisticassociation.org/Documenti/PRELIMINARY_INVESTIGATION_2014612145958.pdf (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)

A súlyos bűncselekmények bizonyítására az eljárási reform speciális bizonyítékszerző tevékenységeket vezetett be, amelyek alkalmazásának feltételei a következők:

- olyan körülmények fennállása, amelyek alapján *a nyomozás egyéb módon nem végrehajtható* vagy aránytalan nehézséggel járna;
- bűncselekmény elkövetésének elegendő gyanúja, ami *meghatározott személy* irányába mutat, mivel az intézkedéseket személy ellen kell elrendelni (ismeretlen személy ellen is folyhat előzetes nyomozás);
- *meghatározott bűncselekmény* gyanúja, katalogizált bűncselekmények felsorolása;
- az elrendelésnek *pontos leírást* kell tartalmazni, hogy kivel szemben, milyen speciális bizonyítékszerző eljárást alkalmaznak, az alkalmazás szükségességét alátámasztó tényeket, a határidőt, az alkalmazás helyét.

A speciális bizonyítékszerző eljárásokat a rendőrség különleges egysége hajtja végre, amelyről napi jelentéseket készít, és az összefoglalót az ügyész rendelkezésére bocsátja. Az eljárás befejezését követő 2 napon belül az érintettet tájékoztatni kell a speciális eljárás alkalmazásáról.

Az ügyésznek halaszthatatlan elrendelési lehetősége van (24 órán belül bírói jóváhagyást kell kérnie, abban az esetben, ha magánlakást érint, 8 órán belül). A speciális bizonyítékszerző akciók határideje a legsúlyosabb bűncselekmények esetén 18 hónap, a közepes súlyú bűncselekmények esetén 12 hónap, a kisebb súlyú bűncselekményeknél 6 hónap. Horvátországban a büntetőeljárás során és azt megelőzően is lehet informátorokat alkalmazni az ágazati törvény 40. § szabályozása szerint, rendőrségi vezetői döntés alapján. Az informátorok időbeli megkötés nélkül alkalmazhatók a törvényben meghatározott bűncselekmények felderítése érdekében. A közterületen történő megfigyelés a rendőrségi törvény 80. §-a szerint a büntetőeljárás során és azt megelőzően is rendőrségi vezetői engedéllyel alkalmazható maximum 30 nap időtartamra. A magánterületen történő megfigyelés a büntetőeljárás 332. §-a szerint büntetőeljárás előtt és büntetőeljárás során, bírói (ügyészi) engedéllyel lehetséges maximum 6 hónap időtartamra, amelynek hosszabbítása újabb 6 hónapokkal (12, 18 hónapra) lehetséges.

Telekommunikációs forgalom (telefon, e-mail) és postai küldemények ellenőrzése a 332. § alapján bírói engedély alapján lehetséges az előnyomozás és a büntetőeljárás során is maximum 6 hónap időtartamra, amely további 6 hónappal hosszabbítható meg. Halaszthatatlan esetben az ügyész jogosult elrendelni a bíró 24 órán belüli utólagos jóváhagyásával. A telekommunikációs forgalom ellenőrzését a rendőrség hatja végre folyamatos ellenőrzéssel, az információk elemzésével. Titkos kutatás nem hajtható végre. Fedett nyomozó tevékenysége rendszeres, általános információszerzés céljából a rendőrségi törvény 12. §-a szerint rendőrségi vezető engedélyével alkalmazható időbeli korlát nélkül.

Fedett nyomozó tevékenységét mélyfedésben, bizalmi vagy álvásárlását, ellenőrzött szállítást bíró engedélyezhet maximum 6 hónap időtartamra, amelynek hosszabbítása újabb 6 hónapokkal (12, 18 hónapra) lehetséges.

Szlovénia

Szlovéniában a rendőrségi törvény 11. §-a szabályozza a bűnügyi információk megszerzésének és értékelésének lehetőségeit, folyamatát, amely során titkos együttműködői személyek információit is összegyűjtik, értékelik, elemzik annak érdekében, hogy a bünszervezetekkel kapcsolatos és bűncselekmények megelőzésére vonatkozó vezetői döntéseket, intézkedéseket elősegítsék. A rendőrségi törvény 44. §-a alapján *diszkrét megfigyelés és célzott ellenőrzés* hajtható végre határellenőrzés, rendőrségi és vámellenőrzés során a SIS rendszerben elhelyezett jelzés alapján meghatározott bűncselekmények elkövetőivel vagy lehetséges elkövetőivel szemben.

Szlovéniában a különleges nyomozási tevékenységeket a büntetőeljárás törvény³⁰ 15. fejezete szabályozza a bírósági eljárást előkészítő részben. A 148. § értelmében amennyiben bűncselekmény elkövetésének gyanújára okot adó körülmények merülnek fel, a rendőrségnek meg kell tennie a felderítéshez és az elkövető megállapításához szükséges lépéseket, össze kell gyűjtenie a büntetőeljárás megindításához (megalapozott gyanú meglétéhez) szükséges információkat.

Ennek során a törvényben felsorolt nyílt, illetve együttműködői információgyűjtő tevékenységek folytathatók. Az információgyűjtés során, annak eredményéről jelentést vagy feljegyzést kell készíteni. A gyanú megalapozása esetén a rendőrség által folytatott információgyűjtésről összefoglaló bűnügyi jelentés készül az ügyész részére.

A 149/a. § alapján amennyiben megalapozott a gyanú, hogy a törvényben meghatározott bűncselekményt követtek el, követnek el vagy szándékoznak elkövetni, illetve előkészületet tesznek az elkövetésre, és más módon nem lehet felderíteni, megakadályozni, ebben az esetben speciális nyomozási tevékenységet lehet alkalmazni a gyanúsítottal és ismeretlen elkövetővel szemben. Különleges nyomozási tevékenységet a rendőrségi vezető, az ügyész és a nyomozási bíró engedélye alapján lehet végrehajtani. A 153. § értelmében a (149/a. §, 150. §, 151. §, 155/a. § szabályai szerint) különleges nyomozási tevékenységek eredményét (közlemények, iratok, tárgyak stb.) a tevékenység összefoglaló jelentésével együtt át kell adni az ügyész részére. A nyomozási bíró engedélyével rögzített eredményt az ügyész átadja a nyomozási bírónak törvényességi vizsgálat céljából. Az eredményt a nyomozati iratokban kell elhelyezni az adatvédelmi szabályoknak megfelelően.

Szlovéniában a büntetőeljárás során és azt megelőzően is lehet informátorokat alkalmazni rendőrségi vezetői döntés alapján, ők időbeli megkötés nélkül alkalmazhatók a törvényben meghatározott bűncselekmények felderítése érdekében. A közterületen történő megfigyelést a büntetőeljárás törvény 149/a. §-a szerint a büntetőeljárás során ügyészi, illetve bírói engedéllyel lehet alkalmazni maximum 2 hónap időtartamra, amelyet hosszabbítani lehet további 6 hónapokkal, maximum 36 hónapra, bűncselekménytől függően. A magánterületen történő megfigyelés a büntetőeljárás törvény 149/a. § (6) bekezdése szerint a büntetőeljárás során bírói engedéllyel lehetséges maximum 2 hónapi időtartamra, amelynek hosszabbítása újabb 2 hónapokkal lehetséges.

Telekommunikációs forgalom (telefon, e-mail) és postai küldemények ellenőrzése a 150. § és 151. § alapján bírói engedély alapján lehetséges a büntetőeljárás során maximum

³⁰ *Criminal Procedure Act*. Elérhető: <http://policeja.si/eng/images/stories/Legislation/pdf/CriminalProcedureAct2007.pdf> (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)

1 hónap időtartamra, amely további 1 hónap időtartammal hosszabbítható meg (maximum 6 hónapig, bizonyos esetekben maximum 3 hónapra). Titkos kutatás nem végezhető. A fedett nyomozó tevékenységét rendszeres, általános információszerzés, mélyfedés, bizalmi és álvásárlás, ellenőrzött szállítás céljából a büntetőeljárás törvény 155. §-a szerint az ügyész engedélyezi maximum 2 hónapra, ami további 2 hónapokkal meghosszabbítható, maximum 24 hónapig (bizonyos esetekben 36 hónapig). Egyes esetekben – például hangfelvétel készítése – a fedett nyomozó tevékenységét a nyomozási bíró engedélyezi.

Németország

Németországban alapvetően a szövetségi szintű büntetőeljárás törvény és a tartományi szintű rendőrségi törvények szabályozzák a speciális, fedett nyomozási eszközök (verdeckte Massnahmen) alkalmazásának szabályait. A tartományi szintű szabályozások eltérők lehetnek, de figyelemmel vannak a büntetőeljárás szabályaira. A rendőrség az elsődleges információk ellenőrzése érdekében, illetve az úgynevezett veszélyelhárítás (Gefahrenabwehr) érdekében nyílt és speciális nyomozási intézkedéseket alkalmazhat a tartományi szintű törvényi szabályozásokban is részletezett módszerekkel. A tartományi szintű rendőrségi törvényekben nevesített bűncselekmények, illetve az állam biztonságát veszélyeztető bűncselekmények felderítése, megakadályozása érdekében a rendőrség *különleges módszerekkel végrehajtott személyes adatok gyűjtését* folytathatja előzetes nyomozás keretében. Már a büntetőeljárás megindítása előtt is lehetséges akár elektronikus hírközlési adatok ellenőrzése is bírói engedéllyel, de csak úgynevezett veszélyelhárítási célból.

Alapvető szabály azonban, hogy a gyanú megalapozódása esetében haladéktalanul értesíteni kell az ügyészt, és nyomozást kell indítani az ügyész által adott nyomozási számon. Ettől kezdve a rendőrség az ügyész rendelkezéseinek megfelelően hajtja végre a bűncselekmények felderítését, nyomozását.

Az alábbiakban az európai rendőrségi gyakorlat egyik mintájaként tekinthető németországi szabályozást foglalom össze – amely inspiráló lehet a magyar reformkonceptióra is – a magyar rendőrség német szövetségi, Bundeskriminalamt (BKA) rendőri összekötő tisztjének jelentése alapján:

„A legfontosabb kiindulópont, hogy Németországban a nálunk *»titkos információgyűjtésnek«* nevezett tevékenység a büntetőeljárás szerves része, vagyis annak keretén belül zajlik. Ennek megfelelően az alkalmazható lehetőségek és azok előírásai, feltételei (két kivétellel: ellenőrzött szállítás, bizalmi személy mint szükséges eszköz; a szerző megj.) a német büntetőeljárás törvényben vannak rögzítve. A német rendőri munka következtében nem ismeri ennek a tevékenységnek a nálunk *»nyílt«* nyomozástól elkülönített formáját, függetlenül attól, hogy a nyomozást elrendelték-e vagy milyen stádiumban van.

Sőt, Németországban ilyen jellegű tevékenység nem folytatható, ha az nem eleve az illetékes ügyész által elrendelt (egyetlen fajta, ha úgy tetszik *»nyílt«*) nyomozás részeként, az ügyész által meghatározott módon, valamint az alkalmazható lehetőségek többségében az állampolgári jogok időszakos korlátozására felhatalmazott nyomozási bíró által engedélyezett keretek között folyik.

Németországban is a rendőri nyomozati tevékenység alapfeltétele a gyanú felmerülése. A rendőrség tudomására jutott alapinformáció kapcsán (például *»bizalmi személytől«*,

Vertrauensperson) a hatóság mérlegelheti, hogy az megalapozott-e vagy esetleg további, de még saját hatáskörben elvégezhető pontosítás szükséges. Ezek a további lépések azonban csak olyanok lehetnek, melyek a célszemély állampolgári jogait nem sértik.

Ilyen például, adatbázisokban való ellenőrzés, más rendőrhatalóság megkeresése vagy rövid ideig tartó egyszeri megfigyelés, ami a 24 órát viszont nem haladhatja meg, illetve két napnál többet nem hidalhat át. Alapvető szabály azonban, hogy a nyomozóhatóság a gyanú megállapítása esetén minél korábban vonja be az ügyészt.

Amennyiben az alapinformációból eleve vagy ezeknek a további, saját rendőri hatáskörben megtett intézkedéseknek az eredményeképpen bűncselekmény gyanúja merül fel, ettől a pillanattól kezdve a rendőrség már nem mozoghat önállóan, hanem az igazságügy kontrollja alatt tevékenykedik az alábbi módon. A bűncselekmény gyanújáról, akkor is, ha az »titkos« forrásból (bizalmi személy alkalmazását az ügyész hagyja jóvá) származik, a rendőrhatalóság írásban értesíti az illetékes ügyészséget. Az ügyészség, amennyiben helyt ad ennek az álláspontnak, nyomozást rendel el és az aktát nyomozási számmal látja el. Az ügyész ettől kezdve tényleges ura lesz az ügynek.

A nyomozás során, beleértve a nálunk »titkos információgyűjtés«-ként definiált tevékenységet is, a rendőrhatalóság folyamatos konzultációt folytat az ügyésszel, javaslatokat tehet, de az ügyész az, aki a nyomozás során következő lépéseit meghatározza, illetve végrehajtását a nyomozó hatóságnak utasításba adja. Nagyon leegyszerűsítve: ettől kezdve a rendőrség a szakmai munkájával tölti ki az ügyészség által a vádképesség érdekében meghatározott és elrendelt feladatokat.

Kivételt képez, ha a keletkezett információ tartalma, közvetlen veszély elhárítása miatt, azonnali intézkedést igényel. Ebben az esetben a rendőrség megteheti a szükséges intézkedéseket, amiről 3 napon belül az ügyészséget utólag, írásban értesíti.³¹

Ha informátortól vagy bizalmi személytől származik az információ, amely alapján megindul a büntetőeljárás, az ő személyazonosságuk nem szerepel a jelentésben és bírósági tárgyaláson sem kell megjeleníteniük, ezzel biztosítva a forrás védelmét.

A nyomozás során az adatok védelmét a „szolgálati használatra” jelzés biztosítja, amely minden nyomozati iraton alkalmazott általános védelmi szint. Ez nem azonos a nálunk alkalmazott „korlátozott terjesztésű” minősített adattal. A felderítés, nyomozás adathordozóit Európa más tagállamaiban is hasonlóan védik, ami nálunk a „nem nyilvános” adatvédelmi rendelkezésnek lenne megfeleltethető. Ettől magasabb védelmi szintet csak államvédelmi, terrorelhárítási feladatok esetében alkalmaznak.

Németországban informátorok (egyszeri) és bizalmi személyek (hosszú távú, szerződéses) alkalmazására van lehetőség a büntetőeljárás törvény általános felhatalmazása szerint, amelynek részletszabályait egy belügy- és igazságügyi minisztériumi közös iránymutatás szerint kell végrehajtani.³² Az iránymutatás szerint bizalmi személyek alkalmazása, azaz bizalmasság/titkosság biztosításával történő együttműködés kialakítása és azok „bevetése” elsősorban a súlyos bűncselekmények, szervezett bűnözés, az illegális fegyver- és kábítószer-kereskedelem, pénzhamisítás és az állam biztonságát veszélyeztető bűncselekmények esetén lehetséges. A közepesen súlyos bűncselekmények esetében ez egyedi mérlegelés

³¹ DANI Zoltán (2013): *A titkos információgyűjtés Németországban és szabályozása*, Wiesbaden. Jelentés az ORFK részére.

³² *Richtlinien für das Strafverfahren und das Bussgeldverfahren (RiStBV)*.

Elérhető: http://home.arcor.de/bastian-voelker/RiStBV-Anlage_D.pdf (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)

alapján lehetséges, mindig az eset súlyossága, fontossága alapján. Csekély súlyú bűncselekmények felderítése, bizonyítása esetén nem alkalmazhatók.

A bizalmassági igérvényt az ügyész biztosítja (halaszthatatlan esetben egy rendőrségi vezető) az együttműködő személy részére, amikor más módon a nyomozás célja nem érhető el. Az együttműködő személy kiválasztását, tanulmányozását követően a bizalmi személyeket az ügyész beleegyezésével egy 4110. számú, valódi név nélküli, általános akta-ba vonják be. Az iránymutatás részletezi a fedett nyomozók és a fedésben lévő nyomozók alkalmazásának szabályait is.

Németországban a különleges nyomozási intézkedések az alábbiak lehetnek:³³

- informátorok és bizalmi személyek bevetése, alkalmazása (StPO³⁴ 152. §, 161. §, 163. §);
- fedett nyomozó, fedésben lévő nyomozó bevetése, alkalmazása (StPO 110a–110c. §);
- rövid távú megfigyelés – amely 24 óránál rövidebb időtartamú, illetve 2 napnál többet nem hidal át – rendőrségi vezetői, illetve ügyészi engedély alapján lehetséges [StPO 161. § (1), 163. § (1)];
- tervszerű, hosszú távú megfigyelés (24 óránál hosszabb), amelyet bíró engedélyez, halaszthatatlan esetben rendőrségi vagy ügyészi engedéllyel a bíró 3 napon belüli utólagos jóváhagyásával (StPO 163f. §);
- speciális technikai eszközök bevetése (StPO 100h. §);
- speciális kép- és hangrögzítés megfigyelés során a tényállás felderítése vagy az elkövetők tartózkodási helyének megállapítása céljából alkalmazható. Veszélyelhárítás során rendőrségi engedélyezés, utólagos ügyészi tájékoztatás mellett, egyéb esetben ügyészi, bírói jóváhagyással lehetséges;
- határon átnyúló megfigyelés a schengeni végrehajtási egyezmény 40. §-a és 44. §-a szerint lehetséges;
- minta-, bizalmi, álvásárlás (StPO 110aff. §) az ügyész engedélyével lehetséges;
- ellenőrzött szállítás (StPO 152. §, 161. §, 163. §) részletszabályait nemzetközi egyezmények tartalmazzák, ügyészi engedélyhez kötött;
- telekommunikációs ellenőrzés (StPO 110a. §, 100b. §, 100g. §, 101. §, 148. §, TKG);
- telekommunikációs ellenőrzés a büntetőeljárás törvény és a telekommunikációs törvény alapján lehetséges meghatározott bűncselekmények esetében, bírói engedéllyel, maximum 3 hónap időtartamban, amely további 3 hónappal meghosszabbítható;
- nemzetközi mobiltelefon-előfizető azonosítása forgalmazási, helymeghatározási adatok alapján (IMSI Catcher, StPO 100i. §, 100a. §); meghatározott bűncselekmények esetében, bírói engedéllyel maximum 6 hónapig lehetséges, amely egy alkalommal további 6 hónappal meghosszabbítható. Halaszthatatlan esetben ügyészi engedéllyel a bíró utólagos, 3 napon belüli jóváhagyásával;
- akusztikai lehallgatás magánlakáson kívül (StPO 100f. §, 101. §) meghatározott bűncselekmények esetén, bírói engedéllyel maximum 3 hónap időtartamra engedélyezhető, amely további 3 hónappal meghosszabbítható;

³³ THIEDE, Frank – WINKLER, Sabrina – LEHRMANN, Bianca – MÜLLER, Judit – GOLZ, Nadja (2014): *Offene und Verdeckte Ermittlungsmassnahmen*. Wiesbaden, Bundeskriminalamt.

³⁴ *Strafprozessordnung (StPO)*. Elérhető: <http://gesetze-im-internet.de/bundesrecht/stpo/gesamt.pdf> (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)

- akusztikai lehallgatás magánlakásban (StPO 100c. § (1), 100d–100e. §, 101. §) meghatározott bűncselekmények esetén, bírói engedéllyel maximum 1 hónap időtartamra engedélyezhető, amely további 1 hónappal meghosszabbítható, ötszöri hosszabbítást követően a legfelsőbb bíróság dönt a további alkalmazhatóságról;
- postai küldemények ellenőrzése (StPO 99. §, 100. §, 101. §) meghatározott bűncselekmények esetében bírói engedéllyel maximum 3 hónap időtartamra engedélyezhető, amely további 3 hónappal meghosszabbítható. Halaszthatatlan esetben ügyészi engedéllyel a bíró utólagos, 3 napon belüli jóváhagyásával;
- bankkártya-tranzakciók figyelése (StPO 161. §, 163. §, 161a. §) meghatározott bűncselekmények esetében ügyészi engedéllyel lehetséges.

Míndezen kívül a tanúvédelem és a koronatanú-védelem során alkalmaznak különleges nyomozási intézkedéseket Németországban.

Franciaország

Franciaországban a bűnügyi rendőrség központi igazgatósága felelős a nemzeti és nemzetközi vonatkozású szervezett bűnözői tevékenységek felderítéséért. Franciaországban a bűnügyi rendőrség kilenc interregionális, három regionális igazgatóságból és a központi igazgatóságból áll.

A bűncselekmények felderítését és nyomozását a bűnügyi rendőrség végzi, amelynek alkalmazottai többek között a National Police és a Gendarmerie testületéből áll. A bűnügyi rendőrség intézkedéseinek irányítása a kerületi ügyészség alá tartozik. A bűnügyi rendőrség feladata a bűncselekmények felderítése, bizonyítékok beszerzése és az elkövetők beazonosítása a bűnügyi nyomozás kezdeményezéséig. Az előzetes nyomozás megindításról haladéktalanul tájékoztatni kell az ügyészt, és a befejezését követően a teljes ügyiratot, tárgyakat át kell adni részére. A súlyos bűncselekmények felderítése érdekében már 1808-ban, a napóleoni büntetőeljárás törvénykönyvben bevezették az előnyomozási szakaszt és a nyomozási bíró intézményét.³⁵

A bűnügyi nyomozás elrendelését követően a nyomozó hatóságok az igazságügyi hatóságok rendelkezéseinek megfelelően hajtják végre feladataikat. A büntetőeljárás törvény³⁶ első könyv második fejezete tartalmazza az előzetes rendőrségi nyomozásra vonatkozó szabályokat, és a negyedik könyv tartalmazza a speciális eljárásokat, köztük a telekommunikációs ellenőrzés és a szervezett bűnözés elleni fellépés során alkalmazható eljárási szabályokat.

Az első könyv 1. fejezet 11. cikke leszögezi, hogy a védelem jogainak érvényesülését megengedő jogszabályhelyek alkalmazásán kívül a nyomozás és annak során végrehajtott intézkedések hivatali (szolgálati) titoknak minősülnek. Az esetleges visszaélések elkerülése és a gyanúsított jogainak érvényesülése érdekében az ügyész saját kezdeményezés alapján vagy a felek megkeresésére jogosult az intézkedések törvényességét ellenőrizni. Az előze-

³⁵ DELMAS–MARTY, Mireille – SPENCER, J. R. (2012): *European criminal procedures*. Cambridge, Cambridge University Press. 10.

³⁶ *Code of Criminal Procedure*. Elérhető: <http://legislationline.org/download/action/download/id/1674/file/848f4569851e2ea7eabfb2ffcd70.htm/preview> (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)

tes rendőrségi nyomozást a bűnügyi rendőrség alkalmazottja saját kezdeményezésre vagy az ügyész felhívására indíthat. A saját kezdeményezésű előzetes nyomozás esetén az ügyészt 6 hónapon belül tájékoztatni kell annak fejleményeiről, ügyészi felhívás esetén az ügyész rendelkezése szerinti határidőre kell befejezni az előnyomozást.

Az előzetes nyomozás során a bűncselekmény elkövetőjének beazonosítását követően az ügyészt tájékoztatni kell ennek tényéről és az azt alátámasztó bizonyítékokról. Az 5 évi vagy annál súlyosabb szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény esetén a nyomozási bíró engedélyezheti az ügyész előterjesztése alapján a gyanúsított tudta nélküli kutatási, házkutatási, lefoglalási cselekmények végrehajtását.

Telekommunikációs közlemények lehallgatását legalább 2 évi szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények felderítése, nyomozása érdekében engedélyezi a nyomozási bíró a bűnügyi nyomozás során maximum 4 hónap időtartamra, amely meghosszabbítható. A közleményeket a rendőrség hivatalos jelentés formájában rögzíti az ügyiratban, és mellé csatolja a zárt, hitelesített formátumú adathordozókat. A negyedik könyv XXV. fejezetében meghatározott bűncselekmények esetében speciális eljárási szabályok alkalmazhatók. Az előzetes nyomozás (inquire) és a bűnügyi nyomozás (investigation, prosecution, trial) keretében végrehajtott eljárási cselekmények során, a fejezetben meghatározott bűncselekmények esetében, eltérő nyomozati tevékenységeket lehet alkalmazni.

Felderítés

A bűnügyi rendőrség az ügyész tájékoztatását követően felderítő tevékenységet folytathat olyan személyekkel szemben, akik a törvény 706–73,74. cikkeiben foglalt bűncselekmények elkövetésével feltehetően gyanúsíthatók vagy gyanúsíthatók, illetve bűncselekménnyel összefüggésbe hozható tárgyak, javak, termékek hollétét, meglétét felderíthetik. A kerületi ügyészt vagy a kerületi bíróságot előzetesen értesíteni kell arról, hogy területükön ilyen felderítő tevékenységet folytatnak.

Bűnszervezetbe beépülés (infiltráció)

Ha az előzetes nyomozás vagy a nyomozás célja más módon nem érhető el, az ügyész vagy az ügyész véleményének kikérését követően a nyomozási bíró engedélyezheti a törvényben felsorolt bűncselekmények esetében a bűnügyi rendőrség tagjának a bűnszervezetbe beépülést, hogy felderítse a bűncselekmény elkövetőit. Tevékenysége során nem bírhat rá bűncselekmények elkövetésére más személyeket. A beépülés során a nyomozó vezetőtisztje készíti el a hivatalos jelentéseket, amely csak azokat az elemeket tartalmazza, amelyek a bűncselekmény felderítését szolgálják. A beépülést 4 hónapra lehet engedélyezni, amelyet a nyomozási bíró meghosszabbíthat. A nyomozási bíró az engedély időtartama alatt is bármikor megszüntetheti a beépülést. A beépülési akció befejezését követően az engedélyt az ügy irataihoz kell csatolni. A beépülést végrehajtó fedett nyomozó valós adatait az eljárás egyik szakaszában sem lehet nyilvánosságra hozni, kivételesen tanúként meghallgathatja az engedélyező vagy perbíró.

Kutatás, házkutatás, lefoglalás végrehajtható magánlakásnak nem minősülő területen, illetve halaszthatatlan esetben magánlakásban is a felsorolt bűncselekmények felderítése során, az előzetes nyomozás keretében a törvényben meghatározott időtartamon kívül is, nyomozási bíró engedélyével (ügyész előterjesztése alapján).

Telekommunikációs rendszerek lehallgatása

Amennyiben szükséges, a felsorolt bűncselekmények esetén az előzetes nyomozás keretében is végrehajtható telekommunikációs rendszer lehallgatása, rögzítése, közlemények fordítása, feldolgozása az ügyész előterjesztése alapján nyomozási bírói engedéllyel maximum 15 nap időtartamra, ami egyszer meghosszabbítható.

Kép és hangrögzítés gépjárműben és magánlakásban

Amennyiben szükséges, a felsorolt bűncselekmények esetén az ügyész előterjesztésére a nyomozási bíró engedélyezheti az igazságügyi rendőrség tagjainak, hogy technikai eszközöket helyezzenek el vagy szereljenek ki gépjárműből vagy magánlakásban. A kép- és hangrögzítés maximum 4 hónap időtartamra engedélyezett, amely meghosszabbítható. A végrehajtásról készült jelentést és a hitelesített hanganyagokat az ügyirathoz kell csatolni.

Technikai számítógépes rendszerekbe történő belépési adatok összegyűjtése, IMSI catcher alkalmazása, online titkos nyomozás (706–95–4–5, 76–102–1–9, 706–87–1). A legtöbb különleges nyomozási intézkedést 2004-ben szabályozták a büntetőeljárás törvényben, amelyek alkalmazását fokozatosan engedi meg a törvény az ügyész vagy a nyomozási bíró rendelkezése alapján.

A különleges nyomozási intézkedéseket a Francia Belső Biztonsági Törvény alapján is lehet alkalmazni (French Internal Security Code) titkos információgyűjtés céljára. 2015-ben került sor ennek a reformjára, mivel jogilag nem volt kellően szabályozva a személyes adatokra irányuló titkos információgyűjtés. Ma már a titkos információgyűjtés engedélyezésének és végrehajtásának is teljesítenie kell azokat a követelményeket, amelyeket a büntetőeljárás törvény támaszt a különleges nyomozási intézkedésekkel szemben.

A bünyügyi rendőrség központi igazgatósága használhatja ezeket a titkos információgyűjtési módszereket a szervezett bűnözés és a terrorcselekmények megelőzése, felderítése érdekében. Az alkalmazható titkos információgyűjtő módszerek az alábbiak:

- online belépési adatok megszerzése;
- valós idejű hozzáférési adatok megszerzése a célpont beazonosítása érdekében veszélyelhárítás céljából;
- valós idejű termináleszköz-használati adatok;
- hozzáférés belépési adatokhoz;
- kommunikáció ellenőrzése nemzetbiztonsági érdekből;
- lehallgató és vizuális rögzítést végrehajtó eszközök és készülékek elhelyezése magánlakásban;
- számítógépes adatokhoz hozzáférés;
- magánlakásban, gépjárműben végzett titkos kutatás és technikai eszköz elhelyezése.

Franciaországban a bünyügyi hírszerzést a bünyügyi rendőrség központi igazgatóságának egysége, a szervezett bűnözéssel kapcsolatos információk operatív és stratégiai elemzéséért felelős osztálya (SIRASCO) hatja végre központi szinten.

A bűnüldözési célú hírszerzés és felderítés története a rendszerváltásig

Nyeste Péter

Az információk titkos vagy fedett¹ módon történő beszerzése, ellenőrzése ősidők óta az ember egyik legmeghatározóbb feladata. Az emberiség történelme során a társadalmi fejlődés és az azzal együtt járó munkamegosztás az információgyűjtésre is hatással volt. Az évezredek során folyamatosan fejlődő *katonai felderítés* egyik ágának a harctéri (taktikai) felderítés, a másik ágának a stratégiai jelentőségű információk megszerzésére szakosodott hírszerzés tekinthető. A katonai felderítés szakmai alapszabályait már az i. e. VI. században élt Szun-ce hadvezér írásaiból is megismerhetjük, illetve már az ókori rómaiaknál is szervezett formában működött a katonai hírszerzés.

A bűnüldöző hatóságok proaktív bűnüldözési célú hírszerző és nyomozástámogató tevékenysége Európában a XVIII. században kezdett kialakulni francia mintára, Eugene Françoise Vidocq párizsi titkosrendőrsége alapján. Hazánkban a XIX. század végére alakult ki a detektív testület létrejöttével. A politikai (polgári) hírszerzés szervezetrendszere az 1920-as évektől épült ki hazánkban a rendőrség detektív testületeinek és a csendőrség erre jogosult nyomozó hatóságainak a feladataként.

A modern *bűnüldözési célú hírszerzést* az Alaptörvényben megjelenített bűnüldözési célok érdekében, a bűnüldözési ágazati törvényekben megjelenített feladatszabás alapján végrehajtott, a magán- és családi élet, a magánlakás és -levelezés tiszteletben tartásához és ehhez szorosan kapcsolódó információs önrendelkezéshez, az információáramlás szabadságához és a személyes adatok védelméhez fűződő jogot is korlátozható, proaktív információszerző tevékenységként jellemezhetjük.² *A bűnüldözési célú hírszerzést stratégiai és taktikai hírszerzésre lehet tagolni.*

A stratégiai bűnüldözési hírszerzés célja a vezetők stratégiai döntéshozatalának megalapozása. A stratégiai döntéshozatal elősegíti a bűnözés nemzetközi és hazai helyzetében bekövetkezett vagy várhatóan bekövetkező lényegi változások nyomon követését és az azokra történő reagálást. A taktikai bűnüldözési hírszerzés célja többek között az ágazati törvényekben meghatározott feladatok körébe tartozó, bűnügyileg releváns körülmények, elsődleges információk ellenőrzése, az együttműködő személyek kiválasztása, tanulmányozása, ellenőrzése, védelme, személy- és objektumvédelem. Bűncselekmény gyanúja

¹ A fedett intézkedésnek, végrehajtásnak két formája van: *leplezett*, amely során a végrehajtó kilétét nem leplezi, csak eljárásának, intézkedésének a célját; a *konzpirált* végrehajtás során mind az eljáró kiléte, mind a végrehajtás célja titkolt.

² NYESTE Péter (2016): *A bűnüldözési célú hírszerzés története, rendszerspecifikus sajátosságai, szektorális elvei*. Budapest, NKE–HDI. PhD-értekezés.

esetén az információk, adatok beszerzése és ellenőrzése tradicionális és speciális nyomozási tevékenységek végrehajtásával lehetséges. Utóbbit a büntetőeljárás törvény *leplezett eszközökként* nevesíti. A leplezett eszközök alkalmazása olyan, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok, a levéltitok és a személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jogok korlátozásával járó, a *büntetőeljárásban végzett különleges tevékenység*, amelyet az erre feljogosított szervek az érintett tudta nélkül végeznek.

A rendőrségi törvény 2018. július 1-jétől hatályos definíciója szerint a *titkos információgyűjtés* olyan, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok, a levéltitok és a személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jogok korlátozásával járó, a rendőrség által végzett *különleges tevékenység*, amelyet a rendőrség erre feljogosított szervei az érintett tudta nélkül végeznek. A fogalom alapján a titkos információgyűjtés a bűnüldözési célú hírszerzéshez áll legközelebb, de annál szűkebb tartalmú.

A titkos információgyűjtés fejlődése a második világháborúig

A XIX. század közepétől a *katonai felderítés-elhárítás* irányításának feladatait az első világháborúig az Osztrák–Magyar Monarchia központi katonai felderítő és elhárító szolgálata, a vezérkar nyilvántartó irodája (az *Evidenzbureau*), valamint a hírszerző főállomások és hírszerző mellékállomások végezték. Az Evidenzbureau nyilvántartó részlegre, a támadólagos hírszerzés részlegére, az arcvonal-propaganda és dezinformációs részlegre és az elhárítási részlegre tagozódott.

A XIX. század közepétől a társadalom védelme érdekében kifejtett bizonyos rendészeti funkciók elnevezésében már megjelent a *rendőr* kifejezés (1840. évi IX. tc. a mezei rendőrségről). „A rendőrség, mint szervezet és a rendészet, mint funkció ekkor még nem különült el. A XIX. század közepétől vált egyértelművé a rendőrség és a rendészet tartalmi elhatárolódása.”³ Az 1848-as polgári forradalom során a közrend, közbiztonság és a törvények betartása érdekében merült fel először az az elképzelés, hogy központilag szervezett és irányított, országosan működő rendfenntartó erőt hozzanak létre.⁴ A Belügyminisztériumon belül Országos Rendőri Osztály jött létre. Később felállították az Országos Rendőri és Postaosztályt, amely folyamatosan ellenőrizte a sajtótermékeket és a levelezéseket. Budán a törvényes rend fenntartása érdekében együttműködő polgárok, bizalmi egyének és a gyanús személyek megfigyelésére rendőri ügynököket neveztek ki. „Az 1848–49-es szabadságharc idején a rendvédelmi szervek (államrendőrség, nemzetőrség) keretein belül is működött a nemzetbiztonsági tevékenység. Szemere Bertalan belügyminiszter nagy gondot fordított a titkos információgyűjtésre, melyet az általa irányított államrendőrség végzett.”⁵

A forradalom és szabadságharc leverését követően a kiegyezés időszakáig az osztrák központilag szervezett és irányított rendészeti rendszert építettek ki Magyarországon. 1850-ben a fővárosban és vidéken is rendőr-igazgatóságokat állítottak fel, amelyek mellett

³ SALLAI János (2014): A rendészet fogalmának kialakulása és történetének áttekintése. In GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán szerk.: *Rendészettudományi gondolatok*. Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság Kiadó. 62.

⁴ ERNYES Mihály (2000): *Pécs város rendőrsége, az államosítás*. Pécs, James és James Bt. 48.

⁵ BODA József (2012): A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat helye és szerepe a rendvédelemben. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, XIII. kötet. 116.

több helyen rendőrbiztoságok is működtek. A központilag szervezett rendőr-igazgatóságok államrendészeti funkcióit bizalmasan együttműködő személyek segítségével hajtották végre.

„A kormányzati hírszolgálat felépítésében a kiegyezés után az jelentette a legnagyobb változást, hogy a belföldi rendőri és külföldi diplomáciai jellegű titkos információszerező tevékenység irányítását szervezetileg egyesítették a közös külügyminisztériumban, s ez az ügyosztály 1872-ben Informationsbüro elnevezést vett fel.”⁶ Az állam biztonságát érintő rendészeti feladatok elősegítése érdekében a magyar Belügyminisztériumon belül is külön osztályt szerveztek meg, amely a közigazgatás szervezetrendszerén keresztül informálódott elsősorban az állam biztonságát is fenyegethető eseményekről, körülményekről, személyekről.

A kiegyezést követő időszakban a csendbiztos és pandúrrendszer működésének eredménytelensége és a hatósági személyek korrumpálhatósága miatt az állami irányítású és működtetésű rendőrség felállításának igénye többször megfogalmazódott, de a XIX. század végén csak a fővárosban jött létre állami rendőrség, és 1881-ben megalakult az elsősorban vidéken működő csendőrség.

A rendőr szolgálati tevékenysége rendes és rendkívüli feladatokat tartalmazott. A rendes szolgálati teendőket három csoportra bontották (megfigyelő, megelőző, felfedező). A rendőrség *figyelő* szolgálati tevékenysége során a rendőrséget érdeklő, releváns események (például személy- vagy vagyonbiztonságra veszélyes), személyek (például rovott előéletű személyek), tárgyak (közbiztonságra, közrendre veszélyes) „éber megfigyelését” végezte. A *megelőző* rendőri tevékenység körében a büntető törvények, rendeletek által tiltott cselekmények és mulasztások megakadályozását és feljelentését, a személy- és vagyonbiztonságot fenyegető veszélyek elhárítását jelentette. A *felfedező* rendőri tevékenység a körözött, szökött személyek elfogását, a büntető törvényekbe ütköző cselekmények elkövetőinek kinyomozását és feljelentését, bűncselekmény nyomainak megőrzését, bűnjelek biztosítását jelentette.

Az 1870-es években megjelentek a rendőrség kötelékében a hivatásos figyelők és fedett nyomozók, akiket az akkori szóhasználattal egyszerűen csak „rendőr-kémeknek” neveztek. Ők voltak azok, akik egy-egy bűncselekmény esetében megfigyelték a pályaudvarokat, hajóállomásokat, az „értékesítési vonal” különböző színhelyeit és a nyomozások által látókörbe került gyanús személyeket.

1885-ben alakult meg a fővárosi rendőrségen belül a detektívosztály. A detektívek próbaideje 1 év volt, ezt követően véglegesítették őket, vagy indokolás nélkül elbocsáthatók voltak. A századforduló időszakában a Ludovika Akadémián elindult a csendőrség és a fővárosi rendőrség képzése, egymásra épülő szaktanfolyamai európai színvonalúak voltak. 1886-ban adták ki a bűnügyi felderítő tevékenység első, belső szabályozását, a detektív-szabályzatot (majd 1890-ben a második és 1893-ban a harmadik detektív-szabályzatot).

A detektív-szabályzat szerint: „A detektívosztály a budapesti magyar királyi államrendőrség kisegítő egysége, feladata a főkapitányi hivatal, a kerületi kapitányi hivatalok, a bejelentési hivatal és a tolonckezelő hivatal munkájának támogatása a közrend és a közbiztonság fenntartása érdekében, a *feladatellátás formái: figyelő, megelőző és felfedező*

⁶ REISS Imre (2012): A kormányzati hírszolgálat átalakulása az Osztrák–Magyar Monarchiában a kiegyezés után 1867–1875. In CSÓKA Ferenc szerk.: *Szakszolgálat Magyarországon, avagy tanulmányok a hírszerzés és a titkos adatgyűjtés világából 1785–2011*. Budapest, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat.

tevékenység, a detektívfelügyelő önállóan nyomozást nem indíthat, megbízást nyomozásra rendszerint a büntető osztály vezetője ad a detektívfelügyelőnek.

A bűnperek előkészítése nem tartozott a detektívosztály feladatai közé, jegyzőkönyveket nem vehettek fel, kivéve bizonyos esetekben a detektívtestülethez beosztott rendőrfogalmazó. A detektívfelügyelő a központi osztályoktól kapott megkeresésekre szóban vagy rövid átirattal tett jelentést.⁷⁷

A detektívek bűnfelderítő, hírszerző tevékenységét besúgók, bizalmi személyek segítették, mivel már akkoriban is bizonyos esetekben vagy a bűnügy természete (politikai, a felek közötti érdekazonosság stb.), vagy az információ bizalmas úton történő beszerzése, illetve az eredményes nyomozás érdeke megkövetelte, hogy a nyílt nyomozati cselekmények bevezetését bizalmas úton előkészítsék.

Az 1896. évi XXXIII. törvénycikk, a bűnvádi perrendtartás volt az első jogszabály, amely a büntető (bűnvádi) eljárási cselekményeket, illetve annak részeként a bűnüldözési célú bizalmas és nyílt információszerzést szabályozta.

A bűncselekményről való tudomásszerzés formái a bűnvádi perrendtartás alapján: a feljelentés, hivatali hatáskörben saját észlelés (tettenérés), puhatolás eredménye vagy bizalmas információszerzés útján.

A 130.000/99. B. M. számú körrendelet (Nyomozati utasítás) 33. §-a alapján: „A rendőri hatóságok kötelesek külön felhívás nélkül, tehát a kir. ügyészség rendelkezése és a kir. járásbíróság megkeresése előtt is hivatalból nyomozni. A rendőrség a legtöbb bűncselekményről megelőző rendészeti tevékenysége idején vesz tudomást. Észleletei alapján mindjárt a puhatolódzást is megindítja, s midőn tisztába jut azzal, hogy ki, ki ellen és milyen bűncselekményt követett el, konkrét följelentést tesz a királyi ügyésznél, aki a továbbiakra nézve intézkedik.”⁷⁸ A rendőri hatóságoknak, közegeknek a figyelő, megelőző feladatai során önállóan, tevékenyen puhatolniuk kellett szolgálatuk ellátása során olyan események, jelenségek, személyek után, amelyek a közrendre, közbiztonságra veszélyt jelentettek. A bizalmas úton (besúgók, bizalmi egyének stb. révén) szerzett adatokat előzetes megvizsgálás tárgyává kell tenni. Mindenekelőtt a besúgónak a gyanúsítottal való személyes viszonyát kell kipuhatolni (forrás megbízhatósága).

„Pusztán általános gyanúsításra nyílt nyomozást nem szabad indítani, mert ezzel az őrs a gyanúsítottat kiszolgáltatja a névtelen vádaskodó bosszújának, magát pedig eszközül adja ahhoz.”⁷⁹ A fentiek alapján a nyomozást megelőző tudomásszerzés során, amennyiben az a működési területen működtetett bizalmi személyektől, informátoroktól, alkalmi együttműködőktől származott, akkor mind az információt, mind annak forrását előzetesen le kellett ellenőrizni.

A nyomozás és a vizsgálat során felmerülő *gyanú* definíciója alatt többféle fogalmat értettek. *Egyszerű gyanút* jelentett az ügyész vagy a nyomozó véleménye, feltevése, hogy a gyanúsított valószínűleg bűncselekményt követett el, de azt más adatok, bizonyítékok nem támasztják alá. Az *alapos gyanú* esetén az ügyész, nyomozó véleményét bizonyító adatok támasztották alá, az alapos gyanú indokot szolgált a vádemelésre. *Nyomatékos gyanúnak*

⁷⁷ SZOMOR Sándor (2011): *Jubileumi emlékalbum a 125 éve megalakult Budapesti Detektívtestület tiszteletére.* Budapest, ORFK. 34.

⁷⁸ MAGYAR István (1900): *A bűnügyi nyomozás tárgyában a nyomozó rendőri hatóságok és közegek részére 130,000/99. B.M. számú körrendelettel kiadott utasítás magyarázata.* Budapest. 33.

⁷⁹ MISKOLCZY Ágost – PINCZÉS Zoltán (1937): *A magyar büntetőjog gyakorlati kézikönyve a m. kir. Csendőrség számára.* Budapest, Stádium Sajtóvállalat. 1104–1105.

minősült, ha a terhelt ellen annyi és olyan adat állt rendelkezésre, amely alapján a bűnösséget a vádhatóság kétségtelennek tekinthette. A tettenérés is ilyenek minősült. Az elítéléshez azonban nem volt elegendő még a nyomatékos gyanú sem, hanem jogi bizonyosság volt szükséges hozzá, amely a nyomatékos gyanúból a főtárgyaláson alakult ki. A bizonyítékoktól meg kellett és ma is meg kell különböztetni a gyanújeleket, gyanúokokat. A *gyanújel* kiindulási alapját képezheti a bűnüldözési célú felderítésnek, hírszerzésnek, az elsődleges információ ellenőrzésének. Gyanújelen érthető valamely tény vagy bizonyos tényekből levont elv, következtetés is (például vagyon elleni bűncselekményeknél gyanús költekezés). A gyanújel így a nyomozásnak kiinduló- vagy támaszpontja lehetett.

A vádló tájékoztatásához szükséges adatgyűjtés a Bűnvádi perrendtartás és a Nyomozati utasítás szerint *kipuhatólás és megállapítás* részekre tagolható. „Kipuhatólásnak akkor van helye, ha az egyszerű gyanúban (gyanúokban) megfogalmazódó tényállásra, adatok, bizonyítékok létezésére, feltalálhatóságára kell tudakozódni, tájékozódni.”¹⁰ A puhatólás tárgya a bűnjel létezésére, a tettes kilétére, tartózkodására vonatkozó adatokra és az adatok feltalálhatóságára, azok forrásaira irányult. Ezeket úgynevezett *puhatóló eljárásokkal* lehetett felderíteni.

A korabeli gyakorlati kézikönyv szerint „a puhatóló eljárások azok a nyomozó hatósági és rendőri közegi ténykedések, amelyek segítségével a nyomozó cselekmények nyílt foganatosítása nélkül szereznek támpontokat a második, úgynevezett megállapító eljárás megindításához”.¹¹ Az előzetes puhatólások bevezetését célszerűségi indokok, illetve a nyomozás természete is megkívánhatja, ha a bűncselekmény gyanúja fennáll ugyan, de a beszerzendő bizonyítékok akár a gyanúsított óvatossága, akár más ok miatt a nyílt fellépéssel nem szerezhető be. A Nyomozati utasítás magyarázata szerint *puhatóló eljárás*: a megfigyelés, besúgók előzetes alkalmazása, feltűnés nélkül való érdeklődés és a les. A puhatóló eljárást a Nyomozati utasítás részletesebben nem taglalja, hanem célszerű foganatosítását a nyomozóra bízta.

A puhatóló eljárások az alakszerű nyomozati cselekmények kiindulópontjául szolgálhattak vagy segítségükkel a nyomozás kiindulópontjául (például feljelentés) megfogalmazott gyanúokokat tisztázhatták, esetleg kizárhatták azokat. A nyomozás második része, az alaki feltételekhez kötött, joghátránnyal is járható nyomozás volt a *megállapító eljárás*. „Ezt az eljárást akkor kell alkalmazni, ha a nyílt fellépéshez, a kiinduláshoz szükséges adatok, gyanú már rendelkezésre állnak. A megállapító nyomozás gyakorlati ténykedésekből, úgynevezett nyomozó cselekmények sorozatából tevődik össze.”¹² A nyomozást követő vizsgálat az előkészítő eljárás második szakasza lehetett.

Államrendészeti, politikai jellegű nyomozások

Az első világháborút követően a budapesti főkapitányság államrendészeti osztályánál politikai detektívcsoporthoz jött létre, amely később a *politikai nyomozó főcsoport politikai osztályává* alakult át. Az osztály feladatai közé tartozott a politikai szélsőségek ellen-

¹⁰ MISKOLCZY–PINCZÉS 1937, 1114.

¹¹ MISKOLCZY–PINCZÉS 1937, 1114.

¹² MISKOLCZY–PINCZÉS 1937, 1115.

őrzése, a jobb- és baloldali illegális mozgalmak felderítése, bizalmas nyomozása. Ennek érdekében a bűncselekmények megelőzését segítő különböző fedett adatgyűjtő, hírszerző lehetőségeket vettek igénybe, mint bizalmi személyek, besúgók, zárkabusúgó, postai küldemények ellenőrzése, lefoglalása. A 2. vkf. osztály defenzív részlege, a katonai kémelhárítás széles körű együttműködést folytatott a rendőrség politikai osztályával és a későbbiekben megalakuló Magyar Királyi Csendőrség nyomozó osztályával, amelynek több feladata is szoros kapcsolatot jelentett a HM és a BM között. Ennek megfelelően a képzések során is együttműködés volt tapasztalható.¹³

A Magyar Királyi Csendőrségen 1928-ban alakult meg az első *nyomozó osztály* és csendőrkerületenként 7 nyomozó alosztály, majd 1930-ban nyomozóosztály-parancsnokságot állítottak fel Budapesten és újabb nyomozó alosztályokat vidéken. 1929-ben 21 rádióállomás kezdte meg működését a csendőrségnél, és 1931-ben belügyminiszteri körrendelettel¹⁴ felállították a *politikai nyomozó alosztályt*.

A politikai irányú nyomozások összefogására a belügyminiszter 1942-ben létrehozta az Államvédelmi Központot. Az új szervezet feladata elsősorban a politikai jellegű nyomozások összehangolása volt. Az Államvédelmi Központ vezetője a 2. vkf. osztály vezetője lett, aki belpolitikai ügyekben a belügyminiszternek, kémelhárítási és nemzetvédelmi ügyekben a vezérkari főnöknek tartozott jelentéssel. A központhoz a különböző közbiztonsági szervek nyomozókat és összekötőket vezényeltek. Politikai irányultság szerint osztották meg az ügyeket, *a csendőrségi nyomozókhoz tartoztak a baloldali ügyek, a rendőrséghez a jobboldali mozgalmak ellenőrzése, megfigyelése*. A nemzetiségi mozgalmakkal közösen foglalkoztak.

Az operatív tevékenység (titkos információgyűjtés) a második világháborútól a rendszerváltásig

1945-ben megalakult a Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitányság és a Vidéki Főkapitányság Politikai Rendészeti Osztálya. 1945-ben létrejött a Honvédelmi Minisztérium Katonapolitikai Osztálya is, amely főként a korábbi 2. vkf. osztály tagjaiból állt. 1946-ban a Vidéki Főkapitányság Politikai Rendészeti Osztálya a Budapesti Főkapitányság Politikai Rendészeti Osztályába olvadt, majd októberben Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztály elnevezéssel a belügyminiszter közvetlen irányítása alá került.

„A bűnügyi munka lényegében az 1945 előtti korban kialakult módszerekkel folyt. 1948-tól azonban az úgynevezett „osztályelleneségi teendők hátráltatták a bűnözők elleni harcot. Az új bűnügyi állomány még nem, a régi pedig már nem volt abban a helyzetben, hogy a szakterület módszertanát és elméletét gyarápíthatta volna.”¹⁵

A rendőrség irányítását – indirekt módon – a rendőrség egységeinek kötelékébe integrált állambiztonsági osztályok munkáján keresztül lehetett befolyásolni. Az egyes központi és területi szervek hivatalos vezetője mellett mindenhol ott állt az ő „ÁB” helyettese, aki minden tekintetben a párt által meghatározott irányvonalat követte.

¹³ DOBÁK Imre (2014): Adalékok a 2. vkf. osztály képzéstörténeti kérdéseihez. *Felderítő Szemle*, 13. évf. 2. sz. 106–107.

¹⁴ 1931. évi 2330. sz. belügyminiszteri körrendelet.

¹⁵ PARÁDI József (1995): *A magyar rendvédelem története*. Budapest, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Rendőrtisztviselői Főiskola közös kiadványa. 115.

Az Államvédelmi Osztály 1948-ban a Belügyminisztérium (BM) Államvédelmi Hatósága (ÁVH) néven, kiszélesített hatáskörrel a BM közvetlen alárendeltségébe került. Az ÁVH fő feladata lett a párt és az új politikai ideológia hatalmának biztosítása, akár állami erőszakkal is. 1953-ban az Államvédelmi Hatóság átszervezését követően újra a Belügyminisztériumhoz került a párt- és állami kontroll megerősítése miatt. Az Államvédelmi Hatóság vezetője, Péter Gábor 1953-as letartóztatása és Sztálin halála után az ÁVH kollégiumi ülése kimondta, hogy: „Az államvédelmi munkában meg kell szilárdítani a törvényesség betartását, az ÁVH beosztottait Népköztársaságunk törvényeinek betartására kell nevelni.” 1953 augusztusában a belügyminiszter amnesztiát hirdetett. A közkegyelmi rendelkezések körülbelül 748 000 személyt érintettek. Ezzel egyfajta politikai enyhülés vette kezdetét.

Az 1956-os forradalom leverését követően az Államvédelmi Hatóságot feloszlatták, majd az Országos Rendőr-főkapitányságon II. Politikai Nyomozó Főosztály elnevezéssel szervezték újjá. Az 1962-ben végrehajtott újabb átszervezéssel lényegében kialakult az a szervezeti rend, amely kisebb változtatásokkal a rendszerváltásig működött a Belügyminisztériumban. Főcsoportfőnökségeket állítottak fel, és a katonai felderítésen kívül az összes államvédelmi, titkosszolgálati feladat a Belügyminisztériumban összpontosult. A BM I. Főcsoportfőnöksége a pénzügyi-anyagi feladatokkal, a II. Főcsoportfőnökség a közbiztonsági, a III. Főcsoportfőnökség az állambiztonsági feladatokkal, a IV. Főcsoportfőnökség a személyügyi feladatokkal foglalkozott.

A rendőrség bűnüldözési jellegű feladatai

A rendőrség feladatait, jogait és kötelességeit a titkos minősítésű 1955. évi 22. törvényerejű rendelet szabályozta a rendőrségről szóló 39/1974. (XI. 1.) MT rendelet hatálybalépéséig. A legmagasabb szintű bűnüldözési felderítő tevékenységet szabályozó jogszabály a szintén titkos, 3541/1956. MT határozat.

Eszközök:

- Ügynökséget szervezhet (ügynök, informátor, rezidens, találkozási lakástulajdonos, lebujsapda-tulajdonos) a szocialista tulajdon fosztogatásával, üzérkedéssel és más közbiztonságra veszélyes bűncselekményt elkövető személyek felderítésére és leleplezése céljából.
- Titkos nyilvántartást vezethet bűnöző elemekről, bűnös kapcsolataikról, rendőrség ügynökségéről.
- A titkos hálózati operatív munka során a következő *módszereket* alkalmazhatta: Titkos kihallgatás, házkutatás, bűncselekmény végrehajtásával gyanúsított személyek, valamint iratok titkos lefényképezése, újjljenyomatok titkos megszerzése.

Az illetékes államvédelmi szerven keresztül ellenőrizhette bűncselekménnyel gyanúsítható személyek levelezését, telefonbeszélgetését, valamint más beszélgetések lehallgatását.

Erők (végrehajtók, együttműködők):

- Titkos állományt foglalkoztathat: bűnöző személyek megfigyelésének végrehajtására, környezettanulmány készítésére.

- A rendőrség körzeti megbízottai információszerzés céljából tájékoztató személyeket foglalkoztathattak a becsületes és a rendőrséget önként támogató állampolgárok közül.

„A Belügyminisztérium és szerveinek munkája a szocialista törvényesség betartásának szempontjából – az államvédelmi szervek titkos, operatív, hálózati, technikai munkájának kivételével – a Magyar Népköztársaság Legfőbb Ügyészségének felügyelete alatt áll.”¹⁶

Ezzel összhangban van a Legfőbb Ügyészség Különleges Ügyek Osztályának 1953-as munkaköri leírása is: „Nem gyakorol felügyeletet az ügyészség az operatív jellegű parancsok, rendelkezések és más utasítások fölött, ezek ellenőrzése nem tartozik hatáskörébe.”¹⁷

Az első bűnügyi jellegű átfogó szabályzat a 10/1957. számú belügyminiszter-helyettesi parancs és a mellékleteként kiadott *A rendőrség Bűnügyi Ügynökségi Munkájának Elvei, az Ügynökség Nyilvántartása szabályzat*, valamint az 1–5-ig sorszámozott *Operatív hálózati munka alapelvei* című szabályzat szerint, *A rendőrség feladata a bűnözők elleni harcban* című fejezete alapján a bűnügyi operatív munka „fő csapásiránya” is a társadalmi tulajdon elleni bűnözésre koncentrált, amely elsősorban állambiztonsági jellegű munkát jelentett. A bűnügyi operatív munkának is az állambiztonsági feladatokat kellett kiszolgálnia. A rendőrség „titkos információgyűjtő” munkája szabályozásának következő állomása a Magyar Népköztársaság Belügyminiszter-helyettesének 1963. évi 005. számú parancsa *A veszélyes bűnözők hatékonyabb nyílt és titkos ellenőrzése, a bűncselekmények megelőzése és a bűnözők nevelése érdekében*. Ezt követte a Magyar Népköztársaság Belügyminiszterének 1965. évi 003. számú parancsa *A Rendőrség bűnügyi operatív felderítő munkájának szabályzata* kiadásáról, amely egyben az utolsó minősítés alól feloldott belső szabályzat.

A Belügyminiszter 1974. évi 03. parancsa újraszabályozta a rendőrség bűnügyi hálózati munkáját, továbbá a Belügyminiszter 12/1982. számú parancsa a rendőrség operatív felderítő szabályzata volt, amelyek jelenleg is minősítettek, ezért részletes elemzésétől eltekintek.

Az állambiztonsági munka szabályozása

A Minisztertanács 6000/1975. és 6001/1975. számú határozata az állambiztonsági és katonai hírszerzési feladatokról, valamint az állam biztonságának védelmében alkalmazható eszközökről, módszerekről szóló 1/1975-ös MT elnökhelyettesi utasítás voltak a legmagasabb szintű jogszabályok a titkos információgyűjtés szabályozásáról (titkosszolgálati eszközök alkalmazásáról) a rendszerváltásig. Az említett jogszabályok felhatalmazása alapján természetesen nagy számú részletszabályozó parancs, utasítás jelent meg, amelyek részletes elemzésére a terjedelmi korlátok miatt nem térek ki.

A Minisztertanács 6000/1975. számú MT határozata meghatározta a Magyar Népköztársaság állambiztonsági feladatait az 1974. évi 17. tvr. 12. § szerinti felhatalmazás alapján, továbbá a 6001/1975. számú MT határozat a honvédelemről szóló 1960. évi IV. törvény 3. §

¹⁶ 3541/1956. (VIII. 22.) MT határozat a Magyar Népköztársaság Belügyminisztériumáról.

¹⁷ HORVÁTH Ibolya – SOLT Pál – SZABÓ Győző – ZANATHY János – ZINNER Tibor (1992): *Iratok az igazságszolgáltatás történetéhez I.* Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 405–412.

(1) bekezdése alapján az állambiztonsággal összefüggő katonai hírszerző tevékenységet szabályozta. „Ez a helyzet azonban már a keletkezésének idején alkotmányellenes volt, mert az állampolgári jogok korlátozására titkos rendelkezés adott felhatalmazást. Ráadásul még ennek a felhatalmazásnak a szövege sem volt ismert azok előtt, akiknek ezt alkalmazniuk kellett volna. A belügyi rendelkezésekben még csak hivatkozás sem történhetett rájuk.”¹⁸

A titkos jogszabály szerint a Magyar Népköztársaság állambiztonsági feladatait a Belügyminisztérium egységes szervezetében a belügyminiszter közvetlen irányításával és alárendeltségében az Állambiztonsági Főcsoportfőnökség látta el a fegyveres erők és fegyveres testületek, az állami, társadalmi, gazdasági szervek és az állampolgárok hatékony közreműködésével. Az Állambiztonsági Főcsoportfőnökséget a *központi és a rendőr-főkapitányságok állambiztonsági szervei alkották.*

A Főcsoportfőnökség az alábbi csoportfőnökségekre tagozódott:

III/I. (Hírszerző) Csoportfőnökség, III/II. (Kémelhárító) Csoportfőnökség, III/III. (Belső Reakció Elhárító) Csoportfőnökség, III/IV. (Katonai Elhárító) Csoportfőnökség, III/V. (Operatív Technikai) Csoportfőnökség.

A Főcsoportfőnökség az alábbi osztályokra tagozódott:

III/1. (Vizsgálati) Osztály, III/2. (Operatív Figyelő és Környezetanulmányozó) Osztály, III/3. („K” Ellenőrzési) Osztály, III/4. („X” Ellenőrzési) Osztály, III/5. (Rádióelhárítási) Osztály, III/6. (Személyzeti) Osztály, III. Főcsoportfőnökség Titkárság, budapesti és megyei rendőr-főkapitányságok állambiztonsági szervei.

Az állambiztonsági vonalak, célcsoportok szinte a rendszerváltásig az alábbi állandósult struktúrában működtek:

III/III-1. Osztály (az egyházi vonal, ellenséges elemek), III/III-2. Osztály (az ifjúsági, ellenséges elemek), III/III-3. Osztály (az „F” – figyelő –, dossziés személyek ellenőrzése, az aktív, volt politikai elítéltek, valamint az írásbeli izgatást elkövetők felderítése), III/III-4. Osztály (a kulturális területeken lévő ellenséges személyek), III/III-A. alosztály (a párt és a kormány vezetőinek operatív biztosítása), III/III-B. alosztály (elemző-értékelő, tájékoztató).

Az állambiztonsági szervezet felépítése, hírszerző szakvonalai jól tükrözik, hogy a kommunista rendszer kiket tartott veszélyesnek az ideológia, a társadalom, az állam biztonságára.

A Belügyminisztérium Állambiztonsági Főcsoportfőnöksége az 1/1975-ös MT elnökhelyettesi utasítás alapján „operatív eszközök és módszerek” foganatosítására, illetve felhasználására volt jogosult.

A III. Főcsoportfőnökség feladata a Magyar Népköztársaság *állami, társadalmi, gazdasági rendjének védelme volt* az ügyrendben biztosított nyílt vagy titkos operatív eszközök és módszerek alkalmazása útján, a külső és belső ellenség „aknamunkájával” szemben. A Főcsoportfőnökség büntetőeljárást kezdeményezhetett, *és nyomozást folytathatott az állam elleni és politikai jellegű bűncselekményeket elkövetők ügyében.*

¹⁸ A belügyminiszter által létrehozott ad hoc bizottság 1990. január 16-án kelt jelentése, az úgynevezett „Dunagate”-jelentés. 2.

Az állambiztonsági szervek állam elleni és politikai jellegű bűncselekmények megelőzését szolgáló operatív tevékenységének értelmezésére és gyakorlatára vonatkozó, a Magyar Népköztársaság belügyminiszter-helyettesének 1/1978. számú elvi állásfoglalása megkülönböztette az úgynevezett *általános (propaganda, rezsim- és objektumvédelmi intézkedések, szignalizáció) jellegű megelőzést és a konkrét megelőzést.*

A konkrét megelőzés – az állambiztonsági szervek munkáját szabályozó 0010/1973. számú belügyminiszteri parancs alapján – *előzetes ellenőrzés és bizalmas nyomozás* keretében, nyílt, titkos és leplezett módon volt végrehajtható azokkal szemben, akik a cselekményben érintettek és ezért valamilyen mértékben elmaraszthatók. A konkrét megelőzés formái az alábbiak voltak: *megelőzés, akadályozás, korlátozás, operatív megszakítás.* A 0010/1973. parancs szerint *a megelőzés* a társadalomra veszélyes magatartás ellenintézkedésekkel történő meggátolása. *Az akadályozás, korlátozás* a valamilyen mértékben már megvalósult *bűncselekmény ellenintézkedésekkel történő gátlása*, ha valamely adott körülmény miatt az ellenséges magatartás megszakítására nincs lehetőség (például hírszerző diplomaták tevékenységének korlátozása). *Az operatív megszakítás* a bűncselekmény gyanúját kimerítő magatartás ellenintézkedésekkel történő megszüntetése büntetőeljáráson kívül. Erre az intézkedésre akkor kerülhetett sor, ha operatív vagy jogi erejű bizonyítékok támasztották alá a gyanút.

Az állambiztonsági és bűnüldözési célú titkos információgyűjtés szovjet mintájú logikája

Az 1980-ban megjelent, *Állambiztonsági szolgálati ismeretek* tankönyv szerint: „A Magyar Népköztársaságban a bűnüldöző szervek nagyrészt a nyomozás, illetve egy, viszonylag szűk körben – az államellenes bűnözés területén – *előzetes ellenőrzés és bizalmas nyomozás keretein belül* hajtják végre feladataikat. A két eljárási forma – feljelentés (kiegészítés) és nyomozás, illetve előzetes ellenőrzés és bizalmas nyomozás – *az általános és különös viszonyát tükrözi.* Ennek következtében analógia áll fenn a feljelentés (kiegészítés) és az előzetes ellenőrzés, illetve a nyomozás és a bizalmas nyomozás között.”¹⁹ A fenti tankönyvben foglaltak pontosítása érdekében nemcsak az államellenes bűncselekmények felderítése tényleg folytatható hasonló jellegű és keretű tevékenység, hanem egyéb bűncselekmények megelőzése, megszakítása és felderítése érdekében is, a Magyar Népköztársaság belügyminiszter-helyettesének 003. számú parancsa²⁰ alapján.

A rendőrség bűnügyi operatív felderítő munkájának szabályzata szerint is. A szabályzat hivatkozik jogalkapként a titkos 1955. évi 22. törvényerejű rendelet II. fejezetének 6. szakasz (1) bekezdésére, amely előírta, hogy: „A rendőrség a bűnözés elleni harcban intézkedéseket fogantat a bűncselekmények megelőzése, megszakítása és felderítése érdekében.” A szabályzat szerint: „E rendelkezésből következik, hogy a rendőrség ilyen irányú tevékenysége nem korlátozódhat csak a büntető eljárásra.

Az eredményes bűnüldöző munka megkívánja a büntetőeljárás megindítását megelőző időszakban is olyan intézkedések végrehajtását, amelyek a törvényben meghatározott fel-

¹⁹ MÁLYI Vilmos – BORBÁNDI János – MEDVE Ferenc – BAJOR Keresztély – SZILI László (1980): *Állambiztonsági szolgálati ismeretek.* 2. kötet. Budapest, BM Könyvkiadó. 25.

²⁰ A Magyar Népköztársaság belügyminiszter-helyettesének 003. számú parancsa (1965). Budapest, 1965. március 2. 3.

adatok megoldását biztosítják. Ezen intézkedések között jelentős helyet foglal el a *rendőrség bűnügyi felderítő munkája*.²¹

A szabályzat logikája szerint végzett titkos információgyűjtés (a gyanú szintjének kitoldása ellenére) a 2018. július 1-jével hatályba lépett új büntetőeljárás törvény²² szemléletéig működhetett, amelynek a végrehajtása döntő többségében az ágazati törvény alapján zajlott. Helyesen értelmezve, a fenti bűnüldözési feladatokat meg kell osztani az ágazati törvény és a büntetőeljárás törvény szabályozásában, mivel a feladatok egy része nincs szoros összefüggésben konkrét bűncselekményekkel, ellentétben a bizonyítást szolgáló erők, eszközök, módszerek alkalmazásával, amelyek szabályozása a büntető eljárásjogban indokolt.

A rendőrség az állambiztonsági feladatok felderítéséhez hasonló, a leplezett, konspirált módon végrehajtott bűncselekmények feltárását, megállapítását szolgáló tevékenységét az előzetes ellenőrzés és a bizalmas nyomozáshoz képest operatív adatgyűjtés és operatív feldolgozás elnevezésű eljárási keretek között folytatta. A szabályzat I. fejezet 2. pontja alapján a *bűnügyi operatív felderítés a rendőrség bűnügyi szerveinek az a tervszerű tevékenysége, amellyel a büntettek megelőzése, megszakítása és felderítése érdekében a titkos és nyílt operatív eszközöket és módszereket konspiráltan és célszerűen használja fel*. Ennek során alkalmazott nyílt intézkedések az operatív felderítés konspiráltságát és a titkos eszközöket nem veszélyeztethetik. A bűnügyi operatív felderítés módjai *az operatív adatgyűjtés és az operatív feldolgozás volt*. A szabályzat III. fejezet 17. pontja szerint az operatív adatgyűjtés feladata a bűnözésre utaló vagy a bűnözéssel kapcsolatba hozható elsődleges adatok ellenőrzése, további olyan adatok beszerzése, amelyek a büntett előkészületének vagy elkövetésének gyanúját megalapozzák, illetve kizárják (utóbbi speciális nyomozati feladatokat az új büntetőeljárás törvény²³ előkészítő eljárásra vonatkozó szakaszai tartalmazzák).

A szabályzat IV. fejezet 30. pontja szerint az operatív feldolgozás feladata a bűncselekmény gyanúja esetén az alapos gyanú megállapítása. Alapos gyanú esetén pedig a bizonyításhoz, illetve a teljes felderítéshez szükséges olyan intézkedések megtétele, amelyek biztosítják a megelőzéshez vagy a büntetőeljárás megindításához, annak eredményes lefolytatásához szükséges adatok megállapítását, jogi erejű bizonyítékként történő felhasználásának lehetőségét.

A szabályzat IV. fejezet 31. pont *b)* alpontja alapján az operatív feldolgozást kell elrendelni, ha a rendelkezésre álló *adatok a büntetőeljárás megindításához elegendők ugyan, azonban a folyamatosan álcázott módon elkövetett súlyos büntett jellege vagy a bűnszövetség tevékenységének és összetételének pontos megállapítása, a különleges módszerrel elkövetett büntett teljes felderítése vagy az ügy elbírálása szempontjából fontos bizonyítékok felkutatása csak ilyen úton megoldható*.

Ezzel a belső szabályozási megoldással a nehéz megítélésű, bonyolultabban felderíthető bűncselekmények nyomozását a büntetőeljáráson kívüli útra terelte a szabályzat. Azzal a lehetőséggel nem is számoltak, hogy ismeretlen tettes elleni büntetőeljárás elrendelését követően ügyészi kontrollal történjen a „titkos nyomozati lehetőségek” végrehajtása, azok eredménye a büntetőeljárásban közvetlenül hasznosuljon, külső kontroll érvényesüljön.

²¹ A Magyar Népköztársaság belügyminiszter-helyettesének 003. számú parancsa 1965. 3.

²² 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

²³ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

Az operatív feldolgozás elrendelése titkos határozattal történt, időtartama 6 hónap volt, ami 6 hónappal meghosszabbítható volt. Ez az eljárási rend rendkívül hasonló volt a 2018 júliusáig folytatható titkos információgyűjtésekhez. A befejezés – hasonlóan az állambiztonsági jellegű tevékenységekhez – vagy megelőző intézkedésekkel vagy fegyelmi, társadalmi bírósági vagy szabálysértési útra tereléssel, valamint vizsgálatra történő átadással, illetve megszüntetéssel végződhetett.

A 0010/1973. belügyminiszteri parancs I. fejezet 1.3. pontja szerint a bűncselekményekre utaló információk *előzetes ellenőrzése* – általában a bizalmas nyomozást közvetlenül megelőző – *adatpontosító és adatkiegészítő munka*, amelynek eredményeként a bűncselekmény elkövetésére vagy annak hiányára következtetni lehet. A bizalmas nyomozás biztosítja a bűncselekmények megelőzését, akadályozását, korlátozását, operatív megszakítását, büntetőeljárás kezdeményezését vagy kizáró okok esetén a bizalmas nyomozás megszüntetését (II. fejezet 12. pontja).

Az előzetes ellenőrzés olyan adatok megszerzésére irányul, amelyek valószínűsítik vagy kizárják a bűncselekményre utaló elsődleges információ forrásának megbízhatóságát, a bűncselekményre utaló magatartás, körülmény, tény létezését és társadalomra veszélyességét, a bűncselekményre utaló magatartással gyanúsítható személyét.

A bizalmas nyomozás a bűncselekményre utaló magatartás bizonyítására, illetve cáfolására alkalmas adatok megszerzésével teljesíti céljait.

„A bizalmas nyomozás során is *alapvető feladat a bizonyítás*, hiszen a célja nem más, mint az állam elleni – politikai jellegű – bűncselekmények elkövetésének gyanújára utaló vagy a gyanút kizáró adatok felderítése alapján az *objektív igazság* megismerése a konkrét ügyben. A bizalmas nyomozás során azonban speciális erővel, eszközökkel és módszerekkel történik a bizonyítás, ez az operatív bizonyítás.

Alapvető eltérés abban van, hogy az operatív bizonyítást az állambiztonsági szervek végzik az operatív erők, eszközök, módszerek alkalmazásával, az említett alkalmazás szabályai pedig eltérnek a büntetőeljárás jogban meghatározott eljárási módtól. Ennek következtében az adott ügyben – bár az operatív bizonyítás is lehetővé teszi az objektív valóság megismerését – a vizsgálati szerveknek is végre kell hajtaniuk a nyílt nyomozást.”²⁴

A büntetőeljárásban felhasználható bizonyítékoknak – az ügynevezett jogi erejű bizonyítékoknak – a tankönyv szerint „azon kívül, hogy alkalmasnak kell lenniük az ügy eldöntése szempontjából jelentős tény megállapítására, meg kell felelniük a bizonyítékok beszerzése eljárásjogi követelményeinek. E követelményeknek a bizalmas nyomozás során a különböző operatív erővel, eszközökkel és módszerekkel beszerzett bizonyítékok nem felelnek meg.”

A szocialista törvényesség szerint nincs különbség a büntetőeljárás keretei közötti garanciarendszerrel, illetve az azon kívüli belső, minősített parancsok alapján lefolytatott titkos eljárások keretein belül folytatott tevékenységek között. Mindkét tevékenység alkalmas az „objektív igazság” megállapítására, csak az ügynevezett operatív tevékenységnek titkos garanciarendszere van, azaz a garanciát lényegében a titkos tevékenységet folytató szerv, hatóság adja saját eljárásához, amely az alapvető állampolgári jogok korlátozására erőteljesen alkalmasak.

²⁴ MÁLYI Vilmos – BORBÁNDI János – MEDVE Ferenc – BAJOR Keresztély – SZILI László (1980): *Állambiztonsági szolgálati ismeretek*. 2. kötet. Budapest, BM Könyvkiadó. 28.

A bűnüldözési célú hírszerzés és felderítés története a rendszerváltás után

Szendrei Ferenc

A titkos információgyűjtő tevékenység, a tevékenységhez kapcsolódó alapismeretek társadalmi rendszertől függetlenek, rendszersemlegesek, az emberi civilizáció kialakulása óta léteznek, ilyen jellegű (konspirált) tevékenységet mindig folytattak, illetve folytatnak különböző célok elérése, érdekek érvényesítése céljából.

A bűnözés bonyolult társadalmi jelenség, amely mindig az adott területre és adott időszakra vezethető vissza. A bűnözés tartalmát, terjedelmét döntően a mindenkori társadalmi viszonyok határozzák meg.

A bűnüldözés egy rendkívül összetett jelenség és szerteágazó tevékenység. Természetes társadalmi igény, hogy az állam nyújtson biztonságot polgárainak, biztosítsa számukra életük, testi épségük és javaik védelmét, a bűncselekményeket derítse fel, az elkövetőket vonja felelősségre. A bűn üldözése érdekében az adott társadalomban az állam mindig megkísérelte és megkísérli az optimális szervezeti kereteket kialakítani, működtetni. A bűn üldözését – alapfunkcióként – elsősorban az állam által kialakított, létrehozott szervezetek végzik, azonban ez a tevékenységük csak akkor lehet eredményes, ha széles körű társadalmi alapokon nyugszik. Minél szélesebb körben sikerül az állampolgárokat megnyerni ezen munkához, annál hatékonyabban, eredményesebben tudják ellátni a szervezetek feladataikat. A rendőrség mint az állam által létrehozott szervezet a bűnüldözés területén meghatározó szerepet tölt be.

A titkos információgyűjtést a kutatók különböző oldalról közelítik meg, de az emberi jogok védelmének szükségessége, mint alapvető érték, folyamatosan jelen van. A témával érdemben foglalkozó valamennyi szakértő úgy foglal állást, hogy a titkos információgyűjtés egyes alapvető emberi jogokba történő beavatkozás mellett történik, amelynek jogállamban való végrehajtása szigorú jogi keretek között történhet meg.

A titkos és sajátos eszközöket felhasználó bűnüldözési tevékenység megfelelő jogi szabályozást és garanciákat igényel annak érdekében, hogy az alkotmányos alapjogok az eljárás minden szakaszában biztosítva legyenek.

A rendszerváltást követően megszűnt a pártállam információs igényét kiszolgáló egységes belügyminisztériumi titkos információgyűjtés szervezetrendszer. A rendszerváltás során, az úgynevezett Dunagate-botrány kirobbanását követően a titkosszolgálatok és a bűnüldöző szervek különleges titkos információgyűjtő tevékenységének szabályozására az országgyűlés megalkotta az 1990. évi X. törvényt, a *különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról*. A törvény 7. §-a szerint az állam-

és közbiztonságról szóló 1974. évi 17. törvényerejű rendeletben meghatározott körben az állam- és közbiztonság védelmét a Belügyminisztérium szervei látják el a továbbiakban is.

A magyar nemzetbiztonsági és rendészeti szervek titkos információgyűjtő tevékenységének legelső nyilvános és egységes kiindulópontot jelentő szabályozását a rendszerváltás évében hajtották végre. Az Országgyűlés 1990. év első hónapjában fogadta el a törvényt,¹ amely szakított az állampárti időszakban kialakított terminológiákkal. Nem vette át a *titkos operatív eszközök és módszerek* vagy az *operatív technikai rendszabályok* fogalmát sem, de ugyanakkor még nem használta a titkos információgyűjtés kifejezést, hanem már a címében is jelölt a *különleges titkosszolgálati eszköz és módszer* megnevezést vezetve be.

Ez a meghatározás helytelen és évtizedeken keresztül továbbélő fogalma a törvénynek, mivel egyrészt a titkosszolgálati eszköz kifejezés negatív asszociációkhoz vezethetett,² másrészt az említett eszközöknek nem az a legfontosabb jellemzője, hogy titkosszolgálatok használták, hanem az, hogy az érintett tudta nélkül, leplezett módon gyűjtenek velük információt, amellyel az érintett alkotmányos alapjogait korlátozzák.³

Ugyanakkor a Magyarország által már korábban aláírt és deklarált ENSZ Egyezségokmány⁴ az állambiztonsági és nemzetbiztonsági célok mellett kifejezetten megengedte bűnüldözési és bűnmegelőzési célokból ezen eszközök alkalmazását. A *titkos eszközök és módszerek* kifejezést használta, hiszen gyakorlatilag ezen eszközök természetes továbbfejlődéseként az államok döntő többségében a titkosszolgálatinak tekinthető eszközök és módszerek már az előző évszázadban az államvédelmi, állambiztonsági és nemzetbiztonsági szolgálatok kereteit túllépve a bűnüldözés és a rendvédelem egyéb területein is egyre jelentősebb szerepet kaptak.

A későbbi módosítások és a szakterülettel foglalkozó egyéb jogszabályok már a titkos információgyűjtés kifejezést használták, bár az 1994-es Rtv.-ben még megjelenik a titkosszolgálati kifejezés, és még hosszú ideig tartotta magát.

A korábbi időszaktól eltérően a törvény a titkos felderítések alapjául szolgáló tevékenységet nem csupán elnevezte, hanem megadta fogalmi meghatározását is. E pozitívum mellett azonban negatívumként kell megemlíteni, hogy nem határozta meg tételesen azokat a titkos eszközöket és módszereket, amelyeket a körébe sorolt. Ennek következtében a nemzetbiztonsági szolgálatok és a rendőri szervek által használható eszközök kiválasztását a jogalkalmazók diszkrecionális jogkörévé tette.

A törvény megalkotásának parlamenti vitájában ugyan felmerült, hogy a rendőrség számára nem szabad a különleges eszközök használatát biztosítani, viszont ezek a kezdeményezések már az adott történelmi környezetben is megalapozatlanok voltak. A parlamenti vita során Gál Zoltán belügyminisztériumi államtitkár így indokolt: „a bünygi szervek nem mondhatnak le arról, hogy a bűnözéssel szemben a megelőzés és – hangsúlyozom – a fel-

¹ A különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról szóló 1990. évi X. törvény. A törvényt 1990. január 25-én fogadták el, 1990. február 14-én lépett hatályba.

² SOLTI István (2017): *A titkos információgyűjtés elvei, eszközei és módszerei, alkalmazásának lehetőségei a nemzetbiztonsági munkában*. Budapest, Nemzeti Közsolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola. PhD-értekezés. 64.

³ HETESY Zsolt (2011): *Titkos felderítés*. Pécs, PTE ÁJK. PhD-értekezés. 8.

⁴ Az ENSZ 1966. december 16-án fogadta el a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát, amit Magyarország az 1976. évi 8. számú, az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről szóló törvényerejű rendelettel deklarált.

derítés érdekében különleges eszközöket és módszereket is alkalmazzanak. [...] a bűnözés nemzetközivé válása miatt a felderítésben a rendőrség nemzetközi együttműködésre törekszik. A nemzetközi egyezményekben vállalt kötelezettségeink teljesítése is csorbát szenvedne – gondolok itt például a kábítószer-bűnözés felderítésére, pénzhamisításokra –, ha bizonyos különleges eszközöket, megfelelő korlátok mellett, a rendőrség nem alkalmazhatna.”

A jogalkotói akarattal egyetértve a tudomány és a rendészeti szakma képviselői egyaránt azon a véleményen voltak, hogy a rendőrség bűnüldözői és bűnmegelőzési feladatai hatékony végrehajtásának egyik lényeges feltétele, hogy a titkos eszközök számukra is használhatók legyenek.

A törvénynek kiemelt jelentősége volt abban, hogy Magyarországon először fogalmazta meg ezt a fajta titkos tevékenységet: „Különleges eszköznek minősül minden olyan eszköz és módszer, amelyet az érintett személy tudta nélkül alkalmaznak, és amelynek használata a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok, a levéltitok és a személyes adatok védelméhez fűződő jogokat sértheti.”

A fogalmat látva azt kell észrevennünk, hogy a 2017. évi Be.⁵ a leplezett eszközökre gyakorlatilag ugyanezt a fogalmat használja, visszanyúlt a gyökerekhez.

A meghatározás két lényeges elemét különböztethetjük meg egymástól. Egyrészt az érintett személy tudta nélküli alkalmazást, másrészt pedig a fogalom központi elemévé tett, alapvető emberi jogi sérelmet.

Csak olyan titkos eszköz volt különleges eszköznek is tekinthető, amelynek alkalmazása a felsorolt jogok sérelméhez vezethetett, a sérelem mértéke vagy a sérelem veszélyének a mértéke már nem jelentette az értékelés alapját. Ha tehát az eszköz alkalmazása legalább nem veszélyeztette az alkotmányba foglalt és a fogalomban jelzett alapjogokat, akkor nem minősült különleges eszköznek, tehát nem vonatkozhattak rá a szigorúbb eljárási elvek és szabályok. A fogalom jogalkalmazói értelmezési kényszere pedig annak az eredménye, hogy a törvény a különleges eszközöket és módszereket csak részben nevezte meg és taxatívummal nem sorolta fel.

A törvény alapján a Belügyminisztérium titkos információgyűjtésre jogosult szerveire vonatkozó részletszabályokat a 20/1990., 21/1990. és a 22/1990. belügyminiszteri utasítások szabályozták 1996-ig. A külső engedélyhez kötött titkos eszközökön, módszereken kívüli, belső engedélyezésű bűnüldözési és nemzetbiztonsági célú titkos módszerek, eszközök alkalmazására nem volt törvényi szintű szabályozás.

A törvény felhatalmazása alapján a nemzetbiztonsági feladatok ellátásának átmeneti szabályozásáról szóló 26/1990. (II. 14.) MT rendelet határozta meg a nemzetbiztonsági célú titkos információgyűjtés szervezeti kereteit.

Az 1990. évi X. törvény 1. § (1) bekezdése szerint: „A Magyar Köztársaság szuverenitásának és alkotmányos rendjének védelme érdekében létrehozott *titkosszolgálatok e törvényben meghatározottak szerint különleges titkosszolgálati eszközöket és módszereket alkalmazhatnak.*”

A törvény 3. §-a értelmében különleges eszköznek minősült minden olyan eszköz és módszer, amelyet az *érintett személy tudta nélkül alkalmaztak*, és amelynek használata a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok, a levéltitok és a személyes adatok védelméhez fűződő jogokat sérthette.

⁵ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

A törvény meghatározta, hogy különleges eszközt csak akkor lehet alkalmazni, ha az adatok más módon nem szerezhetők be.

„A különleges eszközök közül a technikai úton történő adatgyűjtésnek, a postai küldemény ellenőrzésének és a magánlakásba történő titkos behatolásnak az alkalmazását a Magyar Köztársaság szuverenitásának és alkotmányos rendjének védelme érdekében, annak súlyos veszélyeztetése esetében az igazságügy miniszter engedélyezhette.”⁶

A törvény elsősorban a titkosszolgálatok feladatkörében adott lehetőséget a különleges titkosszolgálati eszközökkel történő információgyűjtésre, és csak másodsorban említette meg, hogy a *rendőrség bűnügyi szervei* különleges eszközöket kizárólag az öt évet meghaladó szabadságvesztéssel vagy ennél súlyosabb büntetéssel fenyegetett szándékos bűncselekmények megelőzése és felderítése érdekében alkalmazhatják.

A rendőrség különleges eszközök alkalmazásának engedélyezése iránti kérelmét az igazságügyi miniszterhez a Belügyminisztérium Országos Rendőr-főkapitányságának vezetője terjeszthette elő. A különleges eszközök alkalmazása egy hónapra volt engedélyezhető, amely további egy hónapra volt meghosszabbítható, ha a különleges eszközök alkalmazásának indokai fennálltak.

A különleges eszköz alkalmazásának engedélyezése, illetve az engedély meghosszabbítása iránti kérelemben a törvényben meghatározott feltételek meglétét és az intézkedés alkalmazásának célját részletesen indokolni kellett.

Ha azonban a különleges eszközök alkalmazása nem alapozta meg az ellenőrzött személlyel szemben büntetőeljárás elrendelését, az ellenőrzött személyt az alkalmazott intézkedésről az engedélyt kérő tájékoztatja, és ezt követően az ellenőrzés során szerzett adatokat meg kell semmisíteni.

A második világháborút követő évektől első alkalommal történt meg, hogy a felderítő, nyomozó tevékenység során alkalmazható és alkalmazott különleges eszközök (korábban rendszabályok) nyílt jogszabályi, törvényi alapot kaptak.

A korábbi szabályozáshoz képest jelentős változást jelentett, hogy az alkalmazás során beszerzett adatok, információk az ORFK vezetőjének engedélyével a nyílt eljárásban (büntetőeljárásban) felhasználhatók voltak, bár erre ritkán került sor. Ugyanakkor a jogszabály szóhasználata is arra utal, hogy az ilyen jellegű tevékenységet elsősorban titkosszolgálatinak tekinti, és nem az európai demokratikus jogrendszerekben meghonosodott különleges, titkos nyomozási tevékenységeket értette alatta.

Egy meglehetősen alapos előkészítő munka után, a kor követelményeinek megfelelő szintű szabályozással elkészült a rendőrségi törvény,⁷ amely lényeges és döntő jelentőségű változás volt a rendőrség életében is, de ezen belül számos újdonságot tartalmazott, amelyek a bűnügyi felderítés, nyomozás szempontjából rendkívül fontosak voltak.

Ki lehet jelenteni, hogy minőségi változás következett be ennek a kétharmados törvénynek a hatálybalépésével.

Ez azonban csak azt jelentette, hogy az ágazati szabályozásba beültették az Európában speciális, fedett nyomozási intézkedéseként szabályozott eszközrendszer bizonyos elemeit.

⁶ NYESTE Péter (2013a): A bűnüldözési célú „titkos információszerzés” és a büntetőeljárás kapcsolata. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 1. évf. 1. sz. 20–38.

⁷ 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről.

Láthattuk, hogy ezek már a rendszerváltás éveit megelőző évtizedekben a magyar nemzetbiztonsági szolgálatok mellett, az akkori magyar nyomozó hatóságok számára is biztosított eszközök voltak, ugyanakkor nemcsak a büntügyi rendőrhatalóságok élhettek a titkos információgyűjtés lehetőségével, hanem a határőrség felderítő egységei is.

A büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvényben továbbra sem jelent meg nyomozás során alkalmazható lehetőségként a titkos információgyűjtés eszközrendszere.

A törvény csak a 61. § (2) bekezdésben tette lehetővé, hogy az illetékes hatóságok törvényben meghatározott feladataik teljesítése során beszerzett bizonyítási eszközöket a büntetőeljárásban felhasználhassák. Ez a logika a rendszerváltozást megelőző szabályozási elveket követi, amely szerint a hatóságok által a büntetőeljárást megelőzően lefolytatott titkos eljárás (operatív bizonyítás) keretében beszerzett bizonyíték felhasználható büntetőeljárás keretében is.

Mindenesetre a törvény külön, a VII. fejezetében összefoglalt szabályozása sokáig Európában is egyedülálló és előremutató volt.

Az 1998. évi XIX. törvény (Be.) megalkotása újabb nagy lépés volt a titkos eszközök, módszerek jogszerű alkalmazásának kérdésében. Létrehozta a titkos adatszerzés, valamint a nyomozó hatóság egyéb adatszerző tevékenysége jogintézményét, amely szerves része lehet az elkövetett bűncselekmények bizonyítékai összegyűjtésének. A Be. a magyar büntetőeljárás kodifikációjában elsőként vállalkozott arra, hogy az erről szóló rendelkezéseket megállapítsa, a titkos információgyűjtést és az általa beszerezhető információkat, bizonyítékokat a büntetőeljárás részévé tegye.

A törvényhozó vállalkozását indokolta, hogy a bűnözés szerkezetében és a bűncselekmények elkövetésének módszereiben bekövetkezett kedvezőtlen változások a bűnildözéstől is ahhoz igazodó módszereket és eszközöket igényelnek. További két jelentős eredménye van a Be.-ben történő kodifikálásnak, egyrészt megfogalmazást nyert, hogy a nyomozás elrendelése előtt végzett felderítő munka során szerzett bizonyítékok törvényesen felhasználhatók a büntetőeljárásban, másrészt szabályozta a nyomozás elrendelése után folytatható felderítés kereteit.

A titkos erők, eszközök, módszerek alkalmazása az Alkotmányban biztosított jogokat korlátozhatja, a jogállam keretei között azonban törvényi felhatalmazás alapján – a bűnildözés eredményessége, ezáltal a közösség érdekeinek és mások emberi jogainak védelme érdekében – lehetőséget kell biztosítani ezek legális alkalmazására.

A rendőrségi törvény és a Be. felvállalta ezt a szükségszerű feladatot azáltal, hogy törvényi szabályozását adja a titkos információgyűjtésnek és a titkos adatszerzésnek.

A titkos információszerzés szabályozása során – a vázolt sajátosságokra tekintettel – különös gondosságot igényel mind az alkalmazás esetköreinek és feltételeinek meghatározása, mind a törvényi garanciák kiépítése. Jóllehet, a szóban forgó eljárás a bűnildözési réteg szűk körére irányul, nem zárható ki, hogy véltlen személyekkel kapcsolatos adatok, információk is a nyomozó hatóság látókörébe kerüljenek. Az ebből fakadó lehetséges jogsérelem azonban – túl azon, hogy orvosolható – elenyésző és nem mérhető annak a társadalmi érdeknek a jelentőségéhez, amely a bűnildözés elleni küzdelem eredményességéhez fűződik. A törvény ezzel kapcsolatos legfontosabb garanciális rendelkezése az, hogy az alapvető állampolgári jogok sérelmére leginkább alkalmas titkos eszközök és módszerek alkalmazásának engedélyezését és ellenőrzését a végrehajtó hatalmi ágától független állami szerv, a bíróság hatáskörébe utalja.

A 2018. július 1-jéig hatályban volt törvényi szabályozás Magyarországon egy vertikálisan és horizontálisan osztott modellt alakított ki.

Horizontális elrendezés szerint a *végrehajtás célja* megkülönböztetni a nemzetbiztonsági célú titkos információgyűjtő, valamint a rendészeti és a bűnüldözési célú titkos információgyűjtő tevékenységet.

A titkos információgyűjtéstől elkülönülten kezeli a titkos adatszerzést, ami kizárólag nyomozóhatóság által, már megindult büntetőeljárás keretében folytatható.

Valamennyi hatályos jogszabály a tevékenységeket *a személyiségi jogsértés súlya szerint vertikálisan* két csoportba osztja, a külső (bírói, ügyészi) engedélyhez kötött és a külső (bírói, ügyészi) engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtés csoportjára.

A titkos információgyűjtés célja⁸

Az Rtv. legteljesebb megfogalmazása szerint a rendőrség bűnüldözési célból, azaz bűncselekmény elkövetésének megelőzése, megakadályozása, felderítése, megszakítása, az elkövető kilétének megállapítása, elfogása, körözött személy felkutatása, tartózkodási helyének megállapítása, bizonyítékok megszerzése, a bűncselekményből származó vagyron visszaszerzése, valamint a büntetőeljárásban részt vevők és az eljárást folytató hatóság tagjainak, az igazságszolgáltatással együttműködő személyek védelme, valamint az e törvényben meghatározott költségvetési szervek bűnmegelőzési, bűnfelderítési célú ellenőrzése érdekében – törvény keretei között – titokban információt gyűjthet.

Továbbá a Be. meghatározása szerint:

1. *A nyomozó hatóság a büntetőeljárás megindítása után annak megállapítására, hogy vannak-e bizonyítási eszközök, és ezek hol találhatóak, adatszerzést végezhet, amely során az ügyész engedélyével fedett nyomozót is igénybe vehet, valamint a reá irányadó törvény (Rtv.) szerint más, bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtést is végezhet.*

A nyomozó hatóság bírói engedély alapján az elkövető kilétének, tartózkodási helyének megállapítása, elfogása, valamint bizonyítási eszköz felderítése érdekében a nyomozás elrendelésétől a nyomozás iratainak ismertetéséig az érintett tudta nélkül

- a) a magánlakásban történeteket technikai eszközzel megfigyelheti és rögzítheti,
- b) postai küldeményt, beazonosítható személyhez kötött zárt küldeményt felbonthat, ellenőrizhet, és azok tartalmát technikai eszközzel rögzítheti, valamint elektronikus hírközlési szolgáltatás útján továbbított kommunikáció tartalmát megismerheti, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti,
- c) számítástechnikai eszköz vagy rendszer útján továbbított vagy azon tárolt adatokat megismerheti, rögzítheti és felhasználhatja (*a továbbiakban: titkos adatszerzés*).

⁸ SZENDREI Ferenc (2014): A titkos információgyűjtés. In KORINEK László szerk.: *Értekezések a rendészetről*. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar. 297–318., 346.

A titkos információgyűjtés során felhasználható erők, eszközök, módszerek (különleges eszközök)

A Be. az ágazati törvényre utalással határozta meg, hogy melyek azok a titkos információgyűjtési lehetőségek, amelyeket a büntetőeljárás alatt igénybe lehetett venni.

Az fenti meghatározást és az alábbi felsorolást áttekintve kijelenthetjük, hogy a titkos kutatás kivételével valamennyi titkos információgyűjtő lehetőség felhasználható volt a Be. céljai érdekében is.

Az Rtv. VII. fejezete szerint:

1. *Bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtés:* a rendőrség bűnüldözési feladatai érdekében
  - a) informátort, bizalmi személyt vagy a rendőrséggel titkosan együttműködő más személyt vehet igénybe;
  - b) az eljárás céljának leplezésével (puhatolás) vagy a kilétét leplező fedett nyomozó igénybevételével információt gyűjthet, adatot ellenőrizhet;
  - c) saját személyi állománya, valamint a vele együttműködő személy és rendőri jelleg leplezésére, védelmére fedőokiratot állíthat ki, használhat fel, fedőintézményt hozhat létre és tarthat fenn;
  - d) a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható és vele kapcsolatban lévő személyt, valamint a bűncselekménnyel kapcsolatba hozható helyiséget, épületet és más objektumot, terep- és útvonalszakaszt, járművet, eseményt megfigyelhet, arról információt gyűjthet, az észlelteket hang, kép, egyéb jel vagy nyom rögzítésére szolgáló technikai eszközzel (a továbbiakban: technikai eszköz) rögzítheti;
  - e) a bűncselekmény elkövetőjének leleplezésére vagy a bizonyítás érdekében – sérülést vagy egészségkárosodást nem okozó – csapdát alkalmazhat;
  - f) mintavásárlás végzése érdekében informátort, bizalmi személyt, a rendőrséggel titkosan együttműködő más személyt vagy fedett nyomozót, továbbá – az ügyész engedélyével – álvásárlás, bizalmi vásárlás, bünszervezetbe való beépülés, illetve – a 2. § (4) bekezdésére is figyelemmel – ellenőrzött szállítás folytatása érdekében fedett nyomozót alkalmazhat (Mintavásárlás: az informátor, a bizalmi személy, a rendőrséggel titkosan együttműködő más személy vagy a fedett nyomozó által végrehajtott olyan leplezett ügylet, amelynek célja, hogy a bűncselekmény felderítése érdekében a bűncselekménnyel összefüggésbe hozható anyagok, tárgyak, eszközök vagy ezek mintái, alkatrészei további vizsgálat céljából a rendőrség birtokába kerüljenek, illetve a bűncselekmény történeti tényállása megismerhető legyen);
  - g) ha a bűncselekmény megelőzésére, magakadályozására, felderítésére, az elkövető elfogására, kilétének megállapítására nincs más lehetőség, a sértettet szerepkörében – életének, testi épségének megóvása érdekében – rendőr igénybevételével helyettesítheti;
  - h) hírközlési rendszerekből és egyéb adattároló eszközökből információt gyűjthet.

Teljesítésére a rendőrség a természetes személyekkel, a jogi személyekkel vagy a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel titkos együttműködési megállapodást köthet.

Ennek keretében a rendőrség kezdeményezheti a bűnüldözés szempontjából különleges fontosságú ilyen szervezetek munkatársával hivatásos szolgálati, közszolgálati, közalkalmazotti, állami szolgálati jogviszony, illetve munkajogviszony (a továbbiakban: munkaviszony) létesítését. Az e törvényben meghatározott feladatok ellátása érdekében a rendőrség – külön megállapodás alapján meghatározott időtartamra – munkaviszonyt kezdeményezhet a (2) bekezdés hatálya alá tartozó szervezeteknél.

Az életet, a testi épséget, a vagyont veszélyeztető fenyegetés, zsarolás, bűncselekményre való felbujtás esetén a rendőrség a használó írásbeli kérelmére a használatában lévő készüléken folytatott telefonbeszélgetés útján továbbított közlés tartalmát a kérelemben foglalt időhatáron belül megismerheti, azt technikai eszközzel rögzítheti. Az ügyben keletkezett és rögzített érdektelen információt haladéktalanul meg kell semmisíteni.

A rendőrség az informátor, a bizalmi személy, a rendőrséggel titkosan együttműködő más személy, a fedett nyomozó, valamint a fedőokirat és a fedőintézmény védelme érdekében a közigazgatási nyilvántartásokban, így különösen a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásban, a személyiigazolvány-nyilvántartásban, az anyakönyvben, az útiokmány-nyilvántartásban, a gépjárművezetőiengedély- és gépjármű-nyilvántartásban, az ingatlan-nyilvántartásban, a cégnyilvántartásban fedőadatokat helyezhet el.

2. *Ügyészi engedély alapján igénybe vehető módszerek:*

- a) a feljelentés elutasításának vagy a nyomozás megszüntetésének kilátásba helyezése;
- b) adatkérés;
- c) álvásárlás: a fedett nyomozó színlelt vételi szándékán alapuló, a bűncselekmény elkövetőjének elfogása, továbbá a bűncselekmény tárgyi bizonyítékának biztosítása érdekében e dolog vételére irányuló leplezett megállapodás és annak teljesítése;
- d) bizalmi vásárlás: a fedett nyomozónak jogellenes kereskedelmi ügyletként megjelenő olyan leplezett tevékenysége, amelynek során a bűncselekmény tárgyi bizonyítási eszközét képező dolgot vásárol az eladó bizalmának erősítése, a későbbi álvásárlás elősegítése érdekében;
- e) ellenőrzött szállítás: a nyomozó hatóság olyan leplezett tevékenysége, amelynek során – a nemzetközi együttműködés keretében, folyamatos és fokozott ellenőrzés mellett – lehetővé teszi a megfigyelés alatt álló elkövető számára az általa birtokolt, a bűncselekménye tárgyi bizonyítási eszközét képező dolognak az ország területére történő behozatalát, más ország területére irányuló kivitelét, az ország területén történő átszállítását annak érdekében, hogy a bűncselekmény elkövetői a lehető legszélesebb körben felderíthetők legyenek, a nemzetközi bűncselekmény tényállása megállapíthatóvá válják;
- f) fedett nyomozó (a titkos információgyűjtés keretében eljáró, a kiletét leplező rendőr) alkalmazása.

3. *Bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés*

A törvény 69. § (1) bekezdése szerint a rendőrség bírói engedéllyel bűnüldözési célból a súlyos bűncselekmények esetében, valamint az Rtv.-ben felsorolt esetekben a nyomozás elrendeléséig

- a) magánlakást titokban átkutathat, az észlelteket technikai eszközökkel rögzítheti;

- b) a magánlakásban történeteket technikai eszközök segítségével megfigyelheti és rögzítheti;
- c) postai küldeményt, valamint beazonosítható személyhez kötött zárt küldeményt felbonthat, ellenőrizhet, és azok tartalmát technikai eszközzel rögzítheti;
- d) elektronikus hírközlési szolgáltatás útján továbbított kommunikáció tartalmát megismerheti, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti;
- e) számítástechnikai eszköz vagy rendszer útján továbbított vagy azon tárolt adatokat megismerheti, rögzítheti és felhasználhatja.

Ezt a rendszert reformálta meg és szabályozta át jelentősen az új büntetőeljárás törvény, amikor a bűnüldözési célú titkos információgyűjtést és minden olyan titkos tevékenységet, amely bűncselekmény gyanúját feltételezi vagy az elkövetőhöz kapcsolódik, a büntetőeljárásba integrálta.

Ezen túlmenően továbbra is folytatható titkos információgyűjtés, az ágazati törvények alapján, jellemzően rendészeti célú titkos információgyűjtésként.

A titkos információgyűjtés és a rendészettudomány

Szemelvénytárolva tekintünk át, mit is mond a rendészettudomány (illetve egyes képviselői) a titkos információgyűjtésről:

1. Zalai Péter⁹ az 1990-ben megjelent tanulmányaiban a titkos nyomozás kifejezés mellett foglalt állást, *amelynek során a bűnüldözés szempontjából fontos információkat titkos eljárás keretében (az érintettek tudta nélkül) szerzik meg elsősorban titkos megfigyelés útján, technikai eszközök titkos alkalmazásával, valamint informátorok, bizalmi személyek és titkos nyomozók segítségével, adattárak igénybevételével.*

Titkos nyomozás akkor alkalmazható, amennyiben a bűncselekmény gyanúja megállapítható.

A bűnügyi szolgálat feladata a veszélyelhárítás és a bűnfelderítés. A rendőrség elsődleges tevékenysége és információszerző megoldása a nyílt információszerzés, azonban *titkos nyomozás útján a rendőrségnek joga van megszerezni* a másképpen meg nem szerezhető információkat is.

2. Komáromi István¹⁰ a felderítő munka elnevezésébe visszahozta a szinte a mai napig kiirthatatlan *operatív* jelzőt. Operatívnek tekintette azt a tevékenységet, amely a klasszikus – rendszerváltás előtti – operatív erők, eszközök és módszerek használatához kapcsolódott.

Az operatív munka nemcsak bűncselekmény gyanúja esetében, hanem a bűnmegelőzésben is alkalmazható volt. A Komáromi által felállított operatív erők, eszközök és módszerek rendszere lényegében az új Be. előtti rendszert képezte le.

⁹ ZALAI Péter (1990): A titkos nyomozás jogi szabályozása. *Belügyi Szemle*, 28. évf. 9. sz. 47–52.

¹⁰ KOMÁROMI István (1991): Az operatív munka alapelvei. *Rendészeti Szemle*, 29. évf. 2. sz. 55–61.

3. Horváth József¹¹ Komáromihoz hasonlóan a rendőrség titkos felderítő tevékenységét a bünyügyi operatív munka elnevezéssel illette. Horváth azonban már használta a titkos információszerzés kifejezést is. Az operatív munkát hármasszerben képzelte el, mint a titkos információszerző, -értékelő és -feldolgozó munkát.

4. Bócz Endre¹² megállapította, hogy a nyomozás nem redukálható a büntetőeljárás jogi úton szabályozott cselekményeinek összességére.

Nyomozás „az adatgyűjtés, a tanúkutatás, a (rejtett, álcázott stb.) megfigyelés, a követség, a személy- és tárgykövetség, nem is szólva a meglehetősen misztikusan kezelt ügynevezett »titkosszolgálati módszerekről«, ideértve a hálózati operatív munkát és az ügynevezett »mezítlábas ügynökök« alkalmazását is”.

5. Máramarosi Zoltán¹³ Bóczhoz hasonlóan a bünyügyi operatív munkát titkos nyomozásként, illetve titkos információgyűjtésként minősítette.

Nála „a titkos nyomozásnak [...] elsődleges célja, hogy segítse a büntetőeljárás eredményességét. Az operatív munka a bűncselekmények alapos gyanújának, illetve az elkövető kilétének megállapítására irányuló titkos nyomozás, mely biztosítja a rejtett bűncselekmények történeti tényállásának és bizonyítékainak feltárását, az előkészületben lévő vagy megkezdett bűncselekmények megakadályozását, az ismeretlen elkövetők leleplezésével, felkutatásával és elfogásával felelősségre vonásuk feltételeit, az elkövetés okainak megállapításával és kiküszöbölésükre tett javaslatokkal a hasonló bűncselekmények megelőzését. [...] Minden rendőrség célja a közrend, a közbiztonság fenntartása. Ennek érdekében minden modern rendőrség a nyílt és a titkos technikai és személyi információbázisára alapozza tevékenységét.”

Máramarosi a titkos információgyűjtést a felderítés ágaként határozta meg.

6. Lakatos István¹⁴ úgy fogalmazott, hogy „a titkos információgyűjtés, az alkalmazható különleges eszközökre figyelemmel – például: titkos házkutatás – lényegében olyan titkos nyomozás, melynek szabályai is titkosak, és amelyre sem az ügyészség törvényességi felügyelete, sem a bíróság kontrollja nem terjed ki”.

7. Nyíri Sándor¹⁵ úgy gondolta, hogy *a titkos információgyűjtés bizonyítási eszközök beszerzésére irányuló tevékenység, az alapos gyanú megerősítésére vagy kizárására irányul. A titkos információgyűjtés helye a büntetőeljárás keretei között lenne. Hiszen előfeltétele valamely bűncselekmény elkövetésére utaló konkrét, valószínűsített tény vagy adat, azaz a gyanú.*

¹¹ HORVÁTH JÓZSEF (1991): A rendőrség bünyügyi operatív munkája. *Rendészeti Szemle*, 29. évf. 3. sz. 21–28.

¹² BÓCZ ENDRE (1991): Milyen legyen a büntetőeljárás? *Rendészeti Szemle*, 29. évf. 7. sz. 8.

¹³ MÁRAMAROSI ZOLTÁN (1991): A bünyügyi operatív munkáról. *Rendészeti Szemle*, 29. évf. 9. sz. 3–8.

¹⁴ LAKATOS ISTVÁN (1997): A titkos információgyűjtés, mint bizonyítási eszköz. *Belügyi Szemle*, 45. évf. 3. sz. 69.

¹⁵ NYÍRI SÁNDOR (1993): Gondolatok a titkos információgyűjtésről. *Rendészeti Szemle*, 31. évf. 8. sz. 11–20.

8. Finszter Géza¹⁶ a kriminalisztika és a titkos információgyűjtés viszonyát vizsgálva megállapította, hogy: „A felderítés kriminalisztikájának meghatározható a tárgya, a módszere és belső rendszere. A felderítés kriminalisztikájának tárgya a titkos információgyűjtés, illetve a titkos adatgyűjtés során teljesített megismerés, amelynek legitim célja annak eldöntése, hogy szükséges-e a nyomozás elrendelése, illetve hogy van-e elegendő információ a vádemelés megalapozására. Fő módszere a feltárt titkos információk elemzése, a bűnügyi hírszerzéshez szükséges titkos és leplezett akciók megtervezése és végrehajtása, a felderítéshez szükséges erők és eszközök folyamatos biztosítása, azok védelme és ellenőrzése, végezetül pedig az igazságszolgáltatáshoz szükséges bizonyítékok forrásainak feltárása. A felderítés kriminalisztikáján belül is megkülönböztetünk krimináltaktikát, amely a bűnügyi felderítés tervezését és a titkosszolgálati akciók kivitelezésének taktikai ajánlásait foglalja magában, továbbá krimináltechnikát, amely a titkos vagy leplezett adatgyűjtés technikai eszközeinek kifejlesztésével és a bizalmas adatok szakértői vizsgálatával foglalkozik. Az arra illetékes hatóság [...] törvényben [...] meghatározott feladatának teljesítése során, a büntetőeljárás megindítása előtt bizonyítási eszközöket szerezhet be titokban.”

Finszter a felderítéshez kapcsolja a titkos információgyűjtést.

Szerinte a rendészet titkos funkciói a rendőrség által folytatott titkos információgyűjtő tevékenységekre bonthatók, egyrészt a rendőrségi törvényben szabályozott rendészeti célú titkos felderítésre, másrészt a büntetőeljárás keretei közé tartozó bűnüldözési célú titkos felderítésre.

A rendészeti célú titkos felderítés feladata a közbiztonság és a belső rend védelme, ezért kutatásainak tárgya a veszélyforrások felismerése. Ennek során bármilyen információ a jövőben értékes lehet, ezért az informálódásnak folyamatosnak és véget nem érőnek kell lennie.

Ezzel szemben a bűnüldözési célú felderítés a bűncselekmény gyanújára épül. Feladata a büntetőjogi igény érvényesítésének az előkészítése. A megszerzett titkos információkat nem tekintheti saját tulajdonának, mert azok rendeltetése a bizonyítás megalapozása a büntető perben. Az információgyűjtés szűk időkorlátok között folyik, objektív határa az elévülés, a beszerzett információk értékességét a büntetőeljáráshoz kapcsolódó jogi relevanciájuk dönti el.¹⁷

9. Lakatos János¹⁸ értelmezése szerint a felderítés a nyomozáson belüli adatgyűjtő és adatfeldolgozó tevékenység. Az adatgyűjtés „a vizsgálandó esemény körülményeinek, illetve a célszemély tevékenységének, hollétének és személyi körülményeinek tisztázása, meghatározása, valamint az eljárás sikeres lefolytatásához szükséges feltételek biztosítása céljából végzett információszerző tevékenység”. Ennek érdekében a titkos információgyűjtés is végezhető.

¹⁶ FINSZTER Géza (2003): A titkos adatgyűjtés kriminalisztikája. In FARKAS Ákos szerk.: *Emlékkönyv Kratochwill Ferenc (1933–1993) tiszteletére*. Miskolc, Bíbor Kiadó. 123–143.

¹⁷ FINSZTER Géza – BÓCZ Endre (2008): *Kriminalisztika joghallgatóknak*. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó. 333.

¹⁸ LAKATOS János (2005): A nyomozás, felderítés és a bizonyítás. In LAKATOS János szerk.: *Kriminalisztikai alapismeretek*. Budapest, Rendőrtisztai Főiskola. Jegyzet. 87–92.

LAKATOS János (2005): Az adatgyűjtés. In LAKATOS János szerk.: *Kriminalisztikai alapismeretek*. Budapest, Rendőrtisztai Főiskola. Jegyzet. 107–123., 107.

10. Hetesy Zsolt¹⁹-nál „A titkos felderítés az ismeretek megszerzésére irányuló speciális, az érintett személy elől rejtett, szigorú szabályok közé szorított, állami szervek által végzett megismerési folyamat. A humán erővel, a technikai és műveleti eszközökkel és módszerekkel folytatott titkos felderítés egyszerre a nemzetbiztonsági szolgálatok nélkülözhetetlen jellemzője és a bűnüldöző szervek hatékony segítőtje.”

A titkos felderítést mint összefoglaló elnevezést a titkos információgyűjtő eszközök alkalmazásával kapcsolatos általános fogalomként használta.

Értekezésén – a szerző előéletéből adódóan – érződik a nemzetbiztonsági értelmezés elsődlegessége, ugyanakkor kísérletet tett a rendészeti célú titkos információgyűjtés rendészeti és bűnügyi felosztása helyett, azt bűnfelderítési és igazságszolgáltatási célú felderítésre osztani.

11. Mészáros Bence²⁰ titkos információgyűjtésről, titkos adatszerzésről, titkosszolgálati eszközökről és fedett nyomozásról beszél dolgozatában, ahol a fedett nyomozás a titkos információgyűjtés egyik speciális fajtáját, mégpedig a nyomozó hatóság kilétét leplező tagja (fedett nyomozó) által bűnüldözési célból végzett tevékenységét jelenti.

Helytelen és felesleges is az új fogalom bevezetése amellett, hogy a szakzsargonban elfogadott és használt fogalomról van szó, az alatt azonban jellemzően nem a fedett nyomozó tevékenységét értik. Másik oldalról amennyiben a nyomozást mint eljárást tekintjük – még ha az titokban folyik is –, legalábbis megtévesztő Mészáros elnevezése, mivel a fedett nyomozó nem az eljárás lefolytatója, annak nem ura, ügygazdája, abban csak egyes cselekményeket végez.

A fedett nyomozó tevékenysége a beépülés, valamint valamely más leplezett eszköz végrehajtása vagy támogatása, illetve a bűncselekménnyel összefüggő információszerzés és bizonyítékok beszerzése, azaz részcselekmények, nem a teljes titkos információgyűjtés vagy annak egyik formája, a titkos nyomozás lefolytatása.

Ugyanakkor a jelenleg is hatályos jogi szabályozás kereteit ismertetve, helyesen a bűnügyi hírszerzés két fajtáját különböztette meg: a titkos információgyűjtést és a titkos adatszerzést.

Vitatkoznánk azonban azzal az állításával, hogy a bűnügyi hírszerzés alatt a titkosszolgálati eszközök bűnüldözési célú alkalmazását kellene értenünk, illetve megállapításai oda vezetnének, hogy a titkos információgyűjtés és a titkosszolgálati eszközök közé egyenlőségjelet kellene tennünk.

Mészáros szerint „a titkosszolgálati eszköz tágabb értelemben az érintett tudta nélkül történő, és az egyes alkotmányos, valamint állampolgári és emberi jogainak (a magánlakás sérthetatlensége, a magántitok és a levéltitok védelméhez való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog) szükségszerű sérelmével járó hatósági adatgyűjtési módszer”.

¹⁹ HETESY 2011, 4.

²⁰ MÉSZÁROS Bence (2011): *Fedett nyomozás a bűnüldözésben*. Pécs, PTE-ÁJK. PhD-értekezés.

12. Nyeste Péter²¹ úgy fogalmaz, hogy a titkos információgyűjtés „a gyanú tényekkel történő alátámasztása a nyomozó hatóság előzetes megismerő tevékenysége. Az új szemléletű megismerő tevékenységnek ebben a fázisában az információ ellenőrzését csak állampolgári jogokat nem korlátozó, belső, nyomozó hatósági engedélyezésű információszerző tevékenységekre, illetve az ügyészi engedélyezésű adatkérésre kell szűkíteni.”

Nyeste javaslatot tett a nyomozó hatóságok megismerő tevékenységének a büntetőeljárás alá sorolt, két külön szakaszra bontására, ahol az első szakasz a bűncselekménnyel összefüggésbe hozható információk begyűjtését szolgáló titkos információszerzés, a második szakasz a mai értelemben vett formális nyomozás keretei között végzett adatszerzés lenne. A javaslat alapgondolata, hogy a bűnügyi hírszerzést mint a bűncselekmény gyanúja alapján elrendelt nyomozást és az elrendelése előtt végzett információ-ellenőrzéseket egységes egészként kell kezelni.²²

²¹ NYESTE Péter (2016): *A bűnüldözési célú titkos információgyűjtés története, rendszerspecifikus sajátosságai, szektorális elvei*. Budapest, NKE-HDI. PhD-értekezés. 11.

²² NYESTE Péter (2015): A titkos információszerzés szükséges és lehetséges reformja. *Belügyi Szemle*, 63. évf. 1. sz. 71.

Vákát oldal

A rendészeti célú titkos információgyűjtés

Szendrei Ferenc

A bűnüldözési célú titkos információgyűjtés új szabályozási koncepciója

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) és a hozzá kapcsolódó jogszabályi változások a bűnüldözés és a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés korábbi koncepcióját lényegesen átalakítva az előkészítő eljárás büntetőeljárásba történő elhelyezésével, illetve az ügyészség, rendőrség és NAV által végzett, tisztán bűnüldözési célú titkos információgyűjtés átemelésével az ágazati szabályok közül a büntetőeljárás keretei közé teljesen új helyzetet teremtett, új feladatok elé állította a nyomozó hatóságokat és a titkos információgyűjtési jogkörrel rendelkező szerveket.

A Be. hatálybalépésétől tisztán bünfelderítési célú tevékenység alatt a bűncselekmény felderítése, megszakítása, az elkövető kilétének megállapítása, elfogása, bizonyítékok megszerzése, illetve a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzése értendő, ezen célok érdekében kizárólag a büntetőeljárás törvényben foglaltak szerint lehet leplezett eszközöket alkalmazni.

Ágazati jogszabályok alapján tisztán bűnüldözési célú titkos információgyűjtés nem folytatható, ez alól egyedül a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Nbtv.) és a nemzetbiztonsági cél prioritása képez kivételt.

A leplezett eszközök működtetéséhez, infrastruktúrájuk fenntartásához szükséges tevékenységek szabályozása – mivel azok nem csupán a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés kizárólagos támogatására szolgálnak – továbbra is az ágazati jogszabályokban történik.

Az új szabályozás szerint a korábban bűnüldözési céllal alkalmazott titkos információgyűjtő (jelenleg leplezett) eszközöket kezdettől fogva a büntetőeljárás keretei között kell alkalmazni ügyészi és bírói garanciális jogkörök mellett, így nagyrészt feleslegessé vált a titkos információgyűjtés eredményének bizonyítékká való átkonvertálása a korábban ezzel járó nehézkes eljárási szabályokkal.

Mindemellett a jogalkotó kompatibilissé tette a titkos információgyűjtés során alkalmazható eszközöket a büntetőeljárás során alkalmazható leplezett eszközökkel. Ez megkönnyíti az átmenetet az ágazati vagy nemzetbiztonsági titkos információgyűjtésből a büntetőeljárásba abban az esetben, ha a titkos információgyűjtés büntetőeljárás alapjául szolgáló eredményt hoz. A Be. az átjárhatósággal szemben továbbra is szigorú eljárási követelményeket támaszt.

Korlátozott lehetőségekkel, rendészeti (vagy bűnüldözést támogató), illetve bűnmegelőzési céllal az ágazati törvények szabályozása továbbra is megengedi a titkos információgyűjtés lefolytatását.

Leplezett eszközöket előkészítő eljárás során, a nyomozás felderítési és vizsgálati szakaszában, perújítási nyomozásban, valamint a bíróság jogerős ügydöntő határozatát követően elrendelt vagyonkutatási külön eljárásban lehet alkalmazni.

A rendőrség (bűnüldözési, köztük titkos információgyűjtő) feladatait részletesen a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) szabályozza.

Ennek megfelelően a rendőrség feladata

- a határforgalom ellenőrzése;
- a terrorizmus elleni küzdelem;
- a bűnmegelőzési, bűnfelderítési célú ellenőrzés;
- a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzése.¹

Az Rtv. rendelkezései közvetlenül határozzák meg a bűnüldözési feladatokat.²

¹ Rtv. 1. § (1) A rendőrség feladata az Alaptörvényben meghatározott feladatok mellett a határforgalom ellenőrzése, a terrorizmus elleni küzdelem és az e törvényben meghatározott bűnmegelőzési, bűnfelderítési célú ellenőrzés, valamint a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzése.

² Rtv. 1. § (2) [...]

1. végzi a bűncselekmények megelőzését, amelynek során figyelemmel kíséri Magyarország bűnügyi helyzetét, feltárja a bűncselekmények elkövetésének kockázatait, a bűncselekmények elkövetésére irányuló törekvéseket, továbbá megszerzi, elemzi, értékeli, ellenőrzi és továbbítja a bűnözéshez kapcsolódó, a bűncselekmények megelőzése, illetve megakadályozása céljából szükséges információkat,
  - 1a. általános nyomozó hatósági jogkört gyakorol, a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározottak szerint végzi a bűncselekmények felderítését, valamint a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzését,
2. szabálysértési hatósági jogkört gyakorol, közreműködik a szabálysértések megelőzésében és felderítésében,
3. ellátja a közbiztonságra veszélyes egyes eszközök és anyagok előállításával, forgalmazásával és felhasználásával kapcsolatos hatósági feladatokat,
4. közlekedési hatósági és rendészeti feladatokat lát el,
5. ellátja a közterület rendjének fenntartásával kapcsolatos rendészeti feladatokat,
6. gondoskodik a büntetőeljárással összefüggésben a jogszabályban meghatározott személyi kört érintő személyi védelmi feladatok (a továbbiakban: személyi védelem) ellátásáról, továbbá a büntetőeljárásban részt vevők Védelmi Programjának (a továbbiakban: Védelmi Program) a végrehajtásáról,
  - 6a. védi a jogszabályban meghatározott, Magyarország szempontjából különösen fontos személyek (a továbbiakban: védett személy) életét, testi épségét; őrzi a jogszabályban meghatározott létesítményeket és értékeket (a továbbiakban együtt: személybiztosítási és létesítményvédelmi feladatok),
7. engedélyezi és felügyeli a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységet,
  - 7a. engedélyezi – nemzetközi megállapodás eltérő rendelkezése hiányában – a szolgálati lőfegyverek és lőszerrel szolgálati célból történő külföldre vitelét és az együttműködő, külföldi rendészeti feladatokat ellátó hatóságok szolgálati lőfegyvereinek és lőszerének az országba történő behozatalát,
8. büntetés-végrehajtási feladatokat lát el,
9. ellátja a rendkívüli állapot, a szükségállapot, a megelőző védelmi helyzet, a terrorveszélyhelyzet, a váratlan támadás és a veszélyhelyzet esetén a hatáskörébe utalt rendvédelmi feladatokat, továbbá rendkívüli állapot idején és váratlan támadás esetén közreműködik az államhatárt fegyveresen vagy felfegyverkezve átlépő személyek kiszorításában, valamint elfogásában és lefegyverzésében,
10. őrzi az államhatárt, megelőzi, felderíti, megszakítja az államhatár jogellenes átlépését, ellátja a hatáskörébe utalt idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat, részt vesz a jogellenes bevándorlás megakadályozásában,

Tipikusan ilyenek:

- a nyomozó hatósági jogkör gyakorlása;
- a bűncselekmények megelőzése, megakadályozása;
- a szervezett bűnözés elleni fellépés;
- a nemzetközi együttműködés és fellépés a nemzetközi bűnözés ellen;
- a titkos információgyűjtés;
- a bűnügyi adatkezelés;
- a vagyonvédelmi tevékenység felügyelete;
- belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési célú ellenőrzés;
- a büntetőeljárásban részt vevők védelmének biztosítása.

A titkos információgyűjtés

Az állam bűnüldöző szervei a bűncselekmények felderítése, megelőzése, a megkezdett bűncselekmények befejezésének megakadályozása, az elkövetők felkutatása érdekében ösziók óta alkalmaznak olyan leplezett személyeket, módszereket és eszközöket, amelyek segítségével a bűnüldöző tevékenységük egy részét titokban végzik. A bűnözés természetéből adódóan titokban zajló tevékenység, az ellene való harcban is természetes a hasonlóan titkos módszerek felhasználása. A nemzetközi és hazai bűnüldözési tapasztalatok azt igazolják, hogy a bűnelkövetők cselekményük sikere és leplezése érdekében maguk is rendszeresen végeznek titkos információgyűjtést. A szervezett, országhatárokon átlépő bűnözés, a tudomány és a technika legújabb vívmányait alkalmazza. Azonos vagy fejlettebb módszerek

11. ellenőrzi az államhatáron áthaladó személy- és járműforgalmat, a szállítmányokat – ide nem értve a Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló 2913/92/EGK rendeletben meghatározott vámellenőrzést –, valamint végzi a határátléptetést, továbbá biztosítja a határátlékelhelyek rendjét, valamint végzi a közúti határátlékelhelyek üzemeltetését, és a fenntartásukra és fejlesztésükre vonatkozó feladatok végrehajtását,
12. irányítja a határesemények kivizsgálásával megbízott magyar szervek tevékenységét, felügyeli az államhatár felmérésével, megjelölésével, a határjelek felújításával kapcsolatos munkák végzését,
13. megteszi az államhatár rendjét közvetlenül veszélyeztető konfliktushelyzet és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedéseket, továbbá elhárítja az államhatár rendje ellen irányuló erőszakos cselekményeket,
14. elvégzi az e törvényben meghatározott belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési célú ellenőrzést,
15. Magyarország területén
  - a) felderíti a terrorszervezeteket,
  - b) megelőzi, felderíti, illetve elhárítja magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvéseit és megakadályozza azt, hogy bűncselekményt kövessenek el,
  - c) megakadályozza, hogy magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorszervezet működését anyagi források biztosításával vagy más módon elősegítsék,
16. elvégzi a részére törvényben vagy kormányrendeletben megállapított, valamint az Európai Unió kötelező jogi aktusából vagy nemzetközi szerződésből eredő egyéb feladatokat, valamint
17. részt vesz az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Európai Unió, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, az Észak-atlanti Szerződés Szervezete keretében szervezett vagy nemzetközi szerződés alapján a béketámogató és polgári válságkezelési feladatokban,
18. a fenntartó kezdeményezésére közreműködik az általános és középiskola rendjének fenntartásában,
19. ellátja a segélyhívó számok fogadásából eredő feladatokat.

és eszközök hiánya a bűnözés számos területét a rendőrség számára hozzáférhetetlenné tenné, a bűncselekmények és elkövetők jelentős hányadának felderítését hiúsítaná meg. A titkos információszerezés a bűnüldözés fegyvertárának nemzetközileg is elismert és alkalmazott eleme.

A titkos információgyűjtő tevékenység minden formáját (bűnügyi operatív felderítés, illetve a bűnüldözési területhez csak részben kapcsolódó hírszerzés és elhárítás) – 1945-től egészen a különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról szóló 1990. évi X. törvény megalkotásáig – az állampolgárok számára hozzáférhetetlen, nem nyilvános, többségében államtitokká minősített belső rendelkezések szabályozták. A bűnügyi titkos információgyűjtés nyílt törvényi szintű szabályozása először a rendőrségi törvény VII. fejezetében jelent meg mint törvényi szintre emelt bűnüldözési tevékenység. Bár e tevékenységre a törvényi szintű szabályozás felhatalmazást adott, részletszabályozása változatlanul belső normákban és utasításokban történt. Az ismeretanyag nyílt és titkos összetevői indokolt módon okot adtak egyfajta elkülönítésre, hiszen mint láttuk, az állampolgárok előtt a titkos információgyűjtés mint lehetőség nem titkolt, ugyanakkor a részletszabályozás, a konkrét alkalmazás továbbra is titkot képezett, és ez együtt járt a titokvédelemből fakadó korlátozásokkal.

Az 1998. évi XIX. törvény (Be.) megalkotása meglehetősen nagy lépés volt a titkos eszközök, módszerek jogszerű alkalmazásának kérdésében. Létrehozta a titkos adatszerzés, valamint a nyomozó hatóság egyéb adatszerző tevékenysége jogintézményét, amely szerves része lehet az elkövetett bűncselekmények bizonyítékai összegyűjtésének. A Be. a magyar büntetőeljárás kodifikációban elsőként vállalkozott arra, hogy az erről szóló rendelkezéseket megállapítsa. A törvényhozó vállalkozását indokolta, hogy a bűnözés szerkezetében és a bűncselekmények elkövetésének módszereiben bekövetkezett kedvezőtlen változások a bűnüldözéstől is ahhoz igazodó módszereket és eszközöket igényelnek. További két jelentős eredménye van a Be.-ben történő kodifikálásnak, egyrészt megfogalmazást nyert, hogy a nyomozás elrendelése előtt végzett felderítő munka során szerzett bizonyítékok törvényesen felhasználhatók a büntetőeljárásban, másrészt szabályozza a nyomozás elrendelése után folytatható felderítés kereteit.

Ezen a már bejáratott, de sokat kritizált rendszeren változtatott a 2017. évi XC. törvény, az új büntetőeljárás törvény, amely minden – legalább a bűncselekmény gyanúját feltételező – tevékenységet, illetve az annak felderítése, bizonyítása érdekében felhasznált leplezett eszközt a büntetőeljárás körébe utalt. Meghagyva vagy megteremtve ugyanakkor a nem bűnüldözési célból folytatott egyéb titkos információgyűjtő lehetőségeket is az ágazati törvények szabályozta rendészeti célú titkos információgyűjtés keretei között.

Fogalma: a titkos információgyűjtés olyan, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok, a levéltitok és a személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jogok korlátozásával járó, a rendőrség által végzett különleges tevékenység, amelyet a rendőrség erre feljogosított szervei az érintett tudta nélkül végeznek.

A titkos információgyűjtés átfogó reformjának egyik koncepcionális eleme, hogy a titkos információgyűjtést szabályozó valamennyi jogszabály azonos módon határozza meg e különleges tevékenységet és folytatásának általános feltételeit.

A törvény ezért az Rtv. esetében is az új büntetőeljárás kódexszel összhangban álló definíciót állapít meg a titkos információgyűjtésre, a szabályozás rendszerét pedig azonos szerkezetben építi fel.

A titkos információgyűjtő eszközök alkalmazása az alapvető jogok közül a magánlakás sérthetlenségéhez, a magántitok, a levéltitok és a személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jogokat korlátozza.

Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartásák, a VI. cikk (2) bekezdése alapján mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez.

Ezen alapvető jogok törvényi felhatalmazás nélküli megsértésének büntetőjogi, polgári jogi vagy egyéb jogi következményei lehetnek. A jogosulatlan titkos információgyűjtésen, leplezett eszköz jogosulatlan alkalmazásán és a tiltott adatszerzésen túl a magánlakás sérthetlenségéhez fűződő jog megsértését a magánlaksértés tényállása pönalizálja; a magántitok megsértését a magántitok megsértése, a levéltitok megsértését a levéltitok megsértése; a személyes adatok védelméhez fűződő jogok megsértését a személyes adattal visszaélés rendeli büntetni. A személyiségi jogok megsértésének további szankcióit a Ptk. Második Könyvének XII. Címe szabályozza, illetve a személyes adatok megsértése az Info tv.-ben írt következményekkel is járhat.

A Be. leplezett eszközökről szóló Hatodik Része ultima ratio jelleggel ad felhatalmazást a büntetőeljárásban eljáró hatóságoknak, hogy leplezett eszközök alkalmazásának elrendelésével, illetve végrehajtása során alapvető jogokat korlátozzanak az előzőkben írt jogkövetkezmények nélkül.

A rendőrség bűncselekmény felderítése, megszakítása, az elkövető kilétének megállapítása, elfogása, bizonyítékok megszerzése, illetve a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzése érdekében kizárólag a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározottak szerint alkalmazhat leplezett eszközöket.

A rendőrség titkos információgyűjtő tevékenysége: mivel a rendőrség fogalma három rendvédelmi szervet takar – az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervet, a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szervet (Nemzeti Védelmi Szolgálat, a továbbiakban: NVSZ) és a terrorizmust elhárító szervet (Terrorelhárítási Központ, a továbbiakban: TEK) –, érdemes megvizsgálni az egyes szervek titkos információgyűjtő tevékenységét, azok közös szabályait, illetve esetleges eltéréseit.

A rendőrség

- a) bűncselekmény elkövetésének megelőzése céljából, illetve a TEK hatáskörébe tartozó bűncselekmények³ megelőzésével, felderítésével, megszakításával és az elkövető elfogásával kapcsolatos feladatai ellátása céljából;⁴
- b) megbízhatósági vizsgálat⁵ során;
- c) törvényben meghatározottak szerint a körözési eljárás során;
- d) a személyi védelem⁶ ellátása, illetve a Védelmi Program⁷ előkészítése és végrehajtása során;
- e) személybiztosítási és létesítményvédelmi feladatai ellátása során;
- f) az Európai Unió tagállamával vagy harmadik országgal a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló törvény⁸ vagy nemzetközi szerződés alapján folytatott együttműködés keretében;
- g) bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása során igénybe vett technikai eszköz vagy adat elhelyezése, valamint eltávolítása érdekében;
- h) fedett nyomozó, illetve a valódi céljának leplezésével működő szervezet (a továbbiakban: fedőintézmény) védelme érdekében; valamint
- i) a rendőrséggel titkosan együttműködő személy védelme, bevonása és ellenőrzése érdekében az e törvényben meghatározott szabályok alapján folytathat titkos információgyűjtést.

A titkos információgyűjtés szabályrendszerének egyik legfontosabb eleme a célhoz kötöttség következetes érvényesítése. Ehhez nem elegendő az egyes célok nevesítése, hanem az egyes

³ Rtv. 7/E. § (1) A terrorizmust elhárító szerv

a) ellátja az 1. § (2) bekezdés 15. pontjában meghatározott feladatot, amelynek keretében aa) végzi

1. az 1978. évi IV. törvény szerinti terrorcselekmény (1978. évi IV. törvény 261. §), a légijármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerítése (1978. évi IV. törvény 262. §),

2. a terrorcselekmény (Btk. 314–316/A. §), a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása (Btk. 317. §), a terrorizmus finanszírozása (Btk. 318–318/A. §) vagy háborús uszítás (Btk. 331. §), a jármű hatalomba kerítése (Btk. 320. §),

3. az 1978. évi IV. törvény szerinti emberrablás (1978. évi IV. törvény 175/A. §),

4. az emberrablás (Btk. 190. §), az emberrablás feljelentésének elmulasztása (Btk. 191. §), valamint

5. az 1–4. alpontban meghatározott bűncselekménnyel összefüggő más bűncselekmények megelőzését, továbbá a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározottak szerint végzi ezen bűncselekmények felderítését.

⁴ Rtv. 7/E. § (1)

b) * végzi

ba) az a) pont aa) alpontjában meghatározott bűncselekmények megszakítását és az elkövetők elfogását,

⁵ Rtv. 7/A. § (1) A megbízhatósági vizsgálat célja annak megállapítása, hogy az azzal érintett eleget tesz-e a jogszabályban előírt hivatali kötelezettségének. Ennek megállapítása érdekében a megbízhatósági vizsgálatot végző szerv a munkakör ellátása során a valóságban is előforduló vagy feltételezhető élethelyzeteket hoz mesterségesen létre. A megbízhatósági vizsgálat során feltárt jogsértés alapján fegyelmi vagy szabálysértési eljárás nem indítható.

⁶ lásd 41/2018. (III. 13.) Korm. rendelet a büntetőeljárással összefüggésben személyi védelemben részesíthető személyekről és a személyi védelem ellátásának szabályairól.

⁷ lásd 2001. évi LXXXV. törvény a büntetőeljárásban részt vevők, az igazságszolgáltatást segítők Védelmi Programjáról.

⁸ lásd 2002. évi LIV. törvény a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről.

célokhoz normatív feltételrendszert, definíciót is társítani szükséges, hiszen a titkos információgyűjtés törvényességének érdemi megítélését akár az engedélyezés, akár a végrehajtás keretében csak meghatározott szempontrendszer alapján lehet elvégezni.

Az Rtv. fenti szabályai ezt a szempontrendszert állítják fel, minden egyes cél esetében külön-külön konkretizálva, hogy pontosan milyen feltételek teljesülése esetén végezhető titkos információgyűjtés. Az ebben a rendelkezésben szereplő szempontrendszer általában a titkos információgyűjtési tevékenységre vonatkozik, azaz a bírói engedélyhez nem kötött és a bírói engedélyhez kötött eszközökre egyaránt. Néhány esetben látni fogjuk, hogy a bírói engedélyhez kötött eszközök alkalmazhatóságával kapcsolatban ennél is szigorúbb feltételeket állapít meg a törvény.

Az Rtv. titkos információgyűjtésre vonatkozó, törvény szerinti általános szabályai egyértelműen meghatározzák azon célokat, amelyek érdekében titkos információgyűjtés folytatható. A törvény nem törekszik arra, hogy az állami fellépés lehetséges céljait a hatályos szabályozáshoz képest bővítse, a törvény újítása ebben a tekintetben elsősorban abban áll, hogy az eddigi szabályozással ellentétben az Rtv.-ben egy helyen, áttekinthető rendben és normatív szempontból kellő konkrétsággal határozza meg a titkos információgyűjtés lehetséges, rendészeti jellegűnek tekinthető, a büntetőeljárás keretében végezhető tevékenységtől elkülönítendő céljait.

A titkos információgyűjtést szabályozó törvények közötti összhang és a szabályozás egységességének megteremtése érdekében a törvény a hatályos törvényi keretekhez képest csak minimális mértékben egészíti ki a célok körét.

Az Rtv. újdonságként lehetővé teszi titkos információgyűjtés folytatását a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása során igénybe vett technikai eszköz vagy adat elhelyezése, valamint eltávolítása érdekében.

A fedett nyomozó, illetve a fedőintézmény védelme érdekében, valamint a rendőrséggel titkosan együttműködő személy védelme, bevonása és ellenőrzése érdekében folytatható titkos információgyűjtés csak az Rtv.-t illetően tekinthető újnak, mivel a hatályos NAV tv. 51. § (1) bekezdése a fedett nyomozó, a fedőintézmény védelmét, illetve a rendőrséggel titkosan együttműködő személy védelmét, bevonását, ellenőrzését külön nevesíti a titkos információgyűjtés céljaként. Ilyen célból azonban kizárólag bírói engedélyhez nem kötött eszközök alkalmazhatók.

1. A bűncselekmények megelőzését mint a titkos információgyűjtés egyik lehetséges célját illetően hangsúlyozni kell, hogy azt a korábban hatályos törvényi rendelkezések is tartalmazták, az Rtv. 63. § (1) bekezdésében kifejezetten szerepelt a célok felsorolása között. Tehát a törvény ebben a körben nem fogalmaz meg teljesen új titkos információgyűjtési célt.

E tekintetben a probléma leginkább az a hatályos szabályozásban, hogy hiányzik annak normatív definiálása, hogy mit kell érteni bűnmegelőzés alatt, illetve mit takar az ilyen jellegű titkos információgyűjtő tevékenység.

A törvény ebben a tekintetben egy lépcsőzetes meghatározási megoldást kíván kialakítani. Erre tekintettel a legáltalánosabb jelleggel, a rendőrség mint szervezet feladatai között rögzíti, hogy mit kell általában bűnmegelőzési tevékenység alatt érteni.

A rendőrség végzi a bűncselekmények megelőzését, amelynek során figyelemmel kíséri Magyarország bűnügyi helyzetét, feltárja a bűncselekmények elkövetésének kockázatait, a bűncselekmények elkövetésére irányuló törekvéseket, továbbá megszerzi, elemzi, értékeli,

ellenőrzi és továbbítja a bűnözéshez kapcsolódó, a bűncselekmények megelőzése, illetve megakadályozása céljából szükséges információkat.

Ez a meghatározás nem kizárólag a rendőrség ilyen célú titkos információgyűjtő tevékenységére vonatkozik, hanem minden olyan típusú feladatellátásra, amelyet jelenleg is bűnmegelőzési céllal végez a rendőrség.

Ezt az általános feladatmeghatározást követi már kifejezetten a titkos információgyűjtésre vonatkozóan felállított szempontrendszer, amely azt rögzíti, hogy milyen feltételek esetén folytatható általában titkos információgyűjtés bűnmegelőzési céllal.

Bűncselekmény elkövetésének megelőzése céljából akkor folytatható titkos információgyűjtés, ha megalapozottan feltehető, hogy attól a bűnözésre vonatkozó olyan információk megszerzése várható, amelyek elemzése és értékelése révén feltárhatók a bűncselekmények elkövetésére irányuló törekvések, és lehetővé válik a bűncselekmények megelőzése, illetve megakadályozása.

Ez a feltételrendszer szűkebb, mint a rendőrség feladatai között megadott általános bűnmegelőzési definíció. Ez a megfogalmazás általában vonatkozik a titkos információgyűjtésre, azaz a nem bírói engedélyhez kötött eszközökre is.

Végül a szabályozás utolsó lépcsője a legsúlyosabb jogkorlátozást megvalósító, bírói engedélyhez kötött eszközök alkalmazására vonatkozik. Az Rtv. az előzőhöz képest is szűkebb és konkrétabb feltételeket állapít meg a bírói engedélyhez kötött eszközök bűnmegelőzési célú alkalmazásával szemben.

Bűncselekmény elkövetésének megelőzése céljából akkor lehet bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtést folytatni, ha megalapozottan feltehető, hogy attól a szervezett bűnözéssel kapcsolatos, illetve szervezett bűnözői csoportok azonosítását lehetővé tevő információk megszerzése várható.

A törvény tehát kizárólag a szervezett bűnözéssel szembeni fellépés során engedi meg a bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtést bűnmegelőzési céllal.

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv és az NVSZ a fenti célokból titkos információgyűjtést kizárólag az Rtv.-ben meghatározott szabályok alapján folytathat.

Ellentétben a TEK-vel, amelynek kettős feladatrendszere miatt indokolt külön rendelkezésben meghatározni azt, hogy mely részfeladatai esetén jár el a rendőrségi törvény,⁹

⁹ Rtv. 7/E. § (1) A terrorizmust elhárító szerv

a) ellátja az 1. § (2) bekezdés 15. pontjában meghatározott feladatot, amelynek keretében

aa) végzi

1. az 1978. évi IV. törvény szerinti terrorcselekmény (1978. évi IV. törvény 261. §), a légi jármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerítése (1978. évi IV. törvény 262. §),
2. a terrorcselekmény (Btk. 314-316/A. §), a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása (Btk. 317. §), a terrorizmus finanszírozása (Btk. 318-318/A. §) vagy háborús uszítás (Btk. 331. §), a jármű hatalomba kerítése (Btk. 320. §),
3. az 1978. évi IV. törvény szerinti emberrablás (1978. évi IV. törvény 175/A. §),
4. az emberrablás (Btk. 190. §), az emberrablás feljelentésének elmulasztása (Btk. 191. §), valamint
5. az 1-4. alpontban meghatározott bűncselekménnyel összefüggő más bűncselekmények megelőzését, továbbá a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározottak szerint végzi ezen bűncselekmények felderítését,

ab) ...

ac) ...

és mely feladatok ellátása érdekében a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény (a továbbiakba Nbtv.) alapján.

- a) A terrorizmust elhárító szerv a fentiekben meghatározott feladatai, illetve az egyes védett személyek tekintetében ellátott személyvédelmi feladatok és egyes kijelölt létesítmények tekintetében gyakorolt létesítményvédelem ellátása érdekében titkos információgyűjtést kizárólag az Rtv.-ben meghatározott szabályok alapján folytathat.
- b) A TEK
  - megelőzi, felderíti és elhárítja azokat a törekvéseket, amelyek Magyarország területén terrorcselekmény elkövetésére irányulnak, továbbá
  - részt vesz a hatáskörébe utalt bűncselekmények közvetlen következményeinek elhárításához szükséges intézkedések végrehajtásában, valamint
  - megszerzi, elemzi, értékeli, ellenőrzi és továbbítja a rendészetért felelős miniszternek a külpolitikáért felelős miniszter egyetértésével meghozott döntése alapján – a hatályos nemzetközi normák betartásával – a magyar állampolgárok életét, testi épségét Magyarország területén kívül közvetlenül fenyegető háborús cselekmények, fegyveres konfliktusok, valamint terrorista és túszejtő akciók esetén a bajba jutott magyar állampolgárok mentéséhez, hazatérésük biztosításához, az evakuálás végrehajtásához szükséges, a külföldre vonatkozó, valamint külföldi eredetű információkat, illetve

---

ad) megelőzi, felderíti és elhárítja azokat a törekvéseket, amelyek Magyarország területén terrorcselekmény elkövetésére irányulnak, továbbá részt vesz az aa) alpontban foglalt bűncselekmények közvetlen következményeinek elhárításához szükséges, e törvényben meghatározott intézkedések végrehajtásában,

b) végzi

ba) az a) pont aa) alpontjában meghatározott bűncselekmények megszakítását és az elkövetők elfogását,

bb) a jogszabályban meghatározottak szerint kizárólagos hatáskörrel – a Nemzeti Adó- és Vámhivatal esetében annak felkérésére – egyes veszélyes személyek elfogását,

c) jogszabályban meghatározottak szerint egyes védett személyek tekintetében személyvédelmi feladatokat lát el és egyes kijelölt létesítmények tekintetében létesítményvédelmet gyakorol,

d) a rendészetért felelős miniszternek a külpolitikáért felelős miniszter egyetértésével meghozott döntése alapján – a hatályos nemzetközi normák betartásával – közreműködik a magyar állampolgárok életét, testi épségét Magyarország területén kívül közvetlenül fenyegető háborús cselekmények, fegyveres konfliktusok, valamint terrorista és túszejtő akciók esetén a bajba jutott magyar állampolgárok mentésében, hazatérésük biztosításában, az evakuálás végrehajtásában, e célból együttműködik az Európai Unió tagállamaival és szerveivel, az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének szerveivel, illetve az érintett nemzetközi szervezetekkel, valamint az érintett külföldi állam hatóságaival, valamint

e) megszerzi, elemzi, értékeli, ellenőrzi és továbbítja a d) pontban meghatározott feladat ellátásához szükséges, a külföldre vonatkozó, valamint külföldi eredetű információkat.

f) a rendészetért felelős miniszternek a külpolitikáért felelős miniszter egyetértésével meghozott döntésében meghatározott időtartamra – a hatályos nemzetközi normák betartásával – ellátja a kijelölt

fa) magyar külképviseletek és azok diplomáciai személyzete, valamint

fb) a kormányzati tevékenység szempontjából fontos, külföldön lévő magyar szervek (intézmények) és létesítmények

személy- és létesítményvédelmét, e célból együttműködik az Európai Unió tagállamaival és szerveivel, az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének szerveivel, illetve az érintett nemzetközi szervezetekkel, valamint az érintett külföldi állam hatóságaival.

(2) A terrorizmust elhárító szerv nyomozó hatósági jogkört nem gyakorol.

- e célból együttműködik az Európai Unió tagállamaival és szerveivel, az Északatlanti Szerződés Szervezetének szerveivel, illetve az érintett nemzetközi szervezetekkel, valamint az érintett külföldi állam hatóságaival.

A TEK a fenti feladatok ellátása érdekében az Nbtv. szerint folytathat titkos információgyűjtést. Ebben az esetben a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazását az igazságügyért felelős miniszter engedélyezi.

A TEK hatáskörébe tartozó bűncselekmények megelőzésével, felderítésével, megszakításával és az elkövető elfogásával kapcsolatos feladatai ellátása céljából is csak akkor folytathat titkos információgyűjtést, ha attól a hatáskörébe tartozó bűncselekmény megszakításához vagy az elkövető elfogásához szükséges információk megszerzése várható.

2. A rendőrség belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerve akkor folytathat titkos információgyűjtést a megbízhatósági vizsgálat során, ha az alkalmazni kívánt bírói engedélyhez nem kötött eszköz a megbízhatósági vizsgálatot elrendelő határozatban és a részletes tervben szerepel, és az elrendelést az ügyészség jóváhagyta.

A megbízhatósági vizsgálat során bírói engedélyhez kötött eszköz nem alkalmazható.

Az NVSZ a megbízhatósági vizsgálat folytatása során a védett állomány tagját foglalkoztató szerv hivatali helyiségében, gépjárművében és a megbízhatósági vizsgálat helyszínén történeteket, illetve a mesterséges élethelyzetben részt vevő, valamint a megbízhatósági vizsgálat alá vont személy tevékenységét és előadását titokban technikai eszközzel megfigyelheti és rögzítheti, illetve az ehhez szükséges technikai eszközt a felsorolt helyeken elhelyezheti.

A Nemzeti Védelmi Szolgálat az Rtv.-ben meghatározott feladatai¹⁰ érdekében folytathat titkos információgyűjtést.

¹⁰ A belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv

Rtv. 7. § (1) A belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv kizárólagos hatáskörrel ellátja az az 1. § (2) bekezdés 14. pontjában meghatározott feladatokat. Ennek keretében:

a) a vonatkozó jogszabályok alapján ellátja a hivatásos állományba jelentkezőknél, valamint a hivatásos állomány tagjánál a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvényben meghatározott kifogástalan életvitel ellenőrzését,

b) elvégzi

ba) a közszolgálati tisztviselőkről szóló törvény, valamint az állami tisztviselőkről szóló törvény szerinti, az (1a) bekezdésben meghatározott feladatkörrel rendelkező kormányzati szolgálati jogviszonyban álló kormánytisztviselők és kormányzati ügykezelők, valamint állami szolgálati jogviszonyban álló állami tisztviselők és állami ügykezelők,

bb) a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, az Alkotmányvédelmi Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat hivatásos állományú tagjai, valamint a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvény hatálya alá tartozó hivatásos állomány Nemzeti Biztonsági Felügyelethez (a továbbiakban: NBF) és a Terrorrelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központhoz vezényelt tagjai,

bc) a bb) alpontban meghatározott szervek, az idegenrendészeti hatóság, a menekültügyi hatóság, az állampolgársági ügyekben eljáró szerv, valamint a Kormány által rendeletben meghatározott befogadó állomás kormánytisztviselői, köztisztviselői, közalkalmazotti, rendvédelmi igazgatási alkalmazotti, továbbá az igazságügyi szakértői intézmény igazságügyi alkalmazotti jogviszonyban álló tagjai, valamint a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a büntetés-végrehajtási szervezet és az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv munkavállalói,

A rendőrségi törvény három alapvető területét jelöli ki az NVSZ tevékenységének.

Ezek:

- a kifogástalan életvitel ellenőrzése,¹¹
- a megbízhatósági vizsgálat, valamint
- a számukra jogszabályban meghatározott bűncselekmények felderítése.¹²

Mindhárom terület speciális célból, speciális személyi körben és speciális bűncselekmények felderítése érdekében folytatott titkos információgyűjtő tevékenységet feltételez.

Az új, 2017. évi Be. okozta változások miatt a titkos információgyűjtés során alkalmazható eszközöket és módszereket kiterjesztették, tekintettel arra, hogy a belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv nemcsak a bünfelderítő tevékenysége során, hanem a kifogástalan életvitel ellenőrzése és a megbízhatósági vizsgálat során is végezhet bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtő tevékenységet.

3. A körözött személy személyazonosságának, illetve elérhetőségének megállapítása céljából
- a) a büntetőeljárásról szóló törvény, illetve a Bv. tv.¹³ alapján elrendelt körözés végrehajtása során;
  - b) az európai elfogatóparancs¹⁴ végrehajtása során;
  - c) törvényben meghatározott esetekben nemzetközi körözés¹⁵ végrehajtása során;
  - d) az idegenrendészeti hatóság által elrendelt körözés végrehajtása során;

bd) a bb) és bc) alpontban meghatározott szervek irányítását ellátó minisztériumok, továbbá a bb) és bc) alpontban meghatározott szervek bűnüldözési és államigazgatási adatkezelését, pénzügyi és gazdasági ellátását, kiképzését és oktatását végző szervek rendeltetésszerű működése körében eljáró kormányszervviselői, köztisztviselői és közalkalmazottai, rendvédelmi igazgatási alkalmazottai,

be) a Kormány által a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvény alapján nemzetbiztonsági célból létrehozott kabinet, valamint az annak munkáját segítő testület – politikai vezetőnek nem minősülő – tagjai, továbbá a tagok helyettesítésére jogosult és a titkársági feladatokat ellátó személyek

[(a ba)–be) alpontban meghatározottak a továbbiakban együtt: védett állomány] megbízhatósági vizsgálatát,] c) végzi a védett állománnyal összefüggő, jogszabályban meghatározott bűncselekmények megelőzését, továbbá a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározottak szerint végzi ezen bűncselekmények felderítését.

¹¹ 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról

(új Hszt.) 42. § (7) A (4) bekezdésben írt feltételek ellenőrzését – ha törvény másként nem rendelkezik – a belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv végzi.; valamint a rendőrség belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerve kijelöléséről, valamint feladatai ellátásának, a kifogástalan életvitel ellenőrzés és a megbízhatósági vizsgálat részletes szabályainak megállapításáról szóló 293/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet 7–9. §.

¹² a rendőrség belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerve kijelöléséről, valamint feladatai ellátásának, a kifogástalan életvitel ellenőrzés és a megbízhatósági vizsgálat részletes szabályainak megállapításáról szóló 293/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet 6. § (1) Az NVSZ a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározottak szerint előkészítő eljárást kezdeményez, valamint előkészítő eljárást folytat a rendeletben felsorolt bűncselekmények gyanújának megállapítása érdekében:

¹³ 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról.

¹⁴ 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bünyügyi együttműködésről.

¹⁵ 2013. évi LXXXVIII. törvény a körözési nyilvántartási rendszerről és a személyek, dolgok felkutatásáról és azonosításáról.

- e) az eltűnt személy bejelentés alapján elrendelt körözésének végrehajtása során; valamint
- f) az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban Eütv.) 9/A. § alapján¹⁶ elrendelt körözés végrehajtása során akkor folytatható titkos információgyűjtés, ha megalapozottan feltehető, hogy attól a körözött személy hollétére vagy személyazonosságára vonatkozó információ megszerzése várható.

A büntetőeljárásról szóló törvény alapján a tanú személyazonossága vagy elérhetőségének megállapítása érdekében elrendelt körözés végrehajtása során bírói engedélyhez kötött eszköz nem alkalmazható.

4. A személyi védelem ellátása, illetve a Védelmi Program előkészítése és végrehajtása érdekében akkor folytatható titkos információgyűjtés, ha megalapozottan feltehető, hogy attól a fenyegetett helyzetben lévő személy veszélyeztetettségére vonatkozó, illetve az ellene irányuló személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó bűncselekmény megelőzését szolgáló, a végrehajtás szempontjából lényeges információ várható.

5. A személybiztosítási és létesítményvédelmi feladatok ellátása érdekében akkor folytatható titkos információgyűjtés, ha megalapozottan feltehető, hogy attól a védett személy, a kijelölt létesítmény veszélyeztetettségére vonatkozó, valamint az ezek ellen irányuló erőszakos bűncselekmény megelőzését szolgáló információ várható.

6. Az Európai Unió tagállamával vagy harmadik országgal a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló törvény vagy nemzetközi szerződés alapján folytatott együttműködés érdekében az Európai Unió tagállama vagy harmadik ország megkeresése alapján akkor folytatható titkos információgyűjtés, ha a megkeresésben megjelölt bírói engedélyhez kötött vagy bírói engedélyhez nem kötött eszköz alkalmazását törvény lehetővé teszi.

7. A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása során igénybe vett technikai eszköz vagy adat elhelyezése, valamint eltávolítása érdekében akkor folytatható titkos információgyűjtés, ha a technikai eszköz vagy elektronikus adat leplezett elhelyezéséhez vagy eltávolításához elengedhetetlenül szükséges.

8. A fedett nyomozó, illetve a fedőintézmény védelme érdekében akkor folytatható titkos információgyűjtés, ha megalapozottan feltehető, hogy attól a fedett nyomozó lelepleződésének megelőzését vagy az ellene irányuló személy elleni erőszakos bűncselekmény megelőzését vagy a fedőintézmény lelepleződésének megelőzését szolgáló információ várható.

9. A rendőrséggel titkosan együttműködő személy védelme, bevonása és ellenőrzése érdekében akkor folytatható titkos információgyűjtés, ha az attól várt információk

¹⁶ Eütv. 9/A. § Az egészségügyi államigazgatási szerv a gyógyintézet jelzése alapján az ismeretlen személyazonosságú beteg körözési eljárás keretében történő azonosítását rendelheti el személyazonosságának megállapítása érdekében. A körözést elrendelő határozat fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatóvá nyilvánítható. Ha a körözés elrendelésének az oka megszűnt, az azt elrendelő egészségügyi államigazgatási szerv a körözést visszavonja.

- a rendőrséggel titkosan együttműködő személy lelepleződésének megelőzése vagy az ellene irányuló személy elleni erőszakos bűncselekmény megelőzése érdekében;
- az együttműködés lehetősége, az együttműködés fenntartása, illetve a titkos együttműködési megállapodás megkötésének kérdésében való döntéshez vagy
- a rendőrséggel titkosan együttműködő személyre vonatkozó információ ellenőrzése érdekében szükségesek.

A rendőrséggel titkosan együttműködő személy védelme, bevonása és ellenőrzése céljából bírói engedélyhez kötött eszköz nem alkalmazható.

A titkos információgyűjtés eszközei

Leplezett eszközöket a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervek vehetnek igénybe:

1. Ügyészség:

- bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása során igénybe vett technikai eszköz vagy adat elhelyezése, valamint eltávolítása érdekében; valamint
- az ügyészséggel a büntetőeljárás során titkosan együttműködő személy védelme, bevonása és ellenőrzése érdekében az Ütv.-ben meghatározott szabályok alapján folytathat titkos információgyűjtést, és alkalmazhat leplezett eszközöket.

2. Rendőrség: a titkos információgyűjtés folytatásának eseteiben, a fentiek szerint.

3. NAV:

- a NAV nyomozó hatósági jogkörébe tartozó bűncselekmények elkövetésének megelőzése céljából;
- a személyi védelem ellátása során;
- az Európai Unió tagállamával vagy harmadik országgal a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló törvény vagy nemzetközi szerződés alapján folytatott együttműködés keretében;
- bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása során igénybe vett technikai eszköz vagy adat elhelyezése, valamint eltávolítása érdekében;
- a NAV-hoz tartozását, illetve kilétét tartósan leplező, kifejezetten ilyen feladat ellátása érdekében foglalkoztatott pénzügyi nyomozó, illetve a valódi céljának leleplezésével működő szervezet védelme érdekében; valamint
- a NAV-val titkosan együttműködő személy védelme, bevonása és ellenőrzése érdekében folytathat titkos információgyűjtést és alkalmazhat leplezett eszközöket a NAV tv.-ben írt szabályok alapján.

4. Nemzetbiztonsági szolgálatok:

A nemzetbiztonsági szolgálatok közül az Információs Hivatal, az Alkotmányvédelmi Hivatal, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat és a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat saját

jogkörben folytathat az Nbtv. alapján titkos információgyűjtést, igaz, az NBSZ korlátozott jogkörben.

A titkos információgyűjtés az egyes szolgálatok – elsősorban nem bűnüldözési jellegű – feladatköréhez igazodik. Ugyanakkor a szolgálatok nem kifejezetten bűnüldözési célú információgyűjtése is szorosan kötődhet bűncselekmény felderítéséhez, megszakításához. Példának okáért az Információs Hivatal felderíti a Magyarország függetlenségét, politikai, gazdasági vagy más fontos érdekét sértő vagy veszélyeztető külföldi titkosszolgálati törekvéseket és tevékenységet; az Alkotmányvédelmi Hivatal felderíti és elhárítja Magyarország törvényes rendjének törvénytelen eszközökkel történő megváltoztatására vagy megzavarására irányuló leplezett törekvéseket; a KNBSZ felderíti és elhárítja a külföldi titkosszolgálatoknak Magyarország szuverenitását, honvédelmi érdekeit sértő vagy veszélyeztető törekvéseit és tevékenységét.

A Magyarország szuverenitását sértő külföldi titkosszolgálati törekvések szükségszerűen öltenek testet kémkedésben, állam elleni bűncselekményben vagy más bűncselekményben.

Az Alkotmányvédelmi Hivatalnak és a KNBSZ-nek is vannak konkrét bűncselekményekhez kapcsolódó bűnüldözési feladatai.

Az Alkotmányvédelmi Hivatal és a KNBSZ bünfelderítési tevékenységének sajátossága, hogy azt – szemben az ügyészséggel, a rendőrséggel és a NAV-val – nem büntető-eljáráson belül, előkészítő eljárás keretében végzi, hanem titkos információgyűjtésként.

A rendőrség a titkos információgyűjtés során az Rtv.-ben meghatározott bírói engedélyhez nem kötött és bírói engedélyhez kötött eszközöket alkalmazhat.

Bírói engedélyhez nem kötött eszközök

A rendőrség a korábbiakban tárgyalt titkos információgyűjtési célokból:

1. Információk megszerzése érdekében a rendőrséggel titkosan együttműködő személyt vehet igénybe, aki lehet:

- *eseti adatközlő;*
- *informátor;*
- *bizalmi személy, ezen belül titkos munkatárs, rezidens, „F”objektum kezelője;*
- *titkos együttműködési megállapodással érintett személy;*
- *szaktanácsadó, tolmács.*

Az Rtv. több rendelkezésében lehetővé teszi a rendőrségi feladatok ellátásához segítőként magánszemélyek igénybevételét.

Például:

A rendőrség feladatai ellátásához – a hatósági jogkörében hozott határozatai és intézkedési kivételével – szerződés alapján közreműködőt vehet igénybe.

vagy

A rendőrség bűncselekmény elkövetésének megelőzése, megakadályozása, bűncselekmény felderítése, az elkövető elfogása, a közbiztonság védelme érdekében – ha a törvényben meghatározott kötelezettsége más módon nem teljesíthető, és törvény másként nem rendel-

kezik – kérheti és igénybe veheti a magánszemély, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet segítségét és a birtokában lévő eszközt.

A segítségnyújtás csak akkor tagadható meg, ha az a felkért személy életét, egészségét vagy testi épségét nyilvánvalóan veszélyezteti, továbbá, ha a kért segítség teljesítéséhez szükséges tárgyi feltételek nem állnak rendelkezésre.

Ezek körébe kapcsolódnak be a titkos információgyűjtés szabályai is, amikor leplezett eszközként titkosan együttműködő személyek igénybevételét teszi lehetővé.

A titkosan együttműködő személyt mint leplezett eszközt a feljogosított szerv

- információk megszerzése érdekében alkalmazhat;
- igénybe veheti titkos megfigyeléshez;
- igénybe veheti valótlán vagy megtévesztő információ közléséhez az érintett személlyel.

Az érintett az együttműködést vállalhatja erkölcsi okokból, vállalhatja volt hivatására tekintettel, vállalhatja ellenszolgáltatás fejében és büntetőjogi felelősségre vonás elkerülése érdekében is.

2. Az eljárás valódi céljának titokban tartásával, kilétét leplező rendőr vagy fedett nyomozó igénybevételével információt gyűjthet, ellenőrizhet.

Fedett nyomozó: a rendőrséghez tartozását, illetve kilétét tartósan leplező, kifejezetten ilyen feladat ellátása érdekében foglalkoztatott rendőr.

A fedett nyomozóra vonatkozó külön szabályok:

Nem büntethető a fedett nyomozó az alkalmazása során elkövetett bűncselekmény, szabálysértés vagy közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés miatt, ha annak elkövetése

- a fedett nyomozó alkalmazásának eredményességéhez, az alkalmazással elérni kívánt célhoz szükséges, és az alkalmazással elérni kívánt érdek jelentősebb, mint a fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek;
- a fedett nyomozó biztonságának biztosítása, lelepleződésének megakadályozása érdekében szükséges, és a fedett nyomozó biztonságával, lelepleződésének megakadályozásával kapcsolatos érdek jelentősebb, mint a fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek, illetve
- más bűncselekmény elkövetésének megelőzése vagy megszakítása érdekében szükséges, és a bűncselekmény megelőzéséhez vagy megszakításához fűződő érdek jelentősebb, mint a fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek.

A fedett nyomozó nem követhet el más életének szándékos kioltásával járó, illetve marandó fogyatékossgot vagy súlyos egészségromlást szándékosan okozó bűncselekményt.

A fedett nyomozó más bűncselekmény elkövetésére nem bírhat rá, és nem terelheti az érintett személyt annál súlyosabb bűncselekmény elkövetése felé, mint amelyet eredetileg elkövetni tervezett.

Ha a fedett nyomozó az általa elkövetett bűncselekmény, szabálysértés vagy közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés miatt nem büntethető, az állam téríti meg azt a kárt, illetve sérelemdíjat, amelynek megtérítésére a fedett nyomozó a polgári jog szerint köteles. A kár megtérítése, illetve a sérelemdíj megfizetése érdekében a rendőrség titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerve a sérelmet szenvedett személlyel titok-

tartási megállapodás megkötését kezdeményezheti, illetve az ehhez szükséges iratokat elkészítheti.

A fedett nyomozók esetében *három nagy alkalmazási kört* lehet elkülöníteni: egyik a szervezett bűnözésbe való beépülés; másik a leplezett eszköz végrehajtása vagy támogatása; harmadik az önálló információszerzés.

A Be. a beépülés szempontjából két szervezett bűnözéshez tartozó kört különít el. Az egyik a bünszervezet, amely alatt a Btk. szerinti bünszervezet értendő. A másik célcsoporthoz a terrorizmussal kapcsolatba hozható tevékenységet folytató csoportok, szervezetek tartoznak. Kriminálisztikai oldalról közelítve, ilyen csoportnak tekinthető a rendőrség terrorizmust elhárító szervének az Rtv.-ben írt hatáskörébe tartozó cselekményekre, mint terrorcselekményre, terrorizmus finanszírozására, háborús uszításra, jármű hatalomba kerítésére, emberrablásra szervezett csoport. Terrorista csoportnak tekinthető a kriminológiai értelemben vett terrorista csoport is, idetartoznak például az ideológiai alapon elkövetett emberölésekre specializálódó csoportok. A fedett nyomozó második alkalmazási köre a *leplezett eszközök végrehajtása vagy támogatása*. A Be. kifejezetten nevesíti az álvásárlást, a rejtett figyelést, a dezinformációt, de lehetőséget biztosít arra, hogy a fedett nyomozó bármely bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött avagy engedélyhez nem kötött leplezett eszköz végrehajtásában közreműködjön. Végül fedett nyomozó a *bűncselekménnyel összefüggő információk és bizonyítékok megszerzése* érdekében is alkalmazható.

A fedett nyomozó törvényi felhatalmazás alapján alkalmazható bírói engedélyhez kötött leplezett eszközzel együtt vagy ilyen eszköz alkalmazásának biztosítása érdekében, továbbá alkalmazható ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközzel együtt vagy ilyen eszköz alkalmazásának biztosítása érdekében. Amennyiben az együttalkalmazás előre látható, azt fel kell tüntetni a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv vezetőjének indítványában ügyészi engedélyezés esetén, bírói engedélyezés esetén az ügyészi indítványban.

A fedett nyomozó kerülhet olyan élethelyzetbe, amelyben nem tudja távol tartani magát bűncselekmény elkövetésétől. Bünszervezetbe beépülő fedett nyomozó esetében fogalmilag is kizárt tisztának maradni, hiszen a bünszervezetben való részvétel önmagában büntetendő (Btk. 321. §). A fedett nyomozó által elkövetett büntetendő cselekmények két nagy csoportba oszthatók: az előre tervezhető, valamint a szituációhoz kötött, előre nem látható jogellenes cselekmények. Tipikusan előre tervezhető a kábítószerre vonatkozó álvásárlás, amelyet a fedett nyomozó nem tud anélkül lebonyolítani, hogy kábítószerrel visszaélést vagy legalább annak előkészületét ne valósítaná meg. A tervezhető bűncselekményt meg kell jelölni a tervben, illetve az engedély iránti indítványban. Az előre nem látható bűncselekmények szükségességét az élethelyzet hozza. Legfeljebb sejtethető, de előre pontosan meg nem határozható, milyen bűncselekmény elkövetésére kényszerülhet egy bünszervezetbe beépült fedett nyomozó.

Büntethetőséget kizáró okot *három célzat* alapozhat meg. *Elsőként*, ha a bűncselekmény az alkalmazásának eredményességéhez, az alkalmazással elérni kívánt bűnüldözési célhoz szükséges; *másodszorban*, ha a bűncselekmény a fedett nyomozó biztonságának biztosítása, lepleződésének megakadályozása érdekében szükséges; *végül* amennyiben a bűncselekmény más bűncselekmény elkövetésének megelőzése vagy megszakítása érdekében szükséges.

Mindhárom esetben konjunktív feltétele, hogy az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez, azaz a fedett nyomozó által elkövetett bűncselekmény szankcionálásához

fűződő érdek kisebb legyen, mint a fedett nyomozó biztonságához, védelméhez fűződő érdek. További konjunktív feltétel, hogy a fedett nyomozó nem követhet el más életének szándékos kioltásával járó, illetve maradandó fogyatékossgot vagy súlyos egészségromlást szándékosan okozó bűncselekményt.

A leplezett eszközt alkalmazó szerveket – ügyészséget, rendőrséget, NAV-ot, TEK-et és NVSZ-t – felhatalmazza a Be., valamint a rájuk vonatkozó ágazati jogszabály arra, hogy titkos információgyűjtést végezzenek az általuk a büntetőeljárársban alkalmazott leplezett eszközök támogatására, így a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása során igénybe vett technikai eszköz vagy adat elhelyezése, valamint eltávolítása érdekében, továbbá a titkosan együttműködő személy védelme, bevonása és ellenőrzése érdekében.

Ezt a kört bővíti ki a Be. a fedett nyomozót foglalkoztató szerv titkos információgyűjtésre való felhatalmazásával. A foglalkoztató szerv, függetlenül attól, hogy a fedett nyomozót mint leplezett eszközt mely jogosult szervezet alkalmazza, titkos információgyűjtést végezhet a fedett nyomozó személyének védelme, illetve nyomon követésének biztosítása, továbbá az eljárás leplezett jellegének biztosítása érdekében a rá irányadó törvény alapján.

3. Személyt, lakást, egyéb helyiséget, bekerített helyet, nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló helyet, illetve járművet titokban megfigyelhet, a történekről információt gyűjthet, valamint az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti – *titkos megfigyelés*.

4. Valamely személyt (ha életének, testi épségének megóvása érdekében szükséges) rendőrrel helyettesítheti – *más személy helyettesítése*.

5. Elektronikus hírközlési eszközön vagy információs rendszeren folytatott kommunikáció tényének a megállapításához, az elektronikus hírközlési eszköz vagy információs rendszer azonosításához, illetve hollétének megállapításához szükséges adatokat megszerezheti – *híváslista, cella információk, internetes chat*.

6. A fentiekén túlmenően, azok teljesítése érdekében a rendőrség természetes személlyel, jogi személlyel vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezettel *titkos együttműködési megállapodást* köthet.

6. a) Ennek keretében a rendőrség kezdeményezheti a bűnüldözés szempontjából különleges fontosságú ilyen szervezetek munkatársával hivatásos szolgálati, közszolgálati, közalkalmazotti, állami szolgálati jogviszony, illetve munkajogviszony létesítését, illetve a rendőrség – külön megállapodás alapján meghatározott időtartamra – munkaviszonyt kezdeményezhet ezen szervezeteknél – *kihelyezett munkatárs*.

A rendőrség nem kezdeményezhet munkaviszonyt bíróságnál, az Országos Bírósági Hivatalnál, ügyészségnél, az Alkotmánybíróságnál, az Állami Számvevőszéknél, a Nemzeti Adatvédelmi és Információs szabadság Hatóságnál, az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalánál, a Köztársasági Elnök Hivatalánál, az Országgyűlés Hivatalánál és az Országgyűlési Őrségnél.

A rendőrség a vele titkosan együttműködők tevékenységéért indokolt mértékű anyagi ellenszolgáltatást nyújthat.

Az állam téríti meg azt a rendőrséggel titkosan együttműködő személy által a titkos információgyűjtés során ellátott feladatával összefüggésben okozott kárt, illetve sérelemdíjat, amelynek megtérítésére a rendőrséggel titkosan együttműködő személy a polgári jog szerint köteles.

Ugyanezen szabályokat kell alkalmazni a rendőrséggel a büntetőeljárásról szóló törvény alapján titkosan együttműködő személyek esetében is.

7. A rendőrség a fentiekben tárgyalt célokból, valamint a leplezett eszközök alkalmazása során a saját személyi állománya, a vele titkosan együttműködő személy védelme céljából, illetve a rendőri jelleg leplezése érdekében

- valótlan adatot, tényt vagy nyilatkozatot tartalmazó okiratot vagy közokiratot (a továbbiakban: *fedőokirat*) készíthet vagy használhat fel, illetve
- *fedőintézményt* hozhat létre és tarthat fenn.

A rendőrség a titkos információgyűjtés, valamint a leplezett eszközök alkalmazása során a saját személyi állománya, a vele titkosan együttműködő személy védelme céljából, illetve a rendőri jelleg leplezése érdekében, valamint a fedőokirat és a fedőintézmény védelme érdekében a közhiteles nyilvántartásokba valótlan adatot (a továbbiakban: *fedőadat*) jegeztethet be.

Fedőokiratra, fedőintézményre, fedőadatra vonatkozó speciális rendelkezések:

- Fedőintézményként költségvetési szerv nem hozható létre.
- Rendvédelmi szerv, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, az Országgyűlési Őrség és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal nyomozó hatósági feladatait ellátó szerve fedőintézményként, okmánya fedőokmányként csak a szervet irányító miniszter és az érintett szervezet országos vezetőjének, az Országgyűlési Őrség esetében a parancsnok és az Országgyűlés elnökének tájékoztatásával alkalmazható.
- A fedőokiratot meg kell semmisíteni, illetve a közhiteles nyilvántartásokból a fedőadatot törölni kell, ha arra a továbbiakban már nincs szükség.

A fedőokirat, fedőintézmény és fedőadat mint leplezett eszköz olyan támogató jellegű leplezett eszköz, amely elsődlegesen más leplezett eszközök védelmét, infrastrukturális hátterét szolgálja, másodlagosan pedig a bűncselekmény felderítését és a bizonyítást. Az ilyen eszköz törvényi felhatalmazás nélküli alkalmazása hamis magánokirat felhasználásának vétségét, közokirat-hamisítást, hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisítást vagy más bűncselekményt valósítana meg.

Fedőokirat a bűncselekmény felderítése, illetve bizonyítása érdekében készített, felhasznált okirat vagy közokirat. A fedőokirat bizonyító erejét illetően lehet közokirat, teljes bizonyító erejű magánokirat vagy egyszerű magánokirat, de akár magánokiratnak sem minősülő egyszerű okirat. Formáját tekintve lehet papíralapú vagy elektronikus.

Fedőintézmény a bűncselekmény felderítése, illetve bizonyítása érdekében létrehozott szervezet, amelynek alapítási céljai nem felelnek meg az adott szervezetre vonatkozó törvényi céloknak. A fedőintézmény lehet jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, gazdasági társaság vagy nonprofit szervezet.

Fedőadat bűncselekmény felderítése, illetve bizonyítása, továbbá a fedőokirat, fedőintézmény védelme érdekében a közhiteles nyilvántartásokban bejegyzett adat. Főként a néesség-nyilvántartás, a lakcímnnyilvántartás, a gépjármű-nyilvántartás és a cégnyilvántartás érintette a fedőadat bejegyzésének, de nem zárható ki semmilyen közhiteles nyilvántartás (például úszólétesítmények lajstromozása) sem.

Fedőokirat és fedőadat alkalmazása gyakran szükségszerűen együtt jár, így egy fiktív személyazonosság egyszerre jelenik meg valótlan tartalmú személyi igazolvány, lakcímkártya kiállítása mellett a személynyilvántartásba és lakcímnnyilvántartásba bekerülő valótlan adatokban.

Fedőokiratot, fedőintézményt, fedőadatot bármelyik leplezett eszköz támogatására fel lehet használni az ügyész engedélyével, a gyakorlatban a fedett nyomozónál, a rejtett figyelésnél, az álvásárlásnál, a titkos kutatásnál és a hely titkos megfigyelésénél van kiemelt jelentősége.

Fedőokiratot, fedőintézményt és fedőadatot nemcsak büntetőeljárásban, hanem az ágazati szabályoknak megfelelően folytatott titkos információgyűjtés keretében is alkalmazhat az arra feljogosított.

A fedőokiratot meg kell semmisíteni, illetve a közhiteles nyilvántartásokból törölni kell a fedőadatokat, ha már a büntetőeljárás eredményessége érdekében nincsen szükség rájuk.

8. *Adatkérés*: a rendőrség titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szervének vezetője az ügyészség jóváhagyásával bűnmegelőzési, valamint személybiztosítási és létesítményvédelmi célból adatok szolgáltatását igényelheti

- a) az adóhatóságtól;
- b) a vámhatóságtól;
- c) az elektronikus hírközlési szolgáltatótól;
- d) a postai szolgáltatótól, illetve a postai közreműködői tevékenységet végző személytől vagy szervezettől;
- e) a banktitoknak, fizetési titoknak, értékpapírtitoknak, pénztártitoknak vagy biztosítási titoknak minősülő adatot kezelő szervezettől és
- f) az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló törvényben meghatározott egészségügyi és személyes adatot kezelő szervezettől.

A rendőri szerv az adatszolgáltatás teljesítésére határidőt jelölhet meg. Az adatszolgáltatás ingyenes és nem tagadható meg. Az így kapott információ csak a megjelölt célra használható fel.

Ha az adatkérés engedélyezése olyan késsedelemmel járna, amely az adatkéréssel elérni kívánt célt jelentősen veszélyeztetné, az ügyészség engedélye nélkül is kérhető az adatszolgáltatás.

Az adatszolgáltatás nem tagadható meg az ügyészségi engedély hiánya miatt.

Ilyen esetben az ügyészség engedélyét utólag haladéktalanul be kell szerezni.

Ha az adatkérést az ügyészség nem engedélyezi, az így beszerzett adatokat haladéktalanul törölni kell.

A kérelem tartalma:

- az adatkérés törvényi feltételei, célja;
- az adatszolgáltatás teljesítéséhez szükséges, az adatszolgáltatás tárgyának azonosítására szolgáló adatok, így különösen az érintett személy, tárgy vagy szolgáltatás adatai;
- a szolgáltatandó adatok köre és
- az adatszolgáltatás teljesítésének módja és határideje.

Az adatkérés keretében teljesítendő adatszolgáltatásra

- elektronikus úton teljesítendő kérelem esetén legalább egy-, legfeljebb harmincnapos,
- egyéb úton teljesítendő kérelem esetén legalább nyolc-, legfeljebb harmincnapos határidő állapítható meg.

Az adatszolgáltatást hiányos vagy töredékatatok esetén is teljesíteni kell.

Az adatkérés keretében megkeresett szervezet köteles a kérelemben foglaltakat – ideértve különösen az adat feldolgozását, írásban vagy elektronikus úton való rögzítését és továbbítását – térítésmentesen teljesíteni.

Az adatkérés keretében megkeresett szervezet köteles a kérelemben foglaltakat a megállapított határidő alatt teljesíteni vagy annak észlelését követően a teljesítés akadályát haladéktalanul közölni.

9. Az Rtv.-ben nem nevesített, bírói engedélyhez nem kötött leplezett eszközök

Csak felsorolásszerűen meg kell említeni néhány olyan módszert, ami vagy a Be.-ben szerepel, de az Rtv.-be nem került át, vagy egyikben sem szerepel, de hazai és nemzetközi bűnüldözési tapasztalatok alapján alkalmazásuk a titkos információgyűjtésben szükség-szerű.

Ilyenek:

- a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja az eljárás valódi céljának titokban tartásával a titkos információgyűjtés céljának elérése érdekében információt gyűjt, ellenőriz;
- puhatolás, leplezett megtekintés, leplezett meghallgatás, OSINT (azaz nyílt forrású hírszerzés), dezinformálás;
- konspirált környezettanulmány;
- technikai és krimináltechnikai eszközök alkalmazása;
- speciális akciógépjármű;
- akció.

Bírói engedélyhez kötött eszközök

A titkos információgyűjtés során a következő bírói engedélyhez kötött eszközök alkalmazhatók

- a) *titkos kutatás*: titkos kutatás során a nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely kivételével lakást, egyéb helyiséget, bekerített helyet, illetve a közösségi közle-

- kedési eszköz kivételével járművet, továbbá az érintett személy használatában lévő tárgyat titokban átkutathatja, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti;
- b) *hely titkos megfigyelése*: hely titkos megfigyelése során a nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely kivételével a lakásban, egyéb helyiségben, bekerített helyen, illetve a közösségi közlekedési eszköz kivételével járművön történeteket titokban technikai eszközzel megfigyelheti és rögzítheti, illetve az ehhez szükséges technikai eszközt az alkalmazás helyén elhelyezheti;
- c) *küldemény titkos megismerése*: küldemény titkos megismerése során postai küldeményt vagy beazonosítható személyhez kötött egyéb zárt küldeményt titokban felbonthat, annak tartalmát megismerheti, ellenőrizheti és rögzítheti;
- d) *lehallgatás*: lehallgatás során az elektronikus hírközlési szolgáltatás keretében elektronikus hírközlő hálózat vagy eszköz útján, illetve információs rendszeren folytatott kommunikáció tartalmát titokban megismerheti és rögzítheti;
- e) *információs rendszer titkos megfigyelése*: információs rendszer titkos megfigyelése során információs rendszerben kezelt adatokat titokban megismerhet, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti, illetve az ehhez szükséges elektronikus adatot az információs rendszerben, illetve a szükséges technikai eszközt – a nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely kivételével – lakásban, egyéb helyiségben, bekerített helyen, illetve – a közösségi közlekedési eszköz kivételével – járműben, továbbá az érintett személy használatában lévő tárgyban elhelyezheti.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának feltételei

Bírói engedélyhez kötött eszköz akkor alkalmazható, ha

- a) megalapozottan feltehető, hogy a megszerezni kívánt információ az Rtv.-ben meghatározott cél eléréséhez elengedhetetlenül szükséges és más módon nem szerezhető meg,
- b) annak alkalmazása nem jár az azzal érintett vagy más személy alapvető jogának az elérendő célhoz képest aránytalan korlátozásával, és
- c) annak alkalmazásával az Rtv.-ben meghatározott cél eléréséhez szükséges információ megszerzése valószínűsíthető.

Bűncselekmény elkövetésének megelőzése céljából akkor lehet bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtést folytatni, ha megalapozottan feltehető, hogy attól a szervezett bűnözéssel kapcsolatos, illetve szervezett bűnözői csoportok azonosítását lehetővé tevő információk megszerzése várható.

Amint azt már a fentiekben is tárgyaltuk, a titkos információgyűjtés és a leplezett eszközök alkalmazása kapcsán az Rtv. többszintű fogalomrendszert használ a bűncselekmény megelőzésére. Itt a legszigorúbb, legszorosabb értelmezéssel találkozunk, amikor is csak abban az esetben alkalmazható bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz a titkos információgyűjtésben, ha attól szervezett bűnözéssel kapcsolatos vagy szervezett bűnözői csoportok azonosítását lehetővé tevő információk várhatók.

A jogalkotó csak ebben az esetben tartja összegegyeztethetőnek és arányosnak a bírói engedéllyel alkalmazható leplezett eszközök által okozott magánjogi sérelmet és a titkos

információgyűjtés eredményeképpen beszerezhető információkat. Egyedül a legveszélyesebb bűnözési formával kapcsolatban megszerzhető információk vélelme indokolhatja az alkotmányos jogok korlátozását, sérelmét.

Az Európai Unió tagállamával vagy harmadik országgal a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló törvény vagy nemzetközi szerződés alapján folytatott együttműködés céljából bírói engedélyhez kötött eszköz akkor alkalmazható, ha a külföldi hatóság igazolja, hogy a megkeresésben megjelölt bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazása a külföldi hatóság saját államának joga szerint törvényes.

A fenti célból lehallgatás és informatikai rendszer titkos megfigyelése akkor alkalmazható, ha a külföldi hatóság megkeresésében megjelölt személy

- a) Magyarország területén tartózkodik, vagy
- b) harmadik állam területén tartózkodik, azonban
  - ba) a titkos lehallgatás Magyarország területén működő elektronikus hírközlési szolgáltatást végző szervezet, illetve az információs rendszerben tárolt adatok továbbítását, feldolgozását, kezelését végző szervezet közreműködését igényli, vagy
  - bb) a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásához szükséges technikai eszköz Magyarország területén található.

A bírói engedélyhez kötött eszközök engedélyezése

A bírói engedélyhez kötött eszközök alkalmazásával kapcsolatban a bíróság feladatait a rendőrség titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szervének a székhelye szerint illetékes járásbíróságnak a törvényszék elnöke által kijelölt bírója látja el.

A bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazása iránti kérelmet a rendőrség titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szervének vezetője terjeszti elő.

A kérelemnek tartalmaznia kell

- a) a rendőrség titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szervének a megnevezését, az ügy számát;
- b) a rendelkezésre álló, az alkalmazással érintett személy azonosítására szolgáló adatokat;
- c) a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának tervezett kezdő és befejező időpontját napban és órában meghatározva;
- d) a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazása törvényi feltételeinek fennállását megalapozó részletes indokolást, így
  - da) a 65. §-ra figyelemmel a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának célját és
  - db) a 70. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek teljesülését megalapozó adatokat;
- e) az alkalmazni kívánt bírói engedélyhez kötött eszköz megnevezését;
- f) a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazására vonatkozó adatokat, így
  - fa) a megfigyelni kívánt információs rendszer;
  - fb) a megfigyelni kívánt helyiség, jármű vagy tárgy;
  - fc) az átvizsgálni kívánt küldemény feladásának vagy átvételének helye, illetve a feladó vagy a címzett, illetve

fd) a megfigyelni kívánt elektronikus hírközlési szolgáltatás vagy eszköz, illetve információs rendszer egyértelmű azonosítására szolgáló adatokat.

A kérelemhez csatolni kell a kérelemben foglaltakat megalapozó iratokat.

A bíróság a kérelem benyújtásától számított hetvenkét órán belül indokolt végzéssel határoz. A bíróság a kérelem alapján az engedélyt megadja, vagy a kérelmet a törvényi feltételek hiánya miatt elutasítja.

Ha a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának engedélyezése olyan kétsédelemmel járna, amely a titkos információgyűjtéssel elérni kívánt célt nyilvánvalóan veszélyeztetné, a rendőrség titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szervének vezetője elrendelheti a titkos kutatást, illetve a bíróság döntéséig, de legfeljebb hetvenkét órára más bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazását.

A rendőrség titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szervének vezetője az elrendeléssel egyidejűleg előterjeszti a kérelmet a bíróságnak az utólagos engedélyezés érdekében.

A bírói engedélyhez kötött eszközök alkalmazása esetenként *legfeljebb kilencven napra* engedélyezhető, amely újabb kérelem előterjesztése esetén, *alkalmanként legfeljebb kilencven nappal meghosszabbítható*.

- *Bűnmegelőzési feladat* ellátása során a bírói engedélyhez kötött eszközök alkalmazása *legfeljebb háromszázhatvan napig* engedélyezhető.
- A *TEK hatáskörébe tartozó bűncselekmények* kapcsán bírói engedélyhez kötött eszközök alkalmazása *legfeljebb száznyolcvan napig* engedélyezhető.
- Egy *adott leplezett eszköz alkalmazásához* szükséges technikai eszköz vagy adat elhelyezése vagy eltávolítása érdekében a bírói engedélyhez kötött eszközök alkalmazása *legfeljebb kilencven napig* engedélyezhető.
- *Ugyanazon személlyel szemben a körözés, személyi védelem, személybiztosítás, létesítményvédelem, valamint fedett nyomozó védelme* érdekében a bírói engedélyhez kötött eszközök alkalmazása *legfeljebb háromszázhatvan napig* engedélyezhető. Ha ezalatt az idő alatt az alkalmazás nem érte el a célját, a további engedélyezésnek akkor van helye, ha új tény vagy körülmény ezt megalapozza.
- A bírói engedélyhez kötött eszközök alkalmazása *az Európai Unió tagállamával vagy harmadik országgal a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló törvény vagy nemzetközi szerződés alapján folytatott együttműködés keretében* a külföldi hatóság megkeresésében *megjelölt céltól függően, 90–180–360 napra* engedélyezhető.

*A titkos információgyűjtés bírói engedélyhez kötött eszközei kérelmezésének és alkalmazásának végrehajtási szabályai*¹⁷

A rendőrség titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerve vezetőjének titkos információgyűjtéssel összefüggő egyes feladat- és hatáskörei

A rendőrség titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szervének vezetője a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazását törvényben meghatározott feladataik teljesítése érdekében a 13/2018. (VI. 7.) BM rendeletben foglaltak szerint kérelmezheti.

A rendőrség titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szervének vezetője

- a) a rendelkezésre álló adatok alapján dönt a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának szükségességéről;
- b) gondoskodik a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazását engedélyező végzés (a továbbiakban: engedélyező végzés) papír alapon történő megőrzéséről és digitalizálásáról;
- c) megkeresi a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának végrehajtására jogosult szervet a végrehajtás iránt, ha a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazását nem maga a titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerv hajtja végre;
- d) biztosítja a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazása során megszerzett adatok bizalmosságának megőrzéséhez szükséges feltételeket, és gondoskodik a törlésről.

A bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának engedélyezése iránti kérelem

A bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának tervezett kezdő időpontja előtt legalább 5 nappal kell előterjeszteni.

A bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának sürgősségi elrendelése

A bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának sürgősségi elrendelése esetében a titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerv vezetője az elrendelést követően haladéktalanul megteszi a szükséges intézkedéseket a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának végrehajtása iránt.

Az engedélyezett bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának végrehajtása

Az engedélyezett bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazása érdekében a titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerv vezetője dönt arról, hogy az engedélyezett bírói engedélyhez kötött eszköz

¹⁷ 13/2018. (VI. 7.) BM rendelet a titkos információgyűjtés bírói engedélyhez kötött eszközei kérelmezésével és az alkalmazás végrehajtásával kapcsolatos szabályokról.

- a) alkalmazását az általa vezetett, titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerv hajtja végre;
- b) alkalmazásának végrehajtása érdekében a titkos információgyűjtés végrehajtásában való közreműködésre kijelölt rendőri szerv bevonása szükséges; vagy
- c) alkalmazásának végrehajtásához a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény által ilyen szolgáltatások végzésére kijelölt nemzetbiztonsági szolgálatot veszi igénybe.

A végrehajtás további részleteinek meghatározása érdekében a titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerv és a közreműködő szerv, illetve a nemzetbiztonsági szolgálat egyeztetéseket folytat.

A titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerv vezetője kizárólag a nemzetbiztonsági szolgálatot keresi meg a végrehajtás érdekében

- a) küldemény titkos megismerése,
- b) lehallgatás,
- c) információs rendszer titkos megfigyelése alkalmazása esetén.

A titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerv vezetője a hely titkos megfigyelésének végrehajtása és a titkos kutatás végrehajtásához szükséges technikai támogatás biztosítása érdekében elsősorban a nemzetbiztonsági szolgálatot keresi meg.

A titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerv a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának végrehajtása érdekében a nemzetbiztonsági szolgálattal együttműködési megállapodást köt, amely tartalmazza

- a) a nemzetbiztonsági szolgálat által biztosított technikai eszközök (a továbbiakban: technikai eszköz) felhasználásának rendjét;
- b) a biztosítandó technikai eszköz korlátozott rendelkezésre állása esetére irányadó eljárás rendjét;
- c) mellékletként a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának végrehajtása iránti megkeresések aláírásának rendjét.

Ha a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazását a titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerv maga hajtja végre, a titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerv vezetője gondoskodik a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának végrehajtásához szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosításáról.

A titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerv vezetője a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának végrehajtása érdekében alkalmazási tervet készít

- a) titkos kutatás esetén;
- b) abban az esetben, ha az alkalmazás jellege ezt indokoltá teszi, így különösen, ha a végrehajtás külső szerv vagy személy bevonásával, külső helyszínrre történő behatolással jár;
- c) ha az ügyészség szükségesnek tartja.

Több bírói engedélyhez kötött eszköz egyidejű vagy összehangolt alkalmazása esetén egy alkalmazási terv is készíthető.

Ha a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának végrehajtásához a közreműködő szerv bevonása szükséges, a titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerv vezetője – az engedélyező végzés másolati példányának egyidejű csatolásával – megkeresi a közreműködő szervet (a továbbiakban: megkeresés).

A megkeresést két példányban kell elkészíteni, amelyekből az egyik példány a titkos információgyűjtés iratanyagának részét képezi, a másik példányt a titkos információgyűjtésre feljogosított szerv vezetője megküldi a közreműködő szerv részére.

Ha a titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerv a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának végrehajtásához a nemzetbiztonsági szolgálatot veszi igénybe, az igénybevétel iránti megkeresését (a továbbiakban: szolgálati jegy) az engedélyező végzés elektronikus másolati példányának egyidejű csatolásával elektronikus úton terjeszti elő.

A titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerv vezetője a szolgálati jegyet az engedélyező végzés másolati példányának egyidejű csatolásával papír alapon küldi meg, ha a szolgálati jegy elektronikus úton történő megküldése

- a) elháríthatatlan műszaki akadályba ütközik, vagy
- b) a minősítés szintje miatt nem lehetséges.

Az akadály elhárulását követően a szolgálati jegyet elektronikus úton haladéktalanul meg kell küldeni.

A szolgálati jegy tartalmazza

- a) az eszköz alkalmazásának célját;
- b) a rendelkezésre álló, az alkalmazással érintett személy azonosítására szolgáló adatokat;
- c) az esemény leírását;
- d) a végrehajtáshoz szükséges, azonosításra alkalmas egyéb adatokat;
- e) a végrehajtás tervezett kezdő és befejező időpontját a nap és az óra megjelölésével;
- f) a titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerv kapcsolattartójának nevét, elérhetőségét.

A titkos információgyűjtés megszüntetése

A rendőrség titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szervének vezetője haladéktalanul megszünteti a bírói engedélyhez kötött, illetve a bírói engedélyhez nem kötött eszköz alkalmazását, ha

- a) a célját elérte, vagy
- b) nyilvánvaló, hogy további alkalmazásától nem várható eredmény.

A rendőrség titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szervének vezetője haladéktalanul megszünteti a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazását akkor is, ha

- a) az engedélyben megállapított határidő lejárt;
- b) nyilvánvaló, hogy az engedélyben meghatározott keretek között a bírói engedélyhez kötött eszköz nem alkalmazható tovább;
- c) a bírói engedélyhez kötött eszköz halaszthatatlan alkalmazását a bíróság utólag nem engedélyezte; vagy
- d) a bíróság az engedélyt visszavonta.

(A bíróság a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának engedélyét visszavonja, ha a titkos információgyűjtést folytató szerv az adatokat 8 napon belül nem mutatja be, az engedély kereteit túllépték, vagy a bírói engedélyhez kötött eszközt az alkalmazásra vonatkozó, az e törvényben meghatározott rendelkezés megsértésével alkalmazták.)

A rendőrség titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerve a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának megszüntetéséről tájékoztatja a bíróságot.

A tájékoztatás tartalmazza

- a) az engedélyező végzés iktatószámát,
- b) a megszüntetéssel érintett, bírói engedélyhez kötött eszköz Rtv. szerinti megjelölését,
- c) az engedélyezett eszköz alkalmazása megszüntetésének okát és jogalapját, valamint
- d) a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának befejező időpontját hónapban, napban és órában meghatározva.

A bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának megszüntetését követően az engedélyben szereplő személyt az alkalmazás tényéről tájékoztatni kell, feltéve, hogy a tájékoztatás az Rtv., az ügyészségről szóló törvény, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló törvény vagy az Nbtv. alapján végzett titkos információgyűjtés érdekét, továbbá folyamatban lévő büntetőeljárás eredményességét nem veszélyezteti.

A bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának megszüntetését követően a titkos információgyűjtést folytató szerv vezetője megvizsgálja, hogy az engedélyben szereplő személy az alkalmazás tényéről tájékoztatható-e, ennek érdekében szükség esetén megkeresi az alkalmazás végrehajtásával érintett szerveket, és álláspontjuk ismeretében dönt a tájékoztatásról.

Az engedélyben szereplő személy tájékoztatása esetén a tájékoztatás kizárólag az alkalmazott, bírói engedélyhez kötött eszköz Rtv. szerinti megnevezését és az érintettel szembeni alkalmazásának tényét tartalmazza.

A titkos információgyűjtés végrehajtása

A rendőrség titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerve a titkos információgyűjtést maga hajtja végre, a titkos információgyűjtés végrehajtásában való közreműködésre kijelölt rendőri szerv közreműködésével hajtja végre, vagy a végrehajtáshoz az Nbtv. által ilyen szolgáltatások végzésére kijelölt nemzetbiztonsági szolgálatot veszi igénybe.

A titkos információgyűjtés során megszerzett adatok bizalmassága és törlése

A titkos információgyűjtés elrendelése, engedélyezése, végrehajtása és az annak eredményeként keletkezett adatok felhasználása során gondoskodni kell arról, hogy az intézkedések és az adatok illetéktelen személy számára ne váljanak hozzáférhetővé vagy megismerhetővé.

A meghatározott követelmény érvényesítése érdekében a titkos információgyűjtés folytatásával összefüggő adatok – ha annak feltételei fennállnak – a minősített adat védelméről szóló törvényben meghatározott szabályok szerint minősítéssel védhetők.

A titkos információgyűjtés és a büntetőeljárás kapcsolata

Ha a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazása során olyan adat keletkezik, amely alapján büntetőeljárás megindításának lehet helye, a titkos információgyűjtést folytató szerv vezetője a büntetőeljárásban felhasználni kívánt adat megszerzését követő nyolc napon belül kezdeményezi a büntetőeljárás megindítását.

A titkos információgyűjtés keretében alkalmazott engedélyköteles, illetve engedélyhez nem kötött leplezett eszközök lényegében kompatibilisek a büntetőeljárás során alkalmazható leplezett eszközökkel. A titkos információgyűjtés során – függetlenül attól, ki folytatja – bizonyítékként felhasználható adatok merülhetnek fel.

Ilyen esetben – nemzetbiztonsági vagy terrorrelhárítási érdekek kivételével – a titkos információgyűjtést végző szerv kötelessége, hogy büntetőeljárást kezdeményezzen vagy büntetőeljárást indítson.

A büntetőeljárás megindítását követően a leplezett eszközöket már nem az ágazati törvények, hanem a Be. szerint kell alkalmazni.

Büntetőeljárás megindításakor a bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazását a Be. szerint akkor is engedélyezni kell, ha előtte bírói, külső vagy ügyészi engedélyhez kötött titkos információgyűjtést végeztek.

Az Ütv., az Rtv. és a NAV tv. alapján végzett, bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye felhasználásának egyik eljárási feltétele, hogy a büntetőeljárás megindítására jogosult szerv a hozzá való érkeztől számított három munkanapon belül dönt a titkos információgyűjtés alapján a büntetőeljárás megindításáról vagy annak a már folyamatban lévő büntetőeljárásban való felhasználásáról. Másik eljárási feltétel, hogy a titkos információgyűjtést folytató szerv a büntetőeljárásban felhasználni kívánt adat megszerzését követően nyolc napon belül kezdeményezze a büntetőeljárás megindítását. A határidő kezdőnapja tehát az adat megszerzésének a napja, amennyiben a titkos információgyűjtést maga a titkos információgyűjtést végző szerv hajtotta végre. Ha a titkos információgyűjtést nem maga a titkos információgyűjtést végző szerv hajtotta végre, a határidő kezdőnapja az a nap, amikor a felhasználni kívánt eredményét tartalmazó adathordozó, irat vagy annak kivonata a titkos információgyűjtést folytató szervhez megérkezett.

A külső engedélyes titkos információgyűjtés eredménye bizonyítékként való felhasználásának tartalmi eleme, hogy az eredményt olyan bűncselekmény bizonyítására lehet csak felhasználni, amely miatt e törvény szerint bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának helye lehet.

Az Nbtv. rendelkezései alapján végzett, külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye kizárólag az engedélyben megjelölt személy bűncselekményének bizonyítására használható fel. Ha az engedély nem jelölte meg az érintett személyt, akkor a külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye bármely személlyel szemben felhasználható.

A bűnügyi felderítés

Nyeste Péter

Amennyiben a *felderítést* összefoglaló fogalomként értelmezzük, és úgy tekintjük, hogy az az *eddig ismeretlen, releváns információk* nyílt és fedett¹ (leplezett vagy konspirált) módon történő megszerzésére és értékelésére-elemzésére irányul, akkor ebbe beletartozik a nemzetbiztonsági célból folytatott katonai hírszerzés, elhárítás, a polgári hírszerzés, elhárítás, valamint a bűnüldözési célú hírszerzés, a belső bűnmegelőzés és bünfelderítés, a terrorizmuselhárítás és a nyomozás is.

A *bűnüldözési célú vagy másként bűnügyi felderítés hírszerző jellegű* szektorának, a *bűnüldözési célú hírszerzésnek* a feladatai közé tartoznak

- a *bűnmegelőzés* (Rtv.² 64. § a) pont, NAV tv.³ 52. § a) pont),
- valamint a konkrét bűncselekményekhez nem kötődő, *egyéb, ágazati* törvényi szabályozású bűnüldözési feladatok (Rtv. 64. § b)–i) pontjai, NAV tv. 52. § b)–f) pontjai, valamint az Ütv.⁴ 25/B–25/C. §-a).

A bűnüldözési célú felderítés hírszerző jellegű szektora során a releváns információkat sokrétű, szerteágazó forrásból és kevésbé formalizált módon (jelentés, feljegyzés) rögzítik, értékelik, amelynek elsődleges célja az idézett törvények által taxatív felsorolt bűnmegelőzési célokból releváns *információk felkutatása, rögzítése, elemzése, megelőző intézkedések alkalmazása és nem a bizonyítás előkészítése. Bűnüldözési célú hírszerzést* a rendőrség általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerve, a rendőrség belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerve, a rendőrség terrorizmust elhárító szerve, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal és az ügyészség folytathat.

A bűnüldözési célú felderítés másik szektora a *bümfelderítés, amely konkrét bűncselekményre irányul.*

Az új törvényi szabályozás logikája alapján a nem ellenőrzött, konkrét bűncselekményre utaló, de az egyszerű gyanú szintjét el nem érő bűnüldözési információk ellenőrzését szolgáló intézkedések törvényesen csak a büntetőeljárás keretében, *előkészítő eljárás során hajthatók végre*⁵ (Rtv. 63. § 4. pont, Be. 166. §). Az *előkészítő eljárást* a nyomozóhatóságok

¹ A fedett intézkedésnek, végrehajtásnak két formája van: leplezett, amely során a végrehajtó kilétét nem leplezi, csak eljárásának, intézkedésének a célját; a konspirált végrehajtás során mind az eljáró kiléte, mind a végrehajtás célja titkolt.

² 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről.

³ 2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról.

⁴ 2011. évi CLXIII. törvény az ügyészségről.

⁵ NYESTE Péter (2016): *A bűnüldözési célú hírszerzés története, rendszerspecifikus sajátosságai, szektorális elvei*. Budapest, Nemzeti Közszozlálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola. PhD-értekezés.

mellett a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított, a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott szervek (a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, valamint a rendőrség terrorizmust elhárító szerve) folytathatják.

A konkrét bűncselekmény egyszerű gyanújának megállapítása esetén a bűncselekmény nyomozását – az arányosság követelményének betartásával – speciális, leplezett eszközökkel és a hagyományos bizonyítási eszközökkel, bizonyítási cselekményekkel lehet törvényesen végrehajtani (Be. 214. §).

A bűnüldözési célú felderítés konkrét bűncselekmény gyanúját feltételező eljárásai (felderítés, vizsgálat) során már a megalapozott gyanú megállapításához szükséges mértékben kell felderíteni a bűncselekményt és az elkövető személyét, valamint fel kell kutatni és biztosítani kell a bizonyítási eszközöket.

A vizsgálat során – szükség esetén bizonyítási eszköz beszerzése és megvizsgálása útján – az ügyészség dönt a gyanúsítottal szemben folyamatban lévő nyomozás befejezésének kérdésében (Be. 348. §).

A nyomozás megismerési folyamatának szakaszait (felderítés, vizsgálat) kizárólag csak a nyomozó hatóságok folytathatják ügyészi felügyelettel, majd irányítással a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott eljárásrendben, alakiságokkal, amelynek elsődleges célja a *bűncselekmény felderítése és a bizonyítás előkészítése*.

A bűnüldözési célú felderítés szektorai bár eltérő célra irányulnak (információszerzés, illetve bizonyítás), de mégis dinamikusak, közöttük nincs merev elválasztó vonal. A szektorok közötti rugalmas kapcsolatot a szervezeti szintű bűnügyi hírszerzési modell⁶ működtetése biztosíthatja. Az Európai Unió tagállamainak jogi szabályozása alapján a bűnügyi felderítés szektorainak funkcióit, alapfeladatait különböző törvényekben (például rendőrségi, biztonsági, büntetőeljárás, hírszerző törvény) lehet szabályozni, de az alapvető emberi jogokat korlátozó intézkedések eljárási keretrendszere meg kell, hogy feleljen az Európai Unió jogi aktusainak, az Emberi Jogok Európai Bírósága által kidolgozott jogelveinek, esetjogának.

A *bűnüldözési célú hírszerzés* az alaptörvényben megjelenített bűnüldözési célok érdekében, a bűnüldözési ágazati törvényekben megjelenített feladatsabáz alapján végrehajtott, a magán- és családi élet, a magánlakás és -levelezés tiszteletben tartásához és ehhez szorosan kapcsolódó információs önrendelkezéshez, az információáramlás szabadságához és a személyes adatok védelméhez fűződő jogot is korlátozható, proaktív információszerző tevékenység. Két fajtája van: a *stratégiai hírszerzés és a taktikai hírszerzés*.

A *bűnüldözési célú stratégiai hírszerzés* a bűnözés nemzetközi és hazai helyzetében bekövetkezett vagy várhatóan bekövetkező lényegi változások esetében képes a kormányzatot és a bűnüldöző szervek vezetőit a kihívások, kockázatok kezeléséhez, megelőzéséhez szükséges információkkal támogatni. A bűnüldözési stratégiai hírszerzés információi támogatni tudják a szükséges konkrét, taktikai intézkedések, ellenlépések megtervezését és a rendelkezésre álló erőforrások elosztását.

A *bűnüldözési célú konkrét, taktikai hírszerzés* feladatai az alkalmazó szerv (rendőrség, NAV, ügyészség) törvényi feladatrendszeréhez igazodóan:

⁶ NYESTE Péter (2013b): A nemzetbiztonsági célú stratégiai felderítés/elhárítás és a bűnügyi célú stratégiai hírszerzés összehasonlítása, kiemelten a szervezett bűnözés elleni fellépésre. *Felderítő Szemle*, 12. évf. 1. sz. 100–119.

- bűnmegelőzés (Rtv. 64. § a) pont, NAV tv. 52. § a) pont);
- a megbízhatósági vizsgálat lefolytatása (csak Rtv. 64. § b) pont);
- az ágazati törvényben meghatározottak szerint a körözési eljárás (csak Rtv. 64. § c) pont);
- a személyi védelem ellátása, illetve a Védelmi Program előkészítése és végrehajtása (Rtv. 64. § d) pont, NAV tv. 52. § b) pont);
- személybiztosítási és létesítményvédelmi feladatok ellátása (csak Rtv. 64. § e) pont);
- a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló törvény vagy nemzetközi szerződés alapján folytatott együttműködés (Rtv. 64. § f) pont, NAV tv. 52. § c) pont);
- a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása során igénybe vett technikai eszköz vagy adat elhelyezése, valamint eltávolítása (Rtv. 64. § g) pont, NAV tv. 52. § d) pont, Ütv. 25/B. § a) pont);
- fedett nyomozó, illetve a valódi céljának leplezésével működő szervezet védelme (Rtv. 64. § h) pont, NAV tv. 52. § e) pont);
- a rendőrséggel titkosan együttműködő személy védelme, bevonása és ellenőrzése. (Rtv. 64. § i) pont, NAV tv. 52. § f) pont, valamint az Ütv.⁷ 25/B. § b) pontja).

A korábbi szabályozásról

Az Európában *speciális, fedett nyomozási tevékenységekként értelmezett eszközrendszert (erő, eszköz, módszer) az új büntetőeljárási törvény 2018. július 1-jei hatálybalépéséig a rendőrségi törvény VII. fejezete és a büntetőeljárási törvény egyéb adatszerző és titkos adatszerző tevékenységeit szabályozó része⁸ tartalmazta.*

A korábbi büntetőeljárásról szóló törvény megfogalmazása szerint⁹ a nyomozó hatóságok a nyomozás elrendelését követően a tényállás felderítése érdekében a nyomozó hatóság egyéb adatszerző tevékenysége keretében a rendőrségi törvényben meghatározott *titkos információgyűjtés lehetőségeit* alkalmazhatták. *Komoly problémát jelentett* a büntetőeljárás sikerességére, a bizonyítékok felhasználhatóságára, valamint a nemzetközi bűnügyi együttműködés hatékonyságára a rendszerváltozást megelőzően *átöröklődött belső eljárási rend fenntartása*, amely a titkos információgyűjtés szakaszait információ-ellenőrző és titkos

⁷ 2011. évi CLXIII. törvény az ügyészségről.

⁸ Be. 178. § (2), 200–206/A. §.

⁹ Be. 178. § A nyomozó hatóság a büntetőeljárás megindítása után annak megállapítására, hogy vannak-e bizonyítási eszközök és ezek hol találhatóak, adatszerzést végezhet, ennek során

(2) A nyomozó hatóság az adatszerző tevékenysége során az ügyész engedélyével a nyomozó hatóság olyan tagját is igénybe veheti, aki e minőségét leplezi (fedett nyomozó), valamint a reá irányadó törvény szerint más, bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtést is végezhet.

76. § (2) A büntetőeljárásban fel lehet használni azokat az okiratokat és tárgyi bizonyítási eszközöket, amelyeket valamely hatóság – jogszabályban meghatározott feladatainak teljesítése során a hatáskörében eljárva – a büntetőeljárás megindítása előtt készített, illetőleg beszerzett.

200. § (4) Ha a nyomozás elrendelését megelőzően külön törvény alapján a bíró, illetőleg az igazságügyért felelős miniszter által engedélyezett titkos információgyűjtés végrehajtása során az ügyben a nyomozást elrendelik, a titkos információgyűjtést a továbbiakban csak e törvény szerint mint titkos adatszerzést lehet folytatni.

nyomozás szakaszokra bontotta. A belső normák alapján (az ágazati törvények felhatalmazása szerint) a büntetőeljárás elrendelését megelőzően végezhető titkos információgyűjtés titkos információ-ellenőrző szakaszának és titkos nyomozás szakaszának fenntartása azt a téves jelentést hordozhatta magában, hogy a nyomozó hatóság önállóan végezhet egy információ-ellenőrzést követő titkos nyomozást (tényekkel megalapozott gyanú alapján). Később ennek eredménye alapján minősítőként eldöntötte, hogy azt megosztja-e a büntetőeljárásra rendelkezési jogot gyakorló ügyészséggel, vagy egyéb feladatai ellátása érdekében más módon hasznosítja az ismereteket, vagy elvesznek a beszerzett információk. A titkos információgyűjtés eredménye büntetőeljárásban csak a minősítő döntését követően volt felhasználható hosszadalmas eljárást követően. Az adatszerzés eredményének felhasználása már rugalmasabb eljárási rendben történt, de a beszerzett minősített adatok összefoglaló jelentésben rögzítése és a mellékelt tárgyi bizonyítási eszközök ebben az esetben is csak minősítéstörlési döntést követően voltak a büntetőeljárásban felhasználhatók. A titkos információgyűjtés és adatszerzések a büntetőeljárástól elkülönült eljárási rendet jelentettek, a teljes információ- és adathalmaznak csak egy részét használták fel, és csak az ügyészség elé tárt eredményt használták fel a büntetőeljárásban.

Az új bünyügyi felderítés rendszerének, szabályozásának elvei

A felderítés, nyomozás folyamatossága és az információvesztés elkerülése érdekében újra kellett gondolni az információgyűjtés és -ellenőrzés folyamatát, eljárási kereteit. A bűncselekményre utaló információk ellenőrzése, majd a konkretizált adatok alapján folytatható speciális, fedett nyomozási eszközök (leplezett eszközök) alkalmazhatóságának folyamatoságát meg kellett teremteni a nyomozás minden fázisában.

A új büntetőeljárás törvény *a bűncselekmények felderítése és bizonyítása érdekében* folytatható titkos információgyűjtés szabályait teljesen integrálta a büntetőeljárás törvénybe. Ezzel a párhuzamos, büntetőeljáráson kívüli titkos információszerzés és a büntetőeljárás keretében folytatott titkos, egyéb adatszerzés szabályozásának a szétválasztottságából, eltérő törvényekben, különböző megfogalmazású szövegezéssel való elhelyezéséből fakadó gyakorlati, jogalkalmazási probléma vált elkerülhetővé.

A törvény szakított azzal a szemlélettel, amely a titkos információgyűjtést és a titkos adatszerzést elkülönült eljárási folyamatként tekintette. A titkos információgyűjtés és titkos adatszerzés különleges eszközei és módszerei a bizonyítási eszközök és cselekmények katalógusát gazdagítják, egységesen szabályozva és törvényi szinten biztosítva a szükségesség-arányosság követelményéhez igazodó kivételes alkalmazás feltételrendszerét is.

A kialakított eljárási rendszer biztosítja annak lehetőségét, hogy a *nyomozás elrendelését megelőzően, de már a büntetőeljárás keretein belül*

- a *bűncselekmények gyanújának megállapítása vagy kizárása érdekében*, rövid határidőn belül egyfajta *előzetes felderítés* legyen alkalmazható.
- A nyomozást előkészítő eljárás során csak olyan leplezett vagy nyílt eszközök alkalmazására van lehetőség, amelyek fogalmilag a bűncselekmény gyanúját még nem feltételezik.
- *Előkészítő eljárást az ügyészség és a nyomozó hatóságok* (rendőrség, Nemzeti Adó- és Vámhivatal), valamint hatáskörébe tartozó cselekmény miatt *a rendőrség*

belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve és a rendőrség terrorizmust elhárító szerve is folytathat.

A törvény proaktív jellegű nyomozásra biztosít lehetőséget

- az ügyészség és a nyomozó hatóságok részére;*
- ennek során az ügyészség és a nyomozó hatóság minden, a büntetőeljárás törvény Hatodik Részében felsorolt leplezett eszközt alkalmazhat;*
- a bűncselekmény felderítése, bizonyítása, folyamatban lévő bűncselekmény megszakítása, az elkövető kilétének, tartózkodási helyének megállapítása, felkutatása és elfogása, illetve a bűncselekményből származó vagyon felderítése, illetve visszaszerzése érdekében.*

Leplezett eszközök alkalmazására csak akkor kerülhet sor, ha a tőlük várt információk, bizonyítékok más módon, elsősorban a büntetőeljárás törvény Hetedik Részében szabályozott adatszerző tevékenység eredményeként nem szerezhetők be. Az ügyészség az engedélyhez nem kötött leplezett eszközök kapcsán ellenőrzi alkalmazásuk szükségességét, arányosságát és célszerűségét, beleértve azt is, hogy a Be. Hetedik Fejezetében írt eszközök alkalmazásával azonos eredmény elérhető-e. Amennyiben az ügyészség ezt állapítja meg, felhívja a nyomozó hatóságot azok előzetes alkalmazására.¹⁰

A törvény biztosítja annak a lehetőségét, hogy a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés folyamatába az ügyész a korábbiakhoz képest jobban bekapcsolódjon, és az ügyész tudta és felügyeleti lehetősége nélkül bűncselekményre vonatkozó titkos információgyűjtést a rendőrség, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal ne folytathasson. Az új szabályozás szerint a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés nem elkülönült, a büntetőeljárás kívüli eljárás, hanem olyan különleges eszközök, módszerek és erők összessége, amelyek alkalmazása a büntetőeljárás szerves részeként, magasabb garanciális erejű szabályok között történik. A törvény a különleges eszközöket, módszereket és erőket összefoglaló elnevezéssel *leplezett eszközöknek* jelöli, ezzel is hangsúlyozva, hogy immár nem egy különálló eljárás részét képezik.

A büntetőeljárás törvény *adatszerző tevékenységre vonatkozó Hetedik Fejezete* a korábbi büntetőeljárás törvényben a nyomozó hatóság egyéb adatszerző tevékenységére vonatkozó, valamint a büntetőeljárás során eljáró szervekre irányadó ágazati jogszabályokban szabályozott adatgyűjtő, adatkérő tevékenységeket építi be és dolgozza át *adatkérés és adatgyűjtés* néven. A *büntetőeljárás során a bíróság, az ügyészség, a nyomozó hatóság és az előkészítő eljárás során eljáró szerv* bármely szervtől, jogi személytől vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezettől kérheti büntetőeljárással összefüggésbe hozható, a szervezet birtokában lévő adat vagy irat átadását, illetve tájékoztatás adását.

Garanciális okokból a törvény úgy rendelkezik, hogy az ügyészség kivételével az *előkészítő eljárást folytató szervek, illetve a nyomozás során a nyomozó hatóság meghatározott adatkezelőktől kizárólag az ügyészség engedélyével kérhetnek adatszolgáltatást* (például az adóhatóságtól, a vámhatóságtól, az elektronikus hírközlési szolgáltatótól).

¹⁰ A legfőbb ügyész 9/2018. (VI. 29.) utasítása az előkészítő eljárással, a nyomozás felügyeletével és irányításával, valamint a befejező intézkedésekkel kapcsolatos ügyészi feladatokról (16. §).

Az előkészítő eljárás során a törvény korlátozza az adatkérés lehetőségeit, igazodva az eljárás jellegéhez.

A törvény bevezet egy új jogintézményt, a *feltételes adatkérést*, amely az adatkérésnek egy külön nevesített, speciális esete, és lehetővé teszi, hogy az ügyészség, illetve az ügyészség engedélyével a nyomozó hatóság és a rendőrségnek az előkészítő eljárás során eljáró szervei meghatározott adatkezelő szervektől, egy *jövőbeni feltétel bekövetkezése esetére adatokat kérhessenek*. Ezzel időszerűbbé teszi az adatigénylő eljárását. A feltételes adatkérést legfeljebb három hónap időtartamra lehet kérni, amely alkalmanként legfeljebb három hónappal, az elrendelésétől számított legfeljebb egy évig meghosszabbítható.

Az adatkéréssel ellentétben az *adatgyűjtés* során eljáró szerv aktív, saját tevékenységével biztosítja az adatok megszerzését.

Az adatszerző tevékenységre a törvény nemcsak a nyomozás során biztosít lehetőséget, hanem az ügyészség adatkérést és adatgyűjtést folytathat meghatározott célból a bírósági eljárásban is. Az ügyészség a vádemelést követően kizárólag a bizonyítási indítványai megtétele, a bizonyítási eszköz felkutatása és biztosítása érdekében végezheti az adatszerző tevékenységet.

Adatgyűjtéssel az ügyészség, a nyomozó hatóság és az előkészítő eljárást folytató szervek olyan kevésbé formalizált tevékenységet folytathatnak, amelynek *célja elsősorban a bűncselekmény gyanújának megállapítása, illetve annak tisztázása, hogy vannak-e bizonyítási eszközök, és azok hol találhatóak*.

Az adatszerző tevékenységről szóló részben, az *egyéb adatszerző tevékenység alcím* alatt található azok az eljárási cselekmények, amelyek önmagukban is összetettebb jogintézménynek tekinthetők, így például a *körözésre és a szaktanácsadó közreműködésére* vonatkozó szabályok.

A nyomozás szakaszai

A törvény a *nyomozást két fő szakaszra különíti el, felderítésre és vizsgálatra*. A nyomozás két szakasza közötti választóvonalat a terhelt bekapcsolódása jelenti. A *felderítés szakaszának* jellemzője, hogy viszonylag kötetlen formával az adatok – nem elsődlegesen a bizonyíték – gyűjtésére koncentrálnak. Az e körben rendelkezésre álló nagyobb szakismeret és apparátus miatt ez a szakasz a *nyomozó hatóság önállóságával, az ügyészség törvényességi felügyeletére* korlátozódó ügyészi jogosítványokkal jellemezhető.

Ezzel szemben a *vizsgálat tényleges ügyészi irányítás* mellett, a konkrét személlyel szembeni vádemelés eldöntéséhez szükséges bizonyítási eszközök beszerzésére irányul.

A törvény a gyakorlati tapasztalatokra építve és a nyomozások átlagos tartamára is figyelemmel a felderítési szakban mellőzi a határidő intézményét, mivel annak a büntető anyagi jogban meghatározott elévülés mellett büntető eljárásjogi szankciója nincs, és a határozat hozatalával és kézbesítésével együtt járó meghosszabbítások felesleges adminisztratív terhet jelentenek.

A törvény fenntartja a nyomozó hatóságnak az eddig a határidő lejártához kötött *ügyirat-bemutatói és beszámolósi kötelezettségét az ügyészség felé*, és annak *teljesítését hathavonta írja elő*.

A felderítés során a büntetőeljárásban terhelt nem vesz részt, így fel sem merül, hogy a határidő mellőzésével terhelti jogok sérülnének, a sértett és az eljárás más résztvevője pedig csupán tájékoztatásra jogosult az ügy állásáról.

Határidő meghatározását a törvény attól az időponttól tartja szükségesnek, amelytől kezdve a büntetőeljárás meghatározott személlyel szemben folyik, hogy a gyanúsított ne álljon észszerűtlen ideig büntetőeljárás hatálya alatt. A törvény ugyanakkor e határidő esetén sem tart szükségesnek egy rövidebb, meghosszabbítható határidőt megállapítani, mert a gyanúsított eljárási részvételével a nyomozás vizsgálati szakaszba kerül, amely a terhelti jogok széles körű biztosítása mellett az ügyészség érdemi irányítási tevékenységével jár együtt.

A törvény által megállapított kétéves határidő egy esetben és legfeljebb hat hónappal hosszabbítható meg.

Előkészítő eljárás

A bűnüldözési célú titkos információgyűjtés szabályainak büntetőeljárásba történő integrálása szükségessé tette egy, a nyomozást megelőző eljárási szakasz bevezetését.

Főszabályként előkészítő eljárást a büntetőeljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező ügyészség vagy nyomozó hatóság folytathat. A rendőrségről szóló és a büntetőeljárásról szóló törvények alapján a hatáskörébe tartozó cselekmény miatt a *rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, valamint a rendőrség terrorizmust elhárító szerve* is folytathat előkészítő eljárást.

Az előkészítő eljárás elrendelésére – célszerűségi megfontolások alapján – sor kerülhet a nehezen felderíthető és bizonyítható korrupció vagy a terrorizmus elleni küzdelem felderítésére jogosult, de nyomozó hatósági jogkörrel nem rendelkező szervezetek részéről is. A törvény lehetővé teszi, hogy az ágazati törvény alapján a hatáskörébe tartozó cselekmény miatt a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, valamint a terrorizmust elhárító szerve is folytasson előkészítő eljárást.

Ha az előkészítő eljárást a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve vagy a rendőrség terrorizmust elhárító szerve folytatja, eljárásukra a nyomozó hatóságra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.¹¹

Az előkészítő eljárást

- az előkészítő eljárás megszüntetése vagy
- a nyomozás elrendelése fejezi be.

A törvény a büntetőeljárás megindítását az egyszerű gyanú szintjét el nem érő információk alapján is lehetővé teszi.

Az előkészítő eljárás célja annak megállapítása, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e.

Előkészítő eljárás akkor folytatható, ha a rendelkezésre álló adatok a bűncselekmény gyanújának megállapítására nem elegendők, és megalapozottan feltehető, hogy az előkészítő eljárás lefolytatása alapján el lehet dönteni, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e.

¹¹ 100/2018. (VI. 8.) Korm. rendelet a nyomozás és az előkészítő eljárás részletes szabályairól (a továbbiakban: Nyer.).

A titkos információgyűjtésből származó információk elemzését és értékelését követően a konkrét bűncselekmény gyanúját felvető információk alapján előkészítő eljárást vagy nyomozást kezdeményezhetnek. Általában kijelenthető, hogy amennyiben az alapinformáció bűncselekmény gyanúját nem veti fel, akkor azt titkos információgyűjtésben ellenőrzik, és abból már csak a bűncselekmény egyszerű gyanúját feltételező információkat jegyeznek fel és emelnek át a büntetőeljárásba. Amennyiben bűncselekmény egyszerű gyanúja az értékelő munkát követően megállapítható, akkor a titkos információgyűjtést folytató szerv köteles a proaktív jellegű nyomozás elrendelését kezdeményezni. Ezzel az előkészítő szakasz korlátozott lehetőségei ki tudnak bővülni a *nyomozást folytató hatóság* számára. Az előkészítő eljárás kezdeményezésére a nyomozó hatóságok esetében csak korlátozott számban, nagyon bonyolult megítélésű esetekben és a feljelentés kiegészítés-előkészítő eljárásra utalását követően fog a jövőben sor kerülni. Az *NVSZ és a TEK* hatáskörébe, illetékességébe tartozó esetekben feltehetően nagyobb számmal fognak előkészítő eljárást elrendelni, tekintettel arra, hogy nem rendelkeznek nyomozó hatósági jogkörrel. Esetükben fokozottan érvényesülniük kell az ügyészség szükségességet-arányosságot mérő rendelkezéseinek.

Előkészítő eljárást

- a szerv *hivatalból tudomására jutott,*
- *a feljelentés elutasítását követően* a feljelentésben foglalt,

az ügyészségről szóló törvény, a rendőrségről szóló törvény, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló törvény vagy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény alapján végzett *titkos információgyűjtést követően a titkos információgyűjtést folytató szerv kezdeményezésében* foglalt információk alapján *lehet elrendelni.*

Az előkészítő eljárást folytató szerv *hivatalból rendel el* előkészítő eljárást, különösen az általa vagy más hatóság által folytatott büntetőeljárás során felmerült információkról vagy más eljárásban felmerült adatokról kapott tájékoztatás elemzése, értékelése alapján. Az előkészítő eljárást folytató szerv a hivatalos tudomás alapjául szolgáló *tájékoztatást követő öt munkanapon belül dönt* az előkészítő eljárás megindításáról.

A feljelentés elutasítása esetén a feljelentést elutasító szerv *nyomban dönt* az előkészítő eljárás feljelentésben foglalt információ alapján történő elrendeléséről, ha az előkészítő eljárás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkezik. Amennyiben *a nyomozó hatóság* a feljelentés tárgyát képező cselekmény miatt előkészítő eljárás elrendelésére *nem rendelkezik hatáskörrel, illetve illetékességgel,* a feljelentés másolatát, valamint a feljelentést elutasító határozatot – álláspontjának kifejtése mellett – tájékoztatásul megküldi az előkészítő eljárás elrendelésére jogosult szervnek. Az előkészítő eljárás megindításának és folytatásának nem akadálya, ha a feljelentés elutasítása ellen panasszal éltek.

Előkészítő eljárás nem folytatható a feljelentés kiegészítésére vagy a nyomozás tárgyát képező cselekményre.

Ha az előkészítő eljárás elrendelésére tett kezdeményezésben foglalt információk alapján *a bűncselekmény gyanúja megállapítható,* az előkészítő eljárást folytató szerv a *nyomozást elrendeli, vagy a nyomozás elrendelése érdekében intézkedik.*

Előkészítő eljárás elrendelése, lefolytatása

Az előkészítő eljárás elrendeléséről az előkészítő eljárást folytató szerv arra felhatalmazott vezetője dönt, és *arról feljegyzést készít. Ha az előkészítő eljárás késedelmet nem tűrő eljárási cselekmény elvégzésével indul meg, az előkészítő eljárás megindulásáról az előkészítő eljárást folytató szerv arra felhatalmazott vezetője huszonnégy órán belül feljegyzést készít.*

A feljegyzés tartalmazza az előkészítő eljárást folytató szerv megnevezését, az ügy számát, az előkészítő eljárás elrendelésének idejét és az előkészítő eljárás határidejét, továbbá az előkészítő eljárás tárgyát képező bűncselekmény megjelölését.

Ha az előkészítő eljárás az ügyészségről szóló törvény, a rendőrségről szóló törvény, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló törvény vagy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtést folytató szerv kezdeményezése alapján indul, az előkészítő eljárást folytató szerv vizsgálja, hogy a kezdeményezés a Be. 259–260. §-ában meghatározott határidőn belül történt-e. Bírói vagy külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés esetén az előkészítő eljárást folytató szerv a vizsgálatról, illetve a titkos információgyűjtés büntetőeljárásban történő felhasználásáról feljegyzést készít az érkezéstől számított három munkanapon belül.

A határidő megsértése esetén erről az előkészítő eljárást folytató szerv feljegyzést készít.

Az ügyészségről szóló törvény, a rendőrségről szóló törvény, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló törvény vagy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtést folytató szervet az előkészítő eljárás elrendeléséről vagy annak mellőzéséről – szükség esetén a mellőzés indokainak megjelölésével – tájékoztatni kell.

Az előkészítő eljárást folytató szerv az előkészítő eljárás ügyiratai között kezeli az előkészítő eljárás alapjául szolgáló ügyiratokat, különösen

- a feljelentés elutasítása alapján indult előkészítő eljárás esetén *a feljelentést és a feljelentést elutasító határozatot, illetve*
- *a hivatalos tudomás alapjául szolgáló tájékoztatás ügyiratait.*

Az előkészítő eljárás lefolytatása

Ha az előkészítő eljárás bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazására feljogosító bűncselekmény gyanújának megállapítása miatt van folyamatban, az *előkészítő eljárás legfeljebb kilenc hónapig, egyéb esetben legfeljebb hat hónapig tarthat.*

Az előkészítő eljárást folytató szerv az előkészítő eljárást önállóan végzi.

A nyomozó hatóság, a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, valamint a rendőrség terrorizmust elhárító szerve az általa elrendelt *előkészítő eljárás elrendelését követő huszonnégy órán belül tájékoztatja az ügyészséget az előkészítő eljárás szükségességét megalapozó adatokról, az alkalmazni kívánt leplezett eszközökről és a tervezett eljárási cselekményekről.*

A nyomozó hatóság, a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, valamint a rendőrség terrorizmust elhárító szerve *az előkészítő eljárás során beszerzett adatokról kéthavonta tájékoztatja az ügyészséget, illetve az ügyészség kérésére az előkészítő eljárás során keletkezett ügyiratokat bemutatja.*

Ha az előkészítő eljárás során beszerzett adatok alapján *megállapítható a bűncselekmény gyanúja, a nyomozást el kell rendelni*. A nyomozást az ügyészség is elrendelheti.

Ha a nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja által elkövetett bűncselekmény miatt folytatott előkészítő eljárás során alkalmaznak bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközt, e tényről tájékoztatni kell azon szolgálat főigazgatóját, amelynek állományába az érintett személy tartozik.

Az előkészítő eljárásra a nyomozásra vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

Ha az ügyben a nyomozást elrendelik, az addig keletkezett ügyiratokat és adatokat szükség esetén a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóságnak vagy ügyészségnek haladéktalanul át kell adni.

A törvény biztosítja az eljárási szakaszok közötti rugalmas átmenetet azzal, hogy ha az ügyben a nyomozást elrendelik, *az előkészítő eljárásban alkalmazott bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása újabb engedély indítványozása nélkül folytatható.*

Ebben az esetben az előkészítő eljárásban elrendelt, ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz, illetve a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának tartamát az előkészítő eljárásban alkalmazott leplezett eszközök elrendelésének időpontját alapul véve kell megállapítani.

Ha az ügyben a nyomozást elrendelik, szükség esetén a leplezett eszközök alkalmazását végrehajtó szervet tájékoztatni kell a nyomozás elrendelésének tényéről és időpontjáról, továbbá arról, hogy a leplezett eszköz alkalmazását a nyomozás során mely erre feljogosított szerv folytatja.

Az előkészítő eljárást az ügyészség vagy az előkészítő eljárást folytató szerv megszünteti, ha

- az előkészítő eljárás során beszerzett adatok alapján a bűncselekmény gyanúja nem áll fenn,
- az előkészítő eljárás folytatásától nem várható eredmény, vagy
- az előkészítő eljárás határideje lejárt.

Az előkészítő eljárás megszüntetése esetén az annak során beszerzett adatok büntetőeljárásban bizonyítékként nem használhatók fel.

Az előkészítő eljárás során *az ügyészség rendelkezik hatáskörrel az engedélyezéssel és az előkészítő eljárás felügyeletével kapcsolatos ügyészségi feladatok ellátására, amely nyomozás elrendelése esetén a bűncselekmény nyomozásának felügyeletére vagy irányítására hatáskörrel rendelkezne.*

Az előkészítő eljárás felügyeletére

- a nyomozó hatóság által folytatott előkészítő eljárás esetén a nyomozó hatóság eljáró szervének székhelye szerinti ügyészség;
- a rendőrség terrorizmust elhárító szerve által folytatott előkészítő eljárás esetén e szervnek vagy területi kirendeltségének székhelye szerinti ügyészség;
- a rendőrség belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerve által folytatott előkészítő eljárás esetén e szervnek vagy területi kirendeltségének székhelye szerinti ügyészség rendelkezik illetékességgel.

Ha az előkészítő eljárást az ügyészség folytatja,

- az ügyészség bármely nyomozó hatóságot annak illetékességi területén eljárási cselekmény elvégzésére utasíthatja, illetve a nyomozó hatóság tagja a legfőbb ügyész kezdeményezésére a nyomozó hatóság országos parancsnoka egyetértésével az előkészítő eljárás során határozott időtartamra igénybe vehető;
- felkérésére az eljárási cselekmény elvégzésében közreműködik
  - a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, illetve
  - a rendőrségről szóló törvény szerint hatáskörébe tartozó bűncselekmény miatt folytatott eljárásban a rendőrség terrorizmust elhárító szerve.

Előkészítő eljárás során alkalmazható leplezett eszközök

Ebben a részben csak az előkészítő eljárás során alkalmazható leplezett eszközöket soroljuk fel, részletesen ezeket a leplezett eszközök részben tárgyaljuk.

A törvény tételesen meghatározza azon eszközrendszert, amelyet az előkészítő eljárás során eljáró szervek alkalmazhatnak. A büntetőeljárás eszközkatalógusának csak azon elemei alkalmazhatók, amelyek igazodnak az eljárási szakasz funkciójához. *Mivel az előkészítő eljárás csak a gyanú megállapításáig folytatható, ezért a leplezett eszközök közül nem alkalmazhatók azok, amelyek fogalmilag feltételezik valamely bűncselekmény gyanúját.* A törvény az előkészítő eljárás korlátozott célja miatt korlátozza az adatszerző tevékenység folytatását is.

Az előkészítő eljárás során az előkészítő eljárást folytató szerv a bűncselekmény gyanújának megállapítása céljából

- bűncselekményre vonatkozó információk megszerzése érdekében titkosan együttműködő személyt vehet igénybe;
- a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja az eljárás valódi céljának titokban tartásával a bűncselekményre vonatkozó információt gyűjthet, ellenőrizhet;
- rejtett figyelést,
- fizetési műveletek megfigyelését végezheti ügyészi engedéllyel;
- az ügyészség engedélyével bűncselekménnyel feltehetően összefüggésbe hozható dolog vagy annak mintája megszerzésére vagy szolgáltatás igénybevételére irányuló színlelt megállapodás köthető és teljesíthető;
- az ügyészség engedélyével fedett nyomozót, valamint
- bírói engedélyhez kötött leplezett eszközt alkalmazhat.

Az előkészítő eljárás során *bírói engedélyhez kötött leplezett eszközöket* a bűncselekmény gyanújának megállapítása érdekében, azzal a személlyel szemben lehet alkalmazni,

- aki a bűncselekmény elkövetőjeként szóba jöhet, illetve
- akiről megalapozottan feltehető, hogy a bűncselekmény elkövetőjeként szóba jöhető személlyel közvetlenül vagy közvetve kapcsolatot tart.

Az utóbbi esetben *nem alkalmazható bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz*

- a titoktartás körébe tartozó adatok megismerése céljából, azzal a hivatásánál, foglalkozásánál vagy köz megbízatásánál fogva titoktartásra köteles személlyel szemben, aki a törvény 170. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján tanúként nem hallgatható ki, vagy a 173. § alapján a tanúvallomást megtagadhatná;
- a minősített adat megismerése céljából azzal a minősített adatot kezelő személlyel szemben, aki a törvény 170. § (1) bekezdés *d)* pontja alapján tanúként nem lenne kihallgatható;
- a médiatartalom-szolgáltatói tevékenységgel összefüggésben információt átadó személy kilétének megismerése céljából azzal szemben, aki a tanúvallomást a 174. § alapján megtagadhatná;
- a bűncselekmény elkövetőjeként szóba jöhető személlyel közvetlenül vagy közvetve kapcsolatot tartó személy hozzátartozójával szemben leplezett eszközt kizárólag az elkövetőként szóba jöhető személy hollétének, elérhetőségének megismerése céljából lehet alkalmazni.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának nem akadály, ha az kívülálló személyt elkerülhetetlenül érint.

A leplezett eszközök alkalmazásának általános szabályai

Leplezett eszköz fogalma

A leplezett eszközök alkalmazása olyan, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok, a levéltitok és a személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jogok korlátozásával járó, a *büntetőeljárásban végzett különleges tevékenység, amelyet az erre feljogosított szervek az érintett tudta nélkül végeznek.*

Leplezett eszközöket az erre feljogosított szervek (rendőrség, Nemzeti Adó- és Vámhivatal) a rájuk vonatkozó jogszabályokban meghatározott bűnüldözési feladataik végrehajtása céljából kizárólag a büntetőeljárás törvényben meghatározott szabályok alapján alkalmazhatnak.

Leplezett eszközök rendszere

A büntetőeljárásban

- *bírói vagy ügyészi engedélyhez nem kötött,*
- *ügyészi engedélyhez kötött,* valamint
- *bírói engedélyhez kötött* leplezett eszközök alkalmazhatók.

Leplezett eszköz akkor alkalmazható, ha

- megalapozottan feltehető, hogy a megszerezni kívánt információ, illetve bizonyíték a büntetőeljárás céljának eléréséhez elengedhetetlenül szükséges és más módon nem szerezhető meg;

- annak alkalmazása nem jár az azzal érintett vagy más személy alapvető jogának az elérendő bűnüldözési célhoz képest aránytalan korlátozásával; és
- annak alkalmazásával bűncselekménnyel összefüggő információ, illetve bizonyíték megszerzése valószínűsíthető.

Az eszközök alkalmazásának törvényességi garanciája, a *szükségesség-arányosság* vizsgálata törvényi szinten is megjelenik, amely korábban csak alacsonyabb szintű jogszabályban, a bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés alkalmazásának eljárási szabályainál volt szabályozva. A titkos információgyűjtésre vonatkozó belső szabályozók is tartalmazzák a *törvényesség, célszerűség és arányosság* alapelveit, amelyek bármely intézkedés alkalmazása esetén érvényesülniük kell. Ezek az alapelvek az ágazati és eljárási törvényekből levezethetők, valamint a vonatkozó Európai Unió jogi aktusokból is. A titkos információgyűjtés és a leplezett eszközök használata is csak

- törvényben meghatározott célok érdekében, törvényi felhatalmazás alapján;
- törvényben meghatározott lehetőségek (eszközök, módszerek) igénybevételével,
- törvényben meghatározott módon, eljárási rendben folytatható;
- tilos a tevékenység leplezését, védelmét szolgáló erőket, eszközöket és módszereket egyéni célból, politikai célból vagy érdekből igénybe venni, illetőleg alkalmazni;
- az intézkedések nem irányulhatnak bűncselekmény provokálására;
- intézkedést, eszközt alkalmazni akkor lehet, ha az eredmény a rendelkezésére álló más módszerekkel, illetve eszközökkel nem vagy nem kellő hatékonysággal érhető el;
- az intézkedés, eszköz nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az elérni kívánt törvényes céllal;
- több lehetséges és alkalmas intézkedés közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

Speciális, fedett nyomozási tevékenységeket az Európai Unióban abban az esetben lehet alkalmazni, ha:

- elérhető, megismerhető nemzeti jogszabályi felhatalmazás van rá;
- megfelelő engedélyeztetési és ellenőrzési eljárás van rá megállapítva;
- alkalmazása szükséges és arányos.¹²

Az alkalmazás Európai Unió alapelvei¹³ a *célszerűség, arányosság* (bűncselekmény súlyával és a lehető legkisebb korlátozással járó) és utolsó alapelveként az alkalmazási feltétel, „küszöbérték” alatt értik valamely *bűncselekménnyel való kapcsolatot*. Ez azonban nem zárja ki a közbiztonsági veszélyhelyzet megelőzését, elhárítását szolgáló intézkedéseket (például személyvédelem) a bűnüldözési adatvédelmi irányelvvel összhangban.

A Tanács ajánlása szerint a különleges nyomozási eszközök nemzeti szabályozási keretének az alábbiaknak kell megfelelnie:¹⁴

¹² Council of Europe Office in Belgrade 2013, 13.

¹³ DI NICOLA et al. 2014, 243.

¹⁴ Council of Europe Office in Belgrade 2013, 80.

- tartalmaznia kell azokat a körülményeket, feltételeket, amelyek fennállása esetén ilyen eszközöket lehet alkalmazni;
- a nemzeti jognak megfelelő szabályokat kell tartalmaznia az ilyen eszközök használatának ellenőrzése és felülvizsgálata érdekében (igazságszolgáltatási vagy más független hatóság által);
- az eszközök alkalmazhatóságának a súlyos bűncselekmények felderítésére, nyomozására kell korlátozódnia és arányosnak kell lennie;
- a jogosult hatóságok csak akkor alkalmazhatnak ilyen eszközöket, ha más módon nem elérhető a kívánt cél;
- az eszközök alkalmazásának eredménye bíróság előtt felhasználható legyen;
- az eljárási szabályoknak olyannak kell lenniük, hogy az ilyen módon beszerzett bizonyíték felhasználható legyen.

A fentiek alapján a jogalkotónak pontosan, célhoz kötötten kell szabályoznia a leplezett eszközök alkalmazásának lehetőségét. Amennyiben egy tagállami speciális, fedett nyomozási eszközökre, tevékenységekre vonatkozó szabályozás és annak konkrét végrehajtása túl tág körű, generálklauzulákat tartalmazó, akkor nem felel meg a tisztességes tárgyalás¹⁵ és az úgynevezett processzuális igazságosság¹⁶ kritériumainak, és ezáltal az egész büntető-eljárás törvénysértő lehet. A hazai rendszerszintű felderítési modellváltás is a fenti alapelvek érvényesülését kívánja érvényre juttatni.

Feljegyzés, alkalmazási terv

Bírói és ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszköz alkalmazását a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv (a továbbiakban: alkalmazó szerv) arra felhatalmazott vezetője *alkalmazási terv alapján rendeli el, amelyről feljegyzést készít.*

Alkalmazási terv készítése nélkül, feljegyzéssel rendeli el az alkalmazó szerv arra felhatalmazott vezetője az olyan leplezett eszköz alkalmazását, amellyel a feljogosított szerv tagja az eljárás valódi céljának titokban tartásával a bűncselekményre vonatkozó információt gyűjt, ellenőriz (puhatolás, konspirált környezettanulmány).

Az elrendelésről készített feljegyzés az alábbiakat is tartalmazza:

- a leplezett eszköz – több leplezett eszköz egyidejű alkalmazása esetén a leplezett eszközök – megjelölését;
- a leplezett eszköz jellegének megfelelően az alkalmazásával érintett személy, tárgy, hely, esemény megjelölését;
- a leplezett eszköz jellegének megfelelően a végrehajtás tervezett időpontját, időtartamát;
- annak megjelölését, ha a leplezett eszköz végrehajtása során titkosan együttműködő személyt vagy fedett nyomozót vesznek igénybe;

¹⁵ Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikk (Tisztességes tárgyaláshoz való jog).

¹⁶ BÁRD Károly (2004): Igazság, igazságosság és tisztességes eljárás. *Fundamentum*, 8. évf. 1. sz. 44–50.

- az alkalmazó szerv arra felhatalmazott vezetője nevét, rendfokozatát, beosztását és
- az elrendelés időpontját.

Több bírói és ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszköz egyidejű vagy összehangolt alkalmazásának elrendelése esetén egy feljegyzés is készíthető.

Késedelmet nem tűrő esetben a feljegyzést és az alkalmazási tervet a leplezett eszköz elrendelését követően, *három napon belül kell írásba foglalni*. Ebben az esetben a feljegyzés tartalmazza az utólagos írásba foglalás tényét és a halaszthatatlanság indokait is.

Leplezett eszközök alkalmazása a nyomozás (felderítés, vizsgálat) során

A nyomozás során minden, a törvény Hatodik Fejezetében meghatározott leplezett eszköz alkalmazható.

Az általános rendőri feladatokat ellátó szerv büntetőeljáráshoz nem kapcsolódó bűnüldözési feladataik ellátásához ágazati törvény szabályozása alapján titkos információgyűjtést folytathatnak, valamint *a leplezett eszközök működtetéséhez, infrastruktúrájuk fenntartásához szükséges tevékenységek szabályozása* (például fedett nyomozó, fedőintézmény, titkosan együttműködő személyek) – mivel azok nem csupán a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés kizárólagos támogatására szolgálnak – megmaradnak a vonatkozó ágazati jogszabályokban. A fenti célokat szolgáló *technikai és humán eszközök* részletes szabályozása belső, minősített szabályzatban található. Ezek az eszközök segítik a meglévő információk ellenőrzését, új információk beszerzését, megerősíthetik, kiegészíthetik azt, vagy új irányt szabhatnak a titkos információgyűjtő tevékenységnek, az előkészítő eljárásnak, nyomozási tevékenységnek. Információk, bizonyítékok rögzíthetők segítségükkel, valamint más eszköz, intézkedés, módszer hatékonyságát növelhetik, működését leplezhetik.

Bírói és ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszközök

1. A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a bűncselekményre vonatkozó információk megszerzése érdekében *titkosan együttműködő személyt vehet igénybe*. Az alkalmazására feljogosított szerv arra felhatalmazott vezetője alkalmazási terv alapján rendeli el, alkalmazásuk részletes szabályai belső minősített szabályozóban találhatók.¹⁷ *Titkosan együttműködő személy igénybevétele során* az általa szolgáltatott adatokat tartalmazó feljegyzés, alkalmazási terv, valamint az együttműködő által szolgáltatott információon alapuló indítvány vagy előterjesztés *nem tartalmazza az együttműködő személyazonosító adatait, valamint olyan adatot, amelyből az együttműködő kilétére lehetne következtetni*.

2. A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja *az eljárás valódi céljának titokban tartásával a bűncselekményre vonatkozó információt gyűjthet, ellenőrizhet*

¹⁷ B7/2018 (V. 7.) BM utasítás az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv és a terrorizmust elhárító szerv titkos információgyűjtő tevékenységére, valamint a leplezett eszközök alkalmazására vonatkozó szabályokról.

(puhatolás, konspirált környezettanulmány, leplezett megtekintés, meghallgatás). Alkalmazási terv nélkül, feljegyzéssel rendeli el az alkalmazó szerv arra felhatalmazott vezetője.

A puhatolás, leplezett megtekintés, meghallgatás során az információ gyűjtése az eljáró szerv tagja által *irányított beszélgetés* keretében, valós adatokat is tartalmazó *ürügy* vagy teljes egészében kitalált, az adott helyzetre, szituációra hihetően ráépített *legenda* alapján zajlik.

Mind az ürügy, mind a legenda az *eljárás valódi céljának* eltitkolását szolgálja. Az ürügy és a legenda az *eljáró szerv fellépésének tényét is elfedheti*. Aktív a leplezés, ha a végrehajtás során az ürügynek vagy legendának megfelelő, szükségyszerű kelléke valamilyen fedőokmány alkalmazása is.

A *környezettanulmány* személyre, épületre irányuló koncentrált formájú információgyűjtés a fentiekhez hasonló végrehajtási móddal, amelynek célja a további titkos információgyűjtő, illetve leplezett eszközök alkalmazásának elősegítése.

3. A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a bűncselekmény megszakítása, a bűncselekmény elkövetőjének azonosítása, illetve a bizonyítás érdekében *sérülést vagy egészségkárosodást nem okozó csapdát alkalmazhat*. Alkalmazási tervének speciális követelményeit a Nyer. tartalmazza, tartalmát korábban ismertettük.

A csapdák azok a fizikai és kémiai eszközök, eljárások és intézkedések, amelyek alkalmazása elősegítheti a bűncselekmények és elkövetők felderítését, valamint a bűnösségük bizonyítását.

A csapdák fajtái különösen:

- a jármű-,
- a fotó-, a video-, illetve az akusztikus,
- a nyom-,
- a vegyszeres,
- a pénzcsapda.

A csapdák egyes fajtái kombináltan is telepíthetők. A csapdák alkalmazásának részletes módszertanát a kriminalisztika tantárgy keretében dolgozzuk fel.

4. A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja a bűncselekmény megszakítása, a bűncselekmény elkövetőjének azonosítása, illetve a bizonyítás érdekében *a sértetten vagy más személyt az életének és testi épségének megóvása céljából helyettesítheti*. Alkalmazási tervének speciális követelményeit a Nyer. tartalmazza, tartalmát korábban ismertettük.

A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja a feladatra önként jelentkező, a végrehajtásra felkészített, kilétét leplező személy lehet.

5. A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv *a bűncselekménnyel kapcsolatba hozható*

- személyt, lakást, egyéb helyiséget, bekerített helyet, nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló helyet, illetve járművet vagy

- tárgyi bizonyítási eszközt képező dolgot *titokban megfigyelhet*, a történekről információt gyűjthet, valamint az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti (a továbbiakban: *rejtett figyelés*).

A rejtett figyelésnek része lehet a megfigyelés tárgyát érintő történések technikai eszközökkel történő rögzítése is. A rejtett figyelésnek a *magánlakás fogalma alá eső helyet érintő alkalmazása esetén a hely titkos megfigyelése leplezett eszköz bírói engedélyhez kötött alkalmazásának szabályaira figyelemmel* történhet.

Az alkalmazására feljogosított szerv arra felhatalmazott vezetője alkalmazási terv alapján rendeli el. A rejtett figyelés érdekében a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv titkosan együttműködő személyt is igénybe vehet.

Ha a rejtett figyelés során megfigyelt cselekmény – különösen a megfigyelt tárgyi bizonyítási eszköz birtokban tartása, szállítása, átadása – önmagában is bűncselekményt valósíthat meg, a végrehajtás során titkosan együttműködő személy igénybevétele nem engedélyezhető, ha fennáll a veszélye annak, hogy a titkosan együttműködő személy a megfigyelt cselekmény elkövetőjévé válik.

Ha a megfigyelt cselekmény önmagában is bűncselekményt valósít meg, és a rejtett figyelést *előreláthatólag Magyarország határát átlépve kell folytatni*, vagy a végrehajtás során erre utaló adat merül fel, a rejtett figyelést a *nemzetközi bűnügyi jogsegély ellenőrzött szállításra vonatkozó szabályainak alkalmazásával kell előkészíteni, illetve lefolytatni. (Az ellenőrzött szállítás részletes szabályait az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény 64/A–D §-ai tartalmazzák.)*

A rejtett figyelés külön nevesített esete tartalmilag megegyezik az ellenőrzött szállítással, amelyet a nemzetközi bűnügyi együttműködés keretében – jogsegély formájában igazságügyi hatóság közreműködésével – lehet alkalmazni.

Ha a rendelkezésre álló adatok alapján a rejtett figyelés során megfigyelt cselekmény önmagában nem valósít meg bűncselekményt, és a rejtett figyelést előreláthatólag Magyarország határát átlépve kell folytatni, vagy a végrehajtás során erre utaló adat merül fel, a rejtett figyelést a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködésének határon átnyúló figyelésre (Schengeni Végrehajtási Egyezmény 40.cikk) vonatkozó szabályai alkalmazásával kell előkészíteni, illetve lefolytatni.

6. A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a bűncselekmény megszakítása, a bűncselekmény elkövetőjének azonosítása, illetve a bizonyítás érdekében az *információ forrásának leplezésével a leplezett eszköz alkalmazásával érintett személlyel valótlán vagy megtévesztő információt közölhet*. Az információ továbbításához a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv titkosan együttműködő személyt is igénybe vehet (dezinformáció).

A dezinformálás egyik alapvető célja, hogy az érintett személy(ek) köréből valamilyen reakciót váltson ki, és ezáltal cselekedeteiket, viselkedésüket a felderítés által megkívánt irányba befolyásolja. A megfelelő időben eljuttatott és megfelelő információt hordozó dezinformációval jelentősen megkönnyíthető a párhuzamosan alkalmazott vagy alkalmazandó egyéb eszközök és módszerek hatékonysága a későbbi bizonyítás érdekében. A dezinformációt nem alkalmazzuk önállóan, hanem más erővel, eszközökkel és módszerekkel

párhuzamosan. Ahhoz, hogy a dezinformáció valóban betöltse szerepét és hatékonyan érvényesüljön, meg kell felelnie bizonyos alapvető követelményeknek.

A dezinformációval szembeni követelmények:

- állja ki az ellenőrzés próbáját;
- legyen hitele és aktualitása;
- megszerzésének módja legyen legalizálható;
- jusson el a célzott körhöz.

A megtévesztő információközlés fajtái:

- írásos adathordozóban (levél, nyomtatvány, rajz, fénykép stb.),
- szóbeli közlés (beszéd, médiaközlés) útján.

Az alkalmazására feljogosított szerv arra felhatalmazott vezetője alkalmazási terv alapján rendeli el. Valótlan vagy megtévesztő információ közlése esetén az elrendelésről készített feljegyzés tartalmazza a valótlan vagy megtévesztő információ tartalmát is.

A valótlan vagy megtévesztő információ közlése

- terhelt vagy tanú kihallgatása, illetve bizonyítási cselekmény során nem alkalmazható;
- nem tartalmazhat a törvénnyel össze nem egyeztethető ígéretet, és
- nem valósíthat meg fenyegetést vagy felbujtást, továbbá nem terelheti az érintett személyt annál súlyosabb bűncselekmény elkövetése felé, mint amelyet eredetileg elkövetni tervezett.

A tilalmak egyrészt biztosítják a tisztességes eljárás garanciális folytatását, másrészt azt hivatottak megakadályozni, hogy a leplezett eszköz a bizonyítást ne torzítsa. A megtévesztő információk közlése nem járhat az alkalmazás céljához képest aránytalan és szükségtelen következményekkel.

Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök

Az új szabályozás az ágazati törvény bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eszközrendszeréből beemeli a titkos kutatás lehetőségét a büntetőeljárás bírói engedélyhez kötött leplezett eszközei körébe, és ezzel ötre emelkedett az alkalmazható leplezett eszközök köre. A titkos kutatás lehetősége több európai uniós tagállam büntető eljárásjogi rendszerében megtalálható, de a tagállamok egy része nem alkalmazza ezt az információ-szerző lehetőséget.

A többi leplezett eszköz érdemben nem tér el a korábbi titkos adatszerzés eszközrendszerétől, azokat csak pontosítja a definíciójuk meghatározása során.

A büntetőeljárásban a következő bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazhatók:

- *információs rendszer titkos megfigyelése;*
- *titkos kutatás;*
- *hely titkos megfigyelése;*

- *küldemény titkos megismerése;*
- *lehallgatás.*

Az *információs rendszer titkos megfigyelése* során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedéllyel információs rendszerben kezelt adatokat *titokban megismerhet, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti*. Ennek érdekében az ehhez szükséges elektronikus adat az információs rendszerben,¹⁸ illetve a szükséges technikai eszköz – a nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely kivételével – lakásban, egyéb helyiségben, bekerített helyen, illetve – a közösségi közlekedési eszköz kivételével – járműben, továbbá az érintett személy használatában lévő tárgyban elhelyezhető. A korábbi titkos adatszerzés definíciójában szereplő számítástechnikai rendszer úján továbbított és tárolt adatok megismerésének lehetőségét a kor technikai követelményeinek megfelelően definiálták, mivel az információs rendszer fogalma tágabb és egyértelműen alkalmazható kategória, amelyet a rendőrségi törvény értelmező rendelkezéseiben határoz meg.

A *titkos kutatás* során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedéllyel – a nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely kivételével – *lakást,*¹⁹ *egyéb helyiséget, bekerített helyet,* illetve – a közösségi közlekedési eszköz kivételével – *járművet,* továbbá az *érintett személy használatában lévő tárgyat titokban átkutathat,* az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti.

A büntetőeljárás törvényben meghatározott kivételek mellett a rendőrségi törvény a *megbízhatósági vizsgálat során bírói engedély nélkül* lehetővé teszi a rendőrség belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerve részére, hogy a védett állomány tagját foglalkoztató szerv *hivatali helyiségében, gépjárművében és a megbízhatósági vizsgálat helyszínén* történeteket, illetve a mesterséges élethelyzetben részt vevő, valamint a megbízhatósági vizsgálat alá vont személy tevékenységét és előadását *titokban* technikai eszközzel megfigyelheti és rögzítheti, illetve az ehhez szükséges technikai eszközt a felsorolt helyeken elhelyezheti.

A korábbi ágazati törvényi szabályozást pontosítja a kivételek felsorolásával a törvény.

A *hely titkos megfigyelése* során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedéllyel – a nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely kivételével – *a lakásban, egyéb helyiségben, bekerített helyen,* illetve – a közösségi közlekedési eszköz kivételével – *járművön* történeteket *titokban technikai eszközzel megfigyelheti és rögzítheti*. Ennek érdekében az ehhez szükséges technikai eszköz az alkalmazás helyén elhelyezhető. Itt is pontosítja a definíció a kivételeket a korábbi szabályozáshoz képest.

A törvény megfogalmazása alapján a megfigyeléshez használt technikai berendezés helyétől függetlenül a hely titkos megfigyelése *felsorolt helyiségeken, helyeken belül történik*.

A *küldemény titkos megismerése* során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedéllyel *postai küldeményt vagy egyéb zárt küldeményt titokban felbonthat,*

¹⁸ Rtv. 97. § (1) q) pontja alapján *információs rendszer*: az adatok automatikus feldolgozását, kezelését, tárolását, továbbítását biztosító berendezés vagy az egymással kapcsolatban lévő ilyen berendezések összessége.

¹⁹ Rtv. 97. § (1) c) pontja alapján *magánlakás*: a lakás (üdülő, nyaraló vagy a lakás céljára használt egyéb helyiség, létesítmény, tárgy), az ahhoz tartozó nem lakás céljára szolgáló helyiség, létesítmény, bekerített terület. Magánlakásnak minősül továbbá a rendőrségi fogdák és a bv. intézet fogvatartásra szolgáló, valamint a fogvatartott személy magánjellegű kapcsolattartásra, bizalmas beszélgetéseinek céljára létrehozott helyiség (beszélő) is.

annak tartalmát megismerheti, ellenőrizheti és rögzítheti. A korábbi definícióban beazonosítható személyhez kötött zárt küldemény megfogalmazás szerepelt. A korábbi szabályozás csak a postai vagy egyéb zárt küldeményt határozza meg a módszer tárgyaként, és már nem szerepel a törvényszövegben a személy beazonosíthatóságának követelménye.

A *lehallgatás* során a leplezett eszköz alkalmazására feljogosított szerv bírói engedéllyel *elektronikus hírközlési szolgáltatás*²⁰ keretében *elektronikus hírközlő hálózat*²¹ vagy *eszköz*²² útján, illetve *információs rendszeren*²³ folytatott *kommunikáció tartalmát* titokban megismerheti és rögzítheti.

A törvényalkotó a lehallgatás korábbi szabályozását pontosítja, illetve az új szabályozási területhez igazítja az információs rendszeren folytatott kommunikáció megismerése lehetőségének beemelésével.

A törvény meghatározza, hogy a bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazása során igénybe vett technikai eszközt vagy információs rendszerben elhelyezett elektronikus adatot a leplezett eszköz alkalmazásának befejezését követően *haladéktalanul el kell távolítani.*

Ha az eltávolítás akadályba ütközik, a technikai eszközt vagy az elektronikus adatot az akadály megszűnését követően kell haladéktalanul eltávolítani. A bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazása során igénybe vett technikai eszköz vagy adat elhelyezése, valamint eltávolítása érdekében a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedélyhez nem kötött leplezett eszközt alkalmazhat,²⁴ illetve a leplezett eszközök alkalmazását végrehajtó szerv a rá irányadó törvény alapján titkos információgyűjtést végezhet.

²⁰ Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. tv. 188. § 13. pontja szerint *elektronikus hírközlési szolgáltatás*: olyan, más részére általában ellenszolgáltatásért végzett szolgáltatás, amely teljesen vagy nagyrészt jeleknek elektronikus hírközlő hálózatokon történő átviteléből, és ahol ez értelmezhető, irányításából áll, ideértve az adatkicserélő szolgáltatást, valamint a nyilvános adatkicserélő szolgáltatást is, de nem foglalja magában az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások felhasználásával továbbított tartalmat szolgáltató vagy ilyen tartalom felett szerkesztői ellenőrzést gyakorló szolgáltatásokat, valamint nem foglalja magában az információs társadalommal összefüggő, más jogszabályokban meghatározott szolgáltatásokat, amelyek nem elsősorban az elektronikus hírközlő hálózatokon történő jeltovábbításból állnak.

²¹ Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. tv. 188. § 19. pontja szerint *elektronikus hírközlő hálózat*: átviteli rendszerek és – ahol ez értelmezhető – a hálózatban jelek irányítására szolgáló berendezések, továbbá más erőforrások – beleértve a nem aktív hálózati elemeket is –, amelyek jelek továbbítását teszik lehetővé meghatározott végpontok között vezetéken, rádiós, optikai vagy egyéb elektromágneses úton, beleértve a műholdas hálózatokat, a helyhez kötött és a mobil földfelszíni hálózatokat, az energiaellátó kábelrendszereket, olyan mértékben, amennyiben azt a jelek továbbítására használják, a műsorszórásra használt hálózatokat és a kábeltelevíziós hálózatokat, tekintet nélkül a továbbított információ fajtájára.

²² Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. tv. 188. § 18. pontja szerint *elektronikus hírközlő eszköz*: az elektronikus hírközlő berendezések és a kapcsolódó eszközök összessége, ideértve az antennákat is.

²³ A Btk. 459. § 15. pontja szerint *információs rendszer*: az adatok automatikus feldolgozását, kezelését, tárolását, továbbítását biztosító berendezés vagy az egymással kapcsolatban lévő ilyen berendezések összessége.

²⁴ 74/2009. BK vélemény: A külső engedély beszerzéséhez szükséges kérelem előkészítése érdekében engedélyhez nem kötött titkosszolgálati eszközök – például közüzemi alkalmazást igazoló fedőokirattal ellátott személynek a magánlakásba bemenetele a szükséges eszközök felmérése céljából – alkalmazása megengedett.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazhatóságának általános feltételei

- öt évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő;
- szándékos bűncselekmény;
- a szükségesség-arányosság követelményének megléte esetén alkalmazhatók.

Az új szabályozás is megtartotta a bírói engedélyhez kötött eszközök általános alkalmazhatóságának feltételeit.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazhatóságának egyéb, törvényben felsorolt esetei

1. A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök a *három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, szándékosan* elkövetett következő bűncselekmények esetén is alkalmazhatók:

- az üzletszerűen vagy bűnszövetségben elkövetett bűncselekmény;
- a kábítószer-prekurzorral visszaélés, egészségügyi termék hamisítása;
- a szexuális visszaélés, a kerítés, a prostitúció elősegítése, a kirtartottság, a gyermekprostitúció kihasználása, a gyermekpornográfia;
- a környezetkárosítás, a természetkárosítás, az *orvvadászat*, a *tiltott állatviadal* szervezése, a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése;
- *zártörés kivételével az igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények*;
- a korrupciós bűncselekmény feljelentésének elmulasztása kivételével a korrupciós bűncselekmények;
- a választás, népszavazás és európai polgári kezdeményezés rendje elleni bűncselekmény, a harmadik országbeli állampolgár jogellenes foglalkoztatása, a tiltott szerencsejáték szervezése;
- *a bennfentes kereskedelem és a tiltott piacbefolyásolás*.

A jogalkotó újraszabályozta a három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények körét a korábbi szabályozáshoz képest, amelyet dőlt betűvel jeleztünk.

2. Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök a *szándékosan elkövetett minősített adattal visszaélés, a hivatali visszaélés, a hivatalos személy elleni erőszak, a nemzetközileg védett személy elleni erőszak, a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítása, a jogosulatlan pénzügyi tevékenység és a piramisjáték szervezése* esetén is alkalmazhatók.

A felsorolt esetekben a bűncselekmények tárgyi súlyától függetlenül lehetséges bírói engedélyhez kötött leplezett eszközt alkalmazni, ezekben az esetekben a bűncselekmények felderítésének, illetve bizonyításának gyakorlati nehézségei alapozzák azt meg.

Amennyiben büntető anyagi jog a bűncselekmény előkészületét büntetni rendeli, a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök a meghatározott bűncselekmények előkészülete miatt indult büntetőeljárásban is alkalmazhatók.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök engedélyezése

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának keretszabályai garantálják a szükségesség-arányosság, a végső esetben történő igénybevétel és a lehető legkisebb sérelem okozása elvárásainak érvényesülését. A törvény részletesen szabályozza a bírói engedély tartalmát és az engedélyezés folyamatát.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának engedélyezéséről *a bíróság az ügyészség indítványa alapján határoz*. A leplezett eszközök alkalmazására – feltételei fennállása esetén – előterjesztést készít a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv.

Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazására az *alkalmazó szerv arra felhatalmazott vezetője* az alkalmazás tervezett időpontját megelőzően *legalább öt nappal tesz előterjesztést*. Ha a bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának megkezdése ezen az időtartamon belül indokolt, az alkalmazó szerv az *ügyészséggel történt egyeztetés alapján tesz előterjesztést* bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazására vagy az alkalmazás ügyészség által történő elrendelésére és utólagos engedélyeztetésére.

Bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazása esetén *alkalmazási terv készítése kötelező*

- titkos kutatás esetén,
- ha az alkalmazás jellege ezt indokolttá teszi, így különösen, ha a végrehajtás külső szerv vagy személy bevonásával, külső helyszínre történő behatolással jár, vagy
- ha az ügyészség azt szükségesnek tartja.

Ha az alkalmazó szerv alkalmazási tervet készít, azt az engedélyezésre irányuló előterjesztéshez csatolni kell.

Az indítvány (előterjesztés) kötelező elemei:

- a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv megnevezése, az előkészítő eljárás, illetve a nyomozás elrendelésének időpontja, az ügy száma;
- a rendelkezésre álló, az alkalmazással érintett személy azonosítására szolgáló adatok;
- az érintett személlyel szemben a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának tervezett *kezdő és befejező időpontja napban és órában meghatározva*;
- a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása feltételeinek fennállását megalapozó részletes indokolás, az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény Btk. szerinti minősítése, valamint a tényállás rövid leírása és a bűncselekmény gyanúját megalapozó vagy az annak lehetőségére utaló adatok, a törvényben [214. § (5) bekezdésében] meghatározott feltételek teljesülését megalapozó adatok és a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának célja;
- az alkalmazni kívánt leplezett eszköz megnevezése;
- információs rendszer titkos megfigyelése esetén az információs rendszer; titkos kutatás esetén a helyiség, jármű vagy tárgy; hely titkos megfigyelése esetén a helyiség vagy jármű; küldemény titkos megismerése esetén a feladás vagy az átvétel helye, illetve a feladó vagy a címzett; lehallgatás esetén az elektronikus hírközlési szol-

gáztatás vagy az eszköz, illetve az információs rendszer egyértelmű azonosítására szolgáló adatok.

Az indítványhoz csatolni kell az indítványban foglaltakat megalapozó iratokat.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök a bíróság engedélye alapján, *az abban meghatározott keretek között alkalmazhatók*. A bíróság engedélye meghatározza, hogy az érintett személlyel szemben mely bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazható.

A bíróság

- az engedélyét meghosszabbíthatja,
- az engedélyét visszavonhatja,
- az engedélyét további leplezett eszközre kiterjeszheti, illetve
- a már engedélyezett leplezett eszköz további alkalmazását megtilthatja.

A bíróság az indítvány *benyújtásától számított hetvenkét órán belül dönt*. A bíróság az indítvány alapján az engedélyt megadja, részben adja meg vagy az indítványt elutasítja.

Utólagos (sürgősségi) engedélyezés

Az ügynevezett sürgősségi engedélyezés időtartamát a jogalkotó újraszabályozta, a korábbi 72 óra helyett 120 órára emelte az ügyészség által elrendelhető bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának, illetve a titkos kutatás mint egyszeri eszközalkalmazás elrendelését. Ha a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának engedélyezése vagy az alkalmazás kiterjesztésének engedélyezése *olyan késedelemmel járna*, amely a leplezett eszköz alkalmazásával elérni kívánt célt jelentősen veszélyeztetné, *az ügyészség elrendelheti a titkos kutatást*, illetve a bíróság döntéséig, de legfeljebb *százhusz órára* elrendelheti a leplezett eszköz alkalmazását.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának ügyészség által történő elrendelésére és utólagos engedélyeztetésére irányuló *előterjesztésnek tartalmaznia kell a haladéktalan elrendelés indokát is*.

Az ügyészségi engedélyezést követően el kell készíteni a bírói utólagos engedélyezésre irányuló indítványt, amelyet *az ügyészség 72 órán belül indítványoz* a bíróság részére. *A bíróság az ügyészség indítványáról az elrendeléstől számított százhusz órán belül dönt*.

A bíróság az indítványt elutasítja, ha

- az indítvány elkésett, vagy
- az engedély az alkalmazás utólagos elrendelésének indítványozása előtt is beszerezhető lett volna.

Ha a bíróság a leplezett eszközök vagy az indítványban megjelölt egyes eszközök alkalmazásának utólagos engedélyezése iránti indítványt elutasítja, a nem engedélyezett leplezett eszköz alkalmazásának eredménye bizonyítékként nem használható fel, és az így beszerzett adatokat haladéktalanul törölni kell.

Ha a bíróság az utólagos engedélyezés iránti indítványt elutasítja, ugyanabból a célból, változatlan indok vagy tényállás alapján bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazása ismételten nem rendelhető el.

A leplezett eszközök alkalmazásának utólagos engedélyezése esetén az alkalmazás kezdő időpontját az ügyészégi elrendelés szerinti időponttól kell számítani.

Az alkalmazás tartama és az alkalmazás meghosszabbítása

A jogalkotó újraszabályozta a bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának időtartamát, mivel a korábbi ágazati törvényi és büntetőeljárás törvényi szabályozás nem volt szinkronban, illetve nem volt egyértelmű a hosszabbítási lehetőségek száma. A kialakult engedélyező bírói gyakorlat is elég heterogén volt, nem volt egységes jogalkalmazói gyakorlat. A törvény *egyértelműsíti, hogy milyen maximális időtartamig lehet* alkalmazni bírói engedélyhez kötött leplezett eszközt. A leplezett eszközök alkalmazására az érintett személlyel szemben a *bíróság egy engedélyt adhat*, amelyben meghatározza az alkalmazás kereteit. A *bíróság a megadott engedélyt a későbbi indítványok vagy a törvényességi szempontú ellenőrzése eredményeként meghosszabbíthatja, visszavonhatja, további leplezett eszközre kiterjesztheti*, illetve a már engedélyezett leplezett eszköz további alkalmazását *megtilthatja*.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása *legfeljebb kilencven napra engedélyezhető, amely alkalmanként legfeljebb kilencven nappal meghosszabbítható*.

A büntetőeljárásban az érintett személlyel szemben bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása *összesen háromszázhatvan napig engedélyezhető*.

Ha a büntetőeljárásban az érintett személlyel szemben a leplezett eszközök alkalmazását megszüntetik, és ezt követően a leplezett eszközök alkalmazását ismételten engedélyezik, a leplezett eszközök alkalmazásának idejét össze kell adni, és a törvényben meghatározott (legfeljebb 360 napos) tartamot ennek megfelelően kell számítani.

A leplezett eszközök alkalmazásának *meghosszabbítására az ügyészség az alkalmazás engedélyezett tartamának lejárta előtt legkésőbb öt nappal tesz indítványt*, az indítványról a *bíróság a benyújtástól számított hetvenkét órán belül dönt*.

A bíróság az alkalmazás tartamát meghosszabbítja vagy az indítványt elutasítja.

A bíróság az alkalmazás meghosszabbítása esetén megtiltja annak a leplezett eszköznek az alkalmazását, amely vonatkozásában a törvényi feltételek nem állnak fenn.

A leplezett eszközök alkalmazásának *meghosszabbítása esetén a befejezés napját az előző engedélyben meghatározott befejező naptól kell számítani*.

Az indítvány előterjesztésével egyidejűleg a korábbi engedélyezés óta keletkezett iratokat is csatolni kell.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának meghosszabbítására az alkalmazó szerv az alkalmazás *határidejének lejárta előtt tíz nappal tesz előterjesztést az ügyészségnek*.

Az előterjesztésnek tartalmaznia kell az alábbiakat is:

- a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök határidejére vonatkozó adatokat,;
- a folyamatban lévő bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök megjelölését;

- a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása során beszerzett adatok összefoglalását.

Az alkalmazás kiterjesztése

Az alkalmazást ki lehet terjeszteni más, az engedélyben nem szereplő leplezett eszközre, illetve az engedélyben megjelölt eszközt más ugyanolyan tárgyú eszközre. Az új szabályozás itt is pontosítja a kiterjesztés körülményeit, lehetőségeit a korábbi szabályozáshoz képest.

Az alkalmazás kiterjesztésének lehet helye, ha a leplezett eszközök alkalmazásának az engedélyben meghatározott befejező időpontjáig az érintett személlyel szemben

- az engedélyben nem szereplő más leplezett eszköz alkalmazása, illetve
- az engedélyben már megjelölt leplezett eszköz alkalmazásának folytatása információs rendszer titkos megfigyelése esetén más információs rendszer; titkos kutatás esetén más helyiség, jármű vagy tárgy; hely titkos megfigyelése esetén más helyiség vagy jármű; küldemény titkos megismerése esetén más hely, illetve más feladó vagy címzett; lehallgatás esetén más elektronikus hírközlési szolgáltatás vagy eszköz, illetve más információs rendszer vonatkozásában szükséges.

Az alkalmazás kiterjesztéséről a bíróság az ügyészség indítványa alapján dönt, és ennek megfelelően módosítja a leplezett eszközök alkalmazására vonatkozó engedélyét.

Az alkalmazás kiterjesztése nem érinti a leplezett eszközöknek az érintett személlyel szembeni alkalmazása korábban engedélyezett vagy meghosszabbított befejező időpontját. Az alkalmazás kiterjesztése és az alkalmazás meghosszabbítása egyidejűleg is indítható.

Az engedély visszavonása és a leplezett eszköz alkalmazásának megtiltása

A leplezett eszközök engedélyezése és végrehajtása során az engedélyező törvényességi kontrollt gyakorol. A bíróság ennek megfelelően vizsgálhatja, hogy az általa engedélyezett leplezett eszközök alkalmazása az engedélynek megfelel-e. E feladatának ellátása érdekében a törvény nemcsak az engedélyezés körében, hanem a leplezett eszközök alkalmazása során is iratbetekintési és törvényességi felügyeleti jogot biztosít a bíróságnak.

A bíróság felhívására a *leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv köteles* a bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazása során megszerzett, a felhívás időpontjáig a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv rendelkezésére álló *adatokat nyolc napon belül bemutatni*.

A bíróság az alkalmazás meghosszabbítására vagy az alkalmazás kiterjesztésére irányuló indítványról hozott döntése során is vizsgálja a leplezett eszközök alkalmazásának *törvényességét*.

A bíróság a leplezett eszközök alkalmazásának engedélyét visszavonja, ha

- a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv az adatokat a felhívástól számított 8 napon belül nem mutatja be,

- az engedély kereteit túllépték, vagy
- a leplezett eszközöket az alkalmazásra vonatkozó, az e törvényben meghatározott rendelkezés megsértésével alkalmazták.

A bíróság megtiltja annak a leplezett eszköznek az alkalmazását, amely vonatkozásában az alkalmazás törvényi feltételei nem állnak fenn.

Ha a bíróság a leplezett eszköz alkalmazására vonatkozó engedélyét visszavonja, az alkalmazás során, vagy ha valamely leplezett eszköz alkalmazását megtiltja, a megtiltott leplezett eszközzel megszerzett adatokat haladéktalanul törölni kell.

A leplezett eszközök alkalmazásának közös szabályai

A leplezett eszközök alkalmazásának végrehajtása

A törvény szemlélete alapján a leplezett eszközök alkalmazása a büntetőeljárástól nem elkülönült eljárás, így a többi eljárási cselekményhez hasonlóan a *leplezett eszköz alkalmazásáról* is *jegyzőkönyvet vagy feljegyzést kell készíteni.*

Az általános szabályoktól való eltérés, hogy a *fedett nyomozó eljárásáról* készített jegyzőkönyvet vagy feljegyzést az *őt foglalkoztató szerv erre felhatalmazott vezetője írja alá.* A jegyzőkönyvet vagy a feljegyzést oly módon kell elkészíteni, hogy abból a fedett nyomozó személyére ne lehessen következtetni. Fedett nyomozó alkalmazása esetén a végrehajtásról készített feljegyzést és a fedett nyomozó alkalmazására vonatkozó ügyészi engedélyt kell az eljárás ügyirataihoz csatolni.

A fedett nyomozót tanúként kizárólag a fedett nyomozót *foglalkoztató szerv álláspontjának megismerését követően lehet kihallgatni.* Fedett nyomozó tanúkénti kihallgatása vagy a személyes jelenlétét igénylő más bizonyítási cselekmény lefolytatása a vádemelés után kizárólag az ügyészség indítványára és akkor történhet meg, ha vallomása más módon nem pótolható.

A fedett nyomozó a bíróság döntése nélkül különösen védett tanúnak minősül, ha tanúkénti kihallgatása vagy a személyes jelenlétét igénylő más bizonyítási cselekmény lefolytatása szükséges. A fedett nyomozó különösen védett tanúi minőségét a bíróság csak a fedett nyomozót *foglalkoztató szerv hozzájárulásával szüntetheti meg.*

Ha a fedett nyomozó részére írásbeli tanúvallomás tételét engedélyezik, a fedett nyomozó más módon leírt vallomását a fedett nyomozót *foglalkoztató szerv azon tagja hitelesíti,* aki a fedett nyomozó alkalmazásának végrehajtására történő felkészítéséért, a fedett nyomozóval és az alkalmazó szervvel való folyamatos kapcsolattartásért, valamint a fedett nyomozó védelméért felelős.

A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a leplezett eszköz alkalmazását

- maga hajtja végre;
- a leplezett eszközök végrehajtásában való közreműködésre kijelölt rendőri szerv közreműködésével hajtja végre;
- vagy a leplezett eszköz alkalmazásához a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény által ilyen szolgáltatások végzésére kijelölt nemzetbiztonsági szolgálatot veszi igénybe.

Ha a leplezett eszköz alkalmazásának végrehajtásához a közreműködésre kijelölt rendőri szerv, illetve a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény által kijelölt nemzetbiztonsági szolgálat közreműködése szükséges, az alkalmazó szerv arra felhatalmazott vezetője a közreműködő szervet megkeresi.

Az alkalmazó szerv arra felhatalmazott vezetője *az alábbi leplezett eszközök alkalmazásának végrehajtása érdekében kizárólag a nemzetbiztonsági szolgálatot keresi meg:*

- küldemény titkos megismerése,
- lehallgatás,
- információs rendszer titkos megfigyelése.

A fenti leplezett eszközök alkalmazásának végrehajtását a *Nemzetbiztonsági Szakszolgáltatól* lehet kérni.

A megkeresés indokolt esetben – a leplezett eszköz végrehajtásának előkészítése érdekében – a leplezett eszköz alkalmazásának engedélyezése előtt is előterjeszthető. A leplezett eszköz alkalmazásának végrehajtásával összefüggésben az alkalmazó szerv a közreműködő szervvel egyeztethet. A közreműködő szerv *közreműködését az alkalmazási tervben fel kell tüntetni.*

A leplezett eszközök végrehajtását a törvény az ágazati jogszabályok céljaira, feladatrendszerére tekintettel határozza meg. A törvény rendelkezései szerint korlátozott keretek között, célszerűségi okokból részt vehetnek a büntetőeljárás kezdeti szakaszaiban a rendőrség belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerve és a rendőrség terrorizmust elhárító szerve. E szervek a törvényben meghatározott esetekben felkérésre közreműködnek a nyomozás teljesítésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóság vagy az ügyészség által alkalmazott leplezett eszköz alkalmazásának végrehajtásában.

Ha az előkészítő eljárást a rendőrség belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerve vagy a rendőrség terrorizmust elhárító szerve folytatja, és *a nyomozást oly módon rendelik el, hogy a leplezett eszközök alkalmazása folyamatban van*, az előkészítő eljárást folytató szerv a leplezett eszközök alkalmazásának végrehajtásában a nyomozó hatóság vagy az ügyészség *eltérő rendelkezéséig közreműködik.*

A közreműködésre irányuló megkeresést a nyomozó hatóság arra felhatalmazott vezetője *írásban terjeszti elő. Késedelmet nem tűrő esetben a megkeresés utólag, három napon belül is* írásba foglalható. A nyomozó hatóság arra felhatalmazott vezetője a megkeresés teljesíthetőségéről vagy annak körülményeiről előzetesen egyeztethet.

Ha a megkeresett szerv közreműködése akadályba ütközik, erről a megkereső nyomozó hatóságot tájékoztatja, ezt követően a közreműködés lehetséges formájáról, mértékéről egyeztetést folytathatnak.

A közreműködés során *a megkeresett szerv a megkereső nyomozó hatóság rendelkezése szerint jár el, ennek során:*

- a leplezett eszköz alkalmazását *maga is végrehajthatja, és*
- *a leplezett eszközök alkalmazásával kapcsolatos feladatok, döntések előkészítésével, az ügyintézésben való közreműködéssel, a leplezett eszköz alkalmazása eredményének elemzésével segítséget nyújt a leplezett eszközök alkalmazása során.*

A megkeresett szerv saját hatáskörben leplezett eszköz alkalmazásáról vagy más eljárási cselekmény elvégzéséről nem dönthet. A megkeresett szerv a leplezett eszközök alkalmazásának biztosítása érdekében a nyomozó hatóság rendelkezése alapján önállóan végezhet adatgyűjtést.

A közreműködés legfeljebb a leplezett eszközök alkalmazásának befejezéséig, illetve a leplezett eszköz alkalmazása eredményének kiértékeléséig tarthat.

Az elektronikus hírközlési szolgáltatást végző szervezetek, valamint a postai küldemények vagy az egyéb zárt küldemények, továbbá az információs rendszerben tárolt adatok továbbítását, feldolgozását, kezelését végző szervezetek kötelesek a leplezett eszközök alkalmazását biztosítani és az alkalmazásra feljogosított szervekkel együttműködni.

A leplezett eszközök alkalmazásának megszüntetése

A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv vezetője vagy az ügyészség a leplezett eszközök vagy egyes eszközök alkalmazását megszünteti, ha

- *nyilvánvaló, hogy további alkalmazásától nem várható eredmény, ideértve azt is, ha az alkalmazás kiterjesztésének lenne helye, azonban az ehhez szükséges adatok nem állnak rendelkezésre;*
- *nyilvánvaló, hogy az engedélyben meghatározott keretek között a leplezett eszköz alkalmazása nem végezhető tovább;*
- *az engedélyben meghatározott célját elérte;*
- *az engedélyben megállapított vagy meghosszabbított tartam lejárt;*
- *az utólagos engedélyezés iránti indítványt a bíróság vagy az ügyészség elutasította;*
- *a bíróság az engedélyt visszavonta, vagy egyes leplezett eszközök alkalmazását megtiltotta;*
- *az előkészítő eljárásban elrendelt alkalmazás alatt az előkészítő eljárás határideje lejárt és a nyomozást nem rendelték el; vagy*
- *az eljárást megszüntették, illetve a nyomozás határideje lejárt.*

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának megszüntetéséről rendelkező határozatot meg kell küldeni a bíróságnak.

A leplezett eszközök alkalmazása során megszerzett adatok törlése

A leplezett eszközök alkalmazásának megszüntetését követő harminc napon belül az annak során megszerzett adatok közül törölni kell

- a leplezett eszközök alkalmazásának céljával össze nem függő adatot,
- mindazon személyes adatot, amelyre a büntetőeljárás céljából nincs szükség, és
- az előkészítő eljárás megszüntetése esetén beszerzett adatok kivételével azon adatot, amelyet a büntetőeljárásban bizonyítékként nem lehet felhasználni.

Ha a leplezett eszközök alkalmazását nem maga a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv hajtotta végre, a határidőt attól a naptól kell számítani, amelyen a leplezett

eszközök alkalmazásának eredményét tartalmazó *adathordozó, irat vagy annak kivonata a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervhez megérkezett*. Ezzel biztosítható az adatok kiértékelésére megfelelő határidő és elkerülhető a készletező adatgyűjtés.

A leplezett eszközök alkalmazása során megszerzett adatok bizalmassága

A törvény indokolása szerint a leplezett eszközök alkalmazása során megszerzett adatok bizalmassága a büntetőeljárás kezdeti szakaszának nyilvánvaló és elfogadott érdeke.

A törvény ennek biztosítása érdekében rendelkezik arról, hogy a *leplezett eszközök alkalmazásának engedélyezése, végrehajtása, illetve az annak eredményeként keletkezett adatok felhasználása* során gondoskodni kell arról, hogy az intézkedések és az adatok bizalmassága megőrizhető legyen, a leplezett eszközök alkalmazásáról az illetéktelen személyek ne szerezzenek tudomást. E cél érdekében a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervek, illetve a bíróság az ügyiratok nyilvánosságának korlátozására tehet intézkedéseket, vagy ha annak feltételei fennállnak, a leplezett eszközök alkalmazásával összefüggő adatokat a minősített adat védelméről szóló törvényben meghatározott szabályok szerint minősített adatként védhetik.

A bizalmassági követelmény érvényesítéséért az ügyben eljáró leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv, ügyészség és bíróság felelős.

Ha a leplezett eszköz alkalmazásával kapcsolatos adatokat a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a minősített adat védelméről szóló törvényben meghatározott szabályok szerint minősítette, a *törvény szerinti felülvizsgálatot a leplezett eszköz alkalmazásának megszüntetését követően haladéktalanul, azután kétévente* el kell végezni.

Ha a leplezett eszköz alkalmazásával kapcsolatos adatokat a büntetőeljárásban minősített adatként kezelik, a *bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság kezdeményezheti a minősítés felülvizsgálatát vagy felülbírálatát*.

A leplezett eszközök alkalmazása során keletkezett ügyiratok kezelése

Az alkalmazó szerv a leplezett eszköz *alkalmazásának előkészítésével, elrendelésével, végrehajtásával kapcsolatos valamennyi ügyiratot az eljárás ügyirataitól elkülönítetten kezel*. Az *elkülönített ügyiratrészen egyértelműen fel kell tüntetni az elkülönített kezelés tényét*. Ezt megfelelően kell alkalmazni abban az esetben is, ha a leplezett eszköz alkalmazásával összefüggő adatoknak a minősített adatok védelméről szóló törvény szerinti minősítését rendelték el.

Az *elkülönített ügyiratkezelés az ügyészség ezzel kapcsolatos rendelkezéséig vagy a leplezett eszközök alkalmazásának befejezéséig tarthat*.

Az *elkülönített ügyiratkezelés megszüntetését követően az eljárás ügyiratai közé kell helyezni a leplezett eszközök alkalmazása során keletkezett bizonyítási eszközöket*, így különösen a technikai eszközzel rögzített adatokat, és a leplezett eszközök *alkalmazására vonatkozó engedélyt*.

A leplezett eszközök *előkészítésével, elrendelésével, végrehajtásával kapcsolatos* egyéb ügyiratokat – az ügyészség eltérő rendelkezése hiányában – ezt követően is elkülönítetten kell kezelni.

Amennyiben a büntetőeljárás elrendelését a büntetőeljárás megindulását megelőzően folytatott titkos információgyűjtés alapján kezdeményezték, és az eljárás elrendelésekor a titkos információgyűjtés folytatásaként leplezett eszközök alkalmazását rendelik el, a titkos információgyűjtés – *kezdeményezése során megküldött* – előzményi ügyiratait a fenti eljárásrendnek megfelelően a leplezett eszközök alkalmazása során keletkezett ügyiratokkal együtt kell kezelni.

A leplezett eszközök alkalmazása során keletkezett bizonyítási eszközöket, illetve iratokat az alkalmazás befejezéséig kizárólag

- a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv azon tagja,
- az az ügyész, ügyészségi vezető, illetve
- az a bíró, bírósági vezető

ismerheti meg, aki a leplezett eszköz alkalmazásával összefüggésben eljár.

Az így keletkezett bizonyítási eszközöket, illetve iratokat az alkalmazás befejezéséig, törvényben meghatározott feladatai ellátása érdekében

- más bíróság, ügyészség vagy más leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv,
- a leplezett eszközök végrehajtásában való közreműködésre kijelölt rendőri szerv, illetve
- nemzetbiztonsági szolgálat is megismerheti.

A fedett nyomozó alkalmazása eredményének bizonyítékként történő felhasználása során minden szükséges intézkedést meg kell tenni a fedett nyomozó kilétének titokban maradása és biztonsága érdekében.

Fedett nyomozó alkalmazása esetén az ügyészség a fedett nyomozó alkalmazásával kapcsolatos *ügyiratok zárt kezelését rendelheti el*, ha

- az ügyészség a fedett nyomozó alkalmazásának eredményét bizonyítékként nem kívánja felhasználni, és
- a fedett nyomozó alkalmazása tényének ismertté válása a fedett nyomozó életét, testi épségét, személyes szabadságát közvetlenül veszélyeztetné.

A fedett nyomozó alkalmazásának eredménye bizonyítékként nem használható fel, és az ügyiratok zárt kezelése az ügyészség engedélye nélkül nem szüntethető meg.

Tájékoztatási kötelezettség

Ha más büntetőeljárás eredményességét, illetve az ügyészségről szóló törvény, a rendőrségről szóló törvény, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló törvény vagy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtés érdekét nem veszélyezteti, a bírói engedélyben szereplő érintett személyt a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának a tényéről tájékoztatni kell

- az előkészítő eljárás befejezését követően, ha nyomozás nem indult, vagy
- a nyomozás befejezését követően, ha gyanúsított kihallgatás vagy vele szemben vádemelés nem történt.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásával összefüggő más adatról az érintett személy nem tájékoztatható. Az ilyen adatra vonatkozó tájékoztatás iránti kérelem teljesítését írásban, a törvényi rendelkezésre hivatkozva kell megtagadni.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának eredménye

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának eredménye főszabályként annak a bűncselekménynek a bizonyítására és azzal az érintett személlyel szemben használható fel, amely miatt és akivel szemben az alkalmazást a bíróság engedélyezte.

Kiterjesztés lehetősége

Akivel szemben meghatározott bűncselekményre bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazását a bíróság engedélyezte, *annak eredménye olyan bűncselekmény bizonyítására is* felhasználható, amelyet az engedélyben nem jelöltek meg, feltéve, hogy az eszköz alkalmazásának e törvényben meghatározott feltételei ez utóbbi bűncselekmény tekintetében is fennállnak.

Annak a bűncselekménynek a bizonyítására, amely miatt a bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazását a bíróság engedélyezte, az alkalmazás eredménye *minden elkövetővel szemben felhasználható*.

Az eredmény akkor használható fel, ha a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának *megszüntetését követően harminc napon belül* az engedélyben meg nem jelölt személy, illetve bűncselekmény vonatkozásában az *előkészítő eljárás vagy a nyomozás megindításáról rendelkezik*, illetve azt *kezdeményezi*. Erről a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a leplezett eszközt engedélyező bíróságot az ügyészség útján tájékoztatja.

Ha a leplezett eszközök alkalmazását nem maga a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv hajtotta végre, a határidőt attól a naptól kell számítani, amikor a leplezett eszköz alkalmazásának a felhasználni kívánt eredményét tartalmazó adathordozó, irat vagy annak kivonata a leplezett eszköz alkalmazására feljogosított szervhez megérkezett.

A kiterjesztés korlátja

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának eredménye *az engedélyben meg nem jelölt személynek az engedélyben meg nem jelölt bűncselekménye vonatkozásában kizárólag* a más életének szándékos kioltásával járó bűncselekmények; az emberrablás; az öt évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő, a Btk. XXIV. Fejezete

szerinti állam elleni bűncselekmény; a terrorcselekmény; a terrorizmus finanszírozása vagy a szándékosan elkövetett közveszély okozása bizonyítására használható fel, ha

- az eszköz alkalmazásának a törvényben meghatározott egyéb *feltételei fennállnak*;
- a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a büntetőeljáráásban felhasználni kívánt *adat megszerzését követően nyolc napon belül* az engedélyben meg nem jelölt személynek az engedélyben meg nem jelölt bűncselekménye vonatkozásában az előkészítő eljárás vagy a nyomozás *megindításáról rendelkezik, illetve azt kezdeményezi; és*
- a bíróság engedélyezi az engedélyben meg nem jelölt személynek az engedélyben meg nem jelölt bűncselekménye vonatkozásában a leplezett eszköz alkalmazása eredményének a felhasználását.

A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv az előkészítő eljárás vagy nyomozás megindítását követő három munkanapon belül kezdeményezi az ügyészségnél a leplezett eszköz alkalmazása eredménye felhasználásának az engedélyezését. Az ügyészség a kezdeményezéstől számított hetvenkét órán belül indítványozza a bíróságnál a leplezett eszköz alkalmazása eredménye felhasználásának az engedélyezését.

A bíróság az indítvány benyújtásától számított *hetvenkét órán belül dönt.*

A bíróság akkor engedélyezi az engedélyben meg nem jelölt személynek az engedélyben meg nem jelölt bűncselekménye vonatkozásában a leplezett eszköz alkalmazása eredményének a felhasználását, ha a leplezett eszköz alkalmazása, illetve annak eredménye megfelel a törvény feltételeinek, és a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv, valamint az ügyészség eljárása is megfelel annak.

Ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök

Szendrei Ferenc

A büntetőeljárásban az ügyész engedélyével az alábbi leplezett eszközöket lehet alkalmazni:

- fizetési műveletek megfigyelése;
- a büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése;
- hozzájárulással alkalmazott megfigyelés;
- álvásárlás;
- fedett nyomozó alkalmazása;
- fedőokirat, fedőintézmény és fedőadat felhasználása.

Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközökről általában

Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának közös eljárási szabályai

Ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazását az alkalmazó szerv arra felhatalmazott vezetője alkalmazási terv alapján rendeli el, amelyről feljegyzést készít.

A feljegyzést az ügyészi engedélyezésre alkalmas módon kell elkészíteni.

A leplezett eszköz alkalmazásának elrendeléséről az alkalmazás tervezett megkezdése előtt olyan időben kell rendelkezni, hogy az ügyészi engedélyezésre legalább hetvenkét óra rendelkezésre álljon.

Az ügyészség hetvenkét órán belül dönt a leplezett eszköz alkalmazásának engedélyezéséről.

Az ügyészi engedélyre irányuló indítvány kötelező tartalmi elemei:

- a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv megnevezése;
- az előkészítő eljárás, illetve a nyomozás elrendelésének időpontja;
- az ügy száma (a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv ügyszáma és ha ismert, az ügyészségi ügyszám is);
- az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény Btk. szerinti minősítése;
- tényállásának rövid leírása;
- a bűncselekmény gyanúját megalapozó vagy az annak lehetőségére utaló adatok (az előkészítő eljárásban a bűncselekményekre utaló adatok akár többféle bűncselekmény verzióját tartalmazhatják, sőt célszerű is, hogy az indítvány a lehetséges verziókat tartalmazza);
- az alkalmazás törvényi feltételeinek meglétére vonatkozó valamennyi adat;
- az alkalmazni kívánt leplezett eszköz megnevezése, illetve

- az alkalmazás engedélyezéséhez szükséges adatok és
- az ügyészi engedély alapjául szolgáló döntés.

Az egyes eszközöknél további adatok is az indítvány részét képezhetik.

Halaszthatatlan elrendelés: amennyiben az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának engedélyezése olyan késedelemmel járna, amely a leplezett eszköz alkalmazásával elérendő célt jelentősen veszélyeztetné, a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv vezetőjének engedélye alapján az ügyészség döntéséig megkezdhető a leplezett eszköz alkalmazása.

Látható, hogy a halaszthatatlan intézkedés csakis időhiányon alapulhat, más indoka nem lehet. Nyilvánvalóan törvényes az alkalmazás halaszthatatlan megkezdése, ha feltételezhető, hogy a leplezett eszköz alkalmazásával elérendő cél hetvenkét órán belül érhető csak el (mivel az ügyész az indítvány érkezésétől számított hetvenkét órán belül dönt).

A halaszthatatlan elrendelés szabályai akkor is alkalmazhatók, ha a késedelem oka az indítvány beadása után merül fel.

Ugyanakkor a Be. szigorú határidőket és feltételeket határoz meg a leplezett eszköz utólagos engedélyezésére, így a döntés akár utólagos írásba foglalása a tisztességes eljárás követelményeire tekintettel nem nélkülözhető.

A leplezett eszköz halaszthatatlan alkalmazása esetén a felhatalmazott vezető kötelessége, hogy az ügyészi engedélyt utólag beszeresse, azaz 72 órán belül indítványozza az ügyészségnél a leplezett eszköz utólagos engedélyezését.

A határidő kezdő időpontja nem az alkalmazás tényleges megkezdésének időpontja, hanem a döntés meghozatalának időpontja, amely szükségszerűen megelőzi az alkalmazás tényleges megkezdését.

Az ügyészség az indítványról az alkalmazás megkezdéséről hozott döntéstől számított 120 órán belül dönt.

Az ügyészség az indítványt akkor is elutasítja, ha az elkésztett, vagy ha a halaszthatatlan alkalmazás törvényi feltétele nem állt fenn. E két elutasítási oknak garanciális jelentősége van, az ügyész nem mérlegelhet. Annak azonban nincsen törvényi akadálya, hogy az ügyész engedélyezze a leplezett eszköz alkalmazását a jövőre nézve, ha az általános feltételei fennállnak.

Ha az ügyészség az utólagos engedélyezés iránti indítványt elutasítja, a leplezett eszköz alkalmazásának eredménye bizonyítékként nem használható fel, és az így beszerzett adatokat haladéktalanul törölni kell.

A leplezett eszköz halaszthatatlan alkalmazásának speciális esete, amikor a fedett nyomozó saját hatáskörben dönt ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz halaszthatatlan alkalmazásáról. Ha fedett nyomozó alkalmazása során felmerül, hogy az alkalmazásának eredményessége érdekében olyan tevékenység végzése szükséges, amely ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának minősül, és az engedély a leplezett eszköz alkalmazása előtt nem szerezhető be, a fedett nyomozó az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz engedély nélküli alkalmazását megkezdheti.

Egyes ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazási szabályai

Fizetési műveletek megfigyelése

A fizetési műveletek megfigyelése új, korszerű leplezett eszköze a büntetőeljárásnak, amelynek a bizonyításon túl a büntetőeljárás vagyonvisszaszerzésre irányuló törekvéseiben lehet kiemelkedő jelentősége.

A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv az ügyészség engedélyével elrendelheti, hogy a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvényben¹ meghatározott pénzügyi szolgáltatási vagy kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységet végző szervezet (a továbbiakban: szolgáltató) meghatározott időszakban, a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló törvény² szerinti fizetési műveletekkel kapcsolatos adatokat rögzítsen és őrizzen meg, illetve azokat az elrendelőnek továbbítsa.

A fizetési műveletek megfigyelése különösen

- a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló törvény szerinti fizetési számlával kapcsolatos valamennyi fizetési műveletre,
- meghatározott feltételeknek megfelelő fizetési műveletekre vonatkozó adatok rögzítésére, illetve továbbítására irányulhat.

Pénzügyi szolgáltatás:

- a) betét gyűjtése és más visszafizetendő pénzeszköz nyilvánosságtól történő elfogadása;
- b) hitel és pénzkölcsön nyújtása;
- c) pénzügyi lízing;
- d) pénzforgalmi szolgáltatás nyújtása;
- e) elektronikus pénz kibocsátása;
- f) olyan papíralapú készpénz-helyettesítő fizetési eszköz (például papíralapú utazási csekk, váltó) kibocsátása, illetve az ezzel kapcsolatos szolgáltatás nyújtása, amely nem minősül pénzforgalmi szolgáltatásnak;
- g) kezesség és garancia vállalása, valamint egyéb bankári kötelezettség vállalása;
- h) valutával, devizával – ide nem értve a pénzváltási tevékenységet –, váltóval, illetve csekkel saját számlára vagy bizományosként történő kereskedelmi tevékenység;
- i) pénzügyi szolgáltatás közvetítése;
- j) letéti szolgáltatás, széfszolgáltatás;
- k) hitelreferencia-szolgáltatás; valamint
- l) követelésvásárlási tevékenység.

Kiegészítő pénzügyi szolgáltatás:

- a) pénzváltási tevékenység;
- b) fizetési rendszer működtetése;
- c) pénzfeldolgozási tevékenység;
- d) pénzügyi ügynöki tevékenység a bankközi piacon;

¹ 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról (Hpt.).

² 2009. évi LXXXV. törvény a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról.

- e) forgatható utalvány kibocsátására irányuló tevékenység;
- f) hiteltanácsadási tevékenység.

Pénzügyi szolgáltatást főszabályként pénzügyi intézmény végezhet. Pénzügyi intézmény a hitelintézet és a pénzügyi vállalkozás. Hitelintézet az a pénzügyi intézmény, amely a pénzügyi szolgáltatások közül legalább betétet gyűjt vagy más visszafizetendő pénzeszközt fogad el a nyilvánosságtól, valamint hitel és pénzkölcsönt nyújt.

Fizetési művelet: a fizető fél, a kedvezményezett, a hatósági átutalási megbízás adására jogosult és az átutalási végzést kibocsátó által kezdeményezett megbízás – valamely fizetési mód szerinti lebonyolítása –, függetlenül a fizető fél és a kedvezményezett közötti jogviszonytól.

Fizetési mód a készpénzfizetésen felül:

- a) a fizetési számlák közötti fizetés;
- b) a fizetési számlához kötődő készpénzfizetés;
- c) a fizetési számla nélküli fizetés.

Fizetési műveletek megfigyelésének elrendeléséről az alkalmazó szerv arra felhatalmazott vezetője határozatot hoz, feljegyzés és alkalmazási terv készítése nem kötelező.

Az elrendelő a meghatározott adatok továbbítását haladéktalanul vagy meghatározott határidő előírásával rendelheti el.

A fizetési műveletek megfigyelésének alkalmazása legfeljebb három hónapra rendelhető el, amely egy alkalommal az ügyészség engedélyével legfeljebb három hónappal meghosszabbítható.

A fizetési műveletek megfigyelése keretében az elrendelő előírhatja, hogy a szolgáltató meghatározott fizetési számlák vagy személyek közötti fizetési művelet vagy meghatározott feltételnek megfelelő fizetési művelet teljesítését függesse fel³.

A fizetési művelet teljesítésének a felfüggesztése belföldi fizetési művelet esetében az elrendelő tájékoztatásának napját követően legfeljebb két munkanapig, nem belföldi fizetési művelet esetében az elrendelő tájékoztatásának napját követően legfeljebb négy munkanapig tarthat.

Az elrendelő a fizetési művelet felfüggesztése alatt megvizsgálja, hogy a felfüggesztett fizetési művelet bűncselekménnyel összefüggésbe hozható-e.

A felfüggesztés határidejét kitevő idő áll az elrendelő rendelkezésére annak megállapítására, hogy összefügg-e a bűncselekménnyel az adott fizetési művelet vagy sem. A fizetési művelet szorosabban vagy tágabban függhet össze a bűncselekménnyel. Elképzelhető, hogy a fizetési művelettel válik befejezetté egy előkészületi vagy kísérleti szakban lévő bűncselekmény. Előfordulhat, hogy a fizetési művelettel biztosítják az ígért vagyoni előnyt. Összefügghet oly módon is, hogy a fizetési művelettel biztosítják a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket. Lehetséges, hogy a fizetési művelet az alapbűncselekményhez kapcsolódó pénzmossa része. Előfordulhat, hogy a fizetési művelet egészen tág értelemben függ össze a bűncselekménnyel, például az elkövető tartózkodási helyére utal.

³ Hasonlóra korábban a pénzmossa elleni jogszabályok alapján volt már lehetőség, lásd a pénzmossa és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény 34–35. §-ait.

A szolgáltató a fizetési műveletek megfigyelésének tényéről, az elrendelő határozatban foglaltakról, a teljesített adattovábbítás tartalmáról, valamint a fizetési művelet teljesítésének felfüggesztéséről másnak nem adhat tájékoztatást, és köteles biztosítani, hogy mindezek titokban maradjanak.

A pénzügyi szolgáltatót a titoktartási korlátozás főszabályként a leplezett eszköz alkalmazásának ideje alatt köti, azaz hosszabbítással együtt legfeljebb hat hónapig terheli.

Ennél hosszabb lehet, ha a korlátozás megszüntetése az érintettel szemben más büntetőeljárás eredményességét veszélyeztetné.

A korlátozás megszüntetését a pénzügyi szolgáltatóval haladéktalanul közölni kell.

A büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése (a feljelentés elutasításának vagy a nyomozás megszüntetésének kilátásba helyezése)

A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv az ügyészség engedélyével bűncselekmény elkövetőjével megállapodást köthet, amelyben számára kilátásba helyezi, hogy vele szemben büntetőeljárást nem indítanak, illetve a folyamatban lévő büntetőeljárást megszüntetik, ha az ügy, illetve más büntetőügy felderítésével, bizonyításával összefüggő információkat és bizonyítékokat bocsát rendelkezésre, és a megállapodással elérhető nemzetbiztonsági vagy bűnüldözési érdek jelentősebb, mint az elkövető büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő érdek.

A büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése során feltételként szabható, hogy az elkövető az állam közvetítésével részben vagy egészben térítse meg azt a kárt, illetve sérelemdíjat, amelynek megtérítésére a polgári jog szabályai szerint köteles.

(Főszabályként amennyiben az elkövető a megállapodásban foglaltaknak eleget tesz, az állam téríti meg azt a kárt, illetve sérelemdíjat, amelynek megtérítésére az elkövető a polgári jog szerint köteles.)

A kár megtérítése, illetve a sérelemdíj megfizetése érdekében a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a sértettel titoktartási megállapodás megkötését kezdeményezheti, illetve az ehhez szükséges iratokat elkészítheti.

Nem köthető megállapodás, ha az elkövetővel szemben olyan bűncselekmény miatt kell büntetőeljárást folytatni, amellyel más életét szándékosan kioltotta vagy amellyel szándékosan maradandó fogyatékossgot vagy súlyos egészségromlást okozott.

A tilalom alapján a cselekmény részesi alakzata is kizáró ok.

Ugyanakkor a megállapodás maradandó fogyatékossgot okozó, illetve súlyos egészségromlást okozó vegyes bűnösségű cselekmények esetében nem kizárt, amennyiben az együttműködő az alapcselekményt szándékosan követte el, de a maradandó fogyatékossg és súlyos egészségromlás mint eredmény tekintetében gondatlan volt.

A megállapodás tartalma:

- a bűncselekmény elkövetőjének azonosítására alkalmas adatai;
- annak a bűncselekménynek a Btk. szerinti minősítése és tényállásának rövid leírása, amely tekintetében a büntetőjogi felelősségre vonás elkerülését kilátásába helyezik;
- annak a bűncselekménynek a Btk. szerinti minősítése és tényállásának rövid leírása, amely tekintetében az elkövető az információk és bizonyítékok rendelkezésre bocsátását vállalja;

- az információk és a bizonyítékok rendelkezésre bocsátására vonatkozó kötelezettségvállalás, valamint ennek módja; illetve
- ha ez a megállapodásnak részét képezi, a kár vagy a sérelemdíj megtérítésével kapcsolatos adatok.

A megállapodás szolgáltatást és ellenszolgáltatást tartalmaz.

Az egyik oldalon az áll, hogy az elkövetővel szemben az általa elkövetett bűncselekmény miatt nem indítanak büntetőeljárást, illetve a folyamatban lévő büntetőeljárást – előkészítő eljárást vagy nyomozást – megszüntetik.

A másik oldalon az együttműködő:

- vagy az adott ügy (saját ügye) felderítésével, bizonyításával összefüggő információkat vagy bizonyítékokat bocsát rendelkezésre;
- vagy más büntetőügy felderítésével, bizonyításával összefüggő információkat vagy bizonyítékokat bocsát rendelkezésre.

Az együttműködő mellékszolgáltatásaként köthető ki, hogy térítse meg az általa okozott kárt.

Amennyiben a bűncselekmény elkövetője a megállapodásban foglaltakat teljesíti, vele szemben büntetőeljárás nem indítható, illetve a folyamatban lévő büntetőeljárást meg kell szüntetni.

Amennyiben az együttműködő nem teljesíti a megállapodásban foglaltakat, vagy csalárd módon járt el a megállapodás megkötésekor, vele szemben az eljárás lefolytatható.

Büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése esetén alkalmazási terv készítése nem kötelező. Az alkalmazó szerv vezetője az előkészített megállapodás tervezetének jóváhagyásával rendeli el. A megállapodás tervezetét az ügyészi engedélyezésre alkalmas módon kell elkészíteni.

A megállapodás megkötését kezdeményező felderítő szerv az ügyészséggel előzetes egyeztetést folytat. Amennyiben a megállapodással érintett bűncselekmény másik ügyészség illetékességi körébe tartozik, az egyeztetésbe ez utóbbi is bevonható.

Az elkövetővel a megállapodás csak a megállapodás tervezetének ügyészi engedélyezését követően jöhet létre.

Akár a felderítő szerv, akár az elkövető kezdeményezi a megállapodást, ha azt az ügyészség kizárja, a megállapodás nem köthető meg.

A megállapodás ügyészi engedély nélkül késedelmet nem tűrő esetben sem köthető meg.

Hozzájárulással alkalmazott megfigyelés

Az érintett hozzájárulásával alkalmazott megfigyelés gyakorlatilag a hozzájárulással alkalmazott információs rendszer titkos megfigyelését, hozzájárulással alkalmazott hely titkos megfigyelését, illetve hozzájárulással alkalmazott lehallgatást takar.

Olyan leplezett eszköz, ahol az érintett alapvető jogainak korlátozásához önkéntes beleegyezés szükséges, és ahol a bírói engedélyt az érintett hozzájárulása és az ügyészség együttes jóváhagyása pótolja.

A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv az ügyészség engedélyével, a sértett írásbeli hozzájárulásával megfigyelést alkalmazhat

- uzsora-bűncselekmény, kapcsolati erőszak, illetve zaklatás bűncselekménye miatt vagy
- olyan bűncselekmény miatt, amely fenyegetéssel valósul meg.

A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv az ügyészség engedélyével, a felhívás vagy a rábírnai törekvés címzettjének írásbeli hozzájárulásával megfigyelést alkalmazhat

- bűncselekmény elkövetésére való felhívás esetén, ha a Btk. a bűncselekmény előkészületét büntetni rendeli, vagy valamely cselekmény elkövetésére való felhívás bűncselekménynek minősül, illetve
- ha a cselekményre való rábírnai törekvés bűncselekménynek minősül.

Az érintett hozzájárulását vagy jegyzőkönyvbe kell foglalni, vagy azt saját kezűleg írja meg.

A hozzájárulással alkalmazott megfigyelés során az érintett

- az általa használt lakásban, egyéb helyiségben, bekerített helyen – a nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely kivételével –, illetve
- az általa használt járművön – a közösségi közlekedési eszköz kivételével – történeteket technikai eszközzel megfigyelheti és rögzítheti, az ehhez szükséges technikai eszközöket ezeken a helyeken elhelyezheti.

Nem jelent kizáró okot, hogy nem kizárólag a jogosult használja a lakást, egyéb helyet, bekerített helyet, járművet.

A leplezett eszköz alkalmazása során a felderítő szerv az érintett által használt elektronikus hírközlési szolgáltatás keretében, elektronikus hírközlő hálózaton vagy eszközön, illetve információs rendszeren folytatott kommunikációt megismerheti, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti, továbbá a kommunikációt lebonyolítók személyes adatait megismerheti.

A hozzájárulással alkalmazott megfigyelés alkalmazása legfeljebb negyvenöt napra engedélyezhető.

Ha az alkalmazás végrehajtása során az érintett a hozzájárulását visszavonja, a leplezett eszköz alkalmazását azonnal meg kell szüntetni, és erről az ügyészséget is tájékoztatni kell.

Álvásárlás

A korábban is létező mintavásárlás, bizalmi vásárlás, álvásárlás az új Be.-ben egységesen álvásárlásként jelenik meg, bár egyes fordulataiban a korábbi hármas felosztás visszaköszön.

Az ügyészség engedélyével

- *A bűncselekménnyel feltehetően összefüggésbe hozható dolog vagy annak mintája megszerzésére vagy szolgáltatás igénybevételére.*

A mintavásárlás a bűncselekménnyel feltehetően összefüggésbe hozható dolog vagy annak mintája megszerzésére vagy szolgáltatás igénybevételére irányuló színlelt megállapodás megkötését és teljesítést jelent az ügyészség engedélyével.

A mintavásárlás főszabályként az előkészítő eljárás és felderítés hatékony eszköze, amikor a rendelkezésre álló adatok kevésnek bizonyulnak annak megállapítására, hogy összefüggésbe hozható-e a kínált dolog vagy szolgáltatás bűncselekménnyel.

Ennek a kérdésnek az eldöntéséhez szükséges a mintavásárlás, a megszerzett vagy igénybe vett minta alapján határozható meg az eljárás további iránya.

– *Az eladó bizalmának erősítése céljából a bűncselekményre vonatkozó tárgyi bizonyítási eszközt eredményező dolog megszerzésére vagy szolgáltatás igénybevételére.*

A bizalmi vásárlás az eladó bizalmának erősítése céljából a bűncselekményre vonatkozó tárgyi bizonyítási eszközt eredményező dolog megszerzésére vagy szolgáltatás igénybevételére irányuló színlelt megállapodás megkötését és teljesítését jelenti, az ügyészség engedélyével.

A bizalmi vásárlás esetében az – álvásárláshoz szükséges – ügyészi engedély lényegében törvényben (Be.) meghatározott büntethetőséget kizáró okot teremt, hogy a nyomozó hatóság bűnüldözési érdekből ne lépjen föl azonnal a bűncselekmény elkövetőjével szemben. Bizalmi vásárlás alkalmazható például klasszikusan a kábítószer eladójánál annak érdekében, hogy rajta keresztül eljusson a nagyobb volumenű kereskedőig, esetleg a kábítószerkereskedő bizalmának megnyerése azért kell, hogy az eljárás felderítse az általa birtokolt nagyobb mennyiségű kábítószerrel.

– *A bűncselekmény elkövetőjének elfogása, illetve tárgyi bizonyítási eszköz biztosítása érdekében dolog megszerzésére vagy szolgáltatás igénybevételére irányuló színlelt megállapodás köthető és teljesíthető.*

Az álvásárlás szűkebb értelemben a bűncselekmény elkövetőjének elfogása, illetve tárgyi bizonyítási eszköz biztosítása érdekében dolog megszerzésére vagy szolgáltatás igénybevételére irányuló színlelt megállapodás megkötését és teljesítését jelenti, az ügyészség engedélyével.

Ebben az esetben az álvásárlás már közvetlenül arra irányul, hogy a felderítő szerv az elkövető tettenérésével bizonyítékot szerezzen.

Az alkalmazási terv – az általánosságban elmondottakon túlmenően – tartalmazza az alábbiakat is:

- az álvásárlás fajtájának megjelölését;
- az álvásárlás során részt vevő személy magatartási szabályait és a védelme érdekében szükséges intézkedéseket;
- az álvásárlás során megszerezni kívánt tárgyi bizonyítási eszköz tervezett kezelésére vonatkozó adatokat.

A megállapodás tárgya valamely bűncselekménnyel feltehetően összefüggésbe hozható vagy bűncselekményre vonatkozó tárgyi bizonyítási eszközt eredményező dolog vagy szolgáltatás. A megállapodás színlelt mivolta elsősorban a hatóság körében merül föl, mivel a másik oldal szándéka valós, a dolog eladására, illetve a szolgáltatás nyújtására irányul.

Az álvásárlás magában foglalja a valótlan vagy megtévesztő információ közlését mint külső engedélyhez nem kötött leplezett eszközt.

Előkészítő eljárásban csak mintavásárlás alkalmazható.

Az álvásárlást főszabályként fedett nyomozó hajtja végre, mivel a fedett nyomozó az, akit kifejezetten ilyen feladatok ellátására képeznek ki és foglalkoztatnak.

Azonban az álvásárlás érdekében

- a leplezett eszköz alkalmazására feljogosított szerv tagja is alkalmazható, illetve
- a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv titkosan együttműködő személyt is igénybe vehet, amennyiben az álvásárlással elérni kívánt cél fedett nyomozó vagy a leplezett eszköz alkalmazására feljogosított szerv tagja közreműködésével nem vagy csak jelentős késsedelemmel érhető el.

Ebben az esetben az alkalmazási tervhez minden esetben csatolni kell a fedett nyomozót foglalkoztató szerv állásfoglalását arról, hogy a leplezett eszköz végrehajtásához biztosítani tudják-e fedett nyomozó közreműködését.

Alkalmazásuk esetén rájuk is a fedett nyomozóra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

Külön kérdés a titkosan együttműködő személy alkalmazása.

Az ügyészség álláspontja szerint a bizalmi személyt, együttműködő személyt álvásárlás céljából csak kivételes esetben alkalmazhatnak, továbbá figyelemmel kell lenni ezen eszköznek a bizonyítási eszközökre vonatkozó lehetséges hatásaira is.⁴

A titkosan együttműködő ugyanis általában nem jogvégzett személy, nincsenek rendészeti ismeretei, és önmagában az is kétséges, rendelkezik-e olyan pszichikai tulajdonságokkal, amelyek a fedett nyomozókat alkalmassá teszik feladatuk ellátására. Kétséges, hogy meg tudja-e ítélni, mely cselekménye esetében áll fenn büntethetőséget kizáró ok, mely cselekménye minősül már bírói engedélyhez kötött leplezett eszköznek. Emellett a titkosan együttműködő személy hivatásánál fogva nem köteles életét, testi épségét veszélynek kitenni, és megilleti a személyi biztonságához való jog, amelyet az őt alkalmazó szervnek kell biztosítania. Ennél fogva a leplezett eszköz alkalmazására feljogosított szervet különösen nagy felelősség terheli a titkosan együttműködő felkészítésében.

Fedett nyomozó alkalmazása

A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a szervhez tartozását, illetve kilétét tartósan leplező, kifejezetten ilyen feladat ellátása érdekében foglalkoztatott tagját (a továbbiakban: fedett nyomozó) a büntetőeljárásban az ügyészség engedélyével alkalmazhatja.

A fedett nyomozó fogalmának részletes elemzése nélkül, üdvözölhető, hogy a jogalkotó a különböző jogszabályokban egységesítette a fogalmat, egyértelművé téve, hogy a különböző eljárásokban kit is kell fedett nyomozó alatt érteni.

Fedett nyomozó alkalmazható, bevonható:

- bünszervezetbe történő beépülés;

⁴ 9/2018. (VI. 29.) LÜ utasítás az előkészítő eljárással, a nyomozás felügyeletével és irányításával, valamint a befejező intézkedésekkel kapcsolatos ügyészi feladatokról.

- terrorista csoportba vagy terrorcselekmény feltételeinek biztosításához anyagi eszközt szolgáltató vagy gyűjtő, továbbá terrorcselekmény elkövetését vagy terrorista csoport tevékenységét anyagi eszközök nyújtásával vagy egyéb módon támogató szervezetbe történő beépülés;
- álvásárlás;
- rejtett figyelés végrehajtása;
- a dezinformáció továbbítása vagy
- a bűncselekménnyel összefüggő információk és bizonyítékok megszerzése érdekében.

A fedett nyomozó tevékenysége tehát a beépülés, valamely más leplezett eszköz végrehajtása vagy támogatása, illetve a bűncselekménnyel összefüggő információszerzés és bizonyítékok beszerzése.

Fedett nyomozó alkalmazása esetén az alkalmazási terv tartalmazza a fedett nyomozó magatartási szabályait és a fedett nyomozó védelme érdekében szükséges intézkedéseket is.

A fedett nyomozó az igénybevétel céljának eléréséhez szükséges időtartamra, legfeljebb hat hónapra alkalmazható. Ha az elrendelés feltételei továbbra is fennállnak, a fedett nyomozó alkalmazása az ügyészség engedélyével, alkalmanként legfeljebb hat hónappal ismételtlen meghosszabbítható.

Fedett nyomozó más, bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközzel együtt, avagy bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának biztosítása érdekében is alkalmazható.

Nem büntethető a fedett nyomozó az alkalmazása során elkövetett bűncselekmény, szabálysértés vagy közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés miatt, ha annak elkövetése

- a fedett nyomozó alkalmazásának eredményességéhez, az alkalmazással elérni kívánt bűnüldözési célhoz szükséges, és az alkalmazással elérni kívánt bűnüldözési érdek jelentősebb, mint a fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek;
- a fedett nyomozó biztonságának biztosítása, lepleződésének megakadályozása érdekében szükséges, és a fedett nyomozó biztonságával, lepleződésének megakadályozásával kapcsolatos érdek jelentősebb, mint a fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek; illetve
- más bűncselekmény elkövetésének megelőzése vagy megszakítása érdekében szükséges, és a bűncselekmény megelőzéséhez vagy megszakításához fűződő érdek jelentősebb, mint a fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek.

Ha előre látható, hogy a fedett nyomozó alkalmazásának eredményessége érdekében valamely bűncselekmény, szabálysértés vagy közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés elkövetése szükséges, azt a fedett nyomozó alkalmazásáról szóló döntésben meg kell jelölni.

A fedett nyomozó által elkövetett büntetendő cselekmények két nagy csoportba oszthatók: az *előre tervezhető*, valamint a *situációhoz kötött*, előre nem látható jogellenes cselekmények. A tervezhető bűncselekményt meg kell jelölni a tervben, illetve az engedély iránti indítványban. Az előre nem látható bűncselekmények szükségességét az élethelyzet hozza. Legfeljebb sejthető, de előre pontosan meg nem határozható, milyen bűncselekmény elkövetésére kényszerülhet egy bünszervezetbe beépült fedett nyomozó.

Alapvetően három ok alapozhatja meg a fedett nyomozó által elkövetett bűncselekményt:

- amennyiben a bűncselekmény az alkalmazásának eredményességéhez, az alkalmazással elérni kívánt bűnüldözési célhoz szükséges;
- ha a bűncselekmény a fedett nyomozó biztonságának biztosítása, lelepleződésének megakadályozása érdekében szükséges;
- amennyiben a bűncselekmény más bűncselekmény elkövetésének megelőzése vagy megszakítása érdekében szükséges.

Fontos megjegyezni, hogy itt a jogos védelem vagy végszükség kereteit meghaladó cselekményekről is szó lehet.

A fedett nyomozó nem követhet el más életének szándékos kioltásával járó, illetve maradandó fogyatékoságot vagy súlyos egészségromlást szándékosan okozó bűncselekményt.

A fedett nyomozó mást bűncselekmény elkövetésére nem bírhat rá, és nem terelheti az érintett személyt annál súlyosabb bűncselekmény elkövetése felé, mint amelyet eredetileg elkövetni tervezett. Az álvásárlás önmagában nem minősül rábírásnak.

A fedett nyomozó alkalmazása során a foglalkoztató szerv, függetlenül attól, hogy a fedett nyomozót mint leplezett eszközt mely jogosult szervezet alkalmazza, a fedett nyomozó személyének védelme, illetve nyomon követésének biztosítása, továbbá az eljárás leplezett jellegének biztosítása érdekében a rá irányadó törvény alapján folytathat titkos információgyűjtést.

A titkos információgyűjtés eredménye a büntetőeljárásban a rendőrségről szóló törvény, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtés felhasználására vonatkozó rendelkezések szerint használható fel.

Fedett nyomozó alkalmazása esetén a végrehajtásról készített feljegyzést és a fedett nyomozó alkalmazására vonatkozó ügyészi engedélyt kell az eljárás ügyirataihoz csatolni.

A fedett nyomozót tanúként kizárólag a fedett nyomozót foglalkoztató szerv álláspontjának megismerését követően lehet kihallgatni. Fedett nyomozó tanúkénti kihallgatása vagy a személyes jelenlétét igénylő más bizonyítási cselekmény lefolytatása a vádemelés után kizárólag az ügyészség indítványára és akkor történhet meg, ha vallomása más módon nem pótolható.

A fedett nyomozó a bíróság döntése nélkül különösen védett tanúnak minősül, ha tanúkénti kihallgatása vagy a személyes jelenlétét igénylő más bizonyítási cselekmény lefolytatása szükséges. A fedett nyomozó különösen védett tanú minőségét a bíróság csak a fedett nyomozót foglalkoztató szerv hozzájárulásával szüntetheti meg.

Ha a fedett nyomozó részére írásbeli tanúvallomás tételét engedélyezik, a fedett nyomozó más módon leírt vallomását a fedett nyomozót foglalkoztató szerv azon tagja hitelesíti, aki a fedett nyomozó alkalmazásának végrehajtására történő felkészítéséért, a fedett nyomozóval és az alkalmazó szervvel való folyamatos kapcsolattartásért, valamint a fedett nyomozó védelméért felelős.

A fedett nyomozó alkalmazása eredményének bizonyítékként történő felhasználása során minden szükséges intézkedést meg kell tenni a fedett nyomozó kilétének titokban maradása és biztonsága érdekében.

A fedett nyomozó személyi biztonságát védő szabály, hogy amennyiben az ügyész a bűnszervezetbe vagy terrorizmushoz köthető szervezetbe, csoportba beépült fedett

nyomozó alkalmazásának eredményét bizonyítékként nem kívánja felhasználni, és a fedett nyomozó alkalmazása tényének ismertté válása a fedett nyomozó életét, testi épségét, személyes szabadságát közvetlenül veszélyeztetné, az ügyészség elrendeli a fedett nyomozó alkalmazásával kapcsolatos valamennyi ügyirat zártan kezelését. Ebben az esetben az ügyészség engedélye nélkül az ügyiratok zárt kezelése nem szüntethető meg sem a nyomozó hatóság, sem a bíróság által, igaz, az alkalmazás eredménye sem használható fel bizonyítékként. Így a terhelt és a védő ügyirat-megismerési joga teljes egészében elvész.

Fedett nyomozó előkészítő eljárásban is alkalmazható.

A Be. halaszthatatlan esetekben lehetőséget biztosít a leplezett eszköz alkalmazására feljogosított szerv vezetőjének, hogy ideiglenesen ügyési engedély nélkül ügyési engedélyhez kötött leplezett eszközt alkalmazzon, továbbá az ügyészségnek, hogy ideiglenesen bírói engedély nélkül bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazását rendelje el.

Ha a fedett nyomozó alkalmazása során felmerül, hogy a cél érdekében olyan tevékenység végzése szükséges, amely bírói vagy ügyési engedélyhez kötött leplezett eszköznek minősül, és az engedély beszerzésére a leplezett eszköz alkalmazása előtt nincsen idő, az alkalmazását megkezdheti.

Hangsúlyozni kell azonban, hogy ez nem jelent általános felhatalmazást a fedett nyomozó részére, kizárólag a feladatához kapcsolódó eredményesség érdekében alkalmazhat engedélyhez kötött leplezett eszközt.

Az ügyési vagy bírói engedélyt utólag be kell szerezni.

Nyilvánvalóan nem maga a fedett nyomozó, hanem a felderítő szerv vagy az ügyészség jár el az utólagos engedélyezés érdekében.

Az indítvány előterjesztésének határideje nincsen órákban meghatározva, mint más utólagos engedélyezésnél, az engedélyt haladéktalanul kell utólag beszerezni. A haladéktalanság megítélésénél figyelembe kell venni azokat az esetleges akadályokat, amelyek a fedett nyomozó feladatához köthetők, ezek elhárulását követően a fedett nyomozónak, felettesének, az eszközt alkalmazó szervnek, az ügyészségnek haladéktalanul kell eljárni az engedély beszerzése érdekében, és a haladéktalanságot megfelelő módon dokumentálni kell.

Fedőokirat, fedőintézmény és fedőadat felhasználása

A fedőokirat, fedőintézmény és fedőadat mint leplezett eszközök olyan támogató jellegű eszközök, amelyek elsődlegesen más leplezett eszközök védelmét, infrastrukturális hátterét szolgálják, másodlagosan pedig a bűncselekmény felderítését és a bizonyítást.

A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv az ügyészség engedélyével más leplezett eszköz alkalmazása során

- a bűncselekmény felderítése, illetve bizonyítása érdekében valótlan adatot, tényt vagy nyilatkozatot tartalmazó okiratot vagy közokiratot készíthet vagy használhat fel;
- a bűncselekmény felderítése, illetve bizonyítása érdekében a rá irányadó törvények szerinti fedőintézményre vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával szervezetet hozhat létre és tarthat fenn; illetve
- a bűncselekmény felderítése, illetve bizonyítása, továbbá a fedőokirat és a fedőintézmény védelme érdekében a közhiteles nyilvántartásokba valótlan adatot jejeztethet be.

A fedőokiratot meg kell semmisíteni, illetve a közhiteles nyilvántartásokból a fedőadatot törölni kell, ha arra a büntetőeljárás érdekében már nincs szükség.

Ha a fedőokiratot, fedőintézményt, fedőadatot más leplezett eszköz alkalmazása érdekében használtak fel, az elrendelésről az alkalmazó szerv arra felhatalmazott vezetője egy feljegyzésben is rendelkezhet, az alkalmazó szerv egy alkalmazási tervet készít.

Fedőokirat és fedőadat alkalmazása gyakran szükségszerűen együtt jár, így egy fiktív személyazonosság egyszerre jelenik meg valótlan tartalmú személyi igazolvány, lakcímkártya kiállítása mellett a személynyilvántartásba és lakcímnnyilvántartásba bekerülő valótlan adatokban.

Fedőokiratot, fedőintézményt, fedőadatot bármelyik leplezett eszköz támogatására fel lehet használni az ügyész engedélyével, a gyakorlatban a fedett nyomozónál, a rejtett figyelésnél, az álvásárlásnál, a titkos kutatásnál és a hely titkos megfigyelésénél van kiemelt jelentősége.

Fedőokiratot, fedőintézményt és fedőadatot nemcsak büntetőeljárásban, hanem az ágazati szabályoknak megfelelően folytatott titkos információgyűjtés keretében is alkalmazhat az arra feljogosított.

Vákát oldal

A bűnügyi helyzet

Szendrei Ferenc

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv (a továbbiakban: rendőrség) bűnügyi szolgálatának a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvényben (továbbiakban Rtv.) meghatározott egyik alapfeladata a bűnmegelőzési, bűnfelderítési célú ellenőrzés, valamint a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzése.

A rendőrség az Alaptörvényben, az Rtv.-ben és törvény felhatalmazása alapján más jogszabályban meghatározott feladatkörében végzi a bűncselekmények megelőzését, amelynek során figyelemmel kíséri Magyarország bűnügyi helyzetét, feltárja a bűncselekmények elkövetésének kockázatait, a bűncselekmények elkövetésére irányuló törekvéseket, továbbá megszerzi, elemzi, értékeli, ellenőrzi és továbbítja a bűnözéshez kapcsolódó, a bűncselekmények megelőzése, illetve megakadályozása céljából szükséges információkat.

Ugyanakkor a rendőrség külön törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés alapján együttműködik a külföldi és a nemzetközi rendvédelmi szervezetekkel, fellép a nemzetközi bűnözés ellen. Ennek keretében a felek elvégzik a közbiztonsági és a bűnügyi helyzet rendszeres közös elemzését, rendszeresen átadják egymásnak a közbiztonságra, a közrendre és a bűnügyi helyzetre vonatkozó ismereteiket, elemzéseiket. E célból esetileg, de legalább évente egyszer közösen elemzik a bűnügyi helyzet, a bűnmegelőzés súlyponti kérdéseit, megvitatják és egyeztetik a szükséges teendőket.¹

A bűnügyi helyzet, a bűnözés megismerése, tehát mind a hazai, mind a nemzetközi bűnügyi rendőri tevékenység alapja, amely alatt a bűnözés aktuális helyzetének megismerésére irányuló gondolati és gyakorlati tevékenységet értjük. E tevékenység során megismert információk alapján lehet a bűnüldözés leghatékonyabb formáit és azok tartalmát kijelölni, meghatározni. A fentiek függvényében alakítható a leghatékonyabb bűnüldözési stratégia, taktika, illetve építhető ki a leghatékonyabb bűnüldöző szervezet.

A bűnügyi helyzet megismerésének *céljaként* határozható meg a leghatékonyabb és legcélravezetőbb bűnüldözési struktúra kialakítása és a feladatok ellátását leginkább szolgáló erők, eszközök és módszerek alkalmazása és felhasználása, azaz a tervszerű bűnügyi tevékenység végzése.

A bűnügyi helyzet megismerésének szükségessége ott jelentkezik igényként, ahol maga a bűnügyi feladatok, vagyis bűnmegelőző, bűnüldöző munka tervezése, szervezése, végzése folyik, ahol az ezzel kapcsolatos felelősség megjelenik.

---

¹ Lásd például: 2006. évi XXXVII. törvény a Magyar Köztársaság és az Osztrák Köztársaság között a határokat átlépő bűnözés megelőzése és leküzdése érdekében folytatandó együttműködésről szóló, Heiligenbrunnban, 2004. június 6-án aláírt szerződés kihirdetéséről.

A büntetőeljárás során, illetve a titkos információgyűjtésben végzett munka folyamatos értékelése és eredményeinek hasznosítása egy működő bünyügyi egység létszükséglete. A bünyügyi helyzet megismerése során beszerzett információk alapozzák meg a tervezésnél felhasznált adatokat. Adatok nélkül a bűnüldöző tevékenység elképzelhetetlen, így ezeket feltétlenül igényli mind a végrehajtás legalsó szintjén lévő beosztott nyomozó, mind az adott szolgálati ág legmagasabb szintjén álló vezető. A nemzetközi és hazai tapasztalatok egyaránt előtérbe állítják a kérdés korszerű megoldását. A bünyügyi szakterületen elengedhetetlen igény a bünyügyi helyzet lehető legmélyebb szintű megismerése és ennek függvényében a megismerés módszereinek rendszerbe foglalása, általános terjesztése.

A bűnözés mint negatív társadalmi tömegjelenség nem változatlan, hanem térben és időben állandóan változó (nő a szervezettség, változik a bűnözők kvalitása, aktivitása). A bűnözés belső önmozgásán túl természetesen számtalan tényező jelentkezik még külső hatásként, amelyeket meg kell ismernünk ahhoz, hogy helyes következtetéseket vonjunk le a bűnözés aktuális állapotára és várható alakulására vonatkozóan. Jelenleg a bűnözés függvénye a bűnüldözés, és nem fordítva. Ha ezt az állítást elfogadjuk, akkor egyenes a következtetés, hogy a bűnözést lehetőségeinkhez képest teljes körben és mélységben meg kell ismerni ahhoz, hogy a bűnüldözői tevékenységünket részletesen megtervezhessük. Ennek megfelelően tevékenységünket úgy kell végezni, hogy

- kialakítsuk a leghatékonyabb, legcélravezetőbb bűnüldözési struktúrát,
- biztosítsuk az adott esetben szükséges erőt, eszközt és módszert,
- meghatározzuk az együttműködés területeit és aktuális kérdéseit.

A fentieknek megfelelően a bünyügyi helyzet *fogalma: valamely terület, bünyügyi vonal, objektum vagy közigazgatási terület egy adott időben meglévő és bünyügyi szempontból vizsgált és értékelt viszonyainak összessége.*

- *Bűnyügyi vonal:* A bűnüldözés során alapvetően meghatározó munkaszervezési elv. A bűnüldözés különböző területein a feladatok megosztásával kialakították az egyes szakvonalakat (a Btk. különös részi tényállásai, bűncselekményfajták, valamint a kriminalisztikai ismérvek, jellemzők alapján). Ilyenek például: a betörési, gépjármű, gazdaságvédelmi, értékesítési, kábítószer, ifjúságvédelmi, rablási, vegyes, fegyverkereskedelem, prostitúció, emberkereskedelem stb. vonalak.
- *(Közigazgatási) terület:* Adott földrajzi, közigazgatási és egyéb terület bűnüldözési szempontból releváns része, amelyet a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bűnüldöző szerveknek ellenőrizni szükséges. Ilyen általában a felderítő szerv illetékességi területe, például kerület, város, megye stb.
- *Objektum:* A bünyügyi legfertőzött vagy egyéb szempontból fontos objektumokban, mint például: üzemek, szervizek, szórakozóhelyek, intézmények, büntetés-végrehajtási intézetek, kutatóközpontok stb., amelyek bünyügyi helyzetének ismerete nélkülözhetetlen.

Nyilvánvaló, hogy a bünyügyi szempontból vizsgált viszonyok az idő függvényében változó képet mutatnak, tehát a bünyügyi helyzet mindig dinamikus. Az alaphelyzet, amelyre következtetéseinket vonatkoztatjuk, egy a vizsgált területtel, vonallal, objektummal összefüggésben lévő állapotot merevít ki, tehát egy adott pillanat statikus helyzetét közvetíti felénk.

Napjainkban a bűnügyi helyzet vizsgálatának indokait az alábbiak adják meg:

- a bűnözés belső és külső hatásoktól jelentősen motivált, változása felgyorsult;
- a jogalkotó újabb törvényi tényállásokat jelenít meg;
- új bűnözői szintek és magatartások alakulnak ki.

A bűnügyi helyzet modellje

Társadalmi jelenségek kutatása esetén is van mód megfigyelésre, leírásra, a tapasztaltak alapján következtetések, törvényszerűségek kimondására, rendszerek megalkotására. A rendszeralkotás, a hipotézis és a törvényszerűségek megvonása közötti út bejárására kínáló módszer, a logikai absztrakció és a modellezés. A modell a valóságnak absztrakció útján keletkező képe. A szisztematikus (rendszeralkotó) modellalkotáshoz a bűnözés megfigyelése, leírása, elemzése és értékelése a kiindulópontunk.

A bűnözés olyan negatív jellegű tömegjelenség, amelynek számos szubjektív és objektív eleme érvényesül egy időben. Ezek az elemek ráadásul nem állandó értékűek, hanem változók. Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy az elemek egymástól sem függetlenek, hanem egymással induktívak, fokozó hatásúak. Mindezek az elemek együttesen alkotják a bűnügyi helyzet struktúráját. Egyes elemek mindenkor és mindenhol kifejtik hatásukat, de súlyuk területenként, vonalanként és időben (például szezonálisan) eltérő mértékű. Egyes elemek a bűnügyi helyzetre közvetlenül, míg mások közvetetten hatnak.

A fentiekre figyelemmel a *bűnügyi helyzetre ható elemeket* két csoportra osztjuk:

1. *Közvetett elemek:*

- a) gazdasági helyzet;
- b) politikai helyzet;
- c) földrajzi helyzet;
- d) egyéb tényezők.

2. *Közvetlen elemek:*

- a) elkövetett bűncselekmények;
- b) bűnöző személyek;
- c) bűncselekményt kiváltó okok és körülmények;
- d) értékesítési lehetőségek, gyanús költekezések;
- e) rendőri szerv jellemzői, állapota.

A bűnügyi helyzet közvetett elemei

A bűnügyi helyzetre közvetetten ható tényezők azok a bűnözési elemek, okok, körülmények, feltételek, amelyek létükkel vagy hiányosságukkal, illetve helyi érvényesülésük torzulásával a bűnözést és a bűnügyi helyzet alakulását áttételes módon befolyásolják.

Gazdasági helyzet

Elemzése és folyamatos értékelése a terület, vonal vonatkozásában azért szükséges, mert a fennálló körülményekből nagy valószínűséggel következtetni lehet a bűnözés jövőbeni várható irányára, az esetlegesen jelentkező bűncselekményfajtákra. A gazdasági helyzetből adódó bűncselekmények alakulására, a bűnözés irányára a helyi viszonyokon túlmenően természetesen az országos adottságok is befolyással vannak.

A terület gazdasági helyzetének feltérképezése során meg kell ismerni:

- a különböző tulajdoni formák arányának alakulását;
- a gazdálkodó egységek számát;
- a munkanélküliség arányát;
- az infrastruktúra alakulását;
- a beruházások számát;
- a közlekedés lehetőségeit és minőségét;
- a külföldi és hazai tőke befektetési arányát;
- az idegenforgalmat és az ezzel kapcsolatos negatív jelenségeket.

Politikai helyzet

A politikai elem csak áttételesen érvényesül a bűnözés alakulásában, tehát csak közvetetten befolyásolja a rendőrség bűnüldöző tevékenységét. Ugyanakkor tagadhatatlan, hogy a politika átfogóan és differenciáltan hatást fejt ki a közélet valamennyi viszonyára.

Például:

- a gazdasági viszonyokat befolyásolja a gazdaságpolitika;
- a bűnügyi helyzetet befolyásolja az állam büntetőpolitikája;
- a szociálpolitika befolyásolja a társadalom teljes egészének közérzetét, közhangulatát.

A politikai helyzet – mint a bűnügyi helyzetre közvetett módon hatást gyakorló elem – vizsgálatakor:

- figyelemmel kell lenni arra, hogy a jogalkotás követi-e a társadalmi viszonyok mozgását, átalakulását;
- értékelni kell a joggyakorlat aktuális helyzetét;
- figyelembe kell venni a hatalom viszonyát a bűnüldöző szervekhez (létszám, bér, tárgyi eszközök biztosítása);
- vizsgálni kell, hogy a rendőrség és a lakosság – a közbiztonság állapotából adódó – kapcsolata hogyan alakul (közhangulat);
- valamint milyen a közéleti, helyi demokrácia érvényesülése, milyen a politikai rendezvények hangulata stb.

Földrajzi helyzet

A földrajzi helyzet – a bűnügyi helyzet megismerése szempontjából – a természeti földrajzi adottságok bűnügyi szempontból történő értékelését jelenti. Meg kell állapítani a földrajzi, tájegységi sajátosságokat, ennek kapcsán azt, hogy milyen a terep adottsága, hegyes, sík terület, folyóvizek, tavak száma, vannak-e mesterséges vízi és szárazföldi tereptárgyak, csatornák, gátak, hidak, barlangok stb.

A földrajzi sajátosságokat rendőri (bűnügyi) szempontból kell értékelni. Így: melyek a rejtőzésre alkalmas helyek, található-e ezekben olyan barlang, ahol bűnözők huzamosabban vagy a téli időszakban is elrejtőzhetnek, vannak-e rejtőzésre alkalmas nádasok stb. Figyelembe kell venni a bűncselekmények elkövetése szempontjából számításba jöhető tereptárgyakat is.

Értékelni kell az út-, vasút- és vízi úthálózatot, az egyes objektumoknak egymástól való távolságát, valamint megközelítési lehetőségeit.

Figyelembe kell venni, hogy az adott terület esetlegesen országhatár mellett fekszik, ebben az esetben számolni kell például csempésztevékenységgel, amely egyébként más területekre nem jellemző.

Egyéb tényezők

Ennél az elemcsoportnál teljességre nem törekedhetünk.

Olyan tényezőket kell itt figyelembe vennünk, mint:

- urbanizáció (városiasodás) veszélyei:
  - társadalmi kontroll hiánya,
  - bűnözés koncentrálódása;
- társadalmi mobilitás hatása:
  - lakóhely-változtatás,
  - foglalkozásváltoztatás,
  - rétegek közötti mozgás;
- ingázás:
  - lakóhely és munkahely között,
  - bűncselekmények elkövetése céljából;
- demográfiai jellemzők:
  - népesség korösszetétele,
  - nemzetiség összetétele,
  - etnikum jelenléte,
  - képzettség,
  - kulturális szint,
  - vallási összetétel,
  - hajléktalanok jelenléte a területen stb.;
- népességszociológia,
- településszociológia.

A bűnügyi helyzet közvetlen elemei

A bűnügyi helyzetre közvetlenül ható tényezők azok a bűnözési elemek, okok, körülmények, feltételek, amelyek a bűnözést és a bűnügyi helyzet alakulását önmaguk által kifejtett hatással minden áttétel nélkül is képesek befolyásolni.

A bűnözés teljes volumene nem mérhető egzakt módon. Statisztikai módszerekkel csak a hatóságok tudomására jutott része mérhető. Ez alatt az ismertté vált bűncselekményeket értjük. A látens, ismeretlen bűnözés alatt kell érteni azt, amely a hatóság, illetve a károsult (jogsérelmet szenvedett) előtt nem vált ismertté, mert az nem észlelte, illetve valamilyen okból feljelentést nem tett. Bár a látens bűncselekmények részét képezik a tényleges bűnözés terjedelmének, de mivel nem mérhetők, nem is elemezhetők. A látenciával mint becsült bűnözési mértékkel viszont számolni kell a megelőzési feladatok kijelölésekor.

A bűnözés *dinamikája* alatt a bűnözés időbeli változását, mozgását értjük. Ennek mérése a statisztikai adatok kronológiai sorrendbe állításával történik.

A bűnözés *struktúrája* pedig a szerkezeti összetételt jelenti. Ez magában foglalja a személyi és cselekményi elemeket, ezek társadalomra való veszélyességének fokát.

Elkövetett bűncselekmények

A bűnügyi helyzet közvetlen elemei között első helyen az elkövetett bűncselekmények számának és jellegének felmérése arról ad képet, hogy az adott területen, vonalon milyen a bűnözés feltárt helyzete. Ezen megállapítást segíti elő a már elkövetett bűncselekmények több szempontból történő elemzése és értékelése:

- bűncselekmények száma;
- bűncselekmények súlya (büntett, vétség);
- előfordulási arányok, gyakoriság;
- elkövetés körülményei, módjai;
- elkövetés helyszínei (nyílt terület, szórakozóhelyek, magánterület, ipari terület, mezőgazdasági terület, határátkelők stb.);
- elkövetés időpontjai, időtartama (évszakok, napszakok, szezonális jelleg stb.);
- bünelkövetési módok és formák.

Csak a bűncselekmények teljes körű feltérképezése ad lehetőséget a helyes helyzetértékeléshez, csak ennek ismeretében határozhatók meg azok az elvek, amelyek a bűnözés elleni küzdelemnek (megelőzés, megszakítás, felderítés) mint intenzív tevékenységnek az alapjai. Amennyiben a bűnözés tendenciájának felmérése nem reális alapokon nyugszik, a bűn-
üldözés feladatrendszerében is torzulások mutatkoznak.

Bűnöző személyek

A bűnügyi vonalon vagy területen előforduló személyek számbavétele és figyelemmel kísérése kiemelkedő feladat. Ezzel összefüggésben minőségi vizsgálatuk meghatározó fontosságú.

A bűnözői összetétel elemzése, értékelése egyik szempontja a bűnözői kvalifikáltság vizsgálata. Ennek során többek között számba vesszük:

- milyen jellegű bűncselekményeket követtek el, az elkövetett cselekmények társadalomra veszélyessége milyen fokú;
- milyen arányban fordulnak elő első büntettek;
- visszaesők, többszörösen visszaesők;
- börtönből szabadultak.

Vizsgálni kell a helyi lakosok és a más közigazgatási területről érkezettek általi elkövetéseket:

- külföldi elkövetők;
- milyen szervezetségi fok jellemző a bűnözői körre ;
- figyelembe kell venni a veszélyeztetett (életvezetés vagy foglalkoztatási terület szerint), illetve a deviáns személyeket (potenciálisan veszélyeztetettek e tekintetben: a kábítószer-élvezők, munkanélküliek, hajléktalanok stb.).

E kategóriák pontos felmérése segítheti a megfelelő minőségű rendőri ellenőrzések helyének, idejének, módszerének helyes meghatározását.

Bűncselekményt kiváltó okok és körülmények

Ez az elemcsoport objektív és szubjektív tényezőket egyaránt tartalmaz.

Egy részük a bűnözést általában kísérő ok és lehetőség, másrészük viszont olyan kriminogén tényező, amely az egyes vonalakon, területeken előforduló bűnözésre erőteljesebben vagy kizárólagosan jellemző.

A szubjektív okok és körülmények között leggyakoribbak

- a személyiségtorzulások;
- aberrációs deformálódások;
- agresszív személyiség;
- csavargó, élősdí életmód;
- káros szenvedélyek (például alkohol, kábítószer, szerencsejáték).

Itt kell megemlíteni a viktimológiai okcsoportokat is (gyermek, idős, szociálisan elesett személy, debil stb.).

Az objektív okok és feltételek között leggyakoribbak

- a társadalmi viszonyokban rejlő anomáliák;
- perspektívátlan, romló életkörülmények;
- társadalmi struktúrákban rejlő hibák;
- gátolt, nem kialakított illeszkedési mechanizmusok;
- jogi rendezetlenség;
- normatív túlszabályozottság;
- bizonylati fegyelem hiányosságai;
- szerződési fegyelem hiányosságai;

- anyag- és pénzkezeléssel kapcsolatos munkakörökre vonatkozó szabályok rendszer-
telensége;
- felügyeleti ellenőrzés liberális jellege;
- vagyonbiztonságot szolgáló védelmi és technikai berendezések hiányosságai.

A fentieket áttekintve jól érzékelhető, hogy az objektív feltételekre általában közvetlenül lehet hatni, míg a szubjektív feltételek általában – kialakulásuk bonyolult folyamatából következően – csak közvetett ráhatás útján szüntethetők meg.

A bűncselekményt kiváltó okok, körülmények elemcsoport mélyebb feltárásában és megszüntetésében a rendőrségen kívül a társadalom egészének szerepe van.

Értékesítések, gyanús költekezések

A bűncselekmények többségét haszonszerzési célból követik el. Ebből következően ezen bűncselekményhez értékesítési tevékenység is kapcsolódik. Annak ellenére, hogy a bűnözők többsége a kisebb kockázat reményében készpénzt akar zsákmányolni, jelentős számú esetben a zsákmány tárgy jellegű, vagyis azt értékesíteni kell.

Kvalifikáltabb bűnözők esetében előfordulhat, hogy az eltulajdonított tárgyat hosszabb ideig pihentetik, de jellemzőbb, hogy az azonnal illegális forgalomba kerül. A bűnöző gyakran személyesen, esetleg más személyek közbeiktatásával helyben, máskor minél távolabb igyekszik értékesíteni. Tehát a gyanús költekezésnél figyelembe kell venni, hogy a költekezés helye és a bűncselekmény elkövetési helye gyakran elválik egymástól, ezért nagyon fontos az együttműködés és a megfelelő mértékű információátadás.

Az értékesítési helyek lehetnek:

- legálisak
  - bizományi (BÁV),
  - zálogházak,
  - internet,
  - hulladék-átvevőhelyek,
  - kiskereskedők, használcikk-kereskedők,
  - régiségkereskedők stb.;
- illegálisak
  - legális értékesítőhelyek környéke,
  - orgazdák,
  - internet,
  - műgyűjtők,
  - újsághirdetések útján,
  - piacokon stb.

Gyanús költekezés

Kriminogén elemnek minősülhet az elkövető részéről megnyilvánuló szubjektív tényezők egész sora, mint az alkoholista életmód, szerencsejátékok káros mértékű, szenvedélyszintű üzése, prostituáltakkal való gyakori kapcsolat.

Ehhez az életmódhoz általában a legális jövedelemforrásokat meghaladó mennyiségű pénz szükséges, előteremtése gyakran bűncselekmény elkövetésére ösztönöz. Ezért kell érzékenyen reagálni a költekező életmódot folytató személyekről bejövő információkra.

A gyanús költekezés vizsgálatakor figyelemmel kell lenni:

- a költekezés tárgyára (készpénz, áru, ékszer stb.);
- a költekezés megnyilvánulási formájára;
- káros szenvedélyek kielégítésére (kártya, ital, kábítószer, lóverseny stb.);
- irreális mértékű életszínvonal emelkedésére (vásárlások, üdülés, ingatlan-, gépjárművásárlás);
- befektetésekre.

Gyanús költekezési helyekként kell figyelembe venni a

- vendéglátóhelyeket;
- kártyatermeket;
- lóversenypályát;
- ékszerboltokat;
- kaszinókat;
- árveréseket;
- utazási irodákat stb.

Az értékesítést és a gyanús költekezést bűnügyi szempontból úgy célszerű definiálni, mint a bűnözés járulékos jelenségét, illetve a bűnözési folyamat közbeeső stációját.

A rendőri szerv jellemzői, állapota

Közvetlenül befolyásoló tényezők a bűnügyi helyzet vonatkozásában az adott rendőri szerv objektív és szubjektív körülményei. Ilyenek például: rendőri szerv szervezeti felépítése a jelentkező feladatok tükrében, a bűnmegelőzési, bűnüldözési tevékenységhez szükséges technikai eszközökkel történő ellátottság, a színvonal mértéke, a vezetői alkalmasság, a rátermettség, az állomány képzettsége, felkészültsége, erkölcsi, anyagi megbecsülése, fluktuáció stb.

A bűnügyi helyzet megismerésének forrásai

A bűnügyi helyzet megismerése céljából minden lényeges, befolyásoló körülményre kiterjedően kell megállapítani az adott közigazgatási terület, bűnügyi vonal vagy objektum

helyzetét, az ott megnyilvánuló sajátosságokat. A munkát természetesen az adott bűnügyi szerv által biztosított terület vagy vonal egészére el kell végezni.

A megismeréshez adatforrások széles skálája áll a rendőrség rendelkezésére. Valójában minden lehet adatforrás, amely a közigazgatási terület, vonal megismerése szempontjából bűnügyileg releváns információval rendelkezik.

A források lehetnek

- rendőri (nyílt vagy titkos),
- polgári,
- személyi,
- tárgyi
jellegűek.

Rendőrségi nyilvántartások célszerűen, módszeresen és áttekinthetően gyűjtik össze:

- a bűnöző személyeket, az általuk alkalmazott módszereket, a korábban elkövetett bűncselekményeket;
- a mozaikképeket, daktiloszkópiái anyagokat;
- fegyvernnyilvántartások anyagait;
- idegenrendészeti nyilvántartási anyagokat;
- a titkos információgyűjtésben együttműködő személyeket;
- a titkos információgyűjtés alá vont személyeket és kapcsolatrendszerüket stb.

Rendőrségi forrás lehet még:

- állampolgár bejelentése, kérelme, valamint feljelentés, panasz;
- igazoltatás, képfelvétel, hangfelvétel, kép- és hangfelvétel;
- DNS- és ujjnyomat minta elemzése;
- bíróság, ügyészség, más hatóság vagy egyéb szerv értesítése;
- törvény alapján más szervek által vagy külföldről továbbított adatok átvétele;
- titkos információgyűjtés;
- a jogszerűen, nyilvánosságra hozatal céljából készített és nyilvánosságra hozott adatállományban, név- és címjegyzékben – így különösen telefonkönyv, szaknévsor, statisztikai névjegyzék – szereplő adat;
- az általa lefolytatott büntető-, szabálysértési vagy közigazgatási eljárásban gyűjtött adat;
- Robotzsaru;
- ENyŰBS;²
- más szolgálati ágak ügyiratai, jelentései;
- ügyeleti napló, napi jelentések, panaszfelvételi jegyzőkönyvek stb.

Egyéb források:

- statisztikai hivatal anyagai;
- tömegkommunikáció (TV, rádió, sajtó);
- társ rendvédelmi szervek nyilvántartásai;
- állami szervek nyilvántartásai.

² Egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztikai rendszer.

A bűnügyi helyzetre vonatkozó információk értékelése, elemzése

Mint arra már a korábbiakban utaltunk, a bűnügyi helyzet értékelése nem öncélú, nagyon is valós célok elérése érdekében folytatott bűnüldözői tevékenység. A különböző információs forrásokból kapott adatmennyiség osztályozása, értékelése, elemzése szükségszerűen elvezet egyfajta felismeréshez. Megállapítható végkövetkeztetésként, hogy az általunk tartott terület, vonal vagy objektum bűnügyi aspektusból milyen állapotban van, fertőzött vagy veszélyeztetett.

Ennek a két súlyponti elemnek az ismeretében tervezhető meg a bűnüldöző szerv bűnügyi feladatrendszer.

Fertőzöttség

E fogalom alatt értjük *a vizsgált vonalon vagy területen az elkövetett bűncselekmények számát, jellegét és az ott jelen lévő bűnözők számát és minőségét.*

Veszélyeztetettség

Veszélyeztetettnek tartjuk azt a területet, vonalat, objektumot, ahol a bűncselekmények elkövetését kiváltó okok és lehetővé tevő körülmények együttesen megvannak, illetve kialakulásuk várható – ezáltal a terület bűnözéssel fenyegetett.

Elemző-értékelő munka rögzítése és az ezzel kapcsolatban végrehajtandó feladatok

A helyzetértékelést célszerű írásban rögzíteni. Az értékelő jelentést az elérendő célnak megfelelően rendezett, elemzett és értékelt adatokból kell összeállítani. Lényeges, hogy az *alapjelentés* (feltérképezési jelentés) csak a szükséges adatokat tartalmazza, ezáltal biztosítva a megfelelő áttekintést. Az egész összeállításból ki kell tűnnie annak, hogy a felmérés a konkrét feladat meghatározása érdekében a bűnügyi helyzet megismerése céljából készült. Az alapjelentés az első feltérképezése a területnek, vonalnak, objektumnak, a bűnügyi felmérő, megismerő munka összegzése, a célszerű feladatmeghatározások kiindulópontja. Az adott vonal- vagy területfelelős nyomozó az alapjelentést általában az évente összegzett tapasztalatai figyelembevételével kiegészíti, aktualizálja. A *kiegészítő jelentések* alapjelentéssel való együttes értékelése alkalmas lehet a bűnözés trendjének megállapítására, esetleges munkaszervezési módosításokra.

Egyes bűncselekményekre szervezett vonal vagy szezonális eltéréseket mutató terület esetében célszerű a *széleskörű elemző-értékelő jelentés* készítése (éves gyakorisággal célszerű elvégezni) például üdülőterületeken, idegenforgalmi jellegű területeken stb.

Egyedi felmérő jelentések készítése is indokolt lehet, amennyiben a kiemelkedően súlyos bűncselekmény vagy bűncselekmény-sorozat felderítését ez elősegíti (jellemzően parancsnoki utasításra).

Az értékelés módszerei:

- elemzés, ellenőrzés, értékelés;
- spontán adatok gyűjtése, rendszerezése;
- tudatos, célirányos adatgyűjtés;
- helyi nyilvántartások felállítása, működtetése (ismertté vált elkövetőkről, módszereikről a hatályos normák figyelembevételével);
- név- és címmutatók készítése (fertőzött, veszélyeztetett területekről, objektumokról);
- részjelentések összegzése;
- célra orientált statisztikai adatgyűjtés;
- fertőzöttségi, veszélyeztetettségi térkép;
- bűnözési térkép.

A bűnügyi helyzetről írt értékelő jelentés tartalma

A vonal, terület, objektum bűnügyi helyzetéről elkészített alapjelentés három fő részből áll:

1. Általános jellegű adatok:

Itt rögzítik a közvetetten befolyásoló tényezőket, a területet, vonalat, objektum gazdasági, politikai, földrajzi adatairól összegyűjtött információkat, továbbá azt, hogy milyen időszakra és vonalra, területre vagy objektumra vonatkozik a jelentés. Ebben a részben átfogó jellemzést végeznek, amelyen belül fő sajátosságaiban kell meghatározni a bűnügyi helyzetet.

2. Bűnügyi jellegű adatok:

A bűnügyi jellegű adatok általában a bűnügyi helyzetet közvetlenül befolyásoló tényezőkre vonatkozó adatok.

Itt kell rögzíteni a bűnöző személyekre vonatkozó adatokat, a bűnözői csoportosulásokat. Értékelni kell a helyi bűnözésre vonatkozó számszerű adatokat, a területre, vonalra, objektumra jellemző bűncselekményeket. Ezek módszer szerinti elemzése is szükséges. Figyelembe kell venni, hogy általános vagy egyedi bűnügyi helyzet megállapítása volt-e a cél. Vizsgálni kell az adott rendőri szerv jellemzőit (felderítés, feljelentés, eredményesség, megtagadás, megszüntetés, együttműködő személyekkel történő titkos információgyűjtés, leplezett eszközök alkalmazása, azok hatékonysága).

Meg kell határozni a területre, vonalra, objektumra vonatkozó konklúziót, amely megmutatja, milyen mértékű veszélyeztetettséggel vagy fertőzöttséggel állunk szemben.

3. Feladatok meghatározása:

A feladatok, intézkedések jellegük szerint lehetnek nyíltak és titkosak.

Nyíltak:

- tájékoztató állami szervek, önkormányzatok felé;
- együttműködés kialakítása, továbbfejlesztése különböző szervekkel, szervezetekkel, lakossággal, polgárok önszerveződéseivel (például polgárőrséggel);
- figyelemfelhívó levél készítése a bűncselekmények elkövetését elősegítő, lehetővé tévő okok, körülmények felszámolása érdekében;

- jogi szabályozás igényeinek kezdeményezése;
- nyílt rendőri tevékenység, rendőri jelenlét, portya, fokozott ellenőrzés bevezetése, biztosítása.

Titkosak:

- titkos információgyűjtő erők, eszközök és módszerek alkalmazása, felhasználása, operatív pozíciók kiépítése;
- titkos információgyűjtő erők, eszközök és módszerek szükségességének értékelése;
- titkos információgyűjtés kezdeményezése;
- bűnüldöző csoportok bomlasztása stb.

Kombináltak (nyílt + titkos):

A végrehajtandó nyílt vagy titkos feladatok tervezése időtartam szempontjából vonatkozhat azonnali, rövid vagy hosszú távú időszakra.

A helyzetértékelő jelentés részeként vagy annak mellékleteként intézkedési tervet kell készíteni.

Az intézkedési terv a reális végrehajtandó feladatokat – a rendőri szerv helyzetére is figyelemmel – tartalmazza. A végrehajtandó feladatoknál nevesíteni kell a felelős személyeket és a pontos határidőket.

A bűnügyi elemzés³

Bűnügyi elemzés: a bűnügyi és bűnüldözési adatok és információk mennyiségi és minőségi vizsgálata, a közöttük levő kapcsolat meghatározása és értékelése *a bűnözés egészének, valamint egyes bűncselekmények terjedelmének, dinamikájának és struktúrájának, hosszabb távon érvényesülő mintázatának, tendenciáinak meghatározása*, a nyomozások támogatása, a bűncselekmények elkövetőinek felderítése és elfogása, a bűncselekmények megelőzése, valamint a hozzájuk kapcsolódó vezetői döntések megalapozása érdekében.

A bűnügyi elemzés fajtái

- Adminisztratív bűnügyi elemzés: a rendőrség adminisztratív igényeinek kielégítésére irányuló elemzés, amely támogatja az erők, eszközök és módszerek, továbbá a költségvetés megfelelő tervezésére, csoportosítására irányuló vezetői döntéseket.
- Stratégiai bűnügyi elemzés: bűnelemzési tevékenység, amely meghatározott bűnügyi elemzési módszerekkel a bűnözés terjedelmének, dinamikájának és struktúrájának, valamint egyes bűncselekmények jellemzőinek, elterjedtségének hosszabb távon érvényesülő mintázatát, tendenciáit vizsgálja.

³ A Bűnügyi Elemzési Szabályzatról szóló 23/2018. (VI. 21.) ORFK utasítás alapján.

- Taktikai bűnügyi elemzés: a rendőrségi adatokra alapozott, a bűnözés rövid távú fejlődésének vizsgálatára irányuló, a közterületi és a bűnügyi tevékenység hatékonyságát célzó, az erők és források optimális elosztását – többnyire lokális szinten – megalapozó vezetői döntések támogatásához alkalmazott elemzési formák összessége.
- Nyomozást támogató bűnügyi elemzés:

a) Eseti bűnügyi elemzés: a végrehajtási határidő kitűzésével elrendelt, igényelt, egyértelmű kérdések megválaszolását eredményező bűnügyi elemzési feladat.

Az eseti bűnügyi elemzés tárgya lehet:

- a vezetői döntések előkészítésének támogatása érdekében végzett, a bűnözés egészét vagy egyes bűncselekménytípusok terjedelmében, struktúrájában és dinamikájában bekövetkezett változásokat, az adott terület fertőzöttségét és fenyegetettségét vizsgáló adminisztratív, stratégiai és taktikai célú elemzések készítése;
- befejezett büntetőeljárások, lezárt titkos információgyűjtések vizsgálata;
- folyamatban lévő büntetőeljárások, titkos információgyűjtések célzott információ-tartalmának feltárása (konkrét kérdések alapján elvégzett elemzések);
- egyéb, büntetőeljárás vagy titkos információgyűjtés során igényelt bűnügyi elemzési részfeladatok végrehajtása, így különösen eltűnések vizsgálata, ábrázolási technikák alkalmazása, telefonhívás-listák elemzése, kapcsolatrendszerek feltérképezése, előzmény- vagy sorozatkutatás, személyek, események azonosítása.

Az eseti bűnügyi elemzés végrehajtása kezdeményezhető:

- szóban vagy írásban kiadott utasításra;
- megrendelésre.

b) Folyamatos bűnügyi elemzés: adott ügyekben, az előkészítő eljárás, illetve a nyomozás folytatásával párhuzamosan, határidő megjelölése nélkül a nyomozás eredményes befejezéséig vagy a meghatározott elemzési feladatok végrehajtásáig tartó elemzési folyamat, amely történhet megrendelésre vagy vezetői utasításra.

A folyamatos bűnügyi elemzés kapcsolódhat:

- bonyolult, nagy információtartalmú nyomozásokhoz, előkészítő eljárásokhoz, titkos információgyűjtési tevékenységhez;
- kiemelt jelentőségű, ismeretlen tettes által elkövetett bűncselekmények miatti büntetőeljárásokhoz;
- körözött személyek és tárgyak felkutatására tett intézkedésekhez;
- folyamatos összehasonlító ügyelemzést igénylő bűncselekmény-sorozatok nyomozásához.

c) Nyomozást támogató bűnügyi elemzés: az egyes büntetőeljárások és a titkos információgyűjtések, valamint leplezett eszközök alkalmazása során beszerzett adatok vizsgálatával foglalkozó tevékenység, amely segítséget nyújthat az ismeretlen elkövető felderítéséhez, a nyomozási cselekmények tervezéséhez, az eljárásokban részt vevő személyek és a hozzájuk kapcsolható objektumok közti kapcsolatok felismeréséhez, a szervezett bűnelkövetői

csoporthoz és tevékenységük felderítéséhez, a csoportok ellen folytatott bűnüldöző munka feladatainak meghatározásához.

d) Rendszeresített bűnügyi elemzés: utasításban, intézkedésben, munkatervi feladatként vagy vezetők által kiadott egyéb írásbeli utasításra, intézkedésre folyamatosan, határidőre teljesített, a bűnügyi elemző szervek hatáskörébe utalt bűnügyi elemzési feladat.

A rendszeresített bűnügyi elemzési feladat végrehajtásához szükséges szempontokat országos szinten a bűnügyi elemzés országos szakirányító szerve, területi szinten a területi bűnügyi elemző egységek dolgozzák ki.

A bűnügyi elemzés eredménye az értékelő jelentés, tájékoztató és egyéb jelentés, illetve prezentáció.

Visszacsatolási tájékoztató: A bűnügyi elemzés fejlődésének és a bűnügyi elemzési tapasztalatok kiegészítésének támogatására a nyomozást támogató bűnügyi elemzési formák alkalmazása során az elemzés eredményének felhasználásáról – legkésőbb a nyomozás lezárásáig – a megrendelő visszacsatolási tájékoztató formájában tájékoztatja az elemzést teljesítő bűnügyi elemző egységet.

A visszacsatolási tájékoztató tartalmazza:

- a) a bűnügyi elemzés eredményeinek hasznosulását;
- b) az értékelő jelentésbe foglalt információk részek és hiányosságok megszüntetésére, illetve a megfogalmazott javaslatokra tett intézkedések eredményét vagy elvetésük rövid indoklását;
- c) a felhasználás elmaradása esetén a kiváltó okok indokolt leírását.

A bűnügyi elemzés alapelvei

- a) célirányosság: bűnügyi elemzési tevékenységet csak egyértelműen megfogalmazott, az elemzés pontos céljának elérését meghatározó kérdések alapján lehet folytatni, illetve igényelni;
- b) folyamatosság: a bűnügyi elemzés olyan folyamatosan végzett tevékenység, amely az egymásra épülő, logikusan felépített munkafázisok során különböző bűnügyi elemzési technikákat alkalmaz a megrendelésben meghatározott cél elérése érdekében;
- c) ciklikusság: a bűnügyi elemzés a feladat meghatározásától az adott cél eléréséig terjedő, ismétlődő cselekvéssor, amelynek részei a feladatmeghatározás, az adatgyűjtés, az adatok értékelése, az adatok rendezése, az elemzés és eredményeinek rögzítése;
- d) tárgyilagosság: a bűnügyi elemzési feladatok csak tárgyilagosan, a külső tényezők befolyásától mentesen, a rendelkezésre álló információk maradéktalan feldolgozásával hajthatók végre;
- e) adat-, illetve információkötöttség: az elemzés során tett következtetéseknek minden esetben alátámaszthatóknak kell lenniük a feldolgozott adatokkal, illetve információkkal;
- f) rugalmasság és innováció: a bűnügyi elemző a bűnügyi elemzési technikákat és az ezekre épülő bűnügyi elemzési módszereket – a rendelkezésre álló adatoknak megfelelően – kötöttségek nélkül, szabadon választhatja meg, és egyesével vagy egymással kombinálva használhatja azokat az elemzésben.

A bűnügyi elemzés szervezete

A bűnügyi elemzés központi bűnügyi elemző egysége és egyben országos szakirányító szerve az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Elemző-Értékelő Főosztály.

A területi bűnügyi elemző egység(ek)

- a) A Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda (a továbbiakban: KR NNI) Elemző-Értékelő Osztálya;
- b) a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság (a továbbiakban: RRI) Bűnügyi Igazgatóság Bűnügyi Elemző-Értékelő Alosztálya, valamint
- c) a rendőr-főkapitányságok elemző-értékelő osztályai (a továbbiakban: EÉO).

A bűnügyi elemzés helyi szintjét a rendőrkapitányságon létrehozott elemző-értékelő tevékenységet végző egység vagy az önálló bűnügyi elemző képezi.

A bűnügyi elemző egységek feladatai

A bűnügyi elemzés országos szakirányító szervének feladatai

- a) Az országos rendőrfőkapitány és a bűnügyi országos rendőrfőkapitány-helyettes utasítása, valamint az ORFK Bűnügyi Főigazgatóság bűnüldöző szervezeti elemeinek, illetve – szakmailag indokolt esetben – a megyei (fővárosi) bűnügyi rendőrfőkapitány-helyettesek megrendelése alapján végrehajtja a bűnügyi elemzési feladatokat;
- b) az eseti nyomozást támogató bűnügyi elemzési formák közé tartozó specifikus profilelemzést végez az e célra felállított adatbázisból;
- c) a rendelkezésre álló, valamint az általa kezelt adatbázisokat és nyilvántartásokat felhasználva – meghatározott rendszerességgel és megrendelés alapján – országos vagy regionális szintű tájékoztatást, értékelést készít a bűnözésről és a rendőri szervek bűnüldöző tevékenységéről;
- d) célirányosan folytatott, rendszeresített és eseti bűnügyi elemzések alapján javaslatot tesz a szervezett bűnözés elleni rendőri fellépés stratégiájának, taktikájának vagy egyes módszereinek meghatározására;
- e) szakirányítási tevékenységet gyakorol a területi és helyi szerveknél működő bűnügyi elemző egységek, illetve bűnügyi elemzők felett;
- f) a feladatkörébe utalt esetekben a titkos információgyűjtő tevékenység, az előkészítő eljárás és a nyomozás alapján beérkezett, elemzett és értékelt adatok segítségével koordinációs tevékenységet végez a rendőri szervek titkos információgyűjtő tevékenységének és büntetőeljárással összefüggő munkájának összehangolása érdekében;
- g) évente egy alkalommal a területi bűnügyi elemző egységek elemzése alapján össze-sített elemzést készít a rendészetért felelős miniszter által meghatározott, kiemelt prioritású bűncselekményi körről, amelyben feltárja az adott bűncselekmény(ek)

terjedelmében, struktúrájában és dinamikájában bekövetkezett változásokat, az adott terület fertőzöttségét és fenyegetettségét, valamint a feltérképezhető bűncselekményi mintákat;

- h) a területi bűnügyi elemző egységek jelentéseit is felhasználva évente egy alkalommal értékeli a szakirányítása alá tartozó bűnügyi elemző egységek tevékenységét, és az arról szóló jelentést a bűnügyi országos rendőrfőkapitány-helyettes útján az országos rendőrfőkapitánynak felterjeszti, illetve jóváhagyását követően továbbítja a megyei (fővárosi) bűnügyi rendőrfőkapitány-helyetteseknek.

A területi bűnügyi elemző egységek feladatai

- a) A területi vagy a helyi szerv által folytatott nyomozás, előkészítő eljárás, valamint titkos információgyűjtés során a nyilvántartási adatok, a területi és helyi bűnügyi szervezeti elemektől gyűjtött adatok felhasználásával – utasításra vagy a területi szerv bűnüldöző szervezeti elemeinek, illetve a helyi szervek vezetőinek megrendelésére, az érintett szervek bevonásával – eseti és folyamatos bűnügyi elemzést végeznek a titkos információgyűjtő tevékenység és a büntetőeljárással összefüggő munka támogatására, továbbá a bűnöző csoportok feltérképezése érdekében;
- b) a központi szerv elemzésének elkészítéséhez elemzést készít a rendészetért felelős miniszter által meghatározott, kiemelt prioritású bűncselekményi körrel;
- c) a rendelkezésre álló, valamint az általuk kezelt adatbázisokat és nyilvántartásokat felhasználva – meghatározott rendszerességgel és igény felmerülése esetén – területi vagy regionális, illetve helyi szintű tájékoztatást, értékelést készítenek a bűnözésről és a rendőri szervek bűnüldöző tevékenységéről;
- d) a feladatkörükbe utalt esetekben a titkos információgyűjtő tevékenység, az előkészítő eljárás és a nyomozás alapján beérkezett, elemzett és értékelt adatok segítségével koordinációs tevékenységet végeznek a rendőri szervek titkos információgyűjtő tevékenységének és büntetőeljárással összefüggő munkájának összehangolása érdekében;
- e) szakirányítási tevékenységet gyakorolnak a helyi szerveknél működő bűnügyi elemző egységek, illetve bűnügyi elemzők felett;
- f) az általuk végzett stratégiai, taktikai és kiemelt fontosságú nyomozást támogató elemzések alapján elkészített értékelő jelentések egy példányát megküldik a bűnügyi elemzés országos szakirányító szervének;
- g) a területi szerv által a megyei (fővárosi) közgyűlések, illetve a rendőrkapitányságok által a helyi önkormányzatok részére készített beszámolókat – előzetes ellenőrzést követően, a bűnügyi statisztikai adatok és a szöveggörnyezet szakmai felülvizsgálatának céljából – felterjesztik a bűnügyi elemzés országos szakirányító szervének.

A helyi bűnügyi elemző egységek feladatai

- a) A nyilvántartási adatok, a területi és helyi bűnügyi szervezeti elemektől, valamint a területi bűnügyi elemző egységektől gyűjtött adatok alapján a helyi szerv bűnügyi

- szolgálati ága által folytatott nyomozás, előkészítő eljárás és titkos információgyűjtő tevékenység során – utasításra vagy megrendelésre – eseti és folyamatos bünyügyi elemzést végeznek a titkos információgyűjtő tevékenység, a büntetőeljárással összefüggő munka támogatására, a bűnöző csoportok feltérképezése érdekében;
- b) a rendelkezésre álló adatbázisokat felhasználva – meghatározott rendszerességgel és igény felmerülése esetén – helyi szintű tájékoztatást, értékelést készítenek a bűnözésről és a rendőri szervek bűnüldöző tevékenységéről;
  - c) a napi munkavégzés során koordinációs tevékenységet végeznek a helyi bünyügyi elemző egység és a területi bünyügyi elemző egység között, valamint kapcsolatot tartanak más szervek bünyügyi elemző egységeivel, bünyügyi elemzőivel;
  - d) az általuk készített értékelő jelentések egy példányát megküldik a területi bünyügyi elemző egység vezetőjének.

A bünyügyi elemző feladatai

- a) Folyamatosan rendszerezett és strukturált információbázisokba gyűjti az adatszolgáltató szervek által szolgáltatott és önállóan beszerzett adatokat a bünyügyi elemzési feladatok ellátásához;
- b) elvégzi a bünyügyi elemzések során a részére meghatározott feladatokat;
- c) folyamatos önképzéssel, szervezett tanfolyamokon, továbbképzéseken való részvétellel fejleszti a bünyügyi elemzéssel kapcsolatos ismereteit;
- d) a megszerzett tudását megosztja, továbbadja a bünyügyi elemzési feladatokat ellátók részére.

A bünyügyi elemző feladatai az adminisztratív, stratégiai és taktikai célokra irányuló elemzések során

- a) Összegyűjti a bünyügyi és egyéb statisztikai adatokat;
- b) felhasználja, értékeli a bűnüldöző munka minősített vagy nyílt statisztikai adatait;
- c) az igényeknek, utasításoknak megfelelően csoportosítja, rendszerezi a különböző értékelő jelentések, ellenőrzések anyagait;
- d) figyelemmel kíséri, egyéb információkkal összeveti a rendőrségi erőforrásokat és a felhasználásuk hatékonyságát;
- e) az elemzés céljának és lehetőségeinek megfelelően a nem rendőrségi információbázisok adatait felhasználja;
- f) előrejelzéseket, becslést készít;
- g) táblázatok, grafikonok, ábrák, célirányos adatleválogatások segítségével bemutatja az elemzések eredményét;
- h) jelentéseket, tájékoztatókat készít, illetve igény szerint az elemzett ügyből prezentációt tart.

A bűnügyi elemző a nyomozást támogató bűnügyi elemzések során

- a) Célszerűen és rendszerezetten összegyűjti az elemzésben felhasználható információkat;
- b) tanulmányozza az elemzés tárgyát képező iratokat;
- c) felmérő beszélgetés keretében egyeztet a megrendelő szerv parancsnokával, az ügy előadójával;
- d) a legcélszerűbb módszert felhasználva csoportosítja az információkat;
- e) folyamatosan konzultál az ügy előadójával;
- f) szükség szerint helyszíni tevékenységet folytat;
- g) az ábrázolási technikák alkalmazásával részletesen elemzi az információkat, bemutatja az elemzés eredményét;
- h) minden esetben osztályozza a felmerült, feltárt információkat, rávilágít, ha ezek terén mennyiségi vagy minőségi hiány mutatkozik;
- i) konklúziót von le, hipotéziseket állít fel, majd az elemzés céljának megfelelően javaslatokat tesz az információs – mennyiségi és minőségi – hiányok pótlására;
- j) rész- és/vagy összefoglaló értékelő jelentést készít, illetve igény szerint az elemzett ügyből prezentációt tart;
- k) csoportos bűnügyi elemző tevékenység végrehajtása esetén – a vezető utasításait követve – végrehajtja a számára meghatározott feladatokat.

A speciális ismereteket igénylő bűnügyi elemzési feladatokat csak az annak megfelelő szintű szakirányú végzettséggel vagy – a bűnügyi elemző egység vezetőjének döntése alapján – megfelelő szakmai ismeretekkel rendelkező bűnügyi elemző hajthatja végre.

Ilyen feladatok:

- specifikus profilelemzés;
- kockázatelemzés;
- kommunikációs kapcsolat elemzés;
- pénzügyi tranzakció elemzése;
- szociális háló elemzése.

Jelentős információtartalmú bűnügyi elemzések esetében a feladat végrehajtásával – a bűnügyi elemzés országos szakirányító szervének, illetve a területi bűnügyi elemző egység vezetőjének kijelölése alapján – több bűnügyi elemző is megbízható.

A bűnügyi elemző csoport vezetését csak hivatásos állományú – legalább a bűnügyi elemző szakterületen eltöltött öt év szakmai tapasztalattal és bűnügyi elemzői alapvizsgával rendelkező – bűnügyi elemző végezheti, aki egy személyben felelős a csoport feladatellátásáért.

Amennyiben az elemzőnek egyidejűleg több feladatot kell teljesítenie, ezek közül elsőként teljesítendő a rendszeresített bűnügyi elemzés, másodikként az utasítás alapján végzett folyamatos vagy eseti bűnügyi elemzés, harmadikként pedig a megrendelésre készített bűnügyi elemzés.

Vákát oldal

A bűnüldözési munka tervezése, szervezése

Szendrei Ferenc

A bűnüldözési munka tervezésének, szervezésének általános kérdései

A bűnügyi hírszerző és felderítő munka szakszerű és hatékony lefolytatásának elengedhetetlen feltétele, hogy elvégzendő feladatainkat a szükséges részletességgel megtervezzük. A tervezés igénye megjelenik a büntetőeljárás és a titkos információgyűjtés teljes folyamatában ugyanúgy, mint az egyes leplezett eszközök alkalmazása során. Így a tervezés, illetve a szervezés folyamatát értelmezhetjük az információszerzés általános eszközeként, olyan alapkövetelményként, amely strukturális szempontból determinálja a felderítő munka teljes folyamatát, logikai szempontból pedig a célszerűség általános alapelvéből következik.

A tervezéssel kiküszöbölhetők a felesleges, párhuzamos intézkedések és áttekinthetővé válik, hogy intézkedéseink elég sokoldalúak-e, felölelik-e az összes szükséges teendőt.

A jó terv hozzásegít, hogy a rendelkezésre álló résztvevőket és együttműködőket, eszközöket és módszereket a legcélszerűbb sorrendben, módon és taktikával használjuk fel, és segítségükkel a legrövidebb idő alatt eredményt tudjunk elérni. A tervezés során olyan, egyébként minden racionális elvek mentén szervezett és működő gazdasági, civil vagy egyéb struktúrában is elsődleges fontosságú szempontok dominálnak, mint az ellenőrizhetőség, a harmonizáció, a hatékonyságnövelés, teljesítményoptimalizálás, ezekhez járul hozzá a bűnügyi felderítés speciális szempontjaként a dekonspiráció veszélyének elkerülése, valamint az elsődleges és másodlagos biztonság kérdése.¹

Érdeemes a titkos információgyűjtés tervezésének fogalmától a szervezés fogalmát elválasztani. A tervezés során rögzítjük, hogy az eredményes végrehajtás érdekében mit kell tennünk, míg a szervezés a tervben megfogalmazottak hatékony végrehajtása érdekében végzett tevékenység, ebből következően mindig abszolút konkrét és egyedi.

A tervezés az elhatározástól a terv megvalósulásáig sohasem statikus, hanem dinamikus mozzanat, figyelembe kell venni az előzményeket és az elvárásokat, valamint az időközben beérkező releváns információkat.

---

¹ Elsődleges biztonságon a felderítést végző személyek életének, testi épségének védelmét, másodlagos biztonságon pedig az általuk használt eszközök és módszerek konspirációjának megőrzését értjük.

A bűnüldöző munka tervezésének, szervezésének sajátosságai

A bűnüldöző munka tervezése sajátos feladatkör, és ezt a sajátosságot a következő tényezők határozzák meg:

- az adott körülmények között a végrehajtás lehetősége;
- speciális erők, eszközök és módszerek komplex felhasználása;
- a konspiráció az egész ügyre kiterjed, sőt részben a befejezés utánra is érvényes;
- az adatok mennyiségi és minőségi szóródása;
- a váratlan tényezők, a véletlen szerepe hangsúlyos lehet;
- valós idejű információrendezettség megteremtése.

A bűnüldöző munka tervezése alapvetően a kriminalisztikai nyomozástervezés alapkérdéseire határoz meg konkrét feladatokat, de figyelembe veszi a titkos információgyűjtő munka speciális sajátosságait és tevékenységének alapelveit is.

A bűnüldöző munka tervezésének, szervezésének követelményei

Bármilyen rendőri-bűnüldözési tevékenységhez kizárólag bűnügyileg releváns és ellenőrzött információk alapján készülhet terv. Az információ bűnügyi relevanciája annak felhasználhatóságát, míg az ellenőrzöttsége a biztonság megteremtését szavatolja.

Terv készítésekor – a meglévő adatok számbavétele – a tisztázandó kérdések meghatározása, a tervezett intézkedéseknek, azok sorrendjének és időpontjának meghatározása az elsődleges.

A titkos információgyűjtés terve

A titkos információgyűjtést elrendelő vezető az elrendelő feljegyzésben rendelkezhet a terv készítéséről.

A terv tartalmazza

- a titkos információgyűjtéssel elérni kívánt, az Rtv. szerinti célt;
- az információgyűjtés tervezett forrásait;
- az információk felkutatásához szükséges eszközöket;
- a feladatok végrehajtásához szükséges intézkedéseket, azok határidejét, felelőseit.

A tervet ki kell egészíteni vagy új tervet kell készíteni, ha:

- a) az elrendelést követően az annak alapjául szolgáló körülményekben változás következik be;
- b) a titkos információgyűjtés céljának elérése érdekében végrehajtandó feladatokat módosítani kell;
- c) a tervben meghatározott feladatokat, intézkedéseket végrehajtották, de a titkos információgyűjtést tovább kell folytatni.

A titkos információgyűjtés alapvetően kétfajta tervet használ: az *általános* és a *speciális* tervet.

Általános tervek

Mint ahogyan az elnevezéséből is kiderül, az általános terv nagyobb, átfogó, időben elhúzódó felderítési munkafolyamatok megtervezését teszi lehetővé. Ilyen általános terv a *teljes titkos információgyűjtés terve*.

Az általános tervek olyan, időben elnyúló, nyitott végű folyamatok, amelyek elején a tervező munka nem terjedhet ki minden apró részletre, a felderítők még sokszor azt sem tudják, hogy az eljárás előrehaladtával, a beszerzett információk tükrében pontosan milyen konkrét eljárási cselekmények, milyen leplezett eszközök alkalmazására lesz szükség. Éppen ezért az általános terv keretet ad az elvégzendő munkafolyamatok számára, rögzíti a célszemélyek körét, a beszerzendő információkat, és általánosságban megszabja a felderítés kívánt irányát, de a műveleti konkrétumokat már az egyes speciális tervek fogják tartalmazni.

Speciális tervek

A speciális terv tartalmi szempontból kerek egészet alkot, minden apró részletében igyekeznek kidolgozni egy-egy leplezett eszköz bevetésének műveleti paramétereit. Rögzíti az alkalmazni kívánt felderítési módszer felhasználásának konkrét körülményeit, a speciálisan elérni kívánt célt, váratlan esemény bekövetkezése esetére verziókat állít fel. Például:

- akció ideje, helye;
- menekülési útvonalak;
- tartalék erők elhelyezkedése;
- kommunikáció, hírforgalom;
- tárgyi eszközrendszer;
- biztosítás;
- parancsnok;
- elérendő cél, beszerzendő bizonyítási anyag;
- végzők létszáma, feladatai;
- felszerelés, fegyverzet.

El kell választani a szabályzatban nevesített terveket a javaslatoktól, ugyanis a javaslat konkrét módszer alkalmazására, de általános célokra készül, az eltérés lehetősége rugalmasabb, de a tervekészítés szabályait és szempontjait itt is be kell tartani.

A terv konkrét, meghatározott célra, feladatra készül.

Javaslatok például a bevonási javaslat, a biztonságba helyezésre tett javaslat, a speciális akciógépjármű alkalmazására tett javaslat stb.

Speciális tervek különösen:

- bizalmi személlyel folytatott kapcsolattartás terve;
- elektronikus hírközlési eszközön vagy információs rendszeren folytatott kommunikáció tényének megállapítására készült terv;
- akció terve;
- titkos megfigyelés terve;
- titkos kutatás terve;
- fedőokirat, fedőintézmény, fedőadat alkalmazásának terve.

Alkalmazási tervek a büntetőeljárásban alkalmazott leplezett eszközök esetén

Bírói és ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszközök

Bírói és ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszköz alkalmazását a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv arra felhatalmazott vezetője *alkalmazási terv alapján rendeli el, amelyről feljegyzést készít.*

A leplezett eszköz alkalmazási terve tartalmazza:

- a leplezett eszköz alkalmazásának indokait, célját;
- az eredményes végrehajtáshoz szükséges adatokat, a végrehajtás ütemezését;
- a végrehajtásban közreműködő más szervek megjelölését, e szervek közreműködésének igénybevételére – így különösen a szolgálati jegyre, rendelkezésre álló kapacitásra – vonatkozó adatokat;
- a végrehajtás technikai eszköz útján történő rögzítésének szükségességét;
- a lelepleződés esetén teendő intézkedéseket;
- a beavatkozás eseteinek meghatározását és
- az alkalmazás előre látható költségeit.

Több leplezett eszköz egyidejű vagy összehangolt alkalmazása esetén egy alkalmazási terv is készíthető.

Csapda alkalmazása esetén az alkalmazási terv tartalmazza az alábbiakat is:

- a csapda fajtájának megjelölését;
- az alkalmazás tervezett helyét;
- az alkalmazásában részt vevő személyek magatartási szabályait és
- a csapda felszámolásának módját.

Sértett vagy más személy helyettesítésére irányuló leplezett eszköz alkalmazása esetén az alkalmazási terv tartalmazza az alábbiakat is:

- a sértett hozzájárulásával kapcsolatos adatokat, valamint
- a helyettesítő személy magatartási szabályait és a védelme érdekében szükséges intézkedéseket.

Alkalmazási tervek különösen:

- együttműködő személy rendőrségi fogdában történő foglalkoztatása esetén a foglalkoztatási terv;
- sértett vagy más személy helyettesítésére készült terv;
- csapda alkalmazására készült terv;
- rejtett figyelés;
- valótlán vagy megtévesztő információ közlésére készült terv;
- mutatópénz alkalmazási terve (az egyidejűleg alkalmazott másik leplezett eszköz tervében);
- akció terve.

Nem kell alkalmazási terv a puhatolás végrehajtásához.

Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök

Ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazását az alkalmazó szerv arra felhatalmazott vezetője – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – alkalmazási terv alapján rendeli el, amelyről feljegyzést készít.

Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazási tervét az engedélyhez nem kötött leplezett eszközök alkalmazási tervének megfelelően kell elkészíteni.

Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz használatlan alkalmazása során, az alkalmazó szerv arra felhatalmazott vezetője az alkalmazás elrendelésével egyidejűleg, az alkalmazási terv (és a feljegyzés) megküldésével tesz indítványt az ügyészi jóváhagyásra.

Amennyiben az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközt más leplezett eszközzel együtt vagy annak érdekében rendelik el, az alkalmazási terv tartalmazza az érintett más leplezett eszköz megjelölését és az annak engedélyezésével kapcsolatos adatokat is.

Ha a leplezett eszköz alkalmazásának használatlan megkezdése különösen indokoltá teszi, az elrendelésről szóló feljegyzés és az alkalmazási terv utólag is írásba foglalható.

Az alkalmazási terv utólagos írásba foglalásának lehetősége sem érinti az alkalmazó szerv kötelezettségét, hogy a titkosan együttműködő személyt vagy a fedett nyomozót foglalkoztató szerv állásfoglalását beszerezze titkosan együttműködő személy vagy fedett nyomozó igénybevétele esetén.

Álvásárlás esetén az alkalmazási terv tartalmazza az alábbiakat is:

- a) az álvásárlás fajtájának megjelölését;
- b) az álvásárlás során részt vevő személy magatartási szabályait és a védelme érdekében szükséges intézkedéseket;
- c) az álvásárlás során megszerezni kívánt tárgyi bizonyítási eszköz tervezett kezelésére vonatkozó adatokat.

Fedett nyomozó alkalmazása esetén az alkalmazási terv tartalmazza az alábbiakat is:

- a) a fedett nyomozó magatartási szabályait;
- b) a fedett nyomozó védelme érdekében szükséges intézkedéseket.

Fedett nyomozó alkalmazásának meghosszabbítása esetén készített alkalmazási terv ugyan-
ezen szempontok alapján készül.

Ha az alkalmazó szerv az álvásárlás végrehajtása során titkosan együttműködő személy vagy az alkalmazó szerv valamely tagjának igénybevételét tartja indokoltnak, az alkalmazási terv a résztvevő magatartási vonalát tartalmazza. A tervhez minden esetben csatolni kell a fedett nyomozót foglalkoztató szerv állásfoglalását arról, hogy a leplezett eszköz végrehajtásához biztosítani tudják-e fedett nyomozó közreműködését.

Amennyiben más leplezett eszköz alkalmazása érdekében *fedőokiratot, fedőintézményt, fedőadatot* használtak fel, az alkalmazó szerv egy alkalmazási tervet készít, amely az alábbiakat is tartalmazza:

- a) a fedőokirat, fedőintézmény, fedőadat adatait;
- b) a fedőokirat kiállításában, a fedőintézmény létrehozásában, a fedőadat elhelyezésében közreműködő szervek megjelölését;
- c) a fedőokirat kiállításához, a fedőintézmény létrehozásához, a fedőadat elhelyezéséhez várhatóan szükséges időtartamot.

Nem kell alkalmazási terv a fizetési műveletek megfigyelésének elrendelésekor (határozattal történik), illetve nem kötelező alkalmazási terv készítése a büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése esetén.

Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök

Bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazása esetén alkalmazási terv készítése kötelező

- a) titkos kutatás esetén;
- b) ha az alkalmazás jellege ezt indokoltá teszi, így különösen, ha a végrehajtás külső szerv vagy személy bevonásával, külső helyszínre történő behatolással jár;
- c) ha az ügyészség azt szükségesnek tartja.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazási tervét az engedélyhez nem kötött leplezett eszközök alkalmazási tervének megfelelően kell elkészíteni, amely tartalmazza:

- a bírói engedélyhez kötött eszköz alkalmazásának indokait, célját;
- az eredményes végrehajtáshoz szükséges adatokat, a végrehajtás ütemezését;
- a végrehajtás technikai eszköz útján történő rögzítésének szükségességét;
- a lelepleződés esetén teendő intézkedéseket;
- a beavatkozás eseteinek meghatározását;
- az alkalmazás előre látható költségeit.

Ha az alkalmazó szerv alkalmazási tervet készít, azt az engedélyezésre irányuló előterjesztéshez csatolni kell.

Ha a leplezett eszköz alkalmazásának végrehajtásához a közreműködésre kijelölt rendőri szerv, illetve a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény által kijelölt nemzetbiztonsági szolgálat közreműködése szükséges, azt az alkalmazási tervben fell kell tüntetni.

A felderítés terve

A nyomozó hatóság a felderítés során nyomozási tervet készít

- bonyolult ténybeli és jogi megítélésű ügyben,
- közös nyomozó csoport létrehozása esetén, illetve
- a nyomozó hatóság arra felhatalmazott vezetőjének döntése alapján.

A nyomozási terv tartalmazza:

- a nyomozás tárgyát képező bűncselekmény történeti tényállásának – a bűncselekmény törvényi tényállási elemeihez igazodó – rövid leírását és a bűncselekmény Btk. szerinti minősítését;
- annak leírását, hogy milyen körben, összefüggésben és részletességgel kell tisztázni a bizonyítandó tényeket;
- a tényállás felderítése szempontjából szükséges eljárási cselekményeket;
- az eljárási cselekménnyel elérni kívánt célt;
- az eljárási cselekmények végrehajtásáért felelős személyt;
- az eljárási cselekmények elvégzésének határidejét;
- a vagyonvisszaszerzés érdekében tervezett intézkedéseket, eljárási cselekményeket és
- az alkalmazni tervezett leplezett eszközöket.

A nyomozó hatóság a nyomozási tervet az eljárás állásának megfelelően felülvizsgálja, indokolt esetben módosítja, illetve kiegészíti.

A tervezés speciális alapelvei

Egyediség: minden konkrét ügy terve szükségképpen más és más. Nincs két olyan ügy, amelyben azonos terv szerint lefolytatható lenne az információgyűjtés. Nincsenek szabványtervek. Mindig az adott bűnügyi helyzet adja a terv alapját.

Differenciáltság: az alapelv a bűnügyi helyzettel áll szoros összefüggésben. Kifejezi azt, hogy a bűnügyi helyzetből adódóan átfogó, részletes terv készítése szükséges, vagy csak a közvetlen feladatokat kell meghatározni. Az arányosság általános alapelvével áll szoros összefüggésben, a megtervezett erők, eszközök, módszerek helyes mértékét kell az elérendő célhoz igazítani. (Differenciálni kell a kiindulási adatokat az ügy súlya, a felhasználandó résztvevők, együttműködők, eszközök, módszerek mennyisége és jellege szerint.)

Dinamikuság: a tervezés rugalmasságát jelenti, a terv nem lehet merev vagy statikus (kiegészítés, bővítés, módosítás lehetősége). Az idő múlásával, a nyomozási cselekmények előrehaladtával változik a felderítő szerv pozíciója, az új információk új feladatokat szülnek, mindezek szakszerű és produktív teljesítéséhez elengedhetetlenül szükséges, hogy a terv interaktív módon jelölje ki és kövesse a műveleti tevékenységet.

A terv részei

a) A terv első része:

Röviden vázolja, hogy a terv elkészítésének időpontjában

- milyen a bűnügyi helyzet;
- milyen adatok állnak rendelkezésre a felderítés alatt álló ügyről, személyről vagy személyekről; továbbá azt, hogy
- mi a bűnüldöző munka célja.

Vagyis rögzít a személyre vonatkozó és az információgyűjtés szempontjából lényeges valamennyi adatot, körülményt, a feladat megoldására már rendelkezésre álló eszközt és lehetőséget. Követelmény, hogy a leírt adatok ellenőrzöttek legyenek.

b) A terv második része tartalmazza:

- a végrehajtandó konkrét feladatokat;
- a határidő és felelős megjelölését;
- a felhasználni kívánt résztvevőket és együttműködőket, eszközöket, módszereket;
- a titkos információgyűjtésben használt leplezett eszközök összekapcsolásának módját;
- a szükséges összetett, titkos felderítési módszereket és azok célját.

Ki kell térni a végrehajtandó intézkedésekre is. Egyrészt a rendőrségen belül a különböző rendőri szerveknél végzendő információgyűjtő tevékenységet, akciók előkészítését stb. kell jelezni, másrészt azt, hogy milyen külső adatgyűjtő munka szükséges, s hogy azt rendőri jelleggel vagy annak leplezésével indokolt-e megoldani.

Amennyiben erre lehetőség van, célszerű mellékelni a grafikus ábrázolást is (családfa, sakkáblarendszer stb.).

c) Verziók kidolgozásának taktikája:

A bűnüldöző munka terve csak akkor lehet teljes értékű és hatékonyan alkalmazható, ha az esetlegesen váratlanul felmerülő eseményekre megfelelő reakciókat, verziókat dolgozunk ki. A verziók megfelelő kidolgozásával megelőzhetők az eredményes végrehajtást akadályozó váratlan események zavaró hatásai. A verziók felállításának a tervezés szakaszában óriási jelentősége van a felderítést végzők reagálóképességének megőrzése szempontjából.

A verziók felállításánál alapvetően a célszemély(ek), valamint a felderítést végző egység profiljára kell figyelemmel lenni:

Vizsgálni kell az eljárás alá vont személyek egyéniségét, habitusát, lehetőségeit, környezetét, kvalitásait. A felderítést végző szerv tekintetében ugyanerre kell tekintettel lenni. Mire vagyunk képesek, és mire nem?

Ezeknek megfelelően hasonló részletességgel kell kidolgozni az egyes verziókat. (A tervkészítés során az adott lehetőségek figyelembevételével többfajta megoldás felvázolása.)

Titokvédelem a bűnüldözésben

Nyeste Péter

A modern információs társadalmakban az információs szabadság igényével párhuzamosan egyre gyakrabban merül fel a társadalom közérdekeinek (például közrend, közbiztonság) érvényesítése érdekében a bűnüldöző szervek kezelésében lévő személyes adatok, egyéb bűnüldözési információk védelme.

Amennyiben a bűnüldözés és a bűnözés egymáshoz való viszonyát egyfajta harcnak tekintjük, akkor nyilvánvaló, hogy a bűnüldözési munka eredményessége megkívánja, hogy bizonyos adatok, információk tartósan titkokat képezzenek (például technikai paraméterek, fedett nyomozó személye, belső iránymutatások, metodikák), azokat az „ellenség” elől védeni kell.

Ugyanakkor vannak olyan adatok, információk, amelyeket csak a büntetőeljárásnak egy bizonyos pontjáig kell és lehet „titokként” kezelni, az arra nem jogosult személyek részére nem hozzáférhetővé tenni.

Már a XIX. század végén készült nyomozati utasítás is foglalkozott a nyomozást érintő titokvédelem kérdéskörével.¹ A Nyut. 41. § szerint: „Köteles a rendőri hatóság a nyomozásra vonatkozó titoktartást szigorúan megőrizni és gondoskodni, hogy a nyomozás vagy annak egyes részletei csak akkor és annyiban hozzanak nyilvánosságra, amikor és amennyiben a nyomozás érdekében vagy közérdekből kívánatos.”

A titokvédelem kérdéskörével összefüggő, de annál tágabb, a titkosság alapelvéhez fűződő fogalom a *konspiráció*, amely nemcsak a titok védelmét, hozzáférhetetlenségét biztosító intézkedés, hanem aktív, magában a tevékenységben realizálódó, a végrehajtás módjában kifejezésre jutó titkosságot is jelent.

Az első hazai detektív szabályzat a konspiráció utóbbi elemét a következőképpen határozza meg: „Az eljárás sikeressége érdekében a figyelés, puhatolás, rovott múltú egyének ellenőrzése, s más olyan működésnél, hol a rendőri jelleg elárulása nem szükséges, a detektív őrizze meg inkognitóját.”²

A titokvédelem állandó és történelmileg is jól követhető problémája, hogy a titkok megtartásával és megőrzésével kapcsolatos erőfeszítésekkel legalább azonos mértékű törekvések vannak az illetéktelenek és az „ellenség” részéről a titkok feltörésére. Ebben a két egymás ellen ható folyamatban kell olyan megoldást kidolgozni és alkalmazni, amely az illetéktelen behatolásokat, megismerési kísérleteket részben megakadályozza, illetve

¹ 130,000/99 B.M. számú körrendelet a nyomozó rendőri közegek és hatóságok részére, 1899. (Nyut.)

² SZOMOR Sándor (2011): *Jubileumi emlékalbum a 125 éve megalakult Budapesti Detektívtestület tiszteletére*. Budapest, ORFK. 46.

regisztrálhatóvá, felfedhetővé teszi, illetve a személyes adatok és egyéb bűnüldözési információk védelmét biztosítja.

A rendszerváltás után változtatni kellett a rendvédelmi szervek korábbi titkosítási gyakorlatán is, egyértelművé vált, hogy valamilyen adatot titkosítani csak törvényi felhatalmazás alapján, a szükségesség és arányosság követelményének megfelelően jogszerű.

Magyarország Alaptörvényének VI. cikke biztosítja mindenki részére a személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jogokat.³ Ezek a jogok nem korlátozhatatlanok, az Alaptörvény I. cikk 3. bekezdése kijelöli a korlátozhatóság feltételeit.

Az új büntetőeljárási törvény – a 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról – XV. fejezete tartalmazza a büntetőeljárásban kezelt adatok védelmére vonatkozó rendelkezéseket, a XVI. fejezet az eljárás iratainak megismerését és zárt kezelésének szabályait tartalmazza, továbbá a XVII. fejezet foglalkozik a minősített adat büntetőeljárásban történő felhasználásával.

A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság gondoskodik arról, hogy a büntetőeljárásban kezelt védett adat szükségtelenül ne kerüljön nyilvánosságra, ne juthasson illetéktelen személy tudomására, és a személyes adat védelme biztosított legyen. A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság indítványra elrendeli – illetve bizonyos esetekben hivatalból is – a személyes adatok zárt kezelését. Ennek során a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság biztosítja, hogy a zártan kezelt személyes adat az eljárás egyéb adataiból se váljon megismerhetővé.

A törvény bevezet egy új ügyiratkezelési lehetőséget, a *zárt ügyiratot*, amelyre szintén nem terjed ki az ügyirat-megismerési jogosultság. A zártan kezelt ügyiratot a büntetőeljárás törvény, valamint az eljáró bíróság, ügyészség eltérő rendelkezése hiányában csak a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság ismerheti meg. Az ügyirat zárt kezelése esetén a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság biztosítja, hogy a zártan kezelt ügyirat, illetve annak tartalma az eljárás egyéb ügyirataiból és adataiból ne váljon megismerhetővé, az ügyiratok megismerését oly módon biztosítja, hogy az ne eredményezze a zártan kezelt ügyirat megismerését.

A törvény által bevezetett, új elnevezésű *leplezett eszközök alkalmazása során az alkalmazó szerv a leplezett eszköz alkalmazásának előkészítésével, elrendelésével, végrehajtásával kapcsolatos valamennyi ügyiratot az eljárás ügyirataitól elkülönítetten kezeli*. Az elkülönített ügyiratrészen egyértelműen fel kell tüntetni az elkülönített kezelés tényét.⁴

³ VI. cikk

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.

(2) Az állam jogi védelemben részesíti az otthon nyugalmát.

(3) Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.

I. cikk 3. bek.

Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

⁴ A nyomozás és az előkészítő eljárás részletes szabályairól szóló 100/2018. (VI. 8.) Korm. rendelet.

Az ügyészség eltérő rendelkezése hiányában a *leplezett eszközök alkalmazásának befejezéséig* az alkalmazás során keletkezett bizonyítási eszközök, különösen a technikai eszközzel rögzített adatok és a leplezett eszközök alkalmazására vonatkozó engedély *nem képezik az eljárás ügyiratainak részét.*

Ezeket a rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell abban az esetben is, ha a leplezett eszköz alkalmazásával összefüggő adatoknak a minősített adatok védelméről szóló törvény szerinti minősítését rendelték el. Az elkülönített ügyiratkezelés az ügyészség ezzel kapcsolatos rendelkezéséig vagy a leplezett eszközök alkalmazásának befejezéséig tarthat. Az elkülönített ügyiratkezelés megszüntetését követően az eljárás ügyiratai közé a leplezett eszközök alkalmazása során *keletkezett bizonyítási eszközöket*, így különösen a technikai eszközzel rögzített adatokat és a *leplezett eszközök alkalmazására vonatkozó engedélyt* kell elhelyezni.

A leplezett eszközök *előkészítésével, elrendelésével, végrehajtásával kapcsolatos* egyéb ügyiratokat – az ügyészség eltérő rendelkezése hiányában – *ezt követően is elkülönítetten kell kezelni.* Ezzel az új szabályozással a jogalkotó megteremti az európai gyakorlatnak megfelelő elkülönített, de nem minősített ügyiratkezelést, ami a minősített adatok mennyiségének a jelentős csökkenéséhez vezethet.

Amennyiben a büntetőeljárás elrendelését a *büntetőeljárás megindulását megelőzően folytatott titkos információgyűjtés alapján* kezdeményezték, és az eljárás elrendelésekor a titkos információgyűjtés folytatásaként leplezett eszközök alkalmazását rendelik el, a titkos információgyűjtés – kezdeményezés során megküldött – előzményi ügyiratait a fenti szabályok megfelelő alkalmazásával a leplezett eszközök alkalmazása során keletkezett ügyiratokkal együtt kell kezelni. A leplezett eszközök alkalmazása során keletkezett bizonyítási eszközöket, illetve iratokat az alkalmazás befejezéséig

- törvényben meghatározott feladatai ellátása érdekében más bíróság, ügyészség vagy más leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv;
- a leplezett eszközök végrehajtásában való közreműködésre kijelölt rendőri szerv; illetve
- nemzetbiztonsági szolgálat is megismerheti.

A titokvédelem jogszabályi alapjai

A nemzeti minősített adat védelmét szabályozó legfontosabb jogszabályok:

- a *minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény (Mavtv.);*
- a Mavtv. felhatalmazása alapján a *Nemzeti Biztonsági Felügyelet működésének, valamint a minősített adat kezelésének rendjéről szóló 90/2010. (III. 26.) Korm. rendelet* szabályozza a minősített adatok védelmének és kezelésének részletszabályait;
- elektronikus adatkezelés esetén a *minősített adat elektronikus biztonságának, valamint a rejtjeltevékenység engedélyezésének és hatósági felügyeletének részletes szabályairól szóló 161/2010. (V. 6.) Korm. rendelet.*

Iratkezelésre vonatkozóan:

- a *köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény;*

– a közfeladatot ellátó szervek iratkezelésének általános követelményeiről szóló 335/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet.

Az EU és NATO minősített adatok védelmére egyéb szabályok is vonatkoznak.⁵

Hazánk Európai Unióhoz történő csatlakozásával, 2004-ben szükségessé vált a magyar minősítési rendszer jogharmonizációs célú átalakítása. *Bevezetésre került a négy szintű, káralapú minősítési rendszer*, az EU-s minősítési jelzések magyar jogrendszerbe átültetése, valamint azoknak a magyar minősítési jelöléseknek megfeleltetése.

A négy szintű, káralapú minősítési rendszerben az adat minősítésére csak akkor történhet meg, ha annak illetéktelen megismerésével, illetve felhasználásával a titoktörvényben megjelölt védendő érdek sérül vagy veszélybe kerül. A káralapú minősítés bevezetésével a minősítőnek a törvényben meghatározott minősítési szempontok alapján azt kell eldöntenie, hogy milyen kár bekövetkezésével fenyeget az adat illetéktelen megismerése vagy felhasználása.

A minősített adat védelméről szóló törvény alapján egy adat minősíthetőségét már nemcsak a korábbi titokkörü jegyzékekben feltüntetett adatfajták körébe tartozás alapozza meg, a titokkörü jegyzékek helyett a védhető állami érdekek körét határozza meg a törvény, amely a minősíthetőség objektív alapját képezi.

A minősíthetőség szubjektív alapja a minősítő jogszabályi keretek között hozott döntése arról, hogy az adathoz való illetéktelen hozzáférés az állam mely minősítéssel védhető érdekét károsítja ténylegesen, közvetlenül.

Önmagában az adat minősítéssel védendő közérdek körébe tartozása nem alapozza meg a minősíthetőségét, csak annak egy részelemét képezi.

A Mavtv. különbséget tesz nemzeti minősített adat és külföldi minősített adat között.

⁵ NATO

1999. évi V. törvény a Magyar Köztársaság Kormánya és a NATO között Brüsszelben, 1994. július 5-én aláírt Biztonsági Megállapodás és az annak mellékletét képező Ügyvezetési Szabályzat megerősítéséről és kihirdetéséről;

2000. évi IV. törvény az információ biztonságáról szóló, Brüsszelben, 1997. március 6-án kelt NATO Megállapodás megerősítéséről és kihirdetéséről;

Az Észak-atlanti Szerződés Szervezete Biztonsági Beruházási Programja keretében kiírásra kerülő pályázatokon való részvételi jogosultság feltételeiről, a jogosultság megszerzésével kapcsolatos eljárás szabályairól és az eljáró szervezetről szóló 164/2002. (VIII. 2.) Korm. rendelet;

Security Within The North Atlantic Treaty Organisation (NATO) C-M(2002)49 dated 17 June 2002

EU

A Tanács 2013/488/EU határozata (2013. szeptember 23.) az EU-minősített adatok védelmét szolgáló biztonsági szabályokról magyarul és angolul;

a Bizottság (EU, Euratom) 2015/443 határozata (2015. március 13.) a Bizottságon belüli biztonságról magyarul és angolul;

a Bizottság (EU, Euratom) 2015/444 határozata (2015. március 13.) az EU-minősített adatok védelmét szolgáló biztonsági szabályokról magyarul és angolul;

a Tanács 2009/968/IB határozata (2009. november 30.) az Europol-információk titoktartási szabályzatának elfogadásáról magyarul és angolul;

az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének határozata (2013. április 19.) az Európai Külügyi Szolgálat biztonsági szabályairól (2013/C 190/01) magyarul (Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D0629\(03\)&qid=1442994853071&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D0629(03)&qid=1442994853071&from=HU)) és angolul.

Minősített adat:

- *Nemzeti minősített adat:* a minősítéssel védhető közérdekek körébe tartozó, a minősítési jelölést az e törvényben, valamint az e törvény felhatalmazása alapján kiadott jogszabályokban meghatározott formai követelményeknek megfelelően tartalmazó olyan adat, amelyről – a megjelenési formájától függetlenül – a minősítő a minősítési eljárás során megállapította, hogy az érvényességi időn belüli nyilvánosságra hozatala, jogosulatlan megszerzése, módosítása vagy felhasználása, illetéktelen személy részére hozzáférhetővé, valamint az arra jogosult részére hozzáférhetetlenné tétele a minősítéssel védhető közérdekek közül bármelyiket közvetlenül sérti vagy veszélyezteti (a továbbiakban együtt: károsítja), és tartalmára tekintettel annak nyilvánosságát és megismerhetőségét a minősítés keretében korlátozza.
- *Külföldi minősített adat:* az Európai Unió valamennyi intézménye és szerve, továbbá az Európai Unió képviselőjében eljáró tagállam, a külföldi részes fél vagy nemzetközi szervezet által készített és törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés vagy megállapodás alapján átadott olyan adat, amelyhez történő hozzáférést az Európai Unió intézményei és szervei, az Európai Unió képviselőjében eljáró tagállam, más állam vagy külföldi részes fél, illetve nemzetközi szervezet minősítés keretében korlátozza.

A nemzeti minősített adat fogalmából kiindulva a tudomásunkra jutott adatnak *a minősítéssel védhető közérdek körébe* kell tartoznia, hogy minősíthető legyen.

Minősítéssel védhető közérdek: Magyarország

- szuverenitása, területi integritása;
- alkotmányos rendje;
- *hónvédelmi, nemzetbiztonsági, bűnüldözési és bűnmegelőzési tevékenysége;*
- igazságszolgáltatási, központi pénzügyi, gazdasági tevékenysége;
- külügyi vagy nemzetközi kapcsolatai;
- *állami szerve illetéktelen külső befolyástól mentes, zavartalan működésének biztosítása.*

A bűnüldözési és bűnmegelőzési tevékenység során leggyakrabban a dőlt betűvel jelzett közérdekkörbe tartozó adatokat minősítik. Az adatminősítéssel csak abban az esetben védhető, ha:

- a keletkezett adat a minősítéssel védhető közérdekek körébe tartozik;
- az adat nyilvánosságra hozatala, jogosulatlan megszerzése, módosítása vagy felhasználása, illetéktelen személy részére hozzáférhetővé, valamint az arra jogosult részére hozzáférhetetlenné tétele károsítja a minősítéssel védhető közérdeket;
- az adat nyilvánosságát és arra feljogosított személyen kívüli megismerhetőségét meghatározott ideig korlátozni szükséges.

Az adatminősítéssel csak valamennyi törvényi feltétel fennállása esetén és csak a legszükségesebb ideig védhető.

Minősítési szintek

A nemzeti minősített adat fogalmi eleméhez tartozó minősítési jelölés a minősítés szintjére, valamint a vonatkozó jogszabály által meghatározott egyéb minősítési jelölésekre utal.

A törvény megtartotta a korábbi négy szintű, de már káralapú minősítés rendszerét, amely az alábbi minősítési szinteket tartalmazza:

- *szigorúan titkos*,
- *titkos*,
- *bizalmas*,
- *korlátozott terjesztésű*.

Egy adat minősítési szintjét az határozza meg, hogy minél nagyobb kárt okoz a minősített adat illetéktelen személyek általi megismerése, megváltoztatása, annál magasabb szintű *személyi, fizikai, adminisztratív és elektronikus biztonsági követelményeknek* kell érvényesülnie a védelem során.

Amennyiben az adat nyilvánosságra hozatala, jogosulatlan megszerzése, módosítása vagy felhasználása, illetéktelen személy részére hozzáférhetővé, valamint az arra jogosult részére hozzáférhetetlenné tétele

- *rendkívül súlyosan károsítja* a minősítéssel védhető közérdeket, akkor „*Szigorúan titkos!*”;
- *súlyosan károsítja* a minősítéssel védhető közérdeket, akkor „*Titkos!*”;
- *károsítja* a minősítéssel védhető közérdeket, akkor „*Bizalmas!*”;
- *hátrányosan érinti* a minősítéssel védhető közérdeket, akkor „*Korlátozott terjesztésű!*” minősítési szintű.

Az érvényességi idő

A nemzeti minősített adat fogalmának eleme az érvényességi idő.

A Mavtv. meghatározása alapján az *érvényességi idő* az az év, hó, nap, szükség esetén óra, perc szerint feltüntetett időpont, ameddig a nemzeti minősített adat nyilvánosságra hozatalát, illetve az arra feljogosítotton kívüli minden megismerhetőségét a minősítő korlátozza.

Az érvényességi idő

- „*Szigorúan titkos!*” és „*Titkos!*” minősítési szintű adat esetén legfeljebb 30 év;
- „*Bizalmas!*” minősítési szintű adat esetén legfeljebb 20 év;
- „*Korlátozott terjesztésű!*” minősítési szintű adat esetén legfeljebb 10 év lehet.

Az érvényességi idő hosszabbításának szabályai

A „*Titkos!*” vagy annál magasabb minősítési szintű adat minősítésének érvényességi ideje új minősítési eljárás lefolytatásával rendkívül indokolt esetben egy alkalommal, *legfeljebb*

30 évvel, illetve Magyarország – magánszemély jogos érdekével szorosan összefüggő – honvédelmi, nemzetbiztonsági, bűnüldözési vagy igazságszolgáltatási érdekére tekintettel *két alkalommal*, legfeljebb 30–30 évvel meghosszabbítható. (30+30+30, max: 90 év).

A „Bizalmas!” vagy „Korlátozott terjesztésű!” minősítési szintű adat minősítésének érvényességi ideje új minősítési eljárás lefolytatásával rendkívül indokolt esetben egy alkalommal, *legfeljebb 5 évvel*, illetve Magyarország – magánszemély jogos érdekével szorosan összefüggő – honvédelmi, nemzetbiztonsági, bűnüldözési vagy igazságszolgáltatási érdekére tekintettel *két alkalommal, legfeljebb 20–20 évvel* meghosszabbítható. Az érvényességi idő meghosszabbításáról minden olyan címzettet vagy annak jogutódját értesíteni kell, akinek a minősített adatot továbbították. Az új minősítési eljárást az érvényességi idő lejártá előtt le kell folytatni. Az érvényességi idő elteltével az adat minősített jellege megszűnik. A minősítés megszűnése után az adat újból nem minősíthető.

Bizalmas minősítési szintű adat maximális érvényességi ideje *20+20+20=60 év lehet*.

Korlátozott minősítési szintű adat maximális érvényességi ideje *10+20+20=50 év lehet*.

Az új minősítési eljárást az érvényességi idő lejártá előtt le kell folytatni. Az érvényességi idő elteltével az adat minősített jellege megszűnik. A minősítés megszűnése után az adat újból nem minősíthető.

A minősített adat kezelése során az adat minősített jellegének mindig egyértelműen felismerhetőnek kell lennie. A nemzeti minősített adat hordozóján vagy – ha arra nincs lehetőség – külön kísérőlapon fel kell tüntetni a minősítési szintet, az érvényességi időt, a minősítő nevét és beosztását.

Ha több minősített adat el nem különíthető módon, csak együttesen kezelhető, akkor azokat az alkalmazott legmagasabb minősítési szintnek megfelelően kell kezelni.

Minősítési eljárás

A nemzeti minősített adat fogalmának eleme a minősítési eljárás.

Egy adat önmagában legtöbbször nem válik titkossá, csak ha azt a bűnüldöző szervezet megfelelő szintű vezetője a szerv feladataival összefüggésben – a jogszabályi előírásoknak megfelelően – egy eljárás során minősíti.

A Mavtv. meghatározza a feladat- és hatáskörében minősítésre jogosult vezetők körét. A rendőrség vonatkozásában minősítésre jogosult vezetők: az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv vezetője, belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv vezetője, terrorizmust elhárító szerv vezetője.

A minősítők minősítői jogkörüket írásban

- „Szigorúan titkos!” minősítési szintű adat esetén a helyettesükre, valamint a Kormány tagja a közigazgatási államtitkárakra, az államtitkárakra és a helyettes államtitkárakra;
- „Titkos!”, „Bizalmas!” és „Korlátozott terjesztésű!” minősítési szintű adat vonatkozásában az irányításuk alatt álló, közhatalmi jogosítványokkal felruházott szervben vezetői megbízással rendelkeznek, illetve vezetői beosztásba kinevezettekre átruházhatják.

A minősítői jogkör átruházásáról, a minősített adat védelmével kapcsolatos szakirányítási tevékenységről, valamint a személyi és adminisztratív biztonsági intézkedések egységes alkalmazásáról szóló 25/2013. (VI. 28.) ORFK utasítás alapján a minősített adatot kezelő szervek biztonsági területeiken az alábbi minősítési szintig kezelhetnek minősített adatot:

„Szigorúan titkos!” minősítési szintig:

- az ORFK;
- a Készenléti Rendőrség;
- a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ;
- a „Szigorúan titkos!” minősítési szintű rejtjelző eszközzel rendelkező minősített adatot kezelő szervek, kizárólag a rejtjelző eszközzel összefüggő minősített adatok vonatkozásában;
- a megyei rendőr-főkapitányságok futár csoportjai.

„Titkos!” minősítési szintig:

- az előző felsorolásban nem szereplő területi szervek;
- a helyi szervek.

Az országos rendőrfőkapitány minősítői jogköreit – átruházott jogkörben – az alábbi vezetők gyakorolják:

„Szigorúan titkos!” minősítési szintig:

- az országos rendőrfőkapitány-helyettesek;
- a minősített adatok védelmének szakmai felügyeletével kapcsolatos feladatok körébe tartozó adatok esetében az ORFK biztonsági vezetője.

„Titkos!” minősítési szintig:

- az ORFK állományából a főosztályvezetők és a velük azonos jogállású vezetők;
- a Készenléti Rendőrség parancsnokának helyettesei, főosztályvezetői és a velük azonos jogállású vezetők, a Személy- és Objektumvédelmi Igazgatóság Megelőző Védelmi Osztály vezetője, az Ügyeleti és Védelmi Szolgálat vezetője, a Különleges Szolgálatok Igazgatósága Tanúvédelmi Szolgálat osztályvezetői, a nyomozó szerveinek, valamint a felderítő, értékelő-elemző és migrációs szervezeti elemeinek osztályvezetői;
- a fenti felsorolásban nem szereplő területi szerveknél a szerv vezetője és helyettesei, főosztályvezetői, bűnügyi, felderítő, gazdaságvédelmi, elemző-értékelő, migrációs, fogdafelderítési és börtönelhárítási osztályok vezetői;
- a rendőrkapitányság vezetője és helyettese, a bűnügyi, valamint a vizsgálati osztály vezetői;
- a határrendészeti kirendeltség vezetője és helyettese;
- a minősített adatok védelmének szakmai felügyeletével kapcsolatos feladatok körébe tartozó adatok esetében a területi és a helyi szerv biztonsági vezetője, amennyiben vezetői megbízással rendelkezik vagy vezetői beosztásba kinevezett személy.

A minősítéssel kapcsolatos feladatok

A minősítési eljárás

A minősítést az köteles kezdeményezni, akinél az állami vagy közfeladata ellátása során a minősítési feltételeknek megfelelő adat keletkezik, vagy részére ilyen továbbítottak.

A minősítendő adat minősítéséhez a kezdeményező indokollással ellátott minősítési javaslatot készít. A minősített adatot tartalmazó munkapéldányon vagy a kiadmányozott minősített adathordozó eredeti irattári példányán, illetve ha az adathordozó jellege miatt nincs rá mód, akkor a külön kísérőlapon vagy az elektronikus minősített adattól adminisztratív módon elválaszthatatlan kezelésű elektronikus adatállományban szerepel a minősítési javaslat és a minősítési javaslat tárgyában hozott döntés. A minősítő a döntését saját kezűleg aláírja vagy elektronikus aláírásával látja el.

A minősítési javaslatban fel kell tüntetni a minősítéssel védhető valamely közérdekre történő hivatkozást, a minősítési szintet és a minősítés érvényességi idejét. A minősítési javaslat indokolásának tartalmaznia kell azokat a tényeket és körülményeket, amelyek a minősítést szükségessé teszik.

A minősítési eljárás alatt álló, minősíthető adatot tartalmazó adathordozót a kezdeményező minősítés céljából haladéktalanul felterjeszti a minősítőhöz. A minősítő a felterjesztés kézhezvételét követő 30 napon belül dönt az adat minősítéséről. Ha a minősítő a határidő lejártáig az adat minősítéséről nem dönt, a nemzeti minősített adat nem jön létre.

Ha az adat a minősítőnél keletkezik, döntését a minősítési javaslat tartalmával megegyező módon köteles írásba foglalni és az adatot minősíteni.

A minősítési eljárás alatt álló adatot a minősítő döntéséig a kezdeményezett minősítési szintre vonatkozó személyi, fizikai, adminisztratív és elektronikus biztonsági szabályok szerint kell kezelni.

A nemzeti minősített adat a minősítő által történő minősítéssel jön létre. A nemzeti minősített adat létrejöttéhez a minősítési jelölés formai követelményeit is be kell tartani.

A minősítő a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság megkeresésére írásban köteles részletesen megindokolni az adat minősítését.

A minősítési jelölés megisméltése

Nem kell új minősítési eljárást lefolytatni, ha a készített adatba saját vagy más minősítő által korábban készített minősített adatot is belefoglalnak, és ennek során további, saját minősítést igénylő adat nem keletkezik. Ebben az esetben a korábban készített minősített adat minősítési jelölését meg kell ismételni, kivéve, ha azt a megisméltetni kívánt adat minősítője megtiltotta. A minősítési jelölés megisméltése esetén biztosítani kell a megisméltett minősített adat azonosíthatóságát és elkülöníthetőségét. Ha a megisméltett minősítési jelölésű adat mellett további, saját minősítést igénylő adat is keletkezik, akkor arra az adatra a minősítési eljárást le kell folytatni.

A minősített irattal kapcsolatos alaki követelmények

A minősített adatot tartalmazó munkapéldányon vagy a kiadmányozott minősített adathordozón – amennyiben arra az adathordozó jellege miatt nincs mód, akkor a külön kísérlapon vagy az elektronikus minősített adattól adminisztratív módon elválaszthatatlan kezelésű elektronikus adatállományban – fel kell tüntetni az alábbiakat:

A minősített adathordozón a Rendőrség Iratkezelési Szabályzatában meghatározott, a nem minősített adathordozókon szereplő elemeken kívül fel kell tüntetni az adathordozó jobb felső részén

- a minősítési szintet;
- a minősítés érvényességi idejét;
- a minősítő nevét, rendfokozatát és beosztását;
- amennyiben alkalmazzák, a különleges kezelési utasítás(oka)t;
- a példányszámot;
- minősítési jelölés megisméltése esetén „A minősítési jelölés megisméltelve a ..../.... ikt. számú irat alapján.” szövegrészt;
- a minősítési jelölés megtiltása esetén „A minősítési jelölés megisméltését megtiltom.” szövegrészt.

A szöveg alatt bal oldalon a melléklet:

- számát;
- nyilvántartási számát;
- példányszámát, lapjainak számát;
- minősítési szintjét.

Az adathordozó bal alsó részén az iratkezelési *záradékban*:

- a készített példányok számát;
- a minősített adathordozó példányonkénti lapszámát;
- az egyes példányok címzettjeit név, rendfokozat, beosztás szerint (öt példányig a záradékban, azon felül külön elosztón);
- a készítő személy nevét, rendfokozatát és beosztását, telefonszámát;
- az irat előadói munkakönyvi sorszámát.

További fontos alaki szabály, hogy a minősítési jelölést az irat minden oldalán, felül és alul is, középre pontozva ki kell írni.

A különleges kezelési utasítások

A különleges kezelési utasítások a minősített irat kezelésével kapcsolatos speciális követelményeket írnak elő. A minősített iraton feltüntetett különleges kezelési utasításokban meghatározottaktól csak a minősítő írásbeli engedélye alapján lehet eltérni.

A leggyakrabban alkalmazott különleges kezelési utasítások:

- *sk. felbontásra*;
- *más szervnek nem adható át*;

- *kivonat nem készíthető;*
- *elolvasás után visszaküldendő;*
- *zárt borítékban tárolandó;*
- *nem másolható.*

A különleges kezelési utasítások alkalmazásáról a minősítő dönt az irat sajátosságainak megfelelően.

A minősítés felülvizsgálata

A minősítő, illetve jogutódja köteles *rendszeresen, de legkésőbb 5 évente* felülvizsgálni az általa vagy a jogelődje által készített és a feladat- és hatáskörébe tartozó nemzeti minősített adatot. A minősítő a felülvizsgálatba szakértőt vonhat be.

A felülvizsgálat eredményeként a minősítő, illetve jogutódja a feladat- és hatáskörébe tartozó nemzeti minősített adat

- minősítését fenntartja, ha annak minősítési feltételei továbbra is fennállnak;
- minősítési szintjét csökkenti, illetve a minősítés érvényességi idejét módosítja, ha a minősítés feltételeiben változás történt;
- minősítését megszünteti, ha minősítésének feltételei a továbbiakban nem állnak fenn.

A minősített adatok védelmének alapelvei

Szükségesség és arányosság elve: a közérdekű adat nyilvánosságához fűződő jogot minősítéssel korlátozni csak az e törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, a védelemhez szükséges minősítési szinttel, a feltétlenül szükséges ideig lehet.

Szükséges ismeret elve: minősített adatot csak az ismerhet meg, akinek az állami vagy közfeladata ellátásához feltétlenül szükséges.

Bizalmasság elve: minősített adat illetéktelen személy számára nem válhat hozzáférhetővé vagy megismerhetővé.

Sérthetetlenség elve: a minősített adatot kizárólag az arra jogosult személy módosíthatja vagy semmisítheti meg.

Rendelkezésre állás elve: annak biztosítása, hogy a minősített adat az arra jogosult személy számára szükség szerint elérhető és felhasználható legyen.

A minősített adat biztonságára vonatkozó általános szabályok

A biztonsági feltételek megteremtése

Minősített adatot kezelni csak a Nemzeti Biztonsági Felügyelet által kiadott engedély alapján lehet (kivéve a korlátozott terjesztésű minősítési szintű adat) akkor, ha az állami vagy közfeladat ellátásához nélkülözhetetlen.

Minősített adathoz hozzáférés

A minősített adathoz (a törvényben meghatározott kivételekkel) kizárólag

- személyi biztonsági tanúsítvánnyal,⁶
- titoktartási nyilatkozattal⁷ rendelkező jogosult felhasználó
- a felhasználói engedélyben⁸ meghatározott rendelkezési jogosultságokkal férhet hozzá.

Minden olyan szervnél, ahol minősített adatot kezelnek, meg kell teremteni a minősített adat védelméhez szükséges, az adat minősítési szintjének megfelelő, a Mavtv.-ben és a végrehajtására kiadott rendeletekben meghatározott *személyi, fizikai, adminisztratív és elektronikus biztonsági* feltételeket.

A minősített adat megismerése

Az érintett a minősítő által kiadott megismerési engedély alapján, személyi biztonsági tanúsítvány nélkül jogosult megismerni *nemzeti minősítésű személyes adatát*. Az érintett köteles a nemzeti minősített adat megismerése előtt írásban titoktartási nyilatkozatot tenni és a nemzeti minősített adat védelmére vonatkozó szabályokat betartani.

A megismerési engedély kiadásáról az érintett kérelmére a minősítő 15 napon belül határoz. A megismerési engedély kiadását a minősítő megtagadja, ha az adat megismerése a minősítés alapjául szolgáló közérdek sérelméhez vezet. A megismerési engedély megtagadását a minősítőnek indokolnia kell.

A megismerési engedély megtagadása esetén az érintett a határozatot közigazgatási perben megtámadhatja. Ha a bíróság a kérelemnek helyt ad, a minősítőt a megismerési engedély kiadására kötelezi. A bíróság az ügyben zárt tárgyaláson jár el. A perben csak olyan bíró járhat el, akinek a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény szerinti nemzetbiztonsági ellenőrzését elvégezték. A felperes, a felperes oldalán érdekeltként részt vevő személy és ezek képviselője a minősített adatot az eljárás során nem ismerheti meg. A perben részt vevő egyéb személyek, valamint azok képviselői a minősített adatot csak akkor ismerhetik meg, ha a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény szerinti nemzetbiztonsági ellenőrzésüket elvégezték.

A minősített adat kezelője az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény alapján az érintettet megillető tájékoztatást megtagadhatja, ha a minősítés alapjául szolgáló közérdeket az érintettnek a személyes adatai kezelésére vonatkozó tájékoztatása veszélyeztetné.

⁶ A személyi biztonsági tanúsítvány az érvényességi idejének lejártáig meghatározza, hogy valamely természetes személy milyen legmagasabb minősítési szintű adat felhasználására kaphat felhasználói engedélyt.

⁷ Titoktartási nyilatkozat: a minősített adat felhasználó vagy megismerő személy nyilatkozata arról, hogy a minősített adat védelmére vonatkozó szabályokat megismerte, és az őt terhelő titoktartási kötelezettséget tudomásul vette.

⁸ Felhasználói engedély: állami vagy közfeladat végrehajtása érdekében a minősítő, illetve a felhasználói engedély kiadására jogosult vezető által, a minősített adat felhasználására jogosult személy részére írásban adott felhatalmazás, a minősített adattal kapcsolatos egyes rendelkezési jogosultságok meghatározásával.

Minősített adat felhasználása büntetőeljárásban

A minősített adat felhasználása a bíróság és az ügyészség által

A büntetőeljárásban az eljáró bíró és ügyész személyi biztonsági tanúsítvány, valamint titoktartási nyilatkozat és felhasználói engedély nélkül használhatja fel a büntetőeljárásban vagy a *büntetőeljárással összefüggésben keletkezett, illetve rendelkezésére bocsátott minősített adatot*.

A minősített adat felhasználása a büntetőeljárásban részt vevő személyek által

A büntetőeljárásban részt vevő személy személyi biztonsági tanúsítvány, titoktartási nyilatkozat és felhasználói engedély nélkül használhatja fel azt a minősített adatot, amelyet *a törvény alapján általa megismerhető ügyirat tartalmaz*.

Az eljáró bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság a minősített adat felhasználására jogosult személyt figyelmezteti, hogy a minősített adatot köteles megtartani, valamint arra, hogy a minősített adattal visszaélést a büntető törvénykönyv büntetni rendeli. A figyelmeztetést jegyzőkönyvbe kell foglalni.

Minősített irat felhasználása, tárolása

A „*Bizalmas!*” vagy ennél *magasabb* minősítési szintű minősített adat – az alább meghatározott esetek kivételével – kizárólag I. vagy II. osztályú biztonsági területen használható fel és tárolható.

Kivétel: a katonai, nemzetbiztonsági és *bűnügyi műveletekben* a személyi biztonsági tanúsítvánnyal rendelkező személy személyes felügyelete alatt álló minősített adatot tartalmazó technikai eszköz, valamint a művelet végrehajtásához szükséges minősített adat, a minősített adatot kezelő szerv vezetője vagy a biztonsági vezető által *meghatározott biztonsági intézkedések betartása mellett biztonsági területen kívül is felhasználható*.

- „*Bizalmas!*” vagy annál magasabb minősítési szintű minősített adatot tartalmazó *papíralapú adathordozó – a munkaidőn túli birtokban tartás kivételével – adminisztratív zónában is felhasználható*. Kivétel ez alól a NATO „*Bizalmas!*” vagy annál magasabb minősítési szintű minősített adat, valamint az EU és az EU intézményei „*Szigorúan titkos!*” minősítési szintű minősített adata, amely csak biztonsági területen használható fel.
- A „*Korlátozott terjesztésű!*” minősítési szintű minősített adat biztonsági területen kívül adminisztratív zónában is felhasználható és az adminisztratív zónán belül *zárható irodabútorban, lemezszekrényben is tárolható*.

Vákát oldal

Az adatvédelemmel kapcsolatos feladatok

Szendrei Ferenc

Bevezetés

Általában és alapvetően az adatok és az információk – a bennünket körülvevő világban – keletkezésükkor többnyire nyíltak.

Az, hogy bizonyos adatok és információk a megismerésre külön felhatalmazással nem rendelkezők előtt titokban maradjanak, egyáltalán nem új fejlemény a történelemben.

A modern világban – a világ megismerhetőségének egyre táguló mértékével arányban – egyre több oldalról és mind gyakrabban kerül előtérbe a létező adatok és információk titokká minősítésének, védelmének igénye.

A minősített és a személyes adatok védelme a bűnüldöző munka szerves velejárója, amelyet hajlamosak vagyunk egy bürokratikus gátnak, a napi munkavégzés megkeserítőjének minősíteni.

Hazánkban a rendszerváltás után került előtérbe és vált egyben meghatározóvá a jogállamiság egyik alapfeltétele, a közhatalmat gyakorló szervek működésének ellenőrizhetősége, átláthatósága, a személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok nyilvánosságához való jog, amelyet az alkotmány az emberi jogok között nevesített.

A közérdekű adatok megismeréséhez való alkotmányos jog mint a kommunikációs alapjogok egyik nevesített joga nem korlátozhatatlan alapjog ugyan, de a szabad véleménynyilvánításhoz való jog gyakorlásának egyik feltételként és annak részeként kitüntetett alkotmányos védelemben részesül.

Az Alkotmánybíróság határozatában (ABH 1992/185.) kimondta, hogy a közhatalmi szervek kezelésében levő információ csak akkor nem tekinthető közérdekűnek, ha az személyes adat.

Ha pedig az adat személyes adat, az állam alapjogvédelmi kötelezettsége arra vonatkozik, hogy törvényi úton szabja meg a versengő alapjogok alkotmányos védelmének és korlátainak a kereteit. Ennek során a meghatározó ismérv az arányosság szempontja, vagyis az, hogy az alapjogi korlátozásnak a korlátozással elérni kívánt céllal arányban kell állnia.

A közérdekű információk kiadását pedig csak az alapjogi korlátozással szemben támasztott alkotmányos követelmények fennállása esetén lehet megtagadni. Valamely szervezet tevékenységére, működésére vonatkozó adat – ha az nem személyes adat – tehát csak akkor minősíthető (titkosítható), ha az adat titkosítása elkerülhetetlenül szükséges, mert valamely más alapjog vagy alaptörvényben nevesített érték (közérdek) érvényesítése érdekében az mellőzhetetlen.

Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.¹

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény, valamint a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény szerint a közfeladatot ellátó szervnek lehetővé kell tennie, hogy a kezelésében lévő személyes adatot az érintett, a közérdekű adatot bárki megismerhesse, kivéve, ha az állam külső és belső biztonsága, így a honvédelem, a nemzetbiztonság, a bűncselekmények megelőzése vagy üldözése érdekében, a minősített adat védelméről szóló törvényben meghatározott feltételek alapján az arra jogosult minősített adattá nyilvánította.

Az 34/1994. AB határozat szerint az információk visszatartása, a nyilvánosságtól való elzárása is alá van vetve az alapjogi korlátozásokkal szemben támasztott alkotmányossági követelményeknek. A szükségtelen, elkerülhető és a korlátozással elérni kívánt célhoz képest aránytalan korlátozás alkotmányosan megengedhetetlen, ezért alkotmányellenes.

A nyílt, áttetsző és ellenőrizhető közhatalmi tevékenység, általában az állami szervek és a végrehajtó hatalom nyilvánosság előtti működése a demokratizmus egyik alapköve, a jogállami államberendezkedés garanciája.

A személyes adatok védelmével kapcsolatos alapvető szabályok és fogalmak²

A demokratikus jogállamiság elvein alapuló jogrendszerek jellemzője, hogy alkotmányos alapjogként ismerik el az egyén információs önrendelkezési jogát. Ez az alapjog kimondja, hogy az egyén személyes adatnak minősülő adatai fölött saját maga rendelkezik, és ez a jog csak kivételesen, törvényben meghatározott esetben és módon korlátozható.

Az is igaz azonban, hogy az állam működését biztosító közigazgatási és rendészeti szervezeteknek funkciójuk ellátásához elengedhetetlen, hogy a személyes adat fogalomkörébe tartozó adatbázisokat kezeljenek, tartsanak fenn.

A személyes adatokkal kapcsolatos alapfogalmak

Adatvédelem: a személyes adatok jogszerű kezelését, az érintett személyek védelmét és információs önrendelkezési jogának teljesülését biztosító alapelvek, szabályok, eljárások, adatkezelési eszközök és módszerek összessége.

Személyes adat: az érintettre vonatkozó bármely információ.

¹ Alaptörvény I. cikk (3).

² Alapvető jogszabályai: a személyes adat érintettjének a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és Tanács 2016/679 számú rendelete (továbbiakban GDPR – általános adatvédelmi rendelet) és az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény.

Különleges adat: a személyes adatok különleges kategóriába tartozó minden adat, azaz a faji vagy etnikai származásra, politikai véleményre, vallási vagy világnézeti meggyőződésre vagy szakszervezeti tagságra utaló személyes adatok, valamint a genetikai adatok, a természetes személyek egyedi azonosítását célzó biometrikus adatok, az egészségügyi adatok és a természetes személyek szexuális életére vagy szexuális irányultságára vonatkozó személyes adatok.

- a) *Genetikai adat:* egy természetes személy örökölt vagy szerzett genetikai jellemzőire vonatkozó minden olyan személyes adat, amely az adott személy fiziológiájára vagy egészségi állapotára vonatkozó egyedi információt hordoz, és amely elsősorban az adott természetes személyből vett biológiai minta elemzéséből ered.
- b) *Biometrikus adat:* egy természetes személy fizikai, fiziológiai vagy viselkedési jellemzőire vonatkozó olyan, sajátos technikai eljárásokkal nyert személyes adat, amely lehetővé teszi vagy megerősíti a természetes személy egyedi azonosítását, mint például az arckép vagy a daktiloszkópiai adat.
- c) *Egészségügyi adat:* egy természetes személy testi vagy szellemi egészségi állapotára vonatkozó személyes adat, ideértve a természetes személy számára nyújtott egészségügyi szolgáltatásokra vonatkozó olyan adatot is, amely információt hordoz a természetes személy egészségi állapotáról.

Bűnügyi személyes adat: a büntetőeljárás során vagy azt megelőzően a bűncselekménnyel vagy a büntetőeljárással összefüggésben, a büntetőeljárás lefolytatására, illetve a bűncselekmények felderítésére jogosult szerveknél, továbbá a büntetés-végrehajtás szervezeténél keletkezett, az érintettel kapcsolatba hozható, valamint a büntetett előéletre vonatkozó személyes adat.

Közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő és tevékenységére vonatkozó vagy közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől, így különösen a hatáskörre, illetékességre, szervezeti felépítésre, szakmai tevékenységre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésére, a birtokolt adatfajtákra és a működést szabályozó jogszabályokra, valamint a gazdálkodásra, a megkötött szerződésekre vonatkozó adat.

Közérdekből nyilvános adat: a közérdekű adat fogalma alá nem tartozó minden olyan adat, amelynek nyilvánosságra hozatalát, megismerhetőségét vagy hozzáférhetővé tételét törvény közérdekből elrendeli.

A személyes adatok kezelésének alapelvei

Jogszerűség, tisztességes eljárás és átláthatóság: a személyes adatok kezelését jogszerűen és tisztességesen, valamint az érintett számára átlátható módon kell végezni.

Célhoz kötöttség: a személyes adatok gyűjtése csak meghatározott, egyértelmű és jogszerű célból történjen, és azokat ne kezeljék ezekkel a célokkal össze nem egyeztethető módon.

Adattakarékosság: a személyes adatok az adatkezelés céljai szempontjából megfelelők és relevánsak kell, hogy legyenek, és a szükségesre kell korlátozódniuk.

Pontosság: a személyes adatoknak pontosnak és szükség esetén naprakésznek kell lenniük; minden észszerű intézkedést meg kell tenni annak érdekében, hogy az adatkezelés céljai szempontjából pontatlan személyes adatokat haladéktalanul töröljék vagy helyesbítsék.

Korlátozott tárolhatóság: a személyes adatok tárolásának olyan formában kell történnie, amely az érintettek azonosítását csak a személyes adatok kezelése céljainak eléréséhez szükséges ideig teszi lehetővé; a személyes adatokat ennél hosszabb ideig csak akkor tárolhatják, ha a személyes adatok kezelése a közérdekű archiválás céljából, tudományos és történelmi kutatási célból vagy statisztikai célból történik.

Integritás és bizalmas jelleg: a személyes adatok kezelését oly módon kell végezni, hogy megfelelő technikai vagy szervezési intézkedések alkalmazásával biztosítva legyen a személyes adatok megfelelő biztonsága, az adatok jogosulatlan vagy jogellenes kezelésével, véletlen elvesztésével, megsemmisítésével vagy károsodásával szembeni védelmet is ideértve.

Elszámoltathatóság: az adatkezelő felelős az alapelveknek való megfelelésért, továbbá képesnek kell lennie e megfelelés igazolására.

Személyes adat akkor kezelhető, ha

- a) azt törvény³ vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben, különleges adatnak vagy bűnügyi személyes adatnak nem minősülő adat esetén – helyi önkormányzat rendelete közérdeken alapuló célból elrendeli,
- b) törvényi felhatalmazás hiányában az az adatkezelő törvényben meghatározott feladatainak ellátásához feltétlenül szükséges, és az érintett a személyes adatok kezeléséhez kifejezetten hozzájárult,⁴
- c) törvényi felhatalmazás hiányában az az érintett vagy más személy létfontosságú érdekeinek védelméhez, valamint a személyek életét, testi épségét vagy javait fenyegető közvetlen veszély elhárításához vagy megelőzéséhez szükséges és azzal arányos, vagy

³ Például:

Be. 97. § (1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a büntetőeljárás lefolytatása céljából megismerheti és kezelheti mindazon személyes adatot, amely az e törvényben meghatározott feladatainak ellátásához szükséges.

vagy

Rtv. 77. § (1) A rendőrség feladatai ellátása során

- a) bűnmegelőzési és bűnüldözési (a továbbiakban együtt: bűnüldözési) feladatai ellátásához szükséges személyes adatokat,
- b) rendészeti és határrendészeti feladatainak ellátásához szükséges személyes adatokat,
- c) az általa lefolytatott közigazgatási eljárásban részt vevők személyes adatait,
- d) a segélyhívások fogadása keretében megismert személyes adatokat,
- e) a körözési eljárás lefolytatásához szükséges adatokat,
- f) a személyvédelmi és létesítménybiztosítási feladatai ellátásához szükséges adatokat kezeli.

(2) A rendőrségi adatok kezelésének célja a bűnüldözés, a bűnmegelőzés, valamint a közrend, a közbiztonság és az államhatár rendjének, az érintett és mások jogainak, biztonságának és tulajdonának védelme.

⁴ *Hozzájárulás:* az érintett akaratának önkéntes, határozott és megfelelő tájékoztatáson alapuló egyértelmű kinyilvánítása, amellyel az érintett nyilatkozat vagy az akaratát félreérthetetlenül kifejező más magatartás útján jelzi, hogy beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok kezeléséhez.

- d) törvényi felhatalmazás hiányában a személyes adatot az érintett kifejezetten nyilvánosságra hozta, és az az adatkezelés céljának megvalósulásához szükséges és azzal arányos.

Különleges adat akkor kezelhető, ha

- a) törvényi felhatalmazás hiányában az az érintett vagy más személy létfontosságú érdekeinek védelméhez, valamint a személyek életét, testi épségét vagy javait fenyegető közvetlen veszély elhárításához vagy megelőzéséhez szükséges és azzal arányos, illetve a különleges adatot az érintett kifejezetten nyilvánosságra hozta, és az az adatkezelés céljának megvalósulásához szükséges és azzal arányos.
- b) a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés végrehajtásához feltétlenül szükséges és azzal arányos, vagy azt az Alaptörvényben biztosított alapvető jog érvényesítése, továbbá a nemzetbiztonság, a bűncselekmények megelőzése, felderítése vagy üldözése érdekében vagy honvédelmi érdekből törvény elrendeli.

A rendőrség kezelésében lévő személyes adatokkal kapcsolatos legfontosabb szabályok⁵

A rendőrség alapfeladatának ellátásához elengedhetetlen a személyes adatok, azon belül is a bűnügyi személyes adatnak minősülő adatok nagy tömegű kezelése.

Kizárólag állami vagy önkormányzati szerv kezelheti az állam bűncselekmények megelőzésére, felderítésére és üldözésére irányuló, valamint közigazgatási és igazgatószolgálati feladatainak ellátása céljából kezelt bűnügyi személyes adatokat, valamint a szabálysértési, a polgári peres és nemperes ügyekre, valamint a közigazgatási peres és nemperes ügyekre vonatkozó adatokat tartalmazó nyilvántartásokat.

*Bűnüldözési célú adatkezelés:*⁶ a jogszabályban meghatározott feladat- és hatáskörében a közrendet vagy a közbiztonságot fenyegető veszélyek megelőzésére vagy elhárítására, a bűnmegelőzésre, a bűnfelderítésre, a büntetőeljárás lefolytatására vagy ezen eljárásban való közreműködésre, a szabálysértések megelőzésére és felderítésére, valamint a szabálysértési eljárás lefolytatására vagy ezen eljárásban való közreműködésre, továbbá a büntető-

⁵ 15/2018. (V. 25.) ORFK utasítás az ideiglenes adatvédelmi szabályzatáról.

⁶ Rtv. 81. § A rendőrség az intézkedéssel érintett természetes személy személyazonosító adatait – nem magyar állampolgár esetében állampolgárságát is –, lakcímét, értesítési címét, az ügygel összefüggő adatait, továbbá a bűnüldözési célú adatkezelésekben a bűncselekményhez kapcsolódó kriminalisztikai jellegű adatokat kezeli.

82. § (1) A rendőrség a különleges adatok közül kezeli

a) a büntetett előéletre vonatkozó adatot, valamint

b) bűnüldözési tevékenysége során egyéb bűnügyi személyes adatot és az elkövetőnek vagy a sértettnek a bűncselekménnyel összefüggő egészségügyi adatát, továbbá

c) a külön törvényben szabályozott közigazgatási feladatköréhez kapcsolódóan az ott meghatározott különleges adatokat,

d) a segélyhívások fogadása keretében megismert egészségi állapotra, kóros szenvedélyre vonatkozó személyes adatokat.

90. § (1) A rendőrség által bűnüldözési célból gyűjtött és tárolt személyes adatokat – ha törvény eltérően nem rendelkezik – csak bűnüldözési célra lehet felhasználni. Személyes adatok kezelését bűnüldözési célra azokra az adatokra kell korlátozni, amelyek tényleges veszély elhárításához, illetőleg meghatározott bűncselekmény megelőzéséhez, felderítéséhez, bizonyításához szükségesek.

eljárásban vagy szabálysértési eljárásban megállapított jogkövetkezmények végrehajtására irányuló tevékenységet folytató szerv vagy személy (a továbbiakban együtt: bűnüldözési adatkezelést folytató szerv) ezen tevékenység keretei között és céljából – ideértve az ezen tevékenységhez kapcsolódó személyes adatok levéltári, tudományos, statisztikai vagy történelmi célból történő kezelését is – (a továbbiakban együtt: bűnüldözési cél) végzett adatkezelése.

A rendőrség bűnüldözési adatkezelése

A rendőrség által bűnüldözési célból gyűjtött és tárolt személyes adatokat csak bűnüldözési célra lehet felhasználni.

A faji eredetre, vallási meggyőződésre, szexuális magatartásra és politikai véleményre utaló különleges adat csak akkor kezelhető, ha az bűnüldözési tevékenység során felmerülő bűncselekmény tényállási eleméhez tartozik, vagy ahhoz az érintett írásban hozzájárult.

A bűnüldözési adatkezelés során a tényeken alapuló adatokat meg kell különböztetni a következtetésen, véleményen, elemzésen vagy becslésen alapuló adatoktól.

A rendőrség által kezelt adatok (bűnüldözési adatállomány):

- a) a felderítetlenül maradt bűncselekmények kriminalisztikai szempontból fontos jellemzői;
- b) a bűncselekmények helyszínén rögzített nyomok, anyagmaradványok, eszközök;
- c) a szándékos bűncselekmények megalapozott gyanúja miatt kihallgatott személyek adatai, személyleírása, fényképe, különös ismertetőjegyei, hangmintája, valamint az elvégzett kriminalisztikai szakértői vizsgálatok adatai;
- d) a rendőrségen fogvatartott, a Be. szerinti személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés hatálya alatt állók adatai;
- e) súlyos bűncselekmény esetén, vagy ha a bűncselekmény
  - ea) élet, testi épség, emberi szabadság és vagyon elleni erőszakos bűntett, illetve az emberkereskedelem és az embercsempészés három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő alakzata,
  - eb) nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő alakzata,
  - ec) gyermekkorú személy sérelmére elkövetett, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűntett,
  - ed) üzletszerűen vagy bünszövetségben elkövetett, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény,
  - ee) kábítószer-kereskedelem, kábítószer birtoklása, kóros szenvedélykeltés, kábítószer készítésének elősegítése, kábítószer-prekurzorral visszaélés, új pszichoaktív anyaggal visszaélés, radioaktív anyaggal visszaélés, nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés, atomenergia alkalmazásával visszaélés,
  - ef) pénzhamisítás elősegítése, készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítása, készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés, pénzmosás, információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás, a korrupciós bűncselekmények öt évet el nem érő szabadságvesztéssel büntetendő alakzata,

- a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személyek és kapcsolataik adatai, kriminalisztikai szempontból fontos jellemzői;
- f) a nemzetközi kötelezettségvállalás alapján mindazon személyek, cselekményeik, valamint kapcsolataik adatai, akikkel szemben nemzetközi bűnüldözési vagy egyéb nyomozási intézkedéseket kell fogantatni;
  - g) a szervezett bűnözésre utaló cselekményekben érintett, illetve a bűnözői csoportban részt vevő vagy azzal együttműködő személyek, valamint kapcsolataik adatai és kriminalisztikai szempontból fontos jellemzői;
  - h) az egyes bűncselekmények nyomozása során a felderítés és a bizonyítás kapcsán keletkező ügyiratokban szereplő személyekről, azok kapcsolatairól, eljárási helyzetéről, a hozzá fűződő nyomozásról szóló adatok;
  - i) a rendőrségi törvény vagy a büntetőeljárásról szóló törvény alapján a rendőrséggel titkosan együttműködő személyek, valamint a fedett nyomozók személyes adatai és az alkalmazás eredménye;
  - j) a szándékos bűncselekmény megalapozott gyanúja miatt kihallgatott személy szagmintája, valamint az ismeretlen tettes által elkövetett bűncselekmény ügyében lefolytatott büntetőeljárás során rögzített helyszíni szagmaradványok.

A közérdekű adatok megismerése

Az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervnek vagy személynek lehetővé kell tennie, hogy a kezelésében lévő közérdekű adatot és közérdekből nyilvános adatot erre irányuló igény alapján bárki megismerhesse.

A közérdekű vagy közérdekből nyilvános adat nem ismerhető meg, ha az a minősített adat védelméről szóló törvény szerinti minősített adat.

A közérdekű és közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez való jogot – az adatfajták meghatározásával – törvény

- a) honvédelmi érdekből;
- b) nemzetbiztonsági érdekből;
- c) bűncselekmények üldözése vagy megelőzése érdekében;
- d) környezet- vagy természetvédelmi érdekből;
- e) központi pénzügyi vagy devizapolitikai érdekből;
- f) külügyi kapcsolatokra, nemzetközi szervezetekkel való kapcsolatokra tekintettel;
- g) bírósági vagy közigazgatási hatósági eljárásra tekintettel;
- h) a szellemi tulajdonhoz fűződő jogra tekintettel korlátozhatja.

A közérdekű adatok megismerése korlátozható uniós jogi aktus alapján az Európai Unió jelentős pénzügy- vagy gazdaságpolitikai érdekére tekintettel, beleértve a monetáris, a költségvetési és az adópolitikai érdeket is.

Vákát oldal

A bűnüldözési tevékenység során használt fontosabb nyilvántartások

Nyeste Péter

A rendőrség feladatai

A rendőrség az Alaptörvényben, a rendőrségi törvényben és a törvény felhatalmazása alapján más jogszabályban meghatározott bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatkörében, többek között:

- végzi a bűncselekmények megelőzését, amelynek során figyelemmel kíséri Magyarország bűnügyi helyzetét, feltárja a bűncselekmények elkövetésének kockázatait, a bűncselekmények elkövetésére irányuló törekvéseket, továbbá megszerzi, elemzi, értékeli, ellenőrzi és továbbítja a bűnözéshez kapcsolódó, a bűncselekmények megelőzése, illetve megakadályozása céljából szükséges információkat;
- általános nyomozó hatósági jogkört gyakorol, a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározottak szerint végzi a bűncselekmények felderítését, valamint a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzését;
- szabálysértési hatósági jogkört gyakorol, közreműködik a szabálysértések megelőzésében és felderítésében;
- közlekedési hatósági és rendészeti feladatokat lát el;
- ellátja a közterület rendjének fenntartásával kapcsolatos rendészeti feladatokat;
- gondoskodik a büntetőeljárással összefüggésben a jogszabályban meghatározott személyi kört érintő személyi védelmi feladatok ellátásáról, továbbá a büntetőeljárásban részt vevők Védelmi Programjának a végrehajtásáról;
- védi a jogszabályban meghatározott, Magyarország szempontjából különösen fontos személyek életét, testi épségét; őrzi a jogszabályban meghatározott létesítményeket és értékeket;
- őrzi az államhatárt, megelőzi, felderíti, megszakítja az államhatár jogellenes átlépését, ellátja a hatáskörébe utalt idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat, részt vesz a jogellenes bevándorlás megakadályozásában;
- megteszi az államhatár rendjét közvetlenül veszélyeztető konfliktushelyzet és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedéseket, továbbá elhárítja az államhatár rendje ellen irányuló erőszakos cselekményeket;
- elvégzi az e törvényben meghatározott belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési célú ellenőrzést;

- Magyarország területén felderíti a terrrorszervezeteket, megelőzi, felderíti, illetve elhárítja magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvéseit, és megakadályozza azt, hogy bűncselekményt kövessenek el, megakadályozza, hogy magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrrorszervezet működését anyagi források biztosításával vagy más módon elősegítsék.

A bűnüldözési tevékenység szempontjából legfontosabb, de nem taxatív felsorolásból is látszik, hogy a rendőrségnek szerteágazó bűnüldözési, bűnmegelőzési feladatai ellátása során nagyon sokrétű, szerteágazó információkat kell beszereznie, azokat értékelnie és elemeznie, majd proaktívan cselekednie vagy utólagosan reagálnia.

A rendőrségi törvény VIII. fejezete szabályozza a rendőrség feladatai ellátása során kezelhető adatállományokat. A rendőrség a törvényben meghatározott feladatai teljesítése érdekében *térítés nélkül adatot kérhet az alábbi nyilvántartásokból:*

- a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásából;
- a személyi igazolvány nyilvántartásából;
- az anyakönyvi nyilvántartások rendszeréből;
- az útiokmány-nyilvántartásból (külföldre utazásban korlátozott személyekre vonatkozó nyilvántartás, útlevélre vonatkozó nyilvántartás);
- a társadalombiztosítási nyilvántartásból;
- az adóhatóság által vezetett nyilvántartásból;
- a közúti közlekedési nyilvántartásokból (az engedély-nyilvántartás, a járműnyilvántartás, a származás-ellenőrzési nyilvántartás, az okmánytár, a parkolási igazolvány nyilvántartás, a díjköteles útszakaszok díjmentes használatára jogosultak nyilvántartása és az előzetes eredetiségvizsgálati nyilvántartás);
- törvényben meghatározottak szerint a bűnügyi nyilvántartási rendszer nyilvántartásaiból, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásaiból;
- a büntetés-végrehajtási intézetekben fogvatartottak nyilvántartásából;
- a központi idegenrendészeti nyilvántartásból;
- a menekültügyi nyilvántartásból;
- az autópályák, autóutak és főutak használatának megtett úttal arányos díjáról szóló törvény alapján az UD-rendszerben kezelt jogosulatlan úthasználók adatbázisából;
- a személyszállítást végző légi fuvarozóknak a légi közlekedésről szóló törvény alapján kezelt adatokat tartalmazó adatbázisából;
- az ügyészség büntetőeljárási szakterületének ügyviteli nyilvántartásából;
- a bíróságok által vezetett nyilvántartásokból (cégnyelvántartás, civil szervezetek és alapítványok nyilvántartása, gondnokoltak névjegyzéke);
- a bírósági ügyviteli nyilvántartásból;
- az ingatlan-nyilvántartásból;
- az egyéni vállalkozói igazolvánnyal rendelkező vállalkozók nyilvántartásából;
- a közjegyzői zálogjogi nyilvántartásból és a hitelbiztosítéki nyilvántartásból;
- a szabálysértési nyilvántartásból;
- a központi közlekedési közizgatási és ellenőrzési bírságnyelvántartásból.

A bűnügyi nyilvántartások rendszere

Bűnügyi nyilvántartások

A bűnügyi nyilvántartási rendszer által tartalmazott személyes adatok kezelésével kapcsolatos szabályokat a *bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról* szóló 2009. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Bnyt.v.) tartalmazza.⁷

*A bűnügyi nyilvántartási rendszer a törvényben meghatározott adatokat tartalmazó, közhitelű hatósági nyilvántartás, amelynek feladata adatok gyűjtése, kezelése, azokról okirat kiadása, a törvényben meghatározott jogosultaknak adatok szolgáltatása.*⁸

A bűnügyi nyilvántartási rendszer a személyazonosító adatok és fényképek nyilvántartásából, valamint a bűnügyi nyilvántartásokból áll.

A Bnyt.v. szerint bűnügyi nyilvántartások:

- a büntettek nyilvántartása;
- a hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartása;
- a büntetőeljárás hatálya alatt állók nyilvántartása;
- a külföldre utazási korlátozás hatálya alatt állók nyilvántartása.

A bűnügyi nyilvántartásokhoz szorosan kapcsolódnak, de az érintettek *személyazonosságának pontos megállapítását* szolgáló, elsősorban kriminalisztikai, illetve szakértői nyilvántartások a *bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartása*. A bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartása a *daktiloszkópiai nyilvántartásból és a DNS-profil nyilvántartásából* áll.

A bűnügyi nyilvántartások *kezelésének feladatát a Belügyminisztérium Nyilvántartások Vezetéséért Felelős Helyettes Államtitkárság végzi.*

⁷ A bűnügyi nyilvántartási rendszer egyes nyilvántartásai részére történő adatközlés szabályairól szóló 20/2009. (VI. 19.) IRM rendelet, a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartása részére történő adatközlés, valamint az ujj- és tenyérynymatvétel és a szájnyalakártya-törlet levételének részletes technikai szabályairól szóló 21/2009. (VI. 19.) IRM rendelet, továbbá az arcképmás, az ujj- és tenyérynymat, valamint a DNS-profil meghatározásra alkalmas anyagmaradvány rögzítésének, illetve az ujj- és tenyérynymat és a szájnyalakártya-törlet levételének részletes technikai szabályairól, a DNS-profil meghatározásának szakmai-módszertani követelményeiről, továbbá a nyilvántartás technikai vezetésének részletes szabályairól szóló 12/2016. (V. 4.) BM rendelet, az országos rendőrfőkapitány 26/2018. (VI. 21.) ORFK utasítása a bűnügyi nyilvántartási rendszerrel és annak egyes nyilvántartásai részére történő adatközléssel, a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásával és a mintavétellel kapcsolatos feladatokról.

⁸ Bnyt.v. 1. § (1) Az e törvény hatálya alá tartozó nyilvántartások hatósági nyilvántartások. A bűnügyi nyilvántartások az azokban kezelt adatok tekintetében közhiteles hatósági nyilvántartások.

A személyazonosító adatok és fényképek nyilvántartása

A törvény létrehoz az egyes nyilvántartásoktól különálló, személyazonosító adatokat tartalmazó törzset. Ez az adatállomány a bűnügyi nyilvántartás rendszerén belül helyezkedik el, de a bűnügyi nyilvántartástól elkülönülten.

Az ilyen jellegű, elkülönült elhelyezésnek garanciális okai vannak: a személyazonosító adatokat – a bűnügyi nyilvántartásban szereplő adatokhoz hasonlóan – az e törvény szerint meghatározott bűnügyi nyilvántartó szerv kezeli, ugyanakkor az elkülönült kezelés miatt a személyazonosító adatok nem kapcsolhatók össze közvetlenül a bűnügyi nyilvántartásban szereplő adatokkal.

A személyazonosító adatokhoz mind a bűnügyi nyilvántartásokban, mind a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásában szereplő adatok egy technikai kóddal, az ügyvezetett kapcsolati kóddal kapcsolhatók. Ezen kód alkalmazásával teljes mértékben biztosítható, hogy az egyes nyilvántartásokban szereplő adatokat csak az ahhoz hozzáférési jogosultsággal rendelkezők ismerhetik meg.

A személyazonosító adatok és fényképek nyilvántartásában szereplő *adatok kezelésének célja*

- a bűnügyi nyilvántartásokban, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásában szereplő adatok tekintetében az érintett, valamint
- a büntetés-végrehajtási intézetbe és a rendőrségi fogdába befogadás során a befogadott *személyek azonosítása*.

A személyazonosító adatok és fényképek nyilvántartásában az érintett arcképmását nyilván kell tartani, ha

- bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt büntető eljárás alá vonták, vagy
- a bíróság vele szemben bűnösséget megállapító jogerős ügydöntő határozatot hozott.

Az érintett arcképmását az *a nyomozó hatóság vagy ügyészség küldi meg* a bűnügyi nyilvántartó szervnek, amelyik a megalapozott gyanút a gyanúsítottal közölte. A bűncselekmény miatt jogerősen végrehajtandó szabadságvesztés büntetésre ítélt személy arcképmását *az elítéltet befogadó büntetés-végrehajtási intézet* az érintett befogadását követően megküldi a bűnügyi nyilvántartó szervnek.

A bűnügyi nyilvántartó szerv a személyazonosító adatok és fényképek nyilvántartásában szereplő adatokat a törvényben meghatározott kivétellel⁹ *addig kezeli, amíg az érintett adatai a bűnügyi nyilvántartásokban szerepelnek*.

⁹ A bűnügyi nyilvántartó szerv az ujj- és tenyérynemathoz tartozó belső azonosító kódot, illetve szakrendszerei azonosító kódot – függetlenül attól, hogy mely büntetőügyben vették le az ezekhez tartozó mintát – addig kezeli, amíg az érintettől a bűnügyi nyilvántartásokban olyan bűncselekménnyel kapcsolatban kezel adatot, amely esetében fennállnak az ujj- és tenyérynemathoz tartozó belső azonosító kódot, illetve a szakrendszerei azonosító kódot – függetlenül attól, hogy mely büntetőügyben vették le az ezekhez tartozó mintát – addig kezeli, amíg az érintettől a bűnügyi nyilvántartásokban olyan bűncselekménnyel kapcsolatban kezel adatot, amely esetében fennállnak a DNS-profil nyilvántartásba vételének és a DNS-profil nyilvántartásban kezelésének a feltételei.

Büntetések nyilvántartása

A büntetések nyilvántartásában szereplő *adatok kezelésének célja* a büntetőügyben eljáró bíróság ügydöntő határozatában foglalt büntetés és intézkedés végrehajtásának elősegítése, a büntetett előélet tényének igazolása bűnüldözési, bűnmegelőzési, igazságszolgáltatási és nemzetbiztonsági érdekből, valamint az érintett jogai gyakorlásának biztosítása érdekében, illetőleg mások jogainak és biztonságának védelme érdekében.

Adattartalma

A büntetések nyilvántartásában *annak az adatait kell nyilvántartani*, akivel szemben a bíróság bűnösséget megállapító jogerős ügydöntő határozatot hozott, és annak jogerőre emelkedése napján az 1978. évi IV. törvény vagy a jelenleg hatályos Btk. alapján nem mentesült.

A bűnügyi nyilvántartási rendszerbe bekerült adatokat meghatározott idő elteltével törölni kell. A büntetések nyilvántartásába felvett adatokat az *érintett mentesítésének időpontjáig kell nyilvántartani*.

A büntetések nyilvántartása tartalmazza a bíróság ügydöntő határozatában foglalt adatok közül különösen:

- a kapcsolati kódot, a belső azonosító kódot;
- a bíróság által megállapított bűncselekmény megnevezését, a bűncselekmény Btk. szerinti minősítését, az elkövetői és elkövetési alakzatot;
- a bűncselekmény elkövetésének helyét, idejét;
- azt a tény, hogy az elítélt visszaeső, különös visszaeső, többszörös visszaeső vagy erőszakos többszörös visszaeső, azt a tény, hogy a bűncselekményt az elítélt bűnszervezet tagjaként követte el;
- a kiszabott büntetés nemét, mértékét és végrehajtási fokozatát;
- a büntetés mellett alkalmazott intézkedés nemét és mértékét.

A büntetés-végrehajtási adatok közül a büntetések nyilvántartása többek között tartalmazza:

- a szabadságvesztés előjegyzett kezdő napját, foganatba vételének (a befogadásnak, illetve a szabadságvesztés végrehajtása megkezdésének) napját, valamint a szabadságvesztés előjegyzett utolsó napját;
- a feltételes szabadságra bocsátás napját, a feltételes szabadság leteltének napját, a feltételes szabadság megszüntetésének tényét;
- a szabadon bocsátás és a büntetés-végrehajtási intézetből történő tényleges és végleges távozás napját;
- a közügyektől eltiltás, a foglalkozástól eltiltás, a járművezetéstől eltiltás, a kiutasítás, a kiltás leteltének napját, továbbá e büntetések végrehajtását befolyásoló tényeket és ezek fennállásának időtartamát.

A büntetések nyilvántartása felé a *bíróság és a büntetés-végrehajtási intézet teljesít adatszolgáltatást*.

A hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartása

A hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyekre vonatkozó adatok *nyilvántartásának célja*:

- a büntetőügyben eljáró bíróság ügydöntő határozatában foglalt büntetés és intézkedés végrehajtásának elősegítése;
- a hátrányos jogkövetkezmények végrehajtásának biztosítása;
- bűnmegelőzési, bűnüldözési, igazságszolgáltatási és nemzetbiztonsági érdekek védelme;
- az érintett jogai gyakorlásának elősegítése, valamint
- mások jogainak és biztonságának védelme.

Adattartalma

A hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartásában *annak az adatait kell nyilvántartani*,

- akinek az adatait a büntettesek nyilvántartásából a mentesítés folytán törölték;
- akivel szemben a bíróság bűnösséget megállapító jogerős ügydöntő határozatot hozott, és annak jogerőre emelkedésének napján a hátrányos jogkövetkezmények alól mentesült;
- akivel szemben a bíróság bűnösséget megállapító jogerős ügydöntő határozatot hozott, de büntetés kiszabását mellőzte;
- akivel szemben a bíróság megrovás, próbára bocsátás, jóvátételi munka vagy kényszergyógykezelés intézkedést, illetve akivel szemben a bíróság terheltként elközbzás, vagyonekzbzás vagy elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele intézkedést alkalmazott; valamint
- akivel szemben az ügyészség megrovást alkalmazott.

A hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartásának *adattartalma* részben a büntettesek nyilvántartásának adattartalmához hasonló adattartalommal rendelkezik, de jellegénél fogva eltérő adatokat is tartalmaz. Tartalmazza többek között:

- a *javítóintézetből történő* ideiglenes elbocsátás napját;
- az ideiglenes elbocsátás leteltének napját, az ideiglenes elbocsátás megszüntetésének tényét;
- a *közérdekű munka teljesítésének* vagy végrehajthatósága megszűnésének napját;
- a *pénzbüntetés teljesítésének* napját;
- a közérdekű munka vagy a pénzbüntetés szabadságvesztésre, valamint a pénzbüntetés közérdekű munkára történő átváltoztatásáról szóló határozat számát és jogerőre emelkedésének napját, az eljáró bíróság megnevezését és az így kiszabott büntetés mértékét, a *kényszergyógykezelés* megszüntetésének vagy megszűnésének napját.

A törvény differenciáltan határozza meg *az adatok nyilvántartásának idejét*.

Az adatközlés rendje a nyilvántartó felé

Az adatokat a bíróság, az ügyészség, a büntetés-végrehajtási intézet, a javítóintézeti nevelést végrehajtó szerv, a büntetés-végrehajtási bíró, illetve az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet közli a bűnügyi nyilvántartó szervvel.

A büntetőeljárás hatálya alatt állók nyilvántartása

A büntetőeljárás alatt állók *nyilvántartásának célja* a büntetőeljárások gyors és hatékony lefolytatásának elősegítése, törvényességének biztosítása, továbbá az érintett és mások jogainak, biztonságának védelme.

Adattartalma

A nyilvántartásban annak az adatait kell nyilvántartani, akivel a büntetőeljárásban *megalapozott gyanút közöltek*.

Nem kell nyilvántartani annak az adatait,

- akivel szemben magánvádas eljárás indult, függetlenül attól, hogy az ügyészség átvette-e a vád képviseletét;
- akivel szemben pótmagánvádoló vádindítványa alapján indult eljárás; továbbá
- akinek katonai bűncselekménye miatt az ügyészség a feljelentést elutasította és az elbírálást fegyelmi eljárásra utalta.

A nyilvántartás tartalmazza:

- kapcsolati kódot;
- a büntetőeljárás alapjául szolgáló bűncselekmény megalapozott gyanú szerinti megnevezését, az 1978. évi IV. törvény vagy a Btk. szerinti minősítését, elkövetési helyét, idejét;
- a megalapozott gyanú közlésének időpontját;
- a vádemelés időpontját, a vád tárgyává tett bűncselekmény megnevezését, az 1978. évi IV. törvény vagy a Btk. szerinti minősítését, a vádirat számát és keltét;
- feltételes ügyési felfüggesztés esetén a felfüggesztés tényét, okát, időtartamát, az erről szóló határozat számát és keltét;
- az eljárás felfüggesztése esetén a felfüggesztés tényét, okát, időtartamát, az erről szóló határozat számát és keltét, valamint a felfüggesztett eljárás folytatásának időpontját;
- a letartóztatás, a bűnügyi felügyelet, a távollattartás, az előzetes kényszergyógykezelés elrendelésének tényét, valamint azt a tény, hogy a bíróság által megállapított óvadékot tették le, bűnügyi felügyelet elrendelése esetén annak megjelölését, hogy a bíróság a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 281. §-ában meghatározott magatartási szabályt írta elő, továbbá a kényszerintézkedés időtartamát, megszűnése vagy megszüntetése tényét, a kényszerintézkedés elrendeléséről, meghosszabbításáról, fenntartásáról, megszüntetéséről határozatot hozó bíróság megnevezését, határozatának számát és keltét, illetve a kényszerintézkedés megszüntetéséről határozatot hozó ügyészség megnevezését, határozatának számát és keltét;

- a büntetőügy iktatószámát;
- a büntetőügyek egyesítésének, elkülönítésének, áttételének tényét, az erről szóló határozat számát és keltét;
- az eljáró bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság megnevezését.

Az adatokat a *nyomozó hatóság, ügyészség vagy a bíróság közli* a bűnügyi nyilvántartó szervvel.

A büntetőeljárás hatálya alatt állók *nyilvántartásába felvett adatokat*

- a *büntetőeljárás jogerős* ügydöntő határozattal vagy véglegessé vált nem ügydöntő végzéssel történő *befejezéséig*;
- az *eljárás további jogorvoslattal nem támadható határozattal történő megszüntetéséig* vagy
- az *eljárás közvetítői eljárás céljából történő felfüggesztése, illetve kábítószer-függőséget gyógyító kezelésem, kábítószer-használatot kezelő más ellátáson vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatáson való részvételre tekintettel történő felfüggesztése* esetén a kábítószer-függőséget gyógyító kezelésem, kábítószer-használatot kezelő más ellátáson vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatáson való *részvétel sikeres igazolására*, illetve a *tevékeny megbánásra tekintettel* az eljárás további jogorvoslattal nem támadható határozattal történő megszüntetését követő *három évig kell nyilvántartani*.

A külföldre utazási korlátozás hatálya alatt állók nyilvántartása

Nyilvántartás célja

A külföldre utazási korlátozás hatálya alatt állók nyilvántartásában szereplő adatok kezelésének *a célja a külföldre utazási korlátozás érvényesülésének elősegítése*, a külföldre utazási korlátozás ellenére történő külföldre utazások *megelőzése*.

Adattartalma

A külföldre utazási korlátozás hatálya alatt állók nyilvántartásában annak az adatait kell nyilvántartani,

- *aki letartóztatásban, kiadatási letartóztatásban, ideiglenes kiadatási letartóztatásban, átadási letartóztatásban, ideiglenes átadási letartóztatásban, ideiglenes végrehajtási letartóztatásban van, valamint aki előzetes kényszergyógykezelés alatt áll;*
- *akivel szemben olyan bűnügyi felügyeletet rendeltek el, amelynek során a bíróság a terhelt számára előírta, hogy meghatározott területet, lakást, egyéb helyiséget, intézményt vagy ahhoz tartozó bekerített helyet engedély nélkül nem hagyhat el;*
- *akit végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, illetve akinek felfüggesztett vagy részben felfüggesztett szabadságvesztése végrehajtását utóbb elrendelték;*
- *akivel szemben a bíróság felmentő ítélet mellett kényszergyógykezelést alkalmazott;*
- *akinek a bíróság a javítóintézeti nevelését rendelte el, illetve akit javítóintézetből ideiglenesen elbocsátottak; valamint*

- akinek az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló törvény alapján *megtiltották Magyarország területének elhagyását és úti okmányának átadására kötelezték.*

A külföldre utazási korlátozás hatálya alatt állók nyilvántartása tartalmazza többek között

- a kapcsolati kódot;
- az elrendelt kényszerintézkedés és egyéb korlátozás tényét, időtartamát, illetve megszűnése vagy megszüntetése tényét, valamint az egyéb korlátozás elrendelésekor meghatározott időtartamot befolyásoló későbbi döntés szerinti új időtartamot, továbbá abban az esetben, ha a kiadási letartóztatás, az ideiglenes kiadási letartóztatás, az átadási letartóztatás vagy az ideiglenes átadási letartóztatás azért szűnik meg, mert az érintettet Magyarország kiadta vagy átadta, az átadás tényét és időpontját;
- a kiszabott végrehajtandó szabadságvesztés tényét és mértékét, valamint a részben felfüggesztett szabadságvesztés büntetés tényét és végrehajtandó részének mértékét;
- a felfüggesztett szabadságvesztés büntetés végrehajtása elrendelésének, valamint a feltételes szabadság megszüntetésének a tényét és az ezáltal végrehajtandóvá vált szabadságvesztés mértékét;
- az elrendelt kényszergyógykezelés tényét, és amennyiben az határozott tartamú, a mértékét,
- az elrendelt javítóintézeti nevelés tényét és mértékét.

A személyazonosító adatokat, valamint a törvény 30/C. § *b), c), d), e), f), h)* pontjában, *i) pont ia)–ic)* alpontjában és *l)* pontjában meghatározott adatokat *az a bíróság közli a bűnügyi nyilvántartó szervvel*, amely e törvény rendelkezései szerint

- kényszerintézkedés elrendelése esetén a büntetőeljárás hatálya alatt állók nyilvántartásába;
- szabadságvesztés büntetés kiszabása esetén a büntettesek nyilvántartásába;
- kényszergyógykezelés vagy javítóintézeti nevelés elrendelése esetén a hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartásába teljesítendő *adatközlésre köteles.*

- A kiadási letartóztatás, ideiglenes kiadási letartóztatás, átadási letartóztatás, ideiglenes átadási letartóztatás, valamint ideiglenes végrehajtási letartóztatás elrendelésével kapcsolatos adatokat a *határozatot hozó bíróság közli a bűnügyi nyilvántartó szervvel.*
- A kényszerintézkedés és egyéb korlátozás megszüntetését – a törvényben meghatározott kivétellel – a határozatot hozó bíróság vagy ügyészség közli a bűnügyi nyilvántartó szervvel.
- Ha a kiadási letartóztatás, az ideiglenes kiadási letartóztatás, az átadási letartóztatás vagy az ideiglenes átadási letartóztatás azért szűnik meg, mert az érintettet Magyarország *kiadta vagy átadta, az átadás időpontját a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ közli a bűnügyi nyilvántartó szervvel.*
- A törvény 30/C. § *j)* pontjában meghatározott adatot a *büntetés-végrehajtási intézet közli a bűnügyi nyilvántartó szervvel.*

- A törvény 30/C. § k) pontjában meghatározott adatokat a *javítóintézeti nevelést végrehajtó szerv közli a bűnügyi nyilvántartó szervvel.*

*A bűnügyi nyilvántartó szerv a külföldre utazási korlátozás hatálya alatt állók nyilván-
tartásába az adatokat*

- kényszerintézkedés esetén a *büntetőeljárás hatálya alatt állók* nyilvántartásába;
- szabadságvesztés büntetés esetén a *büntettek* nyilvántartásába;
- kényszergyógykezelés és javítóintézeti nevelés esetén a *hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek* nyilvántartásába
teljesítendő *adatközlés alapján jegyzi be.*

A külföldre utazási korlátozás hatálya alatt állók *nyilvántartásába felvett adatokat*

- a kényszerintézkedés és egyéb korlátozás megszűnéséig vagy megszüntetéséig;
- a szabadságvesztés büntetés esetén a szabadságvesztés előjegyzett utolsó napjáig vagy a szabadságvesztés büntetés végrehajthatóságának megszűnéséig;
- a kényszergyógykezelés megszüntetéséig vagy határozott idejű kényszergyógykezelés esetén annak tartamáig, javítóintézeti nevelés esetén a javítóintézeti nevelésből elbocsátás napjáig vagy az ideiglenes elbocsátás leteltének napjáig
kell nyilvántartani.

A bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartása

A Bnytv. a bűnügyi nyilvántartásoktól elkülönülten szabályozza a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartását, amely a daktiloszkópiai nyilvántartásból és a DNS-profil-nyilvántartásból áll.

Ezek elsősorban kriminalisztikai, illetve szakértői nyilvántartások, amelyek különleges szakértelmet igénylő műveletek elvégzését követően az érintettek személyazonosságának pontos megállapítását szolgálják. Ezért a biometrikus nyilvántartások esetén – eltérően a többitől – a szakértői nyilvántartó szerv a Nemzeti Szakértői és Kutató Központ látja el az adatkezelői feladatokat.

A daktiloszkópiai nyilvántartás

A daktiloszkópiai nyilvántartás *célja:*

- a bűncselekmény helyszínén és a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozó tárgyon rögzített ujj- és tenyérnyomat alapján a bűncselekmény elkövetésével összefüggésbe nem hozható;
- a bűncselekményt elkövető;
- a rendkívüli haláleset miatt folyó közigazgatási hatósági eljárásban az ismeretlen személyazonosságú elhunyt;
- a büntetés-végrehajtási intézetbe, valamint a rendőrségi fogdába befogadás során a befogadott; valamint
- a személyazonosság igazolásának megtagadása esetén az igazoltatott;

- meghatározott feltételek fennállása esetén a külföldi bíróság által elítélt személy azonosítása.

A daktiloszkópiai nyilvántartás három alnyilvántartásból áll:

- a bűncselekmény helyszínén és a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozó tárgyon rögzített ujj- és tenyérszempontok nyilvántartása;
- a büntetőeljárás alá vont személyek ujj- és tenyérszempontjainak nyilvántartása és
- a bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen elítélt személyek ujj- és tenyérszempontjainak nyilvántartása.

Az azonosítás folyamata

Ha a törvény szerint arra jogosult szerv ujj- és tenyérszempont nyilvántartásba vételét kezdeményezi, a szakértői nyilvántartó szerv a nyilvántartásba vételt megelőzően haladéktalanul összehasonlítja az ujj- és tenyérszempontot a daktiloszkópiai nyilvántartásokban kezelt ujj- és tenyérszempontokkal.

Ha az összehasonlítás az ujj- és tenyérszempontok azonosságát állapítja meg, a szakértői nyilvántartó szerv *haladéktalanul közli az azonosság tényét*, valamint azt a tényt, hogy mely daktiloszkópiai nyilvántartásban található az ujj- és tenyérszemponttal azonos, korábban nyilvántartásba vett ujj- és tenyérszempont

- az ujj- és tenyérszempont nyilvántartásba vételét kezdeményező szervvel, valamint
- azzal a szervvel, amelynek kezdeményezésére azt az ujj- és tenyérszempontot, amellyel az azonosságot megállapították, a daktiloszkópiai nyilvántartások valamelyikébe korábban felvették.
- Ha a nyomozó hatóság vagy az ügyészség olyan személy ujj- és tenyérszempontjának a nyilvántartásba vételét kezdeményezi, akivel kapcsolatban fennállnak a DNS-profil-nyilvántartásba vételének a törvényben meghatározott feltételei, de azt a törvény 61. § (2) bekezdésére tekintettel nem kezdeményezték, az összehasonlítás kiterjed annak megállapítására is, hogy az ujj- és tenyérszempont azonos-e az érintettnek a daktiloszkópiai nyilvántartásokban kezelt ujj- és tenyérszempontjaival.

Adattartalma

A bűncselekmény helyszínén és a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozó tárgyon rögzített ujj- és tenyérszempontok nyilvántartása annak az adatait tartalmazza, akinek ujj- és tenyérszempontját bűncselekmény elkövetésének helyszínén vagy a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozó tárgyon rögzítették, ha ezen adatokhoz személyazonosító adat nem kapcsolható. Az e nyilvántartás felé történő adatszolgáltatást az a nyomozó hatóság (vagy ügyészség) teljesíti a szakértői nyilvántartó szervnek, amelyik a nyilvántartásba vétel alapjául szolgáló bűncselekmény miatt büntetőeljárást folytat.

A bűncselekmény helyszínén és a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozó tárgyon rögzített ujj- és tenyérszempontok nyilvántartása tartalmazza a nyilvántartásba vétel alapjául szolgáló bűncselekmény

- megnevezését;
- elkövetésének helyét és idejét;
- a nyilvántartásba vételt kezdeményező nyomozó hatóság vagy ügyészség megnevezését;
- a büntetőügy iktatószámát;
- a bűncselekmény helyszínén és a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozó tárgyon rögzített ujj- és tenyérfotyomatot, valamint
- a szakrendszeri azonosító kódot.

A nyilvántartásba felvett adatokat

- a nyilvántartásba vétel alapjául szolgáló bűncselekmény büntethetőségének elévüléséig;
- el nem évülő bűncselekmények esetén az adatok megküldésének időpontjától számított húsz évig;
- ha a nyomozást azért szüntették meg vagy a büntetőeljárást jogerősen azért fejezték be, mert a nyilvántartásba vétel alapjául szolgáló cselekmény nem bűncselekmény, vagy a nyomozás adatai alapján nem állapítható meg bűncselekmény elkövetése, és az eljárás folytatásától sem várható eredmény, e tény közlésének időpontjáig; vagy
- ha a büntetőeljárásban a tények tisztázása során megállapítható, hogy a bűncselekmény helyszínén és a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozó tárgyon rögzített ujj- és tenyérfotyomatok nyilvántartásába korábban nyilvántartásba vett ujj- és tenyérfotyomat olyan személytől származik, aki nem hozható összefüggésbe a nyilvántartásba vétel alapjául szolgáló bűncselekmény elkövetésével, e tény közlésének időpontjáig kell nyilvántartani.

A Bnytv. meghatározza azokat a bűncselekményeket,¹⁰ amelyek esetén a büntetőeljárás alá vont személyek ujj- és tenyérfotyomatainak nyilvántartásában nyilván kell tartani az érintett

¹⁰ Bnytv. 44. § (1) (...)

a) öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztés büntetéssel fenyegetett szándékos bűncselekmény megalapozott gyanúja vagy

b) öt évet el nem érő szabadságvesztés büntetéssel fenyegetett szándékos

ba) 2011. december 31-ig hatályban volt adócsalás és csempészet,

bb) a 2013. június 30-ig hatályban volt testi sértés (1978. évi IV. törvény 170. §), segítségnyújtás elmulasztása (1978. évi IV. törvény 172. §), személyi szabadság megsértése (1978. évi IV. törvény 175. §), emberkereskedelem (1978. évi IV. törvény 175/B. §), magánlaksértés (1978. évi IV. törvény 176. §), közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény (1978. évi IV. törvény 184. §), vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése (1978. évi IV. törvény 185. §), közúti veszélyeztetés (1978. évi IV. törvény 186. §), cserbenhagyás (1978. évi IV. törvény 190. §), megrontás (1978. évi IV. törvény 201. §), tiltott pornográf felvétellel visszaélés (1978. évi IV. törvény 204. §), üzletszerű kéjelgés elősegítése (1978. évi IV. törvény 205. §), kitarottság (1978. évi IV. törvény 206. §), kerítés (1978. évi IV. törvény 207. §), beutazási és tartózkodási tilalom megsértése (1978. évi IV. törvény 214. §), embercsempészet (1978. évi IV. törvény 218. §), hivatali visszaélés (1978. évi IV. törvény 225. §), bántalmazás hivatalos eljárásban (1978. évi IV. törvény 226. §), hivatalos személy elleni erőszak (1978. évi IV. törvény 229. §), közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (1978. évi IV. törvény 230. §), hamis vád (1978. évi IV. törvény 233. §), bűnpártolás (1978. évi IV. törvény 244. §), vesztegetés (1978. évi IV. törvény 250. §), befolyással üzérkedés (1978. évi IV. törvény 256. §), befolyás vásárlása (1978. évi IV. törvény 256/A. §), közveszélyokozás (1978. évi IV. törvény 259. §), terrorcselekmény (1978. évi IV. törvény 261. §), visszaélés lőfegyverrel vagy lőszerrel (1978. évi IV. törvény 263/A. §), közveszéllyel fenyegetés (1978. évi IV. törvény 270/A. §), garázdaság (1978. évi IV. törvény 271. §), rendbontás (1978. évi IV. törvény 271/A. §), közokirat-hamisítás (1978. évi IV. törvény 274. §), magánokirat-hamisítás (1978. évi IV. törvény 276. §), egyedi azonosító jel meghamisítása (1978. évi

adatait. A büntetőeljárás alá vont személy ujj- és tenyérynymatát az a nyomozó hatóság (vagy ügyészszészség) küldi meg a szakértői nyilvántartó szervnek, amely a terhelten szemben a megalapozott gyanút közölte.

A büntetőeljárás alá vont személyek ujj- és tenyérynymatainak nyilvántartásába felvett adatokat – függetlenül attól, hogy mely büntetőügyben vették le az ezekhez tartozó mintát – addig kell nyilvántartani, amíg az érintettől a bűnügyi nyilvántartó szerv a büntetőeljárás hatálya alatt állók nyilvántartásában olyan bűncselekménnyel kapcsolatban kezel adatot, amely esetében fennállnak az ujj- és tenyérynymat nyilvántartásba vételének és a daktiloszókiiai nyilvántartásban történő nyilvántartásának a feltételei.

A bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen elítélt személyek ujj- és tenyérynymatainak nyilvántartásában annak a bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen elítélt személynek az ujj- és tenyérynymatát kell nyilvántartani,

- akinek adatai a büntetőeljárás alá vont személyek ujj- és tenyérynymatainak nyilvántartásában szerepeltek, és a nyilvántartásba vétel alapjául szolgáló büntetőeljárásban a törvényben meghatározott bűncselekmény miatt a bíróság vele szemben jogerős, bűnösséget megállapító ügydöntő határozatot hozott, vagy
- akit jogerősen végrehajtandó szabadságvesztés büntetésre ítélték.

IV. törvény 277/A. §), visszaélés kábítószerrel (1978. évi IV. törvény 282–282/C. §), számítástechnikai rendszer és adatok elleni bűncselekmény (1978. évi IV. törvény 300/C. §), pénzhamisítás (1978. évi IV. törvény 304. §), költségvetési csalás (1978. évi IV. törvény 310. §), készpénz-helyettesítő fizetőeszközzel visszaélés (1978. évi IV. törvény 313/C. §), lopás (1978. évi IV. törvény 316. §), sikkasztás (1978. évi IV. törvény 317. §), csalás (1978. évi IV. törvény 318. §), rongálás (1978. évi IV. törvény 324. §), jármű önkényes elvétele (1978. évi IV. törvény 327. §) bűncselekmény megalapozott gyanúja vagy

bc) testi sértés (Btk. 164. §), segítségnyújtás elmulasztása (Btk. 166. §), kábítószer-kereskedelem (Btk. 176–177. §), kábítószer birtoklása (Btk. 178. és 179. §), kóros szenvedélykeltés (Btk. 181. §), kábítószer készítésének elősegítése (Btk. 182. §), új pszichoaktív anyaggal visszaélés (Btk. 184. §), teljesítményfokozó szerrel visszaélés (Btk. 185. §), egészségügyi termék hamisítása (Btk. 186. §), emberkereskedelem (Btk. 192. §), személyi szabadság megsértése (Btk. 194. §), szexuális visszaélés (Btk. 198. §), kerítés (Btk. 200. §), prostitúció elősegítése (Btk. 201. §), kitartottság (Btk. 202. §), gyermekprostitúció kihasználása (Btk. 203. §), gyermekpornográfia (Btk. 204. §), magánlakásértés (Btk. 221. §), közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény (Btk. 232. §), vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése (Btk. 233. §), közúti veszélyeztetés (Btk. 234. §), cserbenhagyás (Btk. 239. §), hamis vád (Btk. 268. §), bűnpártolás (Btk. 282. §), vesztegetés (Btk. 290. §), vesztegetés elfogadása (Btk. 291. §), hivatali vesztegetés (Btk. 293. §), hivatali vesztegetés elfogadása (Btk. 294. §), vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban (Btk. 295. §), vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban (Btk. 296. §), befolyás vásárlása (Btk. 298. §), befolyással üzérkedés (Btk. 299. §), bántalmazás hivatalos eljárásban (Btk. 301. §), bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában (Btk. 302. §), hivatali visszaélés (Btk. 305. §), közfeladati helyzettel visszaélés (Btk. 306. §), hivatalos személy elleni erőszak (Btk. 310. §), közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (Btk. 311. §), terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása (Btk. 317. §), közveszély okozása (Btk. 322. §), lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés (Btk. 325. §), közveszéllyel fenyegetés (Btk. 338. §), garázdaság (Btk. 339. §), rendbontás (Btk. 340. §), közokirat-hamisítás (Btk. 342. §), biztonsági okmány hamisítása (Btk. 344. §) hamis magánokirat felhasználása (Btk. 345. §), egyedi azonosító jellel visszaélés (Btk. 347. §), határázár tiltott átlépése (Btk. 352/A. § (1) bekezdés), határázár kapcsolatos építési munka akadályozása (Btk. 352/C. §), embercsempészség (Btk. 353. §), lopás (Btk. 370. §), rongálás (Btk. 371. §), sikkasztás (Btk. 372. §), csalás (Btk. 373. §), információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás (Btk. 375. §), jármű önkényes elvétele (Btk. 380. §), pénzhamisítás (Btk. 389. §), készpénz-helyettesítő fizetőeszközzel visszaélés (Btk. 393. §), költségvetési csalás (Btk. 396. §), tiltott adatszerezés (Btk. 422. §), információs rendszer vagy adat megsértése (Btk. 423. §) bűncselekmény megalapozott gyanúja miatt büntetőeljárás alá vontak.

A bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen elítélt személyek ujj- és tenyérynymatainak nyilvántartása tartalmazza

- a kapcsolati kódot;
- az elítélt személy ujj- és tenyérynymatát;
- a szakrendszerei azonosító kódot; valamint
- a belső azonosító kódot.

A nyilvántartásba felvett adatok nyilvántartási ideje a hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartásában szereplő adatok megőrzési idejéhez igazodik.

A DNS-profil-nyilvántartás

A DNS-profil-nyilvántartás célja:

- a bűncselekmény helyszínén és a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozó tárgyon rögzített anyagmaradvány alapján a bűncselekmény elkövetésével összefüggésbe nem hozható;
- a bűncselekményt elkövető; valamint
- a rendkívüli haláleset miatt folyó közigazgatási hatósági eljárásban az ismeretlen személyazonosságú elhunyt személy azonosítása.

A DNS-profil-nyilvántartás – hasonlóan a daktiloszkópiái nyilvántartás felépítéséhez – szintén három alnyilvántartásra tagozódik:

- a bűncselekmény helyszínén és a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozó tárgyon rögzített DNS-profilok nyilvántartása;
- a büntetőeljárás alá vont személyek DNS-profiljainak nyilvántartása és
- a bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen elítélt személyek DNS-profiljainak nyilvántartása.

A bűncselekmény helyszínén és a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozó tárgyon rögzített DNS-profilok nyilvántartásában annak az adatait kell nyilvántartani, akinek DNS-profilját bűncselekmény helyszínén vagy a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozó tárgyon rögzített anyagmaradványból határozták meg, ha ezen adatokhoz személyazonosító adat nem kapcsolható. A bűncselekményre, az eljáró szervre vonatkozó adatokat és a DNS-profil meghatározására alkalmas anyagmaradványt a nyilvántartásba vétel alapjául szolgáló bűncselekmény miatt büntetőeljárást folytató nyomozó hatóság (vagy ügyészség) küldi meg a Kormány által e szakkérdés vizsgálatára kijelölt szerv részére.

A nyilvántartásba felvett adatokat

- a nyilvántartásba vétel alapjául szolgáló bűncselekmény büntethetőségének elévüléséig;
- el nem évülő bűncselekmények esetén az adatok megküldésének időpontjától számított húsz évig;
- ha a nyomozást azért szüntették meg vagy a büntetőeljárást jogerősen azért fejezték be, mert a nyilvántartásba vétel alapjául szolgáló cselekmény nem bűncselekmény, vagy a nyomozás adatai alapján nem állapítható meg bűncselekmény elkövetése,

- és az eljárás folytatásától sem várható eredmény, e tény közlésének időpontjáig; vagy
- ha a büntetőeljárásban a tények tisztázása során megállapítható, hogy a bűncselekmény helyszínén és a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozó tárgyon rögzített DNS-profilok nyilvántartásába korábban nyilvántartásba vett DNS-profil olyan személytől származik, aki nem hozható összefüggésbe a nyilvántartásba vétel alapjául szolgáló bűncselekmény elkövetésével, e tény közlésének időpontjáig
  - kell nyilvántartani.

A büntetőeljárás alá vont személyek DNS-profiljainak nyilvántartása esetén a törvény szintén meghatározza azokat a bűncselekményeket,¹¹ amelyekkel kapcsolatos büntetőeljárás során ezeket az adatokat nyilvántartásba kell venni. A DNS-profil meghatározására alkalmas szájnyalakárhártya-törletet az a nyomozóhatóság (vagy ügyész) küldi meg a szakértői nyilvántartó szervnek, amely a terheltet büntetőeljárás alá vonta.

¹¹ Bnytv. 59. § A büntetőeljárás alá vont személyek DNS-profiljainak nyilvántartásában annak az adatait kell nyilvántartani, akivel szemben

a) ötévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény,

b) üzletszerűen vagy bűnszövetségben elkövetett, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény,

c) három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő

ca) 2013. június 30-ig hatályban volt emberkereskedelem (1978. évi IV. törvény 175/B. §), megrontás (1978. évi IV. törvény 201. §), tiltott pornográf felvétellel visszaélés (1978. évi IV. törvény 204. §), kitarottság (1978. évi IV. törvény 206. §), kerítés (1978. évi IV. törvény 207. §), embercsempészség (1978. évi IV. törvény 218. §), emberkereskedelem (Btk. 175/B. §), megrontás (Btk. 201. §), tiltott pornográf felvétellel visszaélés (Btk. 204. §), kitarottság (Btk. 206. §), kerítés (Btk. 207. §), embercsempészség (Btk. 218. §),
 cb) emberkereskedelem (Btk. 192. §), szexuális erőszak [Btk. 197. § (5) bekezdés], szexuális visszaélés (Btk. 198. §), kerítés (Btk. 200. §), prostitúció elősegítése [Btk. 201. § (1) bekezdés c) pont], kitarottság (Btk. 202. §), gyermekprostitúció kihasználása (Btk. 203. §), gyermekpornográfia (Btk. 204. §), szemérem-sértés [Btk. 205. § (2) bekezdés], embercsempészség (Btk. 353. §),

d) 2013. június 30-ig hatályban volt kábítószerrel vagy kábítószernek minősülő anyaggal való visszaélés (1978. évi IV. törvény 282. §),

e) kábítószer birtoklása (Btk. 178. §), kábítószer készítésének elősegítése (Btk. 182. §),

f) fegyveres elkövetéssel megvalósuló bűncselekmény vagy

g) a 2013. június 30-ig hatályban volt állam elleni bűncselekményekkel (1978. évi IV. törvény X. fejezet), terrorcselekménnyel (1978. évi IV. törvény 261. §), nemzetközi gazdasági tilalom megszegésével (1978. évi IV. törvény 261/A. §), visszaélés atomenergia alkalmazásával (1978. évi IV. törvény 264/B. §), pénzmosással (1978. évi IV. törvény 303. §), valamint szolgálati bűncselekményekkel (1978. évi IV. törvény XX. Fejezet I. cím) kapcsolatban fennálló feljelentési kötelezettség elmulasztása,

h) atomenergia alkalmazásával visszaélés (Btk. 252. §), állam elleni bűncselekmények (Btk. XXIV. fejezet), terrorcselekmény (Btk. 314-316/A. §), terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása (Btk. 317. §), terrorizmus finanszírozása (Btk. 318-318/A. §) vagy háborús uszítás (Btk. 331. §), nemzetközi gazdasági tilalom megszegése (Btk. 327. §), nemzetközi gazdasági tilalom megszegése feljelentésének elmulasztása (Btk. 328. §), lopás [Btk. 370. § (2) bekezdés b) pont bc) és bf)-bi) alpont, (3) bekezdés a) pont, b) pont ba) alpont, ha a kisebb értékre elkövetett lopást dolog elleni erőszakkal követik el, bb)-be) alpont és c) pont], rongálás [Btk. 371. § (3) bekezdés], sikkasztás [Btk. 371. § (2) bekezdés b) pont bb) alpont, (3) bekezdés a), c) pont, és b) pont, ha a kisebb értékre elkövetett sikkasztást közveszély színhelyén követik el], csalás [Btk. 373. § (2) bekezdés b) pont bb) alpont, (3) bekezdés a) és b) pont, ha a kisebb kárt okozó csalást közveszély színhelyén követik el], jármű önkényes elvétele [Btk. 380. § (1) bekezdés], pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása (Btk. 401. §)

miatt megalapozott gyanút közöltek.

A nyilvántartásba felvett adatokat a büntetőeljárás jogerős befejezéséig vagy a nyomozás megszüntetéséig kell nyilvántartani.

A bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen elítélt személyek DNS-profiljainak nyilvántartása annak az adatait tartalmazza,

- akinek adatai a büntetőeljárás alá vont személyek DNS-profiljainak nyilvántartásában szerepeltek, és a nyilvántartásba vétel alapjául szolgáló büntetőeljárásban a bíróság vele szemben jogerős, bűnösséget megállapító ítéletet hozott, vagy
- akit jogerősen háromévi vagy azt meghaladó tartamú, végrehajtandó szabadságvesztés büntetésre ítélték.

Az e nyilvántartás felé történő adatszolgáltatást az elítéltet befogadó büntetés-végrehajtási intézet teljesíti.

A nyilvántartásba felvett adatok nyilvántartási ideje a hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartásában szereplő adatok megőrzési idejéhez igazodik.

Az ujj- és tenyérszámolat, valamint a DNS-profil-nyilvántartásba mintaadásra kötelezett személy köteles alávetni magát a mintavételnek, amennyiben ezt megtagadja, testi kényszerrel is kényszeríthető.

A szakértői nyilvántartó szerv a részére megküldött mintákat, valamint DNS-profilokat

- a) haladéktalanul nyilvántartásba veszi;
- b) kezeli és az e törvény alapján arra jogosultnak továbbítja;
- c) elemzi és a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásában kezelt adatokkal összehasonlítja.

Ha az arra jogosult szerv ujj- és tenyérszámolat nyilvántartásba vételét kezdeményezi, a szakértői nyilvántartó szerv a nyilvántartásba vételt megelőzően haladéktalanul összehasonlítja az ujj- és tenyérszámolatot a nyilvántartásokban kezelt ujj- és tenyérszámolatokkal.

Ha az összehasonlítás az ujj- és tenyérszámolatok azonosságát állapítja meg, a szakértői nyilvántartó szerv haladéktalanul közli az azonosság tényét, valamint azt a tényt, hogy mely nyilvántartásban található az ujj- és tenyérszámolattal azonos, korábban nyilvántartásba vett ujj- és tenyérszámolat

- a) az ujj- és tenyérszámolat nyilvántartásba vételét kezdeményező szervvel, valamint
- b) azzal a szervvel, amelynek kezdeményezésére azt az ujj- és tenyérszámolatot, amellyel az azonosságot megállapították, a nyilvántartások valamelyikébe korábban felvették.

Elektronikus Modus Operandi nyilvántartás (eModus)¹²

A rendőrség bűnmegelőzési, bűnüldözési feladatainak teljesítése során rendkívül fontos, hogy rendelkezzen olyan adatbázissal, amely kriminalisztikai szempontok szerint rendszerezi a felderített bűncselekmények és elkövetők jellegzetes adatait. Az elkövetőkre jellemző,

¹² 12/2014. (V. 16.) ORFK utasítás az elektronikus Modus Operandi Nyilvántartás működtetésével kapcsolatos egyes feladatokról.

hogy azonos módon, módszerrel követik el a bűncselekményeket, ennek a felismerésnek a nyomán jött létre a Modus Operandi nyilvántartás.¹³

Az elektronikus Modus Operandi Nyilvántartásban szereplő adatok kezelésének célja az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv törvényben meghatározott bűnmegelőzési, bűnüldözési feladatai ellátásának elősegítése. Az elektronikus Modus Operandi nyilvántartás olyan adatkezelés, amely a rendőrség törvényben meghatározott bűnmegelőzési, bűnüldözési feladatainak ellátásához szükséges adatok, információk gyűjtését, rendszerezését, tárolását, valamint a bűnelkövetők és az általuk elkövetett bűncselekmények felderítésének a nyilvántartott adatok felhasználásával történő elősegítését szolgálja.

Az eModus nyilvántartás adatkezelője az ORFK, az ezzel kapcsolatos feladatokat az ORFK Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Elemző-Értékelő Főosztály (továbbiakban BE-ÉFO) látja el.

Az eModus tartalmazza:

- a felderítetlenül maradt bűncselekmény kriminalisztikai szempontból fontos jellemzőit a bűncselekmény elkövetőjének felderítéséig vagy – ennek hiányában – a bűncselekmény büntethetőségének elévüléséig, ha pedig a büntethetőség elévülése kizárt, az adatok bűnüldözési adatállományba történt bekerülésének időpontjától számított ötven évig;
- a szándékos bűncselekmény megalapozott gyanúja miatt kihallgatott személy adatait, személyleírását, fényképét a bűncselekmény büntethetőségének elévülésétől számított húsz évig – ha a büntethetőség elévülése kizárt, az adatok bűnüldözési adatállományba történt bekerülésétől számított ötven évig –, vagy elítélés esetén a büntetett előlethez fűződő hátrányok alóli mentesítésről való hivatalos rendőrségi tudomásszerzés időpontjától számított húsz évig, ennek hiányában az adatok bűnüldözési adatállományba történt bekerülésétől számított harminc évig;
- súlyos bűncselekmény vagy a felsorolt bűncselekmények¹⁴ esetén a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személyek és kapcsolataik adatait, kriminalisztikai szempontból fontos jellemzőit a bűncselekmény büntethetőségének elévülésétől számított húsz évig – ha a büntethetőség elévülése kizárt, az adatok bűnüldözési

¹³ A Modus Operandi adattár a rendőrség komplex bűnüldöző tevékenységét sokrétűen és hatékonyan segítő adattár volt évtizedeken keresztül. Szabályozását a Modus Operandi Nyilvántartás Ideiglenes Szabályzata kiadásáról szóló 22/2000. (XII. 29.) ORFK utasítás tartalmazta. Hosszas szakmai és informatikai-technikai előkészítő munka után ez a nyilvántartás új néven, de lényegében megegyező céllal és tartalommal, immár teljes egészében digitális háttérrel elektronikus Modus Operandi Nyilvántartás néven működik.

¹⁴ Ezen bűncselekmények: élet, testi épség, emberi szabadság és vagyon elleni erőszakos büntett, illetve az emberkereskedelem és az embercsempészség három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő alakzata, nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő alakzata, gyermekkorú személy sérelmére elkövetett, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő büntett, üzletszerűen vagy bűnszövetségben elkövetett, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény, kábítószer-kereskedelem, kábítószer birtoklása, kóros szenvedélykeltés, kábítószer készítésének elősegítése, kábítószer-prekurzorral visszaélés, új pszichoaktív anyaggal visszaélés, radioaktív anyaggal visszaélés, nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés, atomenergia alkalmazásával visszaélés, pénzhamisítás elősegítése, készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítása, készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés, pénzmossás, információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás, a korrupciós bűncselekmények öt évet el nem érő szabadságvesztéssel büntetendő alakzata.

- adatállományba történt bekerülésének időpontjától számított ötven évig –, vagy a nemzetközi kötelezettségvállalásban meghatározott ideig;
- a szervezett bűnözésre utaló cselekményekben érintett, illetve a bűnözői csoportban részt vevő vagy azzal együttműködő személyek, valamint kapcsolataik adatait és kriminalisztikai szempontból fontos jellemzőit az érintett személyre vonatkozó utolsó adatnak a bűnüldözési adatállományba történt bekerülése időpontjától számított harminc évig;
  - *a bűncselekmény ügyszámát, a tényállás megnevezését, elévülési idejét és az ügyben eljáró szervet.*

Az eModus valamennyi szándékos bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt kihallgatott, tetoválással rendelkező személy vonatkozásában tartalmazza a szándékos bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt kihallgatott személy adatait, személyleírását, fényképét, a személyleírási és fényképadatok közül a tetoválás képét és leírását, a bűncselekmény ügyszámát, a tényállás megnevezését, elévülési idejét és az ügyben eljáró szervet.

A részletes adattartalom struktúrája:

- ismert tetteses nyilvántartás (ál-, gúnynev, tetoválás és különös ismertetőjelek),
- ismeretlen tetteses nyilvántartás és azok dokumentumtára;
- gyanúsított jellemzői (személyleírás, különös ismertetőjelek, például sebhely, anyajegy, csonkolt, nyomorék végtagok, tetoválások, nyelvtudás, végzettség, munkakör, gúnynev, álnév, szociográfiai helyzet, szexuális beállítottság, személyiségjellemzők);
- elkövetési magatartás (azonosítást nehezítő, elkövetést elősegítő, felfedezést nehezítő, menekülést elősegítő);
- *gyanúsítottak közötti kapcsolat típusa;*
- *sértettre vonatkozó jellemzők;*
- *bűncselekmény helyszínének jellege;*
- *tárgyak:*
  - elkövetési eszköz,
  - megszerzett érték,
  - megszerzett érték felhasználási módja,
  - ekövetés során használt jármű;
- elkövetési módszerek:
  - behatolási módszer,
  - csalási, hamisítási módszer,
  - kábítószerrel kapcsolatos módszer,
  - szexuális módszer,
  - támadási, erőszakos módszer.

Az eModus használata

Az ügyelődői jogosultsággal rendelkező személyek a Robotzsaru rendszerben rendelkezésre álló jogosultsággal végezhetnek lekérdezéseket a Robotzsaru rendszerben biztosított kapcsolaton keresztül.

Vákát oldal

A titkos információgyűjtéshez kapcsolódó nyilvántartások

Szendrei Ferenc

A Titkos Információgyűjtés Adatkezelési Rendje, valamint a „D” és „F” adattár¹

A 35/2018. (VI. 27.) ORFK utasítás személyi hatálya az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv titkos információgyűjtésre és leplezett eszköz alkalmazására jogosult szerveire terjed ki.

Az utasítás tárgyi hatálya

- a titkos információgyűjtések adataira;
- a leplezett eszközök alkalmazásának adataira;
- a titkos információgyűjtéssel, valamint a leplezett eszközök alkalmazásával érintett személyek adataira;
- a titkos információgyűjtésre, valamint a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervvel titkosan együttműködő személyek adataira;
- az adatok, információk rögzítésére, tárolására, feldolgozására, továbbítására, módosítására, koordinációjára terjed ki.

TIAR-nyilvántartás

TIAR: a Titkos Információgyűjtés Adatkezelési Rendje, amely tartalmazza a titkos információgyűjtésből, valamint a leplezett eszközök alkalmazásából eredő információkat.

Célja:

- egységes elvekre épülő információs rendszer működtetése, amely a rendőri szervek titkos információgyűjtésből, valamint a leplezett eszközök alkalmazásából származó adatainak rendszerezett gyűjtésével, az információk tárolásával, bűnelemzési támogatással elősegíti a titkos információgyűjtés és a leplezett eszközök alkalmazása céljainak elérését, a bűnüldözési tevékenységet, az erőforrások optimális elosztását és a területi, valamint az országos koordinációt;

---

¹ Az országos rendőrfőkapitány 35/2018. (VI. 27.) ORFK utasítása a Titkos Információgyűjtés Adatkezelési Rendjével, valamint a „D” és „F” adattárakkal kapcsolatos feladatokról.

- a titkos információgyűjtések, valamint a leplezett eszközök alkalmazása során keletkezett információk és adatok visszakereshető tárolásának megvalósítása, az összefüggések felismeréséhez történő segítségnyújtás.

A bűnügyi országos rendőrfőkapitány-helyettes által kiadott módszertani útmutató² alapján a TIAR-nyilvántartás koordinációs céljai:

- Közvetlenül kimutathatók legyenek az összefüggések, a rendőrség szervei által végzett párhuzamos titkos információgyűjtő tevékenységének, valamint leplezett eszközök párhuzamos alkalmazásának kiküszöbölése érdekében.
- Az egymástól függetlenül dolgozó különböző rendőri szervek hírszerzési lehetőségeinek összehangolása.

A statisztikai célok megvalósítása és a statisztikai igények kielégítése területén megszűnik a korábban a titkos információgyűjtések eljárási adataihoz kötődő „S” statisztikai lap. A TIAR-nyilvántartásban az adatok statisztikai számbavétele az iratok iktatási adataira fog épülni. A TIAR-statisztika rögzítése és számbavétele a Robotzsaru rendszerben, valamint annak TÜK moduljában történik.

TIAR-nyilvántartás statisztikai céljai: rendelkezésre álljanak a titkos információgyűjtésekre, a titkos információgyűjtés eszközeire és a leplezett eszközök alkalmazására vonatkozó adatok, hogy azok alapján megalapozott vezetői döntések születhessenek.

A TIAR szintjei, feladatai

Az adatkezelésben érintett minden titkos információgyűjtést közvetlenül folytató, illetve leplezett eszközt alkalmazó szerv helyi szintet jelent. A TIAR-ban történő *helyi szintű adatkezelési* feladatokat az a szervezeti elem látja el, ahol a kezelendő információ keletkezik.

Helyi szintű adatkezelési feladat a titkos információgyűjtés, valamint a leplezett eszközök alkalmazása során helyben keletkező, valamint az adatkezelés során más szervtől érkező, de hatáskör és illetékesség alapján az adott szervhez kapcsolódó adatok kezelése.

Területi szintű adatkezelés

A területi szerv és a rendőrkapitányságok szervezeti eleme tekintetében a TIAR-ban történő területi szintű adatkezelési feladatokat a területi szervnél a titkos információgyűjtésből, illetve a leplezett eszközök alkalmazásából származó információk feldolgozására, értékelésére és koordinálására létrehozott szervezeti elem (elemző-értékelő szervezeti elem) látja el.

A területi szintre történő adatszolgáltatás minden titkos információgyűjtést folytató, leplezett eszközt alkalmazó szervre nézve kötelező, arra való tekintet nélkül, hogy az információt hordozó irat nyílt vagy minősített. Az adatszolgáltatásnak különösen az érintett

² 29000/15360–2018. ált. módszertani útmutató a Titkos Információgyűjtés Adatkezelési Rendjével, valamint a „D” és „F” adattárakkal kapcsolatos feladatok egységes végrehajtásához.

személyekre, bűnös kapcsolataikra, valamint a velük kapcsolatos egyéb releváns bűnügyi információkra kell kiterjedniük.

Területi szintű adatkezelési feladat:

- a megküldött adatoknak a nyilvántartásokban történő rögzítése;
- a titkos információgyűjtések, valamint alkalmazott leplezett eszközök nyilvántartása;
- a titkos információgyűjtés, valamint a leplezett eszközök alkalmazása során keletkezett információkban szereplő adatok (a továbbiakban: információs objektumok) nyilvántartása;
- az információs objektumok közötti kapcsolatok regisztrálása, feltárása;
- az információ feldolgozása során felmerülő azonos információs objektumok előfordulásának figyelemmel kísérése;
- információszolgáltatás az operatív és stratégiai értékelési feladatokhoz;
- bűnügyi információn alapuló megkeresések koordinálása.

A TIAR-ban történő *országos szintű adatkezelési feladatokat* az Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Elemző-Értékelő Főosztály (a továbbiakban: Főosztály) látja el.

Országos szintű adatkezelési feladat:

- az Országos Rendőr-főkapitányság helyi szintű szervezeti eleme tekintetében a területi szintű adatkezelési feladatok ellátása;
- az elemző-értékelő szervezeti elemek által kezelt adatok országos összesítése;
- a területi szerv országos rendszerből történő lekérdezéseinek biztosítása;
- az elemző-értékelő szervezeti elemek közötti koordináció biztosítása;
- információszolgáltatás az országos szintű operatív és stratégiai értékelési feladatokhoz.

A TIAR-ban történő adatrögzítés

Az adatszolgáltatási kötelezettség alá eső információkat az alábbi iratokból kell teljesíteni:

- a titkos információgyűjtés elrendeléséről készült feljegyzés, felülvizsgálatról készült összefoglaló jelentés, a titkos információgyűjtés befejezéséről készült összefoglaló jelentés és feljegyzés;
- a titkos információgyűjtés eszközeinek eredményéről készült irat;
- a titkos információgyűjtéssel, valamint a leplezett eszközök alkalmazásával érintett személy adatairól kiállított „B” adatlap;
- a leplezett eszközök alkalmazására készült alkalmazási terv, indítvány, előterjesztés, a végrehajtásról készült feljegyzés.

A TIAR-ban nem rögzíthetők az alábbiak:

- az információforrást egyértelműen azonosító adatok;
- a „T” ellátmány felhasználásával kapcsolatos adatok;
- a titkos együttműködési megállapodás adatai;
- az „F” objektum alkalmazásával kapcsolatos adatok;
- a fedett nyomozó vagy a fedővállalkozás alkalmazásával kapcsolatos adatok.

Adatszolgáltatás a TIAR-ból

Az adatkérésre jogosult nem rendőri szerv részére történő adatszolgáltatás módjára az e szervvel kötött együttműködési megállapodásban foglaltak az irányadók.

A TIAR információosztályozási rendszere

A bűnügyi információforrás és a bűnügyi információ osztályozása, a bűnügyi információ ellenőrzöttségének elbírálása, további felhasználhatóságának jelölése az információk kezelésével és értékelésével kapcsolatos további tevékenységek támogatására szolgál. Ennek alapján minden információt tartalmazó dokumentum minden információja esetén külön-külön meg kell adni:

- a forrás osztályozását,
  - a bűnügyi információ osztályozását és
  - felhasználhatóságát
- az e célra bevezetett egységes jelölési rendszer alkalmazásával.

A forrás megbízhatósága szerint

Az információforrás osztályozása a konkrét információtól függetlenül, a forrásról alkotott általános tapasztalatot tükrözi. Ezt a forrásról rendelkezésre álló aktuális tapasztalatok felhasználásával minden információ esetében, egyedileg kell elbírálni, amelyet az információ beszerzője végezhet el.

A – Megbízható:

- Semmi kétség nem fér a forrás megbízhatóságához, hitelességéhez, hozzáértéséhez.
- A forrás a rendőrség vagy más hivatalos szerv, társadalmi intézmény tagja vagy olyan közismert és köztiszteletnek örvendő személy, akinek állításához kétség sem férhet, illetve az információ forrása valamely közhiteles nyilvántartás.
- A forrás a múltban minden esetben megbízható volt.

B – Általában megbízható:

A forrás a rendőr által személyesen ismert, és a múltban a legtöbb esetben megbízható volt, a közlései igaznak bizonyultak (például a régi együttműködő is).

C – Nem megbízható:

A forrás a rendőr által személyesen ismert, de a múltban az esetek többségében nem volt megbízható, a közlései nem mindig bizonyultak igaznak.

X – Nem megítélhető:

Ez a minősítés két esetben használható:

- Ha a forrást ezideig nem alkalmaztuk, illetve a rendőr nem ismeri személyesen (például névtelen telefonos bejelentő).
- Ha a forrást már alkalmaztuk ugyan a múltban, a rendőr személyesen is ismeri, de a kapcsolat ideje és tartama alapján nem rendelkezik annyi információval róla, hogy egyértelműen megítélhesse (például az új együttműködő is).

Az információ

Az információ bizonyossága az információ igazságtartalmát és ellenőrzöttségét jelöli. Az információ igazságtartalma arra vonatkozik, hogy az információ megléte mennyire bizonyos (valóban elhangzott-e, megtörtént-e az információban leírt esemény). Az ellenőrzöttség arra vonatkozik, hogy más információ megerősítette-e már ezt az információt.

1. *Biztos:* Az információ minden kétséget kizáróan igaz, pontos. Ebben az esetben csak „A” lehet a forrás osztályozása!
2. *A forrás által közvetlenül megfigyelt:* Magának az adatszolgáltatónak az észlelésén alapul, azaz az információt a forrás közvetlenül személyesen hallotta vagy látta.
3. *A forrás által közvetetten hallott, megerősített:* Az információt nem az adatszolgáltató észlelte, de más információk, illetve források megerősítették.
4. *A forrás által közvetetten hallott, de nem megerősített:* Az információt nem a forrás észlelte, és más információk sem támasztják alá.

Az információ felhasználhatósága:

- 11 – *Csak operatív használatra.*
- 10 – *Csak operatív felhasználásra a forrás megjelölése nélkül.*
- 01 – *Csak a közlővel történt egyeztetést követően használható fel.*
- 00 – *Az információ nem használható fel.*

Ellenőrzött információknak tekintjük az A1, A2, B2 információkat, ezek a legmegbízhatóbb információk a felhasználásban.

„D” adattár

A „D” adattár a titkos információgyűjtéssel és a leplezett eszközök alkalmazásával érintett személyekre, valamint a velük kapcsolatban folytatott eljárásra vonatkozó adatokat tartalmazó nyilvántartás.

Célja: a titkos információgyűjtéssel, valamint a leplezett eszközök alkalmazásával érintett személyekre irányuló párhuzamos eljárások kiszűrése, az eljáró szervek értesítése, valamint a *titkos információgyűjtéssel, illetve a leplezett eszköz alkalmazásával érintett személlyel kapcsolatos adatközlési kötelezettség teljesítése.*

Adatok felvétele

A titkos információgyűjtéssel, valamint a leplezett eszközök alkalmazásával érintett személyről a *nyilvántartási adatok felvétele céljából akkor kell „B” adatlapot* kitölteni, ha az érintett személy azonosítására alkalmas – és a személyes lakcímnnyilvántartóban leellenőrzött – adatai ismertté válnak.

Adatok módosítása

A nyilvántartási adatok módosításáról „B” adatlapot kell kitölteni, ha:

- az érintett személynek a nyilvántartásban szereplő adataitól eltérő személyes vagy egyéb adat válik ismertté;
- a körözött személyt felkutatták, tartózkodási helyét megállapították;
- a titkos információgyűjtést, valamint a büntetőeljárást átadják, átveszik, egyesítik, elkülönítik, befejezik, folytatják;
- a titkos információgyűjtés során beszerzett adat büntetőeljárás kezdeményezését alapozta meg.

A titkos információgyűjtés, a büntetőeljárás *átadása, átvétele, valamint egyesítés vagy elkülönítés esetén*, legkésőbb az átvételt követő *harmadik munkanapon* az átdadó és az átvéveő is köteles a nyilvántartásba vett személyről a „B” adatlapot kitölteni és megküldeni az elemző-értékelő szervezeti elemnek.

Legkésőbb a „D” adattárban történő ellenőrzést követő harmadik munkanapon a titkos információgyűjtéssel, valamint a leplezett eszközök alkalmazásával érintett személyről az eljáró szerv a „B” adatlapot a rendszeresített célprogrammal egy elektronikus példányban kitölti és egy példányban kinyomtatja. A titkos információgyűjtés során alkalmazott eszköz, valamint a leplezett eszköz alkalmazásának megkezdését követően az 1. számú papíralapú példányt a 2. számú elektronikus példányt tartalmazó adathordozóval együtt az elemző-értékelő szervezeti elemnek kell megküldeni.

Zárt adatkezelés elrendelése esetén az eljáró szerv a „B” adatlap 1. számú papíralapú és 2. számú elektronikus példányát közvetlenül a Főosztálynak továbbítja.

„F” adattár

Az „F” adattár

- a tanulmányozott személyek személyes adatait;
- az informátorok személyes adatait, kapcsolattartására, hírszerző lehetőségeire vonatkozó adatokat;
- a bizalmi személyek (a titkos munkatárs, a rezidens, az „F” objektum kezelője) személyes adatait, kapcsolattartására, hírszerző lehetőségeire vonatkozó adatokat, személyi tulajdonságaikra vonatkozó adatokat
- tartalmazó nyilvántartás.

Célja: az informátorok, a tanulmányozás alá vont, továbbá a bizalmi személyek párhuzamos tanulmányozásának, kapcsolattartásának kiszűrése, a tanulmányozó, illetve a kapcsolattartó szerv értesítése, illetve meghatározott feladat ellátására alkalmas informátor és bizalmi személy keresése-kutatása.

A titkos információgyűjtésre és a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervvel titkosan együttműködő személlyel kapcsolatos adatközlési kötelezettség teljesítése

A titkos információgyűjtésre és a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervvel titkosan együttműködő személlyel kapcsolatos adatszolgáltatást a „C1”, a „C2”, a „C3” és a „C4” adatlapok kitöltésével és a Főosztály részére történő megküldésével kell teljesíteni.

A „C” adatlapokat az adat elhelyezését kérő személy a rendszeresített célprogrammal egy elektronikus példányban kitölti, és egy példányban kinyomtatja. Az adat elhelyezését kérő személy az elektronikus adathordozót közvetlenül – három munkanapon belül – a nyilvántartásba vétel céljából továbbítja a Főosztálynak, a papíralapú példányt elhelyezi a dossziében. A tanulmányozás alá vont személy azonosító adatairól az „F” adattárban történő ellenőrzést követő harmadik munkanapon a tanulmányozást kezdeményező személy „C1” adatlapot állít ki. Ha az ellenőrzést nem az eljáró szerv hajtja végre, a határidőt az ellenőrzés eredményéről szóló tájékoztatás beérkezésétől kell számolni.

A „C1” adatlapot kell kitölteni:

- a tanulmányozott személy adatainak nyilvántartásba vétele;
- az azonosító adatok módosítása;
- informátor bevonása esetén.

A „C2” adatlapot kell kitölteni:

- a jelölt meghíúsult bevonása;
- a bevonástól elállás;
- a jelölt eredményes bevonása;
- az informátor, valamint a bizalmi személy végleges átadása, átvétele;
- a bizalmi személy pihentetése;
- az informátor, valamint a bizalmi személy kizárása;
- az informátorral, valamint a bizalmi személlyel a kapcsolat újrafelvétele;
- az informátor, a bizalmi személy halála esetén.

Ha a bevonás végrehajtása során a jelölt személy az együttműködést vállalta, a további adatok és információk felvétele, illetve a későbbiekben azok módosítása vagy törlése érdekében

- az informátorral, valamint a bizalmi személlyel folytatott kapcsolattartás adatairól a „C2” adatlapot;
- az informátor, valamint a bizalmi személy hírszerző lehetőségeinek adatairól a „C3” adatlapot;
- a bizalmi személy személyi tulajdonságainak adatairól a „C4” adatlapot

a kapcsolattartó személy kitölti, és legkésőbb az adatszolgáltatásra okot adó körülménytől számított harmadik munkanapon továbbítja a Főosztály felé.

Az adattárakban történő zárt adatkezelés

Az titkos információgyűjtéshez és a leplezett eszközök alkalmazásához kapcsolódó nyilvántartások egyik jellemzője, hogy olyan jellegű adatokat is tartalmaznak, amelyekkel szemben érvényesülnie kell a belső konspiráció szabályainak is. Éppen ezért a nyilvántartó szervnek prioritás esetén speciális feladatai is lehetnek, mint például a felderítést folytató vagy a kapcsolattartó szerv értesítése a prioritásról, illetve nemleges válasz adása a prioritálós szervnek akkor is, ha a kért adat szerepel a nyilvántartásban. Ezért a titkos információgyűjtéshez és a leplezett eszközök alkalmazásához kapcsolódó nyilvántartások vizsgálatakor mindig nagy figyelmet kell fordítanunk az egyes prioritálásokra adandó válaszokra, illetve a nyilvántartó szerv értesítési kötelezettségeire is.

Az egyik ilyen védelmi lehetőség az adat zárt kezelése. Ha az adat zárt kezelését rendelték el, az adattárakban történő ellenőrzéskor a lekérdező „Nem szerepel.” választ kap, egyúttal az adatot elhelyező értesítést kap az ellenőrzés tényéről.

Az adattárakban az *informátorok, valamint a foglalkoztatott és a pihentetett bizalmi személyek azonosításra alkalmas adatai zárt kezeléseik.*

Előterjesztés alapján az adattárakban *zárt adatkezelés alá vonhatók:*

- *a tanulmányozás alá vont személyek;*
- *a kizárt bizalmi személyek;*
- *a titkos információgyűjtés eszközével, valamint a leplezett eszközök alkalmazásával érintett személy azonosítására alkalmas adatai.*

A zárt adatkezelésről szóló előterjesztést a titkos információgyűjtést folytató szerv vezetője a szolgálati út betartásával a bünyügyi országos rendőrfőkapitány-helyetteshez terjeszti fel. A zárt adatkezelés elrendeléséről a bünyügyi országos rendőrfőkapitány-helyettes dönt.

A bünyügyi országos rendőrfőkapitány-helyettes a zárt adatkezelés elrendeléséről, fenntartásáról vagy elutasításáról a Főosztály vezetőjén keresztül tájékoztatja az eljáró szervet. A zárt adatkezelés a titkos információgyűjtés vagy a leplezett eszköz alkalmazásának befejezéséig tart, amelynek időpontjáról a kezdeményező szerv három munkanapon belül értesítést küld a Főosztálynak.

Bűnügyi OSINT

Nyeste Péter

A társadalomban robbanásszerűen lezajló információs forradalom és az Y, Z generációk szokásainak változása gyökeresen megváltoztatta az információkhoz való hozzájutás és az információk, adatok feldolgozásának módját. Manapság már csak felületesen olvasunk át nagy terjedelmű anyagokat, illetve sokkal gyakoribb a téma szerinti rövid tartalmak gyors áttekintése, váltogatása. Becslések szerint a világ rohamosan növekvő lakossága 28%-ának (több mint 2 milliárd embernek) közvetlen hozzáférése van a „World Wide Webhez”, és közel 5 milliárd ember mobiltelefonnal rendelkezik. Minden nap átlagosan 247 milliárd e-mailt küldenek el. Ez a százalékarány minden évben 24%-kal növekszik.¹

A napról napra növekvő mértékű információ- és adatmennyiség rendkívüli kihívások elé állítja a rendvédelmi szerveket és a nemzetbiztonsági szolgálatokat is. A kormányzattól jogos igényként merül fel a nemzetbiztonsági kihívások, kockázatok, fenyegetések folyamatos feltárása és elhárítása, valamint a súlyos és a szervezett bűnözés, a terrorizmus megelőzése, bűnözői csoportok, személyek beazonosítása, azok bomlasztása, a bűnözők elfogása, tevékenységük megakadályozása, illetve az elkövetett bűncselekmények bizonyítása.

Mind a nemzetbiztonsági, mind a bűnügyi hírszerzésnek két nagyon fontos célja, egyben kritériuma is van. Egyrészt legyen nagyon *időszerű*, másrészt pótolja a (politikai, katonai, pénzügyi, belbiztonsági, igazságszolgáltatási) döntéshozó információhiányát, azaz pontosan *illeszkedjen a döntéshozó információigényéhez*. Amennyiben valamelyik feltétel nem teljesül, az információszerzés öncélúvá és időszerűtlenné, elavulttá válik. A bűnügyi célú OSINT alkalmazása hatékonyan, célirányosan segítheti a bűnügyi hírszerzést és a bűnügyi nyomozást folytató felderítők, nyomozók, vezetők döntéseit a rendvédelmi szerveknél.

Jogi háttér

Az Európai Unió 2010-ben elfogadott belső biztonsági stratégiája² kihívásokat, alapelveket és iránymutatásokat fogalmazott meg. A stratégia alapján az elkövetkező években a következő legsürgetőbb kihívások megválaszolása áll az EU biztonsága, a hírszerző, elhárító, bűnüldöző szervezetek előtt: embercsempészet, kábítószer- és lőfegyvercsempészet, pénzmosás, valamint illegális hulladékszállítás és -lerakás Európán belül és kívül, hamisított vagy veszélyes áruk értékesítése, terrorizmus, számítástechnikai bűnözés, határbiztonság.

¹ ROLINGTON, Alfred (2015): *Hírszerzés a 21. században – A mozaikmódszer*. Budapest, Antall József Tudásközpont.

² 5842/2/2010 tanácsi dokumentum: Az Európai Unió belső biztonsági stratégiája: Az európai biztonsági modell felé.

Ezek a cselekmények szervezett bűnözői csoportok működését feltételezik, amelyek elleni hatékony fellépésnek összehangoltnak, európai szintűnek kell lennie.

Az Európai Unió Belső Biztonsági Stratégiája által megfogalmazott főbb célkitűzések:

- nemzetközi bűnözői hálózatok felgöngyölítése;
- a terrorizmus, radikalizálódás és toborzás megelőzése;
- a virtuális tér biztonságának növelése a polgárok és vállalkozások számára;
- a biztonság megerősítése a határigazgatás útján;
- Európa válságokkal és katasztrófákkal szembeni ellenálló képességének javítása.

A Stratégia szerint a *megelőzés és előrejelzés proaktív, hírszerzésen alapuló felderítést, megközelítést feltételez.*

A rendőrségi törvény³ a *bűnmegelőzési tevékenységet* olyan bűnügyi hírszerző tevékenységként határozza meg, amelynek *tárgya nem egy adott bűncselekmény*, hanem a Magyarország társadalmi rendjét veszélyeztető *bűnözés*. A törvény indokolása szerint a rendőrség *információszerző, értékelő, kockázatelemző* tevékenységének eredményéhez tartozik a rendőrség intézkedési kötelezettsége is, amelynek része lehet egy adott bűncselekmény elkövetésének *megakadályozása is*. A módosítás következtében a korábbi rendőrségi törvényben külön nevesítve megjelölt „bűncselekmények megakadályozása” már nem képezi a titkos információgyűjtés külön nevesített célját, hanem egyrészt a bűnmegelőzési tevékenység részeként értelmezhető, másrészt olyan bűncselekmények esetén, amelyek előkészületét a törvény büntetni rendeli, a büntetőeljárás szolgál a beavatkozás keretében.

A *bűncselekmények megelőzését* mint a titkos információgyűjtés egyik lehetséges célját definiálták, és az annak elérése során alkalmazható *intézkedéseket lépcsőzetesen határozták meg.*

- Elsőként egy általános bűnmegelőzési fogalom- és feladatrendszert határoztak meg a törvényben, amely az úgynevezett értékelt-elemzett bűnüldözési információkon alapuló rendészet (intelligence-led policing) modelljének megfelelő működést feltételez. A törvény szerint a rendőrség az Alaptörvényben, az ágazati törvényben és törvény felhatalmazása alapján más jogszabályban meghatározott bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatkörében végzi a bűncselekmények megelőzését, amelynek során *figyelemmel kíséri Magyarország bűnügyi helyzetét, feltárja a bűncselekmények elkövetésének kockázatait, a bűncselekmények elkövetésére irányuló törekvéseket, továbbá megszerzi, elemzi, értékeli, ellenőrzi és továbbítja a bűnözéshez kapcsolódó, a bűncselekmények megelőzése, illetve megakadályozása céljából szükséges információkat.*

Ez az általános célú, ágazati bűnmegelőzési feladatrendszer jelenti a rendőrség *stratégiai és taktikai hírszerzésének alapját*, amely nem kifejezetten csak bűnügyi irányultságú, hanem más szolgálati ágak információit is becsatornázza, és egyben hírigényeiket is kielégíti.

- Az általános bűnmegelőzés célrendszerében alkalmazható intézkedéseken túl *szűkített feltételek fennállása esetén* vehetők igénybe a titkos információgyűjtés ágazati törvényben szabályozott, *bírói engedélyhez nem kötött lehetőségei.*

³ 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről.

A törvény 65. § (1) bekezdésében szereplő normatív szempontrendszer rögzíti, hogy bűncselekmény *elkövetésének megelőzése céljából csak akkor folytatható titkos információgyűjtés*, ha *megalapozottan feltehető*, hogy attól a bűnözésre vonatkozó olyan információk megszerzése várható, amelyek elemzése és értékelése révén *feltárhatók a bűncselekmények elkövetésére irányuló törekvések, és lehetővé válik a bűncselekmények megelőzése, illetve megakadályozása*.

A törvény meghatározása alapján a titkos információgyűjtés egyszerűbb, jogkorlátozásra kevésbé alkalmas eszközei is csak akkor működtethetők, ha alkalmazásuk olyan információkon alapszik, amelyek indokolttá teszik a titkos információgyűjtést.

- A legsúlyosabb jogkorlátozó, *bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtési lehetőségeket csak a szervezett bűnözéssel szembeni fellépés során engedi meg a törvény bűnmegelőzési céllal.*

A rendőrség nemcsak a bűncselekmények megelőzése céljából folytathat titkos információgyűjtést, hanem az alábbi bűnüldözési célok érdekében is:

- a megbízhatósági vizsgálat során;
- törvényben meghatározottak szerint a körözési eljárás során;
- a személyi védelem ellátása, illetve a Védelmi Program előkészítése és végrehajtása során;
- személybiztosítási és létesítményvédelmi feladatai ellátása során;
- az Európai Unió tagállamával vagy harmadik országgal a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló törvény vagy nemzetközi szerződés alapján folytatott együttműködés keretében;
- bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása során igénybe vett technikai eszköz vagy adat elhelyezése, valamint eltávolítása érdekében;
- fedett nyomozó, illetve a valódi céljának leplezésével működő szervezet védelme érdekében;
- valamint a rendőrséggel titkosan együttműködő személy védelme, bevonása és ellenőrzése érdekében is.

A *bűnmegelőzési tevékenység*, mint a rendészet egyik *stratégiai és taktikai* szintű célja, detektálja a bűncselekményeket kiváltó okokat, deviáns magatartásokat, a bűnözés állapotát monitorozza, amelynek során egy prioritási sorrend alapján feladatrendszert állítanak fel, tevékenységük célpontjait, irányait meghatározza. Ennek során titkos információgyűjtést is alkalmazhatnak, amelyeknek eredményét úgynevezett vonaldossziékban gyűjthetik.

OSINT (Open Source Intelligence – információszerzés nyílt forrásokból)

Az OSINT az egyesült államokbeli titkosszolgálatok által kifejlesztett módszer, amely az internet terjedésével általánossá vált nemcsak a titkosszolgálatoknál, hanem az üzleti élettől

a kormányzati tevékenységig széles spektrumon.⁴ A nyílt hozzáférésű információk a minősített forrásokat nem tudja kiváltani, de kiegészíthetik, ellenőrzöttebbé tehetik a minősített és egyéb forrásokból szerzett információkat, illetve azok megfelelő értékelést és elemzést követően önmagukban is felhasználhatók.

Robert D. Steele, az Open Source Solutions (OSS.Net) vezérigazgatója szerint „minősített forrásokból a felhasználható információ 20%-a szerezhető meg, amire a költségek 95%-át kell áldozni [...] nyílt forrásokból a felhasználható információ 80%-a származik, amihez a költségek 5%-át kell felhasználni”.⁵

Az OSINT hazai definícióját Lévay Gábor határozta meg az alábbiak szerint: „Az OSINT a katonai felderítés és a hírszerzés rendszerén kívül létező, a publikum (tehát minden egyén) számára nyilvánosan, legális eszközökkel megszerzhető vagy korlátozott körben terjesztett, de nem minősített adatok szakmai szempontok alapján történő felkutatását, gyűjtését, szelektálását, elemzését-értékelését és felhasználását jelenti.”⁶

Az OSINT a modern információszerzési módszerek közé sorolható, amelyek a következők:

- *HUMINT (Human Intelligence)* – emberi erőforrással folytatott hírszerzés;
- *SIGINT (Signal Intelligence)* – rádióelektronikai felderítés;
- *COMINT (Communication Intelligence)* – rádiókommunikációs felderítés;
- *ELINT (Electronic Intelligence)* – rádiótechnikai felderítés;
- *TELINT (Telemetry Intelligence)* – a telemetriai felderítés;
- *RADINT (Radar-transmitted Intelligence)* – a radarkisugárzás-felderítés;
- *CYINT (Cyber Intelligence)* – a kiberhírszerzés;
- *IMINT (Imagery Intelligence)* – képi felderítés;
- *MASINT (Measurement and Signitures Intelligence)* – a mérési és jelmeghatározó hírszerzés;
- *GEOINT (Geospatial Intelligence)* – a geoinformációs felderítés;
- *TECHINT (Technical Intelligence)* – technikai adatszerzés;
- *OSINT (Open-Source Intelligence)* – nyílt forrású információszerzés;
- *SOCMINT (Social Media Intelligence)* – közösségi hálózatokból folytatott információszerzés.

Az OSINT-információk forrásai az OSINT NATO kézikönyv⁷ szerint:

- nyomtatott és elektronikus média;
- internet, Deep Web;
- kereskedelmi (fizetős) online szolgáltatók tanulmányai, adatai;
- „szürke irodalom”, a szűk körben hozzáférhető, nyomtatott és digitális dokumentumok, tanulmányok;
- tudományos előadások, konferenciák;

⁴ BÁLINT László (2018): Terrorrelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ. In RESPERGER István szerk.: *A nemzetbiztonság elmélete a közszolgálatban*. Budapest, Dialóg Campus. 139.

⁵ KENEDLI Tamás (2013): *A nemzetbiztonság általános elmélete*. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Egyetemi jegyzet. 183–193.

⁶ LÉVAY Gábor (2006): *OSINT (Open Source Intelligence) – Nyílt információs hírszerzés*. Budapest, ZMNE. Egyetemi jegyzet. 6.

⁷ *NATO OSINT Handbook* (2001). Saclant, Norfolk.

- személyes tapasztalatok;
- kereskedelmi műholdak felvételei;
- tudományos szervezetek, egyetemek.

A bűnözés egyik leggyakoribb színterévé vált manapság a cybertér, ahol elkövetik a bűncselekményeket, vagy annak segítségével szolgáltatásokat kínálnak, illetve információkat juttatnak el bűnözői körökhöz, terrorista személyekhez, valamint a radikalizálódást is elősegíthetik. A súlyos és szervezett bűnözés hatékony és eredményes megelőzéséhez, felderítéséhez, bizonyításához, de az ilyen szintet el nem érő bűncselekmények felderítéséhez is komoly segítséget jelenthet a nyílt forrásokból elérhető információk szűrése, elemzése és az értékelt-elemzett információk hasznosítása.

„Míg korábban a nyilvános információk gyűjtése a titkosszolgálatok másodlagos feladatai közé tartozott, az információs forradalom terjedésével a tv-műsorok, webújságok, rádiók, blogok és közösségiportál-bejegyzések mind olyan hírforrássá alakultak, amelyeket *megfelelő és módszeres szűrés segítségével hasznos adattá lehet formálni.*

OSINT-eszközök:

- innovatív adatbányászati és adatelemzési módszerek;
- intelligens nyelvészeti alapokra épülő keresési módszer;
- intelligens keresőmotorok;
- tematikus leválogató rendszer (például RSS-csatornák figyelésének automatizálása);
- közösségi oldalak figyelése (például flash mobok azonnali kockázati értékelése);
- honlapok forráskódjának értékelése, rejtett tartalmak megjelenítése;
- domain search, whois tools (a honlap domain-előfizetőjéhez kapcsolható adatok kinyerése);
- magyar és nemzetközi sajtófigyelés.

Fontosabb OSINT-területek:

- internetes hírek;
- szürke irodalom;
- közösségi háló;
- hagyományos média;
- nyílt adattárak;
- nyilvántartások (például Céginfo, Takarnet).⁸

Becslések alapján a világhálón 15 milliárd és 1 trillió közötti oldal található. A legtöbb népszerű és leggyakrabban alkalmazott keresőprogram – mint a Google – a teljes webadatok tartalmának csak a 3–4%-át fésüli át, mivel azok csak a megszerkesztett weboldalakat figyelik. A fennmaradó tartalom (96–97%) a világháló mélyebb részéhez, a Deep Webhez tartozik, ahol a webtartalom csak adatokat és nem szerkesztett oldalakat tartalmaz. Utóbbiak csak metakereső programokkal, kulcsszavakra történő kereséssel érhetők el (például Chunkit, Kayak, DeeperWeb, Dogpile, MetaLib).

Több tagállam, ország – felismerve a nemzetbiztonsági szolgálatok és a rendvédelmi szervek információi megosztásának egyre égetőbb szükségességét, valamint a koncentrált

⁸ BÁLINT 2018, 139.

információszerzés előnyeit – úgynevezett fúziós központokat hozott létre az információk összegyűjtése, elemzése, értékelése érdekében. A Nemzeti Biztonsági Stratégia⁹ megfogalmazza, hogy minden kormányzati intézmény feladata, hogy saját szakterületén folyamatosan értékelje a nemzeti és nemzetközi biztonság és fenyegetettség elemeit, és megtegye a szükséges lépéseket azok kezelésére és elhárítására. A Stratégia külön kiemeli a nemzetbiztonsági szolgálatok és a bűnügyi hírszerzés biztonságpolitikai stratégiai feladatait.

A stratégiai hírszerzési és elhárítási célok eléréséhez szükséges, hogy rendelkezésre álljanak a terrorizmusra, a szervezett bűnözésre, az egyéb illegális tevékenységek jelentette aszimmetrikus fenyegetésekre, más globális, regionális és belső kihívásokra vonatkozó információk. A Nemzeti Biztonsági Stratégia meghatározza, hogy a Magyarországot érintő biztonsági kihívásoknak megfelelően – a hazai szervek koordinált tevékenysége mellett – szorosabb együttműködést kell kialakítani és fenntartani a szövetséges államok hírszerző és elhárító szervezeteivel, valamint az egyes kérdésekben hasonló biztonságpolitikai célokat követő más államok szolgálataival. A stratégia meghatározza, hogy a nemzetközi kapcsolatokat is fel kell használni *az új bűnügyi trendek feltérképezésére, az új bűnözési jelenségek megismerésére, a legjobb gyakorlatok átvételére.*

A fenti alapidokumentumok egy folyamatos, átfogó, koordinált stratégiai tervezést és annak részeként megjelenő hírszerzési képességet fogalmaznak meg a nemzetbiztonság és a bűnildözés területén is.

A nemzetbiztonsági és bűnildözési felderítési információk megosztási csatornájaként 2001. január 1-jei hatállyal létrejött a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ (SZEBEKK). A Központ alapfeladata a szervezett bűnözés megelőzésének, megszakításának, felderítésének elősegítése a *nemzetbiztonságok és a rendvédelmi szervek* által szolgáltatott adatok gyűjtése, feldolgozása, elemzése és a szolgáltató szervezetek részére történő visszacsatolás által, valamint a szervezett bűnözés elleni fellépéshez szükséges kormányzati döntések információs igényének a kielégítése volt. Majd 2011-ben a Nemzeti Információs és Bűnügyi Elemző Központról szóló törvénytervezet¹⁰ sikertelen benyújtását követően 2016. július 15-i hatállyal létrejött egy új polgári nemzetbiztonsági szolgálat, a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ, a SZEBEKK jogutódjaként.

A központ új feladatává vált a légitársaságok által továbbított utasnyilvántartási adatok kezelése, valamint elemzése és értékelése, összhangban az uniós adatvédelmi előírásokkal. Továbbá a TIBEK feladata a nemzetbiztonságot, bűnildözést, közbiztonságot vagy más alapvető biztonsági érdeket sértő adatok feldolgozásának, elemzésének eredményeként a lehető legátfogóbb kép összeállítása az ország terror-, illetve esetleges más fenyegetettségéről, a belső biztonsági helyzetről, a közbiztonság állapotáról. Minderről tájékoztató rendszert működtet, értékelő jelentéseket készít, és azokat a miniszter útján eljuttatja a Kormánynak.

A TIBEK az együttműködő szervek nyomozási és felderítő tevékenységét a *titkos információgyűjtések és a büntetőeljárások kezdeti stádiumától taktikai szinten támogatni tudja, valamint eljárást kezdeményező indító jelzéseket, elemzéseket adhat, készíthet.*

A TIBEK információfúziós és -elemző, -értékelő tevékenységével a bűnildözési hírszerzési és speciális, leplezett nyomozási feladatokat is egyaránt segíteni tudja. Továbbá

⁹ A kormány 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról.

¹⁰ T/5004. törvényjavaslat egyes rendvédelmi tárgyú törvények módosításáról, valamint az azzal összefüggő további törvénymódosításokról.

a kiemelt bűncselekményi körbe tartozókon túl feldolgoz olyan bűncselekményeket is, ahol az elkövető személye vagy a bűncselekmény társadalomra veszélyessége, illetve a cselekmény gyakori ismétlődése miatt az azokkal összefüggő adatok elemzése, értékelése indokolttá válik. Ezzel a tevékenységgel nemcsak a speciális, leplezett nyomozási tevékenységeket igénylő bűncselekményeket, hanem az egyszerűbben felderíthető, de komolyabb elemzést igénylő ügyek felderítését is segíteni tudja.

A *Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ* folyamatosan vizsgálja Magyarország *biztonsági és bűnügyi helyzetét*, elemzi Magyarország nemzetbiztonsági, bűnügyi és terrorfenyegetettségi helyzetét.

A Terrorrelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ:

1. Támogató, koordinációs elemző-értékelő tevékenység során elemző, tájékoztató és koordinációs feladatellátása kiterjed az együttműködő szervek hatáskörébe és illetékességébe utalt valamennyi információra. *Nyílt információgyűjtést és -feldolgozást végző szolgáltató és támogató szervet működtet (OSINT-központ).*

Ezzel a feladattal létrejött a központi bűnügyi OSINT szervezeti eleme, jelenleg főosztályi szervezeti formával végzi feladatait, nyújtja szolgáltatásait.

„A hazai és külföldi blogok, hírforrások figyelése, értékelése és elemzése révén a központi OSINT képes kiszűrni például:

- A legújabb dizájner drogok fejlesztésének várható irányait (kockázatos vegyületek), a terjesztői online hálózatokat, a célközöveget, a terjesztés lehetséges online vagy valós helyszíneit (chat, blog).
- A radikalizálódás folyamatában a kockázati szintekben történő változásokat, csoportképződési kezdeményezéseket.
- Vagyonvisszaszerző tevékenység során olyan, már látókörbe került szervezett bűnözői csoportok vagyoni helyzetének változását, amelyek kivonni igyekeznek a bűnös profitot a hatóságok látóköréből.
- A hazai és külföldi bünszervezetek közötti kapcsolatokat, a bűnelkövetésből származó pénzek mozgását.
- A központi OSINT egyik feladata a külföldi törvényhozás azon szegmensét érintő változások figyelése, amely hatással van a magyar társadalmat veszélyeztető bűncselekmények megjelenésére.”¹¹

2. Magyarország nemzetbiztonsági, *terrorfenyegetettségi és bűnügyi helyzetével*, ezek meghatározott elemeivel, konkrét kockázatokkal vagy bűncselekményekkel kapcsolatos *tájékoztató jelentéseket, háttér- és kockázatelemzéseket készít az együttműködő szervek részére a hatáskörükbe tartozó feladatok törvényes, szakszerű és eredményes ellátásának elősegítése céljából.*

3. *Feltárja az együttműködő szervek által folytatott párhuzamos adatkezeléseket, különösen a több együttműködő szerv által ugyanazon bűncselekmény, személy vagy egyéb tárgykor vonatkozásában párhuzamosan folytatott titkos információgyűjtéseket, illetve az ugyan-*

¹¹ BÁLINT László: Terrorrelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ. In RESPERGER István szerk.: *A nemzetbiztonság elmélete a közszolgálatban*. Budapest, Dialóg Campus. 253.

azon bűncselekmény miatt párhuzamosan folytatott nyomozásokat, és ezekről tájékoztatja az érintett együttműködő szerveket.

4. *Figyelemmel kíséri a bűnszervezetek és terrorszervezetek, valamint a szervezett bűnözői és terrorista csoportok tevékenységét, az ilyen szervezetek és csoportok egymáshoz való viszonyát, kapcsolatait, a jogsértő módon szerzett vagyonuk, illetve az ilyen vagyon jogsértő eredetének leplezésére irányuló törekvéseik és az ilyen célt szolgáló vállalkozásaik elemzésével segítséget nyújt az ellenük való fellépéshez.*

5. A Terrorelhárítási Információs és Bünyügyi Elemző Központ ellátja az *utasadat-információs egység feladatait is.*

Korszerű hírszerzési modell és benne a bünyügyi OSINT helye

A hazai szakirodalomban már az 1970-es években találkozhattunk a felderítésnek, a nyomozásszervezésnek a bűnözés változásaihoz, szervezetszerű megjelenéséhez igazodó újszerű, integrált megközelítését vizsgáló kutatásokkal.¹² Déri Pál¹³ szerint a mozgó bűnözéssel szembeni új nyomozásszervezés a helyszíni szemlebizottság mellett a helyszínen tevékenykedő nyomozócsoportok felállítását, tájékoztatási és koordinációs központok létrehozását és más rendőri szervek egyidejű bevonását is igényli. Feltételezte a lakosság bevonását és aktív részvételét a bűnüldözésben, amely elsősorban a gyanújelek, gyanús körülmények továbbításában nyilvánulhatott meg, és ezzel párhuzamosan a rendőri szerveknél a jelzések fogadására képes rendőri egységek felállítását, valamint a lakosságot információkkal ellátó tájékoztató tevékenységet. Az integrált bűnüldözési modell lényege az információs körfolyamat zavartalan működése, az információvesztés elkerülése és prognózisok készítése volt.

A stratégiai bűnüldözési hírszerzési tevékenységnek a kormányzat, a rendvédelmi szervek vezetőinek a bűnüldözési stratégiai döntéseit és az alapján a taktikai szintű döntések megtervezését és végrehajtását kell kiszorgálniuk. A stratégiai hírszerzésre és elemzésre alapozott döntések célja elsősorban az adott terület bűnözésének feltérképezését és a változások korai előrejelzését, illetve a sebezhetőségek feltárását követően ellenintézkedések megtervezése, összhangban a kormányzati elképzelésekkel.

A taktikai hírszerzés, elemzés, döntéshozatal és végrehajtás célja a bűnös tevékenységre, személyekre, csoportokra utaló gyanú körülményeinek tisztázása, konkretizálása – ami előnyomozást eredményezhet –, továbbá az azonnali intézkedést igénylő esetekben azok végrehajtásának az elősegítése. Az azonnali intézkedések végrehajtásának eredménye alapján büntetőeljárás rendelhető el, amely során további különleges nyomozási tevékenységeket és nyílt eljárási cselekményeket, intézkedéseket hajthatnak végre. Azonnali intézkedést igénylő esetben az arányosság elve alapján lehet a fedett intézkedéseket bevezetni,

¹² DÉRI Pál (1971): A nyomozás-szervezés korszerűsítésének távlatai. *Belügyi Szemle*, 9. évf. 7. sz. 24–33.

DICZIG István – SZENTPÁLI István (1974): A társadalmi tulajdon elleni szervezett bűnelkövetés modellje és alkalmazása a felderítésben. *Belügyi Szemle*, 12. évf. 2. sz. 14–25.

DOBOS János (1973): Az utazó bűnözők felderítésének taktikája. *Rendészeti Szemle*, 11. évf. 2. sz. 18–24.

¹³ DÉRI Pál (1976): *Korszerű nyomozás-integrált bűnüldözés*. Budapest, BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség.

az ügyész haladéktalan értesítésével. A meghatározott bűncselekményekre „utaló gyanú” körülményeinek a tisztázásához is – az arányosság elve alapján – konkrét intézkedések megtervezése és alkalmazása lehetséges, illetve a hosszú távú műveleteket elősegítő fedett lehetőségek, amelyeket a hírszerző-elemző egységek tudnak végrehajtani hatékonyan.

A hírszerző-elemző egységeket különböző funkciójú tevékenységeket végző személyek kell, hogy alkossák, akik specializálódnak különféle szakterületekre. Ezek a külföldi minták alapján a következők lehetnek: *hírszerzési-elemzési egység vezetője*, aki – az angol modellben – rendszeresen részt vesz a heti rendszerességgel tartott taktikai jellegű, különféle szolgálati ágak képviselői által támasztott hírigényeket is tárgyaló megbeszéléseken, valamint irányítja az egységet. A hírszerzők ellenőrzését és munkájuk közvetlen felügyeletét ellátó, *kontrolláló személy* biztosíthatja a hírszerzési munka megfelelőségét (a meghatározott irányoknak, konkrét feladatoknak és a belső integritási szabályoknak megfelelően zajlik). Az együttműködők napi kapcsolattartását ellenőrző és a *napi kapcsolattartási munkát elősegítő személy*. Továbbá célszerű elkülöníteni egy személyt, az *adatmenedzsert*, aki a beszerzett információkat értékeli aktualitás, megbízhatóság, pontosság szerint, és összeveti a kapcsolódó információkkal, illetve a különböző formátumú adatokat beviszi a rendszerbe, a rendszerhozzáféréseket kiadja, ellenőrzi.

Az együttműködőkkel való kapcsolattartás szabályozását az Europol ajánlásai, iránymutatásai szerinti belső terjesztésű anyagokban célszerű szabályozni. A bűnüldöző szervezet mérete vagy a bűnügyi fertőzöttség lehet meghatározó a külön egységek kialakításánál. Az egyesült államokbeli ajánlások szerint 75 főt meghaladó szervezetnél érdemes külön hírszerző-elemző egységet létrehozni, illetve speciális nyomozásokat igénylő területeken ettől eltérően akár öt nyomozóra is juthat egy hírszerző-elemző személy.

A hazai bűnüldözési hírszerző egységek kialakításánál a hatékonyság-eredményesség szempontjait is figyelembe véve – a NAV, az NNI kisebb létszámú és technikai ellátottságú, illetve a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok közé tartozó NBSZ hasonló, meglévő egységei alapján – célszerű lehet *regionális szinten*, azaz több területi szintű szervnél (például dél-alföldi, kelet-magyarországi, Balaton vonzáskörzete, Készenléti Rendőrség, Repülőtéri Rendőri Igazgatóság) *speciális bűnüldözési hírszerző-elemző egységet létrehozni*. A modell szerinti hírszerzőket elsősorban a felderítő osztályok személyzete alkothatja, az elemzőket pedig az értékelő-elemző osztályok elemzői, ezeken felül létre kellene hozni a külföldi mintákban megjelenő szakmai ellenőrzést, irányítást, illetve szakmai integritást, felügyeletet ellátó, továbbá különleges szakértelemmel rendelkező személyek (például kontroller, adatmenedzser) és az előzetesen lefektetett hírszerzési prioritásoknak megfelelő információk beszerzését irányító beosztásokat.

A területi hírszerző egységek koordinált, egységes szakmai, technikai támogatása, a hírszerzést folytató személyek továbbképzése, egységes metodika kialakítása érdekében *szükséges a központi szerv (ORFK) irányítása ezen a területen* is. A hírszerző egységeknél a nemzetközi ajánlások alapján elérési végpontokat kellene kiépíteni a NEBEK nemzetközi csatornáiból (Europol, Interpol, Sirene). A hírszerző egység részére szükséges közvetlen hozzáférés biztosítása a bűnügyi és rendészeti adatbázisokhoz. A központi és területi hírszerző egységeknek képesnek kell lenniük az előzetes nyomozás és büntetőeljárás felderítés, adatszerzés javasolt módszereinek önálló végrehajtására (például fedett módú információszerzés, megfigyelés, elfogás, elektronikus hírközlési adatok közvetlen ellenőrzése és feldolgozása).

Tekintettel arra, hogy ezek a módszerek az ügyészség felügyeleti és rendelkezési joga alatt állnak az előnyomozás és nyomozás során, azok eredményének közvetlen, gyors felhasználását az ügyész által kontrollált beszerzés közvetlensége és az információk, adatok azonnali feldolgozása garantálhatja.

A bűnüldözési feladatok ellátása szempontjából releváns, arra utaló körülmények, információk ellenőrzését nagymértékben elősegítheti a nemzetbiztonsági szolgálatoknál régóta végzett ügynevezett OSINT (nyílt, nyilvános forrásokból kinyerhető információk értékelése-elemzése) -tevékenység folyamatos végrehajtása. 2015. november 15. óta megalakult a SZEBEKK (Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ), majd annak jogutódjaként létrejött TIBEK feladatkörében a bűnüldöző szervek hatékony felderítő, hírszerző tevékenységét támogató ügynevezett OSINT-központ. A központ felállítását követően távolabbi célkitűzés lehetne a *bűnüldözési hírszerző modell szerint kialakított regionális szintű hírszerző egységeknél OSINT-pontok kialakítása, összekötő személyek alkalmazása.*

A javasolt bűnüldözési célú hírszerzésen alapuló modell *nem kizárólag a bűnügyi szolgálati ág információs igényét szolgálja ki, tehát az egész szervezetben hasznosulni tudnak a beszerzett információk.*

Rendkívül fontos a *szervezetszintű bűnüldözési hírszerzői tudatosság növelése*, tehát minden hírszerzési pozícióban lévő (például járőr, közlekedési rendőr is) személynek tisztában kell lennie a hírszerzési stratégia prioritási pontjaival, és annak megfelelő információk észlelése esetében haladéktalanul továbbítania kell az információit a hírszerző egységek részére.

Ezzel párhuzamosan biztosítani kell a lakosság részére, hogy az általuk észlelt gyanús körülményeket lehetőleg a lakóhelyük közvetlen közelében lévő rendőri egység (körzeti megbízott, rendőrőrs, rendőrállomás, kapitányság) számára át tudják adni. A hírszerző rendszer továbbfejlesztésének egyik lehetősége lehet az állami szervek alkalmazottait is tovább képezni a mindennapi munkájuk során tapasztalható, általuk észlelhető, szokatlan, hétköznapi jelenségektől eltérő vagy bűncselekmény gyanújára utaló körülményeknek, információknak a rendőrség részére kiépített csatornákon történő eljuttatásával kapcsolatban.

Az OSINT módszertana¹⁴

Az OSINT hírszerzési ciklus módszertana a szakirodalom alapján négy elemre osztható: az információk begyűjtése, feldolgozása, szövegösszefüggésbe helyezése, osztályozása és megosztása.

Az első szakaszban történik a *potenciálisan hasznos, releváns információtartalmak beazonosítása és begyűjtése*. Ez a szakasz erőteljes számítástechnikai támogatást igényel. A hírszerzési igényeknek megfelelő információk prioritási sorrendjének megfelelő információk kinyerése, leválogatása történik. A modern demokratikus társadalmakban a szolgáltatók által tárolt személyes adatokhoz való hozzáférés számos jogi akadályba ütközik, ezért azok összegyűjtése még bűnügyi célú felhasználás esetén is időigényes vagy nem lehetséges.

¹⁴ WILLIAMS, Heather J. – BLUM, Ilana (2018): *Defining Second Generation Open Source Intelligence (OSINT) for the Defence Enterprise*. Santa Monica, California, Rand Corporation.

A hírszerzési ciklus második fázisa az összegyűjtött adatok *feldolgozása*, azok értékelése, az elemzés számára hasznosíthatóvá tétele. Ennek két eleme van: az információk, adatok *lefordítása és azok összesítése*. Ezek nem feltétlenül kell, hogy kövessék egymást, de segítséget nyújthatnak ebben a fázisban. Az *összesítés* kritikus pontja a ciklusnak, mivel itt kerül sor az adattartalom méretének csökkentésére, a fordított tartalmak egybeillesztésére.

A számítógépes szakembereknek nehézséget okozhat annak pontos megállapítása, hogy melyik adatbázisokból gyűjtötték össze a kinyert, összesített adatokat, hogy azok tartalmát hitelesíteni tudják és megfelelő szövegösszefüggésbe helyezték. Az elemzés a következő fázis, amely során meg kell állapítani a kinyert információ helyességét, valós értékét. Az elemzésnek három szakasza van: hitelesítés, a hitelesség értékelése, szövegösszefüggésbe helyezése.

Az OSINT *termékmegosztása* a ciklus végső fázisa. Itt már gyakran a beszerzett és elemzett információk a többlettartalom miatt belső felhasználású vagy minősített információknak minősülnek, és az arra jogosult személyek részére továbbíthatók.

Az OSINT-metodika eszközei: a lexikális elemzés, hálózatelemzés, térinformatikai elemzés, illetve ezek kombinációi.

A *lexikális elemzés* a nyílt forrású elemzés legerőteljesebb eszköze, amely során a különböző forrású és nagy mennyiségű szöveges tartalmak egyidejű elemzése történhet. Az alapszintű lexikális elemzés megmutatja a keresőmotorokon leggyakrabban használt kifejezéseket, legtöbbször keresett tartalmakat.

A közösségi hálózat elemzése

A közösségi hálózat elemzése segítségével felderíthetjük a személyek kapcsolatrendszerét, a hálózatelemzés a csomópontokra összpontosít, a külső és belső körök, kapcsolatrendszerek feltárására. A csomópontok közötti kapcsolatok száma, az interakciók sűrűsége a személyek fontosságát, információszerzési lehetőségeit határozhatja meg. Ennek segítségével megállapíthatók a kulcsfontosságú személyek és a lehetséges támadási pontok.

Térinformatikai elemzés

Az új közösségi médiaplatformokra alapozott, a használók eszközeinek, termináladatoknak felhasználásával kinyert térinformatikai elemzés, kombinálva az előbbi lehetőségekkel, gazdagabb képet tud nyújtani a célszemélyről, az elkövetőről, és bizonyítékként is felhasználhatók a kinyert adatok.

Külön kérdésként merül fel a leplezett vagy a konspirált végrehajtás lehetősége az OSINT során.

Amennyiben a hatóság tagja az információ birtokosát akár kilétére, állományba tartozására, akár céljára vonatkozóan félrevezette, ezzel már tévedésbe hozta és tévedésben tartotta az alanyt, ami nem tekinthető mindenki számára legális eszköznek.

Amennyiben kettőjük között bármilyen szervezetszerű kapcsolat áll fenn, vagyis az alany a szervek valamilyen rendű kapcsolata, az eset egyértelműen a titkos információgyűjtés körébe tartozik.

Ha viszont semmilyen szervezetszerű kapcsolat nem áll fenn, az illető sem az eljáró személyével, sem céljával kapcsolatban nincs tévedésben, akkor nyílt forrású információgyűjtésről beszélhetünk.

A nyílt információ második lényeges ismérve a forrás mellett, hogy nem lehet *minősített adat*. Ez alatt kell érteni minden olyan adatot, amely valamilyen széles körben elfogadott társadalmi norma alapján bizalmasnak vagy titkosnak számít. Vagyis minden olyan ismeret, ami csak egy adott személyi kör számára áll rendelkezésre, és amit azok, akik a birtokában vannak, igyekeznek kisajátítani, mások számára hozzáférhetetlenné tenni. Az információt birtokló, azt a saját érdekében felhasználni kívánó csoport szempontjából a „kívülállók” illetéktelennek számítanak, nem jogosultak az adott információ megismerésére és felhasználására.¹⁵

Idetartozónak tekinthetjük például a foglalkozásokból eredő titkokat (ügyvédi, üzleti, orvosi, gyónási titok stb.), valamint az egyes emberi viszonyokból eredő titkokat (hitéletbeli, biztosítási, szerződési, üzleti titok stb.).

---

¹⁵ RÁCZ Lajos (2010): A titkos információszerzés néhány elméleti kérdése. *Szakmai Szemle*, 3. sz. 6.

Bűnügyi együttműködés

Szendrei Ferenc

A bűnügyi együttműködésről általában

A bűnügyi együttműködés, különösen a nemzetközi bűnügyi együttműködés alapvető célja a biztonság fokozása.¹

E célt a tagállami rendőrségek, vámhatóságok és egyéb, hatáskörrel rendelkező hatóságok a bűnözés megelőzése és a bűnözés elleni küzdelem területén szorosabb együttműködés útján valósítják meg, tiszteletben tartva az emberi jogok és az alapvető szabadságok, valamint a jogállamiság elveit.

A bűnügyi együttműködés egyrészt történhet generálisan, ami azt jelenti, hogy a nemzetközi együttműködés jogszabályai, valamint az együttműködési megállapodások alapján minden fél végrehajtja a számára meghatározott teendőket. Ebben az esetben minden fél egyenrangú szerepet tölt be az együttműködésben, még akkor is, ha például eseti vagy folyamatos adatszolgáltatás kötelezi valamely fél irányába.

A bűnügyi együttműködés másrészt megvalósulhat ügyorientáltan, amikor valamely fél kezdeményezésére indul a konkrét együttműködés, a kezdeményező fél él a jogszabályokban és az együttműködési megállapodásokban a számára biztosított lehetőségek igénybevételeivel.

A bűnügyi együttműködés több olyan ismérvet hordoz magán, amely az általános együttműködés speciális jellemzőit generálja:

- a legtöbb együttműködési formát nemzetközi vagy honi jogszabály, illetve magas szervezeti vezetői szinten megkötött szerződés határozza meg;
- a bűncselekmény alapvetésből kifolyólag az együttműködés a bűnözés, bűnelkövetők elleni küzdelemre irányul, ami tartalmazhat az életre és a javakra vonatkozó fenyegetettséget, erőszakos megnyilvánulásokat, az együttműködés résztvevőitől esetenként elvárja az erőszakos fellépést;
- nem egységes az együttműködésben részt vevő államok jogrendszere;
- minden együttműködő felet kötelez a saját szervezeti rezsimszisztemének megfelelő munkavégzés, amely bizonyos megkötéseket generál az együttműködésben;
- az együttműködés során gyakori az elektronikus információs rendszerek használata, amely az informatikai biztonsági előírások fokozott betartását igényli;

---

¹ Az Európai Unió 2002. évi kerethatározata szerint „Az Unió egyik célja, hogy a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben polgárainak magas szintű biztonságot nyújtson.”

- az együttműködés során érzékeny adatokat is felhasználnak, ami előtérbe helyezi a személyes és minősített adatok megfelelő kezelését (GDPR² előírásainak betartása);
- az együttműködés többnyire nem nyílt tevékenység, amely során alkalmazni kell a konspirációs szabályokat és a titkosszolgálati eszközöket;
- az együttműködés megvalósulhat a különféle nemzetiségű irodai vagy terepi munkát végző tisztviselőkből álló csoportokkal, amely esetben a közös kommunikációs nyelv, az egyértelmű irányítás megvalósítása jelentős igénnyel lép fel.

Bűnügyi együttműködés fogalma

Az általános együttműködés: a bűncselekmények megelőzése, elkövetett bűncselekmények felderítése, tetteseinek beazonosítása, a bűnügyek realizálása érdekében, a nemzeti bűnüldöző szervek által, a jogszabályokból fakadó, a szervezeti működési szabályokba lefektetett elvek alapján, a rendvédelmi, igazságügyi és más releváns szervek, szervezetek között szervezett és folytatott kriminológiai, kriminalisztikai, büntető eljárásjogi kölcsönösségi segítségnyújtási tevékenység.

A nemzetközi bűnügyi együttműködés: a nemzeti bűnügyi együttműködés kiterjesztése az országhatárokon túlra, a nemzeti erőforrásokon túlmenően nem honi erőforrások igénybevétele, a nemzetközi bűncselekmények megelőzése, elkövetett nemzetközi bűncselekmények felderítése, tetteseinek beazonosítása, a bűnügyek realizálása érdekében, a nemzeti bűnüldöző és igazságügyi szervek által, a nemzetközi és Európai Unió jogszabályokból, együttműködési megállapodásokból fakadó, a nemzeti szabályozások alapján, a nemzetek és más releváns szervek, szervezetek között szervezett és folytatott kriminológiai, kriminalisztikai, büntető eljárásjogi kölcsönösségi segítségnyújtási tevékenység.

A bűnügyi együttműködés

A bűnügyi együttműködésben az alábbi törvényszerűségek ismerhetők fel:

- a bűnügyi együttműködés kezdeményezője mindig a segítségre szoruló fél, többnyire az ő érdekeit szolgálja az együttműködés;
- ha egy közös cél érdekében valósul meg az együttműködés, vagy egy felsőbb szerv rendeli azt el, a felek többnyire a szabályzórendszer által meghatározottak szerint ténykednek;
- az együttműködés sikeressége alapvetően attól függ, hogy a felek mennyire látják annak hasznosságát a saját szemszögükből, mennyire ismerték meg az együttműködés célját;

² Az Európai Parlament és a Tanács 2016/679 számú rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (General Data Protection Regulation, Általános Adatvédelmi Rendelet – a továbbiakban: GDPR; kötelező érvényű 2018. 05. 25-től).

- az együttműködés hatékonyságát befolyásolja, hogy a részt vevő felek milyen mértékben ismerik a vonatkozó szabályzórendszert, az együttműködés erőit, eszközeit, módjait és a saját lehetőségeiket;
- az együttműködési hajlandóságot nagymértékben befolyásolja az együttműködési igények reális meghatározása, célhoz kötöttsége;
- az együttműködés megszervezése és működtetési színvonala az adott bűncselekmény morfológiai jellemzői ismeretének függvénye;
- a segítséget nyújtó fél hozzáállását nagymértékben meghatározza a segítséget kérő fél korrekt viselkedése és az általa nyújtható ellenszolgáltatás optimális megadása;
- a személyes és baráti kapcsolatok, a közös élmények erősítik az együttműködési hajlandóságot;
- az együttműködés eredményessége nagyban függ attól, hogy a felek felismerik-e a leghatékonyabb és a legcélravezetőbb együttműködési formákat és módokat, mennyire tudják azokat harmonizálni a feladatokkal, milyen technológiai színvonalon állnak;
- az együttműködés eredményességének egyik feltétele a kölcsönös bizalom megléte, egymás szokásainak, hagyományainak ismerete és tiszteletben tartása, a korrekt viselkedés, a kapott információk bizalmas keresése, a jó szándék és segítőkészség kinyilvánítása.

A bűnügyi együttműködés elvei

A bűnügyi együttműködés főbb elvei az alábbiak:

- törvényi korlátok betartása (törvényesség);
- együttműködési megállapodások előírásainak betartása (szakmaiság);
- a másik fél erőforrásainak a szükséges és elégséges igénybevétele (arányosság);
- felek érdekeinek kölcsönös tiszteletben tartása;
- lojalitás;
- kölcsönös bizalom;
- észszerű kockázatvállalás;
- egymás minél jobb megismerése;
- reális, betartható ajánlások tétele;
- felek feladatainak, kötelességeinek, lehetőségeinek korrekt, pontos meghatározása, szabályozása (tisztesség);
- legmagasabb infokommunikációs és technológiai képességek alkalmazása (minőség);
- időben és térben való folyamatosság;
- lényegre történő koncentráció;
- közös értékelés, problémafeltárás, problémamegoldás;
- együttműködési lehetőségek, erők, eszközök ismerete (felkészültség);
- bűnelkövetés morfológiájának ismerete (felkészültség);
- közös kommunikációs nyelv kialakítása;
- kommunikáció;
- jogszerűen szükséges és elégséges információátadás.

Az Európai Unió a hivatalos dokumentumaiban a lojális együttműködés elvének megfelelően a kölcsönös tiszteletben tartás és segítség feladatait emeli ki az együttműködési szerződésekből eredő feladatok végrehajtásában.

Egy tevékenységet csak akkor lehet hatékonyan és eredményesen végezni, ha a végrehajtó birtokában van a szükséges tudásnak, elméletnek és módszertannak, ezért szükséges az együttműködés elméletének és a bűncselekmények morfológiájának ismerete.

A megismerésnek a szakmai dimenzión túl a szociológiai, érzelmi síkra is ki kell terjednie, ha ismerjük a partner életét, tevékenységét, kultúráját, akkor jobban megértjük, el tudjuk fogadni az esetleg furcsának tűnő döntéseit is. Az együttműködés során a kölcsönös bizalom alapján dől el, hogy mennyit hagyok magamról megismerni, mennyire szolgáltatom ki magamat a másoknak, mekkora erőforrást merek a részére átadni. Mindezeknél azonban figyelembe kell venni a törvény vagy a más szabályzók előírásait, a saját erőnlét és képesség adta korlátokat, mennyire gyengíthetők a saját erőforrások azoknak az együttműködő fél részére történő átadásával.

A nemzetközi bűnügyi együttműködés formái és esetei

A konkrét együttműködési formákat az alábbi alapjogszabályok határozzák meg:

- a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény;
- a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló 2002. évi LIV. törvény;
- az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény.

Az együttműködés egyes területeit további jogszabályok határozzák meg, illetve az adott országokkal kötött kétoldalú megállapodások, például:

- az Európai Unió bűnüldözési információs rendszere és a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete keretében megvalósuló együttműködésről és információcseréről szóló 1999. évi LIV. törvény,
- az egyes európai uniós jogi aktusokban rögzített bűnügyi, illetve rendészeti tárgyú együttműködés keretében történő információcsere részletes szabályairól szóló 113/2014. (IV. 3.) Korm. rendelet,
- az Európai Rendőrségi Hivatal által működtetett Európai Biztonságos Hálózat alkalmazásainak felhasználásával megvalósuló együttműködés és információcsere rendjéről szóló 23/2016. (IX. 15.) BM–NGM együttes utasítás,
- a Magyar Köztársaság és az Osztrák Köztársaság között a határokat átlépő bűnözés megelőzése és leküzdése érdekében folytatandó együttműködésről szóló, Heiligenbrunnban, 2004. június 6-án aláírt Szerződés kihirdetéséről szóló 2006. évi XXXVII. törvény.

Az uniós bűnüldöző szervek együttműködését szabályozó 2012. évi CLXXX. törvény az alábbi nemzetközi bűnügyi együttműködési formákat rögzíti:

- az európai elfogatóparancs és az átadás;
- eljárási jogsegélyek:
  - az európai nyomozási határozat végrehajtására irányuló jogsegély;

- kihallgatás zártcélú távközlő hálózat útján;
- kihallgatás távbeszélő-készülék útján;
- leplezett eszközök alkalmazása;
- ellenőrzött szállítás;
- adatszolgáltatás pénzügyi intézmény által vezetett számláról és számlaforgalmi adatokról;
- fogvatartott személy ideiglenes átadása az eljárási jogsegély iránti megkeresést teljesítő tagállamba;
- fedett nyomozó alkalmazása;
- bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása;
- közös nyomozócsoport létrehozása, közvetlen tájékoztatás, hivatalos irat kézbesítése és tárgy visszaadása;
- felügyeleti intézkedést elrendelő határozat végrehajtására irányuló jogsegély;
- bizonyítási eszköz, az elkobzás alá eső dolog és a vagyonelkobzás alá eső vagyon megőrzését biztosító határozat végrehajtására irányuló eljárási jogsegély;
- büntetőeljárások során felmerülő, a tagállamok joghatóságának gyakorlásával kapcsolatos összeütközések megelőzése, rendezése;
- feljelentés továbbítása és fogadása;
- tagállami ítélet érvénye, végrehajtási jogsegély, az átmenő átszállítás és az európai védelmi határozat;
- végrehajtási jogsegély:
  - büntetőügyekben hozott, szabadságvesztés büntetést kiszabó vagy szabadságelvonással járó intézkedést alkalmazó ítéletek végrehajtására irányuló jogsegély;
  - próbaidő alatti magatartási szabályok és alternatív szankciók végrehajtására irányuló jogsegély;
  - pénzbüntetés vagy más pénzügyi kötelezés végrehajtására irányuló jogsegély;
  - elkobzás és vagyonelkobzás végrehajtására irányuló jogsegély;
- átmenő átszállítás;
- európai védelmi határozat végrehajtására irányuló jogsegély.

A bűnügyi jogsegély formáit az 1996. évi XXXVIII. törvény határozza meg:

„4. § (1) A bűnügyi jogsegély formái:

- a) kiadatás,
- b) büntetőeljárás átadása, illetve átvétele,
- c) szabadságelvonással járó büntetés vagy ilyen intézkedés végrehajtásának átvétele, illetve átengedése,
- d) vagyonelkobzás, elkobzás vagy ezzel azonos hatású büntetés vagy intézkedés (a továbbiakban: vagyonelkobzás vagy elkobzás) végrehajtásának átvétele, illetve átengedése,
- e) elektronikus adat végleges hozzáférhetlenné tétele vagy ezzel azonos hatású büntetés vagy intézkedés (a továbbiakban: elektronikus adat végleges hozzáférhetlenné tétele) végrehajtásának átvétele, illetve átengedése,
- f) eljárási jogsegély,
- g) feljelentés külföldi államnál.”

Az együttműködés formáit a 2002. évi LIV. törvény az alábbiakban deklarálja:

„8. § (1) Az együttműködés formái:

- a) a közvetlen információcsere,
- b) az Európai Unió tagállamának bűnüldöző szervével történő információcsere,
- c) (hatályon kívül),
- d) a közös bűnfelderítő csoport létrehozása,
- e) a bűnüldöző szervvel együttműködő személy igénybevétele,
- f) a fedett nyomozó alkalmazása,
- g) a határon átnyúló megfigyelés,
- h) a forró nyomon üldözés,
- i) az összekötő tisztviselő alkalmazása,
- j) a titkos információgyűjtés nemzetközi együttműködés alapján,
- k) (hatályon kívül)
- l) az Európai Unió tagállamának különleges intervenciók egységével való együttműködés.”

Az együttműködés formáinak csoportosítása a bűnügyi együttműködés további lehetőségei alapján:

- elvek, megállapodások, jogi keretek létrehozása, jogharmonizáció;
- információcsere, közös adatbázisok/adatbank, extranet alkalmazása;
- kapcsolattartás, kommunikáció, biztonságos információmegosztó hálózat használata;
- titkosszolgálati tevékenység eredményeinek átadása;
- közös tevékenység (művelési értekezletek, JIT, közös járőrözés stb.);
- együttes tevékenység (egy időben, különböző helyszíneken, különböző szervek által végrehajtott tevékenységek);
- erőforrások ideiglenes átadása, segítségnyújtás (összekötő tisztek, tanácsadók, szakértők, együttműködő személyek) működtetése;
- szervezeti rendezvények – ami nem konkrét feladat, hanem a szervezeti keretek, intézményrendszer kölcsönös megismerésére szolgál, főként a bizalom kialakítása érdekében történik (egymás megismerése, közös képzés, értekezlet és más rendezvény, értékelés, állásfoglalás, sport, kultúra, eredménynépszerűsítés, tapasztalat, módszertanátadás, közös értékelés, nyilatkozat, kölcsönös elismerés, közös kockázatelemzés, képviselők küldése stb.);
- költségviselés, károkozás rendezése;
- tudományos kutatás összehangolása;
- közös projektek indítása;
- tevékenység szolgáltatása (ideiglenes átszállítás, kihallgatás zártcélú távközlő hálózat útján, tárgyak visszaadása, ellenőrzött szállítás stb.);
- közös akciónap a bűnszövetség felszámolására;
- koordinációs értekezletet az információmegosztás elősegítésére;
- tanúvédelmi program alkalmazása;
- Európai Unió tagállamának különleges intervenciók egységeinek tevékenysége.

A nemzetközi bűnügyi együttműködés szervezete

A nemzetközi bűnügyi együttműködés szervezeti elemek szerint az alábbiak szerint épül fel:

- széles körű nemzetközi együttműködésben részt vevő szervek (Interpol, ENSZ, FBI);
- közösségi szinten létrehozott együttműködést irányító szervek (Europol, Eurojust);
- együttműködést kezdeményező, felügyelő szervek (bírószág, ügyészség, nemzetbiztonsági szolgálatok);
- nemzeti szinten létrehozott együttműködési szervek (NEBEK);
- bizonyos dedikált együttműködési tevékenységet végrehajtó szervek (TIBEK a PNR³-adatokat, a NAV a FIU-adatokat illetően);
- más funkciót ellátó, de a nemzetközi bűnügyi együttműködésre feljogosított szervek (KR NNI);
- eseti nemzetközi bűnügyi együttműködést folytatható szervek (előzetes engedélykérés, jelentési kötelezettség terhe mellett);
- a szervezeti keretek között, mellett megvalósuló személyes együttműködési kapcsolatok.

Az együttműködés első lépése – az információcsere

Az eredményes együttműködés elengedhetetlen feltétele az együttműködő felek között kialakított és jól működő adatáramlás, információcsere megszervezése és lebonyolítása. A hatékony információcsere kiküszöböli a párhuzamosságokat, erősíti a konspirált tevékenységzajlást, szinergiahatást vált ki, szervezetté és eredményesebbé teszi az erőforrások felhasználását.

Az információáramlás során elengedhetetlen a személyes, védett és érzékeny adatok cseréje is, ami megköveteli a nemzetközi és a honi harmonizált jogszabályok, adatvédelmi előírások szerint való adatkezelés végzését. Az Európai Unióban adatvédelmi szervezet hoztak létre, kidolgozták a GDPR-t (General Data Protection Regulation, Általános Adatvédelmi Rendelet), valamint nemzeti szinten is működnek az adatvédelmi rendszerek. Az Európai Unióban az Europol Együttműködési Testület (Europol Cooperation Board,

³ PNR (Passenger Name Record): utasnyilvántartási adatállomány. Az utasnyilvántartási adatállomány (PNR) az utasok által szolgáltatott olyan személyes adatokat jelenti, amelyeket a légi fuvarozók gyűjtenek be és őriznek meg. Ilyen adatok például az utas neve, az utazás időpontja és útvonala, az ülőhely számára és a poggyászra vonatkozó információk, valamint az elérhetőségek és a fizetőeszköz. A nemzetközi és hazai szabályozás tartalmazza egyrészt az ilyen utasnyilvántartási adatok tagállami bűnüldöző hatóságok részére történő továbbítását, másrészt a kezelésüket, amelyre a terrorista és a súlyos bűncselekmények megelőzése, felderítése, nyomozása és a vádeljárás lefolytatása érdekében kerül sor.

FIU (Financial Intelligence Unit): pénzügyi információs egység. A nemzetközi pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni jogszabályok alapján minden állam köteles kijelölni egy központi egységet, amely az úgynevezett „pénzmosás-gyanús” bejelentéseket fogadja, azokat elemző-értékelő tevékenysége során megvizsgálja, és az eredményét bűnüldözési célból – azon belül is elsősorban a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni fellépés érdekében – továbbítja. Magyarországon a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Irányítás szervezetében működő Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda látja el a pénzügyi információs egység feladatait.

ECB) és az Európai Adatvédelmi Biztos (European Data Protection Supervisor, EDPS) folytatja az adatkezelési szabályok betartásának ellenőrzését.

Az ideális információcserének online és valós időben kellene megvalósulnia, de ennek számos jogi és technológiai akadályja van, holott az Európai Unió a 2016. évtől, az interoperabilitás és az egységes adatcseremodell bevezetése jegyében több állásfoglalást alakított ki az információcsere hatékonyságának növelésére.

Az interoperabilitás az információs rendszereknek az adatcserére és az információk megosztásának lehetővé tételére vonatkozó képessége. Az interoperabilitás alábbi négy dimenzióját lehet elkülöníteni, amelyek mindegyike jogi, technikai és operatív kérdéseket vet fel, többek között az adatvédelem tekintetében:

- egységes keresési interfész, amely arra szolgál, hogy egyidejűleg több információs rendszerben végezzenek keresést, és az összesített eredményeket egyetlen képernyőn jelenítsék meg;
- az információs rendszerek összekapcsolhatósága, amelynek révén az egyik rendszerben regisztrált adatokat automatikusan lekérdezik egy másik rendszerben;
- közös biometrikus megfeleltetési szolgáltatás létrehozása a különféle információs rendszerek támogatása érdekében;
- közös adatraktár (központi modul) a különböző információs rendszerek számára.

Az interoperabilitás jegyében folyik a közös biometrikus megfeleltetési szolgáltatás (SIS II – AFIS⁴) és az egységes európai információcsere-modell kialakítása.

Az Európai Bizottság az európai információcsere-modellről (European Information Exchange Model, EIXM) szóló 2012. évi közleményében támogatta az Egységes Üzenet Formátum (Universal Message Format, UMF) folyamatos fejlesztését, a 2016. évben kezdődött a harmadik, UMF3 kísérleti projekt.

Az INTERPOL AFIS szolgáltatása a tagállamok számára biztosít keresési lehetőséget az adatbázisban.

Létrehozták az ECRIS számítógépes rendszert (European Criminal Records Information System, Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer), amely 2012 áprilisában kezdte meg működését. Az ECRIS a bűnügyi nyilvántartásokra vonatkozó európai szintű információcsere javítását szolgálja. Gyakorlati szempontból az ECRIS rendszer az összes tagállam bűnügyi nyilvántartásának elektronikus úton történő összekapcsolását jelenti, és ilyen módon a büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletekre vonatkozó információk cseréjéért gyorsan, egységes és számítógép útján könnyen továbbítható formában hajtják végre a tagállamok.

Az Európai Unió az interoperabilitás fokozása érdekében működteti az Automatizált Adatcsere Platformot (ADEP, Automated Data Exchange Platform).

Az Europol működteti az Europol Információs Rendszert, és elkészíti az elemzési munkafájlokat.

A QUEST (Querying Europol Systems, Europol Lekérdező Rendszer) internetes lekérdező szolgáltatás biztosítja a tagállamoknak a SIENA (Secure Information Exchange Network Application, Biztonságos Adatcserét Lehetővé Tevő Hálózati Alkalmazás) rend-

⁴ Schengen Information System II Automatic Fingerprint Identification System; Schengeni Információs Rendszer 2. generáció: Automatikus Ujjnyom-azonosító Rendszer.

szeren keresztül, hogy hozzáférjenek az Europol adatbázisaihoz. A SIENA nagy hangsúlyt helyez az Europol többi rendszerével való interoperabilitásra, például a kapcsolattartó pontokkal történő közvetlen adatcserére. Az alkalmazás lehetőséget nyújt arra, hogy a tagállamok között kicserélt információkat bevigyék az Europol adatbázisaiba. Ezért a SIENA alkalmas az Európai Unión belüli bűnüldözési információmegosztás elsődleges tagállami csatornájaként történő működésre.

Az elektronikus adatcserét ezen kívül még számos Interpol, FBI és Európai Unió elektronikus információs rendszer támogatja.

A nemzetközi együttműködés egyéb formáival jelen tanulmány keretében nem foglalkozunk, azok egyéb forrásokból elérhetők.

A rendőrség együttműködése

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban Rtv.) a rendőrség feladatai között határozza meg a nemzetközi együttműködést, amikor kimondja, hogy a rendőrség elvégzi a törvényben vagy kormányrendeletben megállapított, valamint az Európai Unió kötelező jogi aktusából vagy nemzetközi szerződésből eredő feladatokat, valamint részt vesz az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Európai Unió, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, az Észak-atlanti Szerződés Szervezete keretében szervezett vagy nemzetközi szerződés alapján a béketámogató és polgári válságkezelési feladatokban.

A rendőrség külön törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés alapján együttműködik a külföldi és a nemzetközi rendvédelmi szervekkel, fellép a nemzetközi bűnözés ellen.

Nemzetközi szerződés vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusa alapján – rendészeti feladatai ellátása során – magyar rendőr külföldön, rendőrségi vagy határrendészeti feladatokat ellátó külföldi szerv tagja Magyarországon területén törvényben, illetve nemzetközi szerződésben meghatározott rendőrségi jogosítványokat gyakorolhat.

A rendőrség határrendészeti, bűnüldözési és bűnmegelőzési célból a nemzetbiztonsági szolgálatokkal együttműködve külföldön felderítő tevékenységet végezhet, amely során információkat gyűjt az államhatár rendjét veszélyeztető cselekmények, valamint a terrorizmussal összefüggő cselekmények felderítése és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedések végrehajtása érdekében.

Az ORFK képviseli a rendőrséget a nemzetközi rendvédelmi szervezetekben, különösen a Bűnügyi Rendőrség Nemzetközi Szervezetében (Interpol), a Bűnüldözési Együttműködés Európai Uniói Ügynökségében (Europol), valamint a két- és többoldalú nemzetközi szerződéseken alapuló rendészeti tárgyú nemzetközi kapcsolatokban. Ez azonban nem akadályozza annak, hogy az NVSZ, valamint a TEK az Interpollal és az Europollal, bármely Europol tagállam, illetve két- vagy többoldalú nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján bármely más állam rendvédelmi szervével közvetlenül kapcsolatot tartson, az ORFK egyidejű tájékoztatása mellett.

Az NVSZ és a TEK önállóan jogosultak a tevékenységükkel összefüggő feladatokat ellátó társszervekkel való együttműködésre, kapcsolattartásra, valamint e szervek nemzetközi szervezetei tevékenységében való közvetlen részvételre.

Rendészeti közös műveletek

A rendőrség a közrend és a közbiztonság fenntartása, valamint a bűncselekmények megelőzése érdekében az Európai Unió más tagállamának kijelölt, rendészeti feladatokat ellátó hatóságával írásbeli megállapodás alapján közös műveleteket folytathat az Európai Unió kötelező jogi aktusa alapján.

A közös műveletek során a magyar rendőr az Európai Unió más tagállamának területén, az Európai Unió más tagállama rendészeti feladatokat ellátó hatóságának tagja Magyarországon területén intézkedési jogosultsággal rendelkezhet.

Közös művelet különösen közös járőrözés révén folytatható.

A Magyarországon területén folytatott közös műveletet a magyar rendőrség irányítja. Az Európai Unió más tagállama rendészeti feladatokat ellátó hatóságának a közös művelet során Magyarországon területén eljáró tagja a magyar rendőr utasításait köteles betartani. A közös műveletet irányító magyar rendőr az Európai Unió más tagállama rendészeti feladatokat ellátó hatóságának a közös művelet során Magyarországon területén eljáró tagja részére ugyanazt a védelmet és segítségnyújtást biztosítja, mint a közös műveletben részt vevő magyar rendőrnek.

Az Európai Unió más tagállama rendészeti feladatokat ellátó hatóságának a közös művelet során Magyarországon területén eljáró tagja intézkedési jogosultságára a magyar jog az irányadó, valamint intézkedési jogosultságát kizárólag a rendőrség felügyelete mellett és – szándékos bűncselekmény elkövetése esetén tetten ért személy elfogását kivéve – a magyar rendőr jelenlétében gyakorolhatja. Az Európai Unió más tagállama rendészeti feladatokat ellátó hatóságának a közös művelet során Magyarországon területén eljáró tagja az elfogott személyt az elfogást követően haladéktalanul köteles a rendőrség részére átadni.

Az együttműködés hazai formái

Információcsere

Az általános rendőri feladatok ellátására létrehozott szerv nyilvántartásaiból

- a belső bűnmegelőzési és büntelődítési feladatokat ellátó szerv;
- a terrorizmust elhárító szerv;
- a nemzetbiztonsági szolgálatok;
- az ügyészség;
- a bíróság;
- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal adatot kérhet.

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a terrorizmust elhárító szerv vagy a belső bűnmegelőzési és büntelődítési feladatokat ellátó szerv feladatellátása során hatáskörébe nem tartozó bűncselekményre utaló vagy személyi védelem ellátásával, Védelmi Program előkészítésével és végrehajtásával, illetve személybiztosítási és létesítményvédelmi feladattal összefüggő információ birtokába jut, azt haladéktalanul köteles átadni a hatáskörrel rendelkező szervnek.

A rendőrfőkapitány haladéktalanul tájékoztatja

a) a Honvéd Vezérkar főnökét

- a lakosságot a szomszédos állam területéről fenyegető veszélyről;
- az ország területére betört fegyveres csoportról, a lakosság védelme érdekében tett és javasolt intézkedésekről, a fegyveres csoport felszámolásáról;
- a határterületen az e törvény alapján bevezetett minden korlátozásról, ha annak előzetes bejelentésére a késedelem veszélye miatt nem volt lehetőség;

b) a vámhatóságot

- a lakosságot a szomszédos állam területéről fenyegető veszélyről;
- a tömegesen menekülő, illetve ideiglenes menedéket kérő személyek várható érkezéséről;
- a határterületen az e törvény alapján bevezetett minden korlátozásról, ha annak előzetes bejelentésére a késedelem veszélye miatt nem volt lehetőség;

c) a menekültügyi hatóságot

- a tömegesen menekülő, illetve ideiglenes menedéket kérő személyek várható érkezéséről;

d) a környezetvédelmi hatóságot, a természetvédelmi hatóságot és a vízügyi hatóságot

- a környezet szennyezéséről, illetve annak veszélyéről vagy a természeti értékek és területek károsításáról.

Viszonossági alapon a fent említett szervek vezetői a rendőrség illetékes szervei részére tájékoztatást adnak a feladatkörükben tudomásukra jutott – a rendőrség tevékenységét érintő – tényekről és körülményekről.

Együttműködés a büntetőeljárásban

Az ügyészség és a nyomozó hatóság együttműködése a büntetőeljárásban

Ha a nyomozó hatóság az ügyészség vagy a bíróság hatáskörébe tartozó eljárási cselekmény elvégzését vagy határozat meghozatalát tartja szükségesnek, annak érdekében az ügyészséghez előterjesztést tesz.

Ha a nyomozó hatóság szükségesnek tartja, az előterjesztés megtételével egyidejűleg az ügyészséggel egyeztetést kezdeményez.

Az ügyészség utasításának végrehajtása érdekében a nyomozó hatóság arra felhatalmazott vezetője megteszi az utasítás szakszerű, hiánytalan, törvényes és a megjelölt határidőn belül történő végrehajtása érdekében szükséges intézkedéseket.

Ha a Be. az ügyészség tájékoztatását írja elő, a tájékoztatást a nyomozó hatóság az ezt megalapozó körülmény megjelölésével, jogszabályban meghatározott tartalommal nyújtja.

Más szerv megkeresése

Ha olyan eljárási cselekmény elvégzése indokolt, amelyet a nyomozó hatóság illetékességi területén kívül szükséges elvégezni, ennek érdekében a nyomozó hatóság egyes eljárási cselekmények elvégzésére az eljárási cselekmény helye szerint illetékes más szervet is megkeresheti.

A vagyonvisszaszerzésért felelős szerv megkeresése

A nyomozó hatóság arra felhatalmazott vezetője más nyomozó hatóság vagyonvisszaszerzésért felelős szervét megkeresheti, amennyiben az elkobozható vagy vagyonelkobzás alá eső vagyon saját feladatkörben történő felderítése nehézséggel járna, vagy az a nyomozás lényeges elhúzóadását eredményezné.

A közös nyomozócsoport

A nyomozó hatóságok vezetői megállapodással közös nyomozócsoportot hozhatnak létre. A megállapodás érdekében a nyomozó hatóság vezetői egyeztetést tartanak.

Az egyeztetés nem járhat az eljárás indokolatlan elhúzóadásával.

A megállapodás tartalmazza:

- a közös nyomozócsoportban részt vevő nyomozó hatóságok és nyomozó szervek megnevezését;
- a közös nyomozócsoport vezetőjének megjelölését;
- azon ügy vagy ügyek megjelölését, amely vagy amelyek nyomozására a közös nyomozócsoport létrejön;
- a közös nyomozócsoport működésének időtartamát, amennyiben ez eltér a nyomozás befejezésétől;
- a megállapodás meghosszabbításának lehetőségét és annak módját;
- a közös nyomozócsoport létszámát és összetételét;
- a közös nyomozócsoport által okozott károkért való felelősség viselésének szabályait;
- a közös nyomozócsoport működésével felmerülő tervezhető költségeket, a működéshez szükséges technikai feltételeket és a költségek viselésének, a technikai feltételek biztosításának módját;
- a közös nyomozócsoport működési feltételeinek leírását;
- a megállapodással kapcsolatos viták rendezésének menetét;
- a közös nyomozócsoport megszűnése esetén a nyomozást folytató, hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóságot, vagy azt, hogy a megszűnését megelőzően a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóság kijelölésére a közös nyomozócsoport előterjesztést tesz.

A megállapodást az ügyészségnek – a jóváhagyás kérdésében való döntés érdekében – meg kell küldeni.

Közös nyomozócsoport létrehozásának van helye különösen, ha

- a gyanúsítottak személye részben vagy egészben megegyezik a különböző nyomozó hatóságok által folytatott nyomozásban;
- a nyomozás tárgya olyan bünszervezetben elkövetett bűncselekmény, amely bünszervezet tevékenysége több nyomozó hatóság hatáskörébe tartozó bűncselekmény elkövetésére irányul, illetve
- a nyomozás tárgyát képező bűncselekmény kiemelkedő tárgyi súlya alapján vagy más okból a nyomozó hatóságok közötti szorosabb együttműködés szükséges.

A közös nyomozócsoport megszűnik, ha

- a nyomozás befejeződött,
- az ügyészség a nyomozást magához vonta, vagy
- a megállapodásban meghatározott időtartam meghosszabbítás nélkül lejárt.

Az eljárási cselekmények elvégzése érdekében a rendőrség vagy más hatóság közreműködésének kezdeményezése

Az eljárási cselekmények eredményes elvégzése, feltételeinek biztosítása érdekében az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv vagy más hatóság közreműködése kezdeményezhető.

Együttműködés a nemzetbiztonsági szolgálatokkal

A bűnügyi együttműködés területén gyakorlatilag elkerülhetetlen a nemzetbiztonsági szolgálatokkal történő együttműködés.

Mint minden más együttműködésnek, ennek is alapja az általában kölcsönös információcsere, amelyen túlmenően – különösen a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat szolgáltatásainak igénybevételével – sok más szálon is megjelenik a szervek együttműködése.

Az egyes nemzetbiztonsági szolgálatoknál a konkrét együttműködési formákat nem taglaljuk, inkább csak azokat a közös területeket villantjuk fel, ahol az együttműködés elképzelhető vagy szükségszerűen megvalósul.

Információs Hivatal

Az Információs Hivatal Magyarország polgári hírszerző szolgálata, az öt magyar nemzetbiztonsági szolgálat egyike. A titkos információgyűjtés speciális eszközeinek és módszereinek külföldi irányú alkalmazásával fontos szerepet tölt be hazánk szuverenitásának és területi integritásának védelmében, az ország nemzetstratégiai, külpolitikai és gazdasági érdekeinek érvényesítésében. Alapfeladata a kormányzati információs igények figyelembevételével, a külföldi eredetű, illetve külföldre vonatkozó információk megszerzése és azok értékelésével a kormányzati döntéshozatal támogatása. Az Információs Hivatal tevékeny-

sége során együttműködik a többi magyar nemzetbiztonsági szolgálattal, a rendvédelmi és más állami szervekkel.

Az Információs Hivatal feladatai különösen:

- megszerzi, elemzi, értékeli és továbbítja a kormányzati döntésekhez szükséges, a külföldre vonatkozó, illetőleg külföldi eredetű, a nemzet biztonsága érdekében hasznosítható információkat, továbbá a Magyar Köztársaság érdekeinek érvényesítését szolgáló tevékenységet folytat;
- felderíti a Magyar Köztársaság szuverenitását, politikai, gazdasági vagy más fontos érdekét sértő vagy veszélyeztető külföldi titkosszolgálati törekvéseket és tevékenységet;
- információkat gyűjt a nemzetbiztonságot veszélyeztető külföldi szervezett bűnözésről, különösen a terrorszervezetekről, a jogellenes kábítószer- és fegyverkereskedelemről, a tömegpusztító fegyverek és alkotóelemeik, illetve az előállításukhoz szükséges anyagok és eszközök jogellenes nemzetközi forgalmáról;
- felderíti az ország gazdasága biztonságának és pénzügyi helyzetének veszélyeztetésére irányuló külföldi szándékokat és cselekményeket;
- közreműködik a nemzetközileg ellenőrzött termékek és technológiák jogellenes forgalmának felderítésében és megelőzésében;
- ellátja a kormányzati tevékenység szempontjából fontos, külföldön lévő magyar szervek (intézmények) és létesítmények biztonsági védelmét;
- ellátja a hatáskörébe tartozó személyek nemzetbiztonsági védelmének, illetve ellenőrzésének feladatait;
- végzi a minősített adatok védelmére használt rejtjelző eljárások, algoritmusok, valamint az országhatáron kívül rejtjelzésre használt eszközök kriptográfiai bevizsgálását és minősítését, továbbá rejtjelkulcsot állít elő, valamint
- ellátja az ezen tevékenységeket közvetlenül támogató szellemi és fizikai (technikai) jellegű tevékenységeket;
- ellátja a belső biztonsági és bűnmegelőzési célú ellenőrzési feladatokat.

Alkotmányvédelmi Hivatal

A rendszerváltás folyamata és a demokratikus alkotmányos rendszer kialakulása megteremtette a lehetőséget a jogállami alapelvek szerint működő nemzetbiztonsági szolgálatok létrejöttének. A különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek átmeneti szabályozásáról szóló 1990. évi X. törvény, valamint a nemzetbiztonsági feladatok ellátásának átmeneti szabályozásáról szóló 26/1990. (II. 14.) MT rendelet hatálybalépését követően – a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok egyikeként – alakult meg az Alkotmányvédelmi Hivatal jogelődj szerve, a Nemzetbiztonsági Hivatal.

Hosszú előkészítő folyamat után az Országgyűlés 1995 decemberében fogadta el a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvényt (Nbtv.), amely nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedő részletességgel szabályozta a Nemzetbiztonsági Hivatal feladatrendszerét, jogállását, a titkos információgyűjtés szabályait, valamint a nemzetbiztonsági tevékenység alapelveit és parlamenti ellenőrzését.

Az Nbtv. eredményesen teremtett egyensúlyt a szolgálatok hatékony működése, valamint a jogállami és demokratikus alapértékek védelme között, emellett a jogszabály 1996. márciusi hatálybalépéséhez köthető – az 1990 után a Nemzetbiztonsági Hivatal szervezeti rendjébe illesztett, a hazai társszolgálatok és a rendvédelmi szervek számára műveleti-technikai háttértámogatást nyújtó – Nemzetbiztonsági Szakszolgálat önállóságának megteremtése is.

A 2010 tavaszán megalakult Országgyűlés által elfogadott Nbtv. módosítás eredményeként a kormányzati irányítás szintjén megvalósult a rendvédelmi és a hazai irányultságú polgári nemzetbiztonsági tevékenység integrációja: az Alkotmányvédelmi Hivatal – a Nemzetbiztonsági Szakszolgálattal együtt – a belügyminiszter irányítása alá került. A Hivatal az elmúlt években a hazai társszervekkel, valamint az Európai Unió és a NATO-tagállamok partnerszolgálataival hatékony együttműködésben teljesítette a tevékenységére vonatkozó jogszabályok, illetve a 2012-ben elfogadott Nemzeti Biztonsági Stratégia által meghatározott feladatait, amelyek fókuszpontjában Magyarország nemzetbiztonsági érdekeinek védelme áll.

Az Alkotmányvédelmi Hivatal feladatai különösen:

- felderíti és elhárítja a Magyarország függetlenségét, politikai, gazdasági, védelmi vagy más fontos érdekét sértő vagy veszélyeztető külföldi titkosszolgálati törekvéseket és tevékenységet;
- felderíti és elhárítja Magyarország törvényes rendjének törvénytelen eszközökkel történő megváltoztatására vagy megzavarására irányuló leplezett törekvéseket;
- felderíti és elhárítja a Magyarország gazdasági, tudományos-technikai, pénzügyi biztonságát veszélyeztető leplezett törekvéseket, valamint a jogellenes kábítószer- és fegyverkereskedelmet;
- ellátja a hatáskörébe tartozó személyek nemzetbiztonsági védelmének feladatait, illetve elvégzi – a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, valamint az Információs Hivatal hatáskörébe tartozó személyek kivételével – a nemzetbiztonsági ellenőrzés alá eső személyek nemzetbiztonsági ellenőrzésének feladatait;
- a nyomozás elrendeléséig végzi
  - a) az 1978. évi IV. törvény szerinti állam elleni bűncselekmények, az emberiség elleni bűncselekmények, illetve működési területén a külföldre szökés, a zendülés és a harckészültség veszélyeztetése,
  - b) a Btk. szerinti emberiség elleni bűncselekmények, a háborús bűncselekmények, az állam elleni bűncselekmények, illetve működési területén a szökés, a zendülés és a készenlét fokozásának veszélyeztetésebűncselekmények felderítését;
- információkat szerez
  - a) az 1978. évi IV. törvény szerinti nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoport tagja elleni erőszak, a visszaélés szigorúan titkos és titkos minősítésű adattal, a közveszélyokozás, a nemzetközi gazdasági tilalom megszegése, a légi jármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerítése, a közösség elleni izgatás, a rémhírterjesztés és a közveszéllyel fenyegetés;

- b) a közösség tagja elleni erőszak, a minősített adattal visszaélés, a jármű hatalomba kerítése, a közveszély okozása, a nemzetközi gazdasági tilalom megszegése, a nemzetközi gazdasági tilalom megszegése feljelentésének elmulasztása, a közösség elleni uszítás, a rémhírterjesztés és a közveszéllyel fenyegetés bűncselekményekre vonatkozóan;
- közreműködik a nemzetközileg ellenőrzött termékek és technológiák jogellenes forgalmának felderítésében, megelőzésében, megakadályozásában és legális forgalmának ellenőrzésében;
  - közreműködik a haditechnikai eszközök és szolgáltatások jogellenes forgalmának felderítésében, megelőzésében, megakadályozásában és legális forgalmának ellenőrzésében;
  - felderíti és elhárítja a Magyarország nemzetbiztonságát veszélyeztető, Magyarországra jogellenesen belépő, itt tartózkodó, illetve ezt elősegítő és ilyen módon az ország nemzetbiztonságát veszélyeztető személyek, csoportok leplezett tevékenységét.

A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat

A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat feladata Magyarország nemzetbiztonsági védelmének, a bűncselekmények megelőzésének és feltárásának, valamint az igazságszolgáltatás hatékonyságának elősegítése. A szolgálat magasan képzett szakembereivel, folyamatosan fejlesztett eszközeinek és módszereinek alkalmazásával, titkos információgyűjtési, büntető-eljárási, továbbá szakértői szolgáltatásokat nyújt az igénybevételre törvényi jogosultsággal rendelkező nemzetbiztonsági és bűnüldöző szerveknek. Az NBSZ folyamatos fejlődésre törekszik a tudományos, valamint az önálló kutatás-fejlesztési eredmények adaptálásával, munkatársai szakismereteinek bővítésével, teljesítőképességének, szolgáltatásai és szakértői tevékenysége színvonalának javításával.

A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat alaptevékenysége különösen:

- a jogszabályok keretei között a titkos információgyűjtés, illetve a leplezett eszközök lehetőségeivel – írásbeli megkeresésre – szolgáltatást végez az erre feljogosított szervek tevékenységéhez;
- törvény által titkos információgyűjtésre, valamint a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervek igényei alapján biztosítja az e tevékenységhez szükséges különleges technikai eszközöket és anyagokat;
- speciális távközlési összeköttetést biztosít a Kormány által meghatározott felhasználók részére;
- ellátja a biztonsági okmányok védelmével összefüggő hatósági felügyeletet;
- szakértői, illetve – külön jogszabály rendelkezései szerint – igazságügyi szakértői tevékenységet végez;
- végzi a feladatai teljesítéséhez szükséges technikai rendszerek, eszközök beszerzését, kutatását, fejlesztését és az eszközök alkalmazásával kapcsolatos szakmai felkészítést.

A Terrorrelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ

A globális biztonsági kihívások között egyre jelentősebb szerepet játszik a nemzetközi terrorizmus. A szabadság, a biztonság és a rend térségének megteremtése elképzelhetetlen az állam hatékony védelmi funkciójának kiépítése és működtetése nélkül. Ehhez egy olyan koherens, a szükséges információkkal, tudással, képességgel rendelkező szervezetre van szükség, ami egyszerre biztosít hatékony fellépést a nemzetközi és hazai terrorizmus, illetve az annak bázisát jelentő szervezett bűnözés, valamint az egyre növekvő erőszakosságot mutató, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett személy elleni bűncselekmények elkövetőivel szemben.

A terrorizmus megelőzéséhez elengedhetetlen a nemzetbiztonsági szolgálatoktól, a rendőri szervektől, valamint a bármilyen más forrásból érkező információk elemzése és értékelése. A terrorizmus elleni fellépést célzó titkos információgyűjtő tevékenység nem képzelhető el egy integrált, fúziós információs központ kialakítása nélkül, amely az ország külső és belső biztonságának fenyegetettségét időben felismerő, arra reagálni képes szervezetként hatékony lehetőséget teremt a terrorcselekmények megelőzésére.

A TIBEK létrehozásának célja, hogy a közbiztonsági, valamint a nemzetbiztonsági kockázatokkal szemben fellépő rendészeti szervek, nemzetbiztonsági szolgálatok és közigazgatási szervek legfőbb információfúziós és információmegosztó központjaként funkcionáljon, valamint képes legyen a nemzetbiztonságot vagy a közbiztonságot fenyegető cselekmények, támadások elleni bűnüldöző és nemzetbiztonsági szaktevékenység érdemi támogatására, a kormányzati és biztonságpolitikai döntéshozatal segítségére, információigényének teljesítésére.

A Terrorrelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ – a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvénnyel módosított – a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény (Nbtv.) alapján új nemzetbiztonsági szolgálatként, 2016. július 17-én kezdte meg működését.

A TIBEK alapfeladatai különösen:

- figyelemmel kíséri és a rendelkezésre álló valamennyi adat felhasználásával folyamatosan elemzi Magyarország nemzetbiztonsági, bűnügyi és terrorfenyegetettségi helyzetét;
- folyamatosan figyelemmel kíséri a Magyarország terrorhelyzetére vonatkozó információkat;
- közvetlen terrorfenyegetettség esetén, illetve a fokozott kockázatot jelentő biztonsági kérdésekben koordinációs tevékenységet lát el az érintett szervezetek bevonásával;
- figyelemmel kíséri Magyarország biztonsági és bűnügyi helyzetét érintő tendenciákat, Magyarország biztonsági és bűnügyi helyzetét érintő új jelenségekről elemzéseket, tanulmányokat készít;
- kormányzati tájékoztató és döntéstámogató, valamint biztonságpolitikai és bűnügyi stratégiai elemző tevékenységet folytat, ennek érdekében az együttműködő szervek számára információs igényeket határoz meg;
- a Magyarország terrorhelyzetére vonatkozó információk értékelése alapján javaslatot tesz a terrorfenyegetettség szintjének meghatározására;

- összeállítja, folyamatosan aktualizálja, majd az együttműködő szervek irányába közvetíti a Kormány által megfogalmazott, a döntései meghozatalához szükséges eseti és időszakos hírigényeket;
- az általa kezelt adatok elemzésének eredményeként személyazonosításra alkalmatlan statisztikai adatok szolgáltatásával segítséget nyújt a biztonsági és bűnügyi kérdésekkel kapcsolatos kormányzati döntések meghozatalához;
- elemző, tájékoztató és koordinációs tevékenysége kiterjed az együttműködő szervek hatáskörébe és illetékességébe utalt valamennyi információra;
- az együttműködő szerveket visszatájékoztatja az információik felhasználásáról, valamint az annak kapcsán szükséges további feladatokról, információszerzési irányokról;
- a nemzeti szintű koordináció elősegítése érdekében, elemzési feladatai ellátása, illetve az együttműködő szervek támogatása céljából adatbázisokat kezel;
- nyílt információgyűjtést és -feldolgozást végző szolgáltató és támogató szervezet működtet;
- Magyarország nemzetbiztonsági, terrorfenyegetettségi és bűnügyi helyzetével, ezek meghatározott elemeivel, konkrét kockázatokkal vagy bűncselekményekkel kapcsolatos tájékoztató jelentéseket, háttér- és kockázatelemzéseket készít az együttműködő szervek részére a hatáskörükbe tartozó feladatok törvényes, szakszerű és eredményes ellátásának elősegítése céljából;
- feltárja az együttműködő szervek által folytatott párhuzamos adatkezeléseket, különösen a több együttműködő szerv által ugyanazon bűncselekmény, személy vagy egyéb tárgykor vonatkozásában párhuzamosan folytatott titkos információgyűjtéseket, illetve az ugyanazon bűncselekmény miatt párhuzamosan folytatott nyomozásokat, és ezekről tájékoztatja az érintett együttműködő szerveket;
- abban az esetben, ha
  - a) bűncselekmény gyanúját – ideértve a kísérlet, valamint ha a törvény az előkészületet büntetni rendeli, az előkészület gyanúját is – észleli, feljelentést tesz a nyomozás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóságnál vagy ügyészségnél, és átadja az általa összegyűjtött adatokat, szükség esetén javaslatot tehet leplezett eszközök alkalmazására;
  - b) olyan információt szerez meg, amely alapján a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott előkészítő eljárás lefolytatásának lehet helye, előkészítő eljárást kezdeményezhet a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező ügyészségnél, nyomozó hatóságnál, a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szervénél vagy a rendőrség terrorizmust elhárító szervénél, és átadhatja az általa összegyűjtött adatokat, szükség esetén javaslatot tehet leplezett eszközök alkalmazására;
  - c) olyan információt szerez meg, amely alapján nemzetbiztonsági szolgálat vagy a rendőrség terrorizmust elhárító szervének hatáskörébe tartozó intézkedés megtételének lehet helye, ennek kezdeményezése céljából a hatáskörrel rendelkező nemzetbiztonsági szolgálatnak, illetve a rendőrség terrorizmust elhárító szervének átadhatja az általa összegyűjtött adatokat, szükség esetén javaslatot tehet titkos információgyűjtés lefolytatására;

- figyelemmel kíséri, hogy az együttműködő szerv által folytatott nyomozás vagy titkos információgyűjtés során keletkezett és a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ által felhasznált adattal kapcsolatban rendelkezésre áll-e az adatot pontosító, kiegészítő információ; ha a pontosító, kiegészítő információt tartalmazó adatot másik együttműködő szerv kezeli, a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ mindkét együttműködő szervet értesíti és kezdeményezi a kapcsolatfelvételt;
- figyelemmel kíséri a bűnszervezetek és terrorszervezetek, valamint a szervezett bűnözői és terrorista csoportok tevékenységét, az ilyen szervezetek és csoportok egymáshoz való viszonyát, kapcsolatait, a jogsértő módon szerzett vagyonuk, illetve az ilyen vagyon jogsértő eredetének leplezésére irányuló törekvéseik és az ilyen célt szolgáló vállalkozásaik elemzésével segítséget nyújt az ellenük való fellépéshez;
- a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ ellátja az utasadat-információs egység feladatait.

A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat

A magyar nemzetbiztonsági struktúra átalakításának folyamatában mérőföldkőnek tekinthető integráció eredményeképpen – a Magyar Köztársaság Katonai Biztonsági Hivatal és a Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal összevonásával – a magyar nemzetbiztonsági szolgálatok alkotta közösség megújult és egyben megerősödött tagjaként 2012. január 1-jén alakult meg a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat.

A katonai hírszerzés és elhárítás egységes működésének célja a Magyarország biztonsága ellen irányuló törekvések felfedése és akadályozása, a politikai és katonai döntéshozatal, valamint a nemzeti érdekérvényesítő képesség támogatása. A Szolgálat egyik legfontosabb feladata a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség törvényes működésének biztosítása, a nemzetközi katonai műveletekben szolgáló magyar katonák hírszerző támogatása és biztonsági védelme.

A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat feladatai különösen:

- felfedi a Magyarország ellen irányuló, támadó szándékra utaló törekvéseket;
- felderíti és elhárítja a külföldi titkosszolgálatoknak Magyarország szuverenitását, honvédelmi érdekeit sértő vagy veszélyeztető törekvéseit és tevékenységét;
- megszerzi, elemzi és továbbítja a kormányzati döntésekhez szükséges, a külföldi eredetű, a biztonságpolitika katonai elemét érintő katonapolitikai, hadiipari és katonai információkat;
- működési területén felderíti és elhárítja Magyarország törvényes rendjének jogellenes eszközökkel történő megváltoztatására vagy megzavarására irányuló leplezett törekvéseket;
- feladatkörét érintően információkat gyűjt a válságkörzetekről, illetve a Magyar Honvédség műveleti területen lévő alakulatait és azok állományát veszélyeztető törekvésekről és tevékenységekről, valamint részt vesz a Magyar Honvédség műveleti területen alkalmazott erőinek nemzetbiztonsági védelmében, felkészítésében és támogatásában;

- biztosítja a Honvéd Vezérkar hadászati-hadműveleti tervező munkájához szükséges információkat, működteti Magyarország katonai felderítő rendszerét;
- információkat gyűjt a honvédelmi érdeket veszélyeztető kiber-tevékenységről és szervezetekről, biztosítja a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium, valamint a Honvéd Vezérkar információvédelmi tervező munkájához szükséges információkat;
- információkat gyűjt a nemzetbiztonságot veszélyeztető terrorszervezetekről, felderíti és elhárítja a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium és a Magyar Honvédség szervezeteinél a külföldi hatalmak, személyek vagy szervezetek terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvéseit;
- információkat gyűjt a nemzetbiztonságot veszélyeztető jogellenes fegyverkereskedeletről, a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztériumot és a Magyar Honvédség biztonságát veszélyeztető szervezett bűnözésről, ezen belül kiemelten a jogellenes kábítószer- és fegyverkereskedeletről;
- közreműködik a nemzetközileg ellenőrzött termékek és technológiák, valamint a haditechnikai eszközök és szolgáltatások jogellenes forgalmának felderítésében, megelőzésében, megakadályozásában és legális forgalmának ellenőrzésében;
- működési területén a nyomozás elrendeléséig végzi
  - a) az 1978. évi IV. törvény szerinti állam elleni bűncselekmények, az emberiség elleni bűncselekmény, a külföldre szökés, a zendülés és a harckészültség veszélyeztetése,
  - b) a Be. szerinti emberiség elleni bűncselekmények, a háborús bűncselekmények, az állam elleni bűncselekmények, a szökés, a zendülés és a készenlét fokozásának veszélyeztetésebűncselekmények felderítését;
- működési területén felderíti
  - a) az 1978. évi IV. törvény szerinti terrorcselekményt,
  - b) a Be. szerinti terrorcselekményt, a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztását és a terrorizmus finanszírozását vagy háborús uszítást;
- működési területén információkat szerez
  - a) az 1978. évi IV. törvény szerinti nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoport tagja elleni erőszak, a visszaélés szigorúan titkos és titkos minősítésű adattal, a közveszélyokozás, a nemzetközi jogi kötelezettség megszegése, a légi jármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerítése, a közösség elleni izgatás, a rémhírterjesztés, a közveszéllyel fenyegetés, a haditechnikai termékkel és szolgáltatással, illetőleg kettős felhasználású termékkel visszaélés;
  - b) a Be. szerinti közösség tagja elleni erőszak, a minősített adattal visszaélés, a jármű hatalomba kerítése, a közveszély okozása, a nemzetközi gazdasági tilalom megszegése, a nemzetközi gazdasági tilalom megszegése feljelentésének elmulasztása, a haditechnikai termékkel vagy szolgáltatással visszaélés, a kettős felhasználású termékkel visszaélés, a közösség elleni uszítás, a rémhírterjesztés, a közveszéllyel fenyegetés

- bűncselekményekre vonatkozóan, felderíti továbbá mindazon bűncselekményeket, amelyek veszélyeztetik a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium és a Magyar Honvédség törvényes feladatainak végrehajtását;
- ellátja a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium és a Magyar Honvédség szervezeteiben folytatott hadiipari kutatással, fejlesztéssel, gyártással és kereskedelemmel összefüggő nemzetbiztonsági feladatokat;
  - a hatáskörébe tartozó állománya tekintetében ellátja a belső biztonsági és bűnmegelőzési célú ellenőrzési feladatokat.

Együttműködés a titkos információgyűjtéssel kapcsolatba hozható szolgáltatókkal⁵

Az elektronikus hírközlési szolgáltatást végző szervezetek, valamint a postai küldemények vagy az egyéb zárt küldemények, továbbá az információs rendszerben tárolt adatok továbbítását, feldolgozását, kezelését végző szervezetek kötelesek a leplezett eszközök alkalmazását biztosítani és az alkalmazásra feljogosított szervekkel együttműködni.

A szolgáltatók és a titkos információgyűjtésre, illetve a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervek közötti együttműködést a vonatkozó jogszabályok hasonló módon szabályozzák.

A szabályozás lényeges közös pontjai:

1. Az érintett szervek jellemzően vagy az NBSZ útján, vagy önállóan, adatkérést alkalmazva juthatnak hozzá a kért adatokhoz.
A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásával kapcsolatban az NBSZ jár el.
2. Az adatátadást az érintett szervek vagy az NBSZ által meghatározottak szerint elektronikus adatkapcsolat útján, vagy elektronikus adathordozón, vagy írásban kell teljesíteni.
3. A szolgáltatók akár az NBSZ-szel, akár az érintett szervekkel titkos együttműködési megállapodást köthetnek.
4. Az NBSZ vagy az érintett szervek munkaviszonyt (kihelyezett munkatárs) kezdeményezhetnek a szolgáltatóknál.
5. A szolgáltató nem végezhet olyan rendszer-, illetve szolgáltatásfejlesztést, valamint nem hajthat végre olyan szervezeti átalakítást, amely a titkos információgyűjtést kizárja vagy más módon ellehetleníti.

⁵ A 185/2016. (VII. 13.) Korm. rendelet a titkosított kommunikációt biztosító alkalmazásszolgáltatók és a titkos információgyűjtésre feljogosított szervezetek együttműködésének rendjéről; a 9/2005. (I. 19.) Korm. rendelet a postai szolgáltatók, a postai közreműködők és a titkos információgyűjtésre, illetve titkos adatszerzésre felhatalmazott szervezetek együttműködésének részletes szabályairól; a 180/2004. (V. 26.) Korm. rendelet az elektronikus hírközlési feladatokat ellátó szervezetek és a titkos információgyűjtésre, illetve titkos adatszerzésre felhatalmazott szervezetek együttműködésének rendjéről.

A szolgáltató technológiai és logisztikai hálózati rendszer-, illetve szolgáltatásfejlesztési elképzeléseit, terveit köteles egyeztetni az NBSZ-szel annak érdekében, hogy a fejlesztések ne akadályozzák vagy ne tegyék lehetetlenné a titkos információgyűjtést.

6. Az érintett szervek, illetve az NBSZ a szolgáltató számára csak azokat az adatokat továbbíthatja, amelyek a titkos információgyűjtés végrehajtása érdekében a szolgáltatóra háruló kötelezettségek teljesítéséhez elengedhetetlenül szükségesek.

7. A szolgáltatók a titkos információgyűjtéssel összefüggésbe hozható adatokat jellemzően a minősített adatok kezelésének szabályai szerint kötelesek kezelni, a hozzájuk került adatokat nem gyűjthetik, azokat vissza kell szolgáltatniuk.

8. Az információszolgáltatás ingyenes és nem tagadható meg.

Felhasznált irodalom

Irodalom

- BÁLINT László (2018): Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ. In RESPERGER István szerk. (2018): *A nemzetbiztonság elmélete a közszolgálatban*. Budapest, Dialóg Campus.
- BÁRD Károly (2004): Igazság, igazságosság és tisztességes eljárás. *Fundamentum*, 8. évf. 1. sz. 44–50.
- BÓCZ Endre (1991): Milyen legyen a büntetőeljárás? *Rendészeti Szemle*, 29. évf. 7. sz. 3–13.
- BÓCZ Endre–FINSZTER Géza (2008): *Kriminálisztika joghallgatóknak*. Budapest, Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó Kft.
- BODA József (2012): A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat helye és szerepe a rendvédelemben. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*. XIII. kötet. Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság.
- DANI Zoltán (2013): *A titkos információgyűjtés Németországban és szabályozása*. Wiesbaden. Jelentés az ORFK részére.
- DELMAS–MARTY, Mireille – SPENCER, J. R. (2012): *European criminal procedures*. Cambridge, Cambridge University Press.
- DÉRI Pál (1971): A nyomozás-szervezés korszerűsítésének távlatai. *Belügyi Szemle*, 9. évf. 7. sz. 24–33.
- DÉRI Pál (1976): *Korszerű nyomozás-integrált bűnüldözés*. Budapest, BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség.
- DI NICOLA, Andrea – GOUNEV, Philip – LEVI, Michael – RUBIN, Jennifer (2014): *Study on paving the way for future policy initiatives in the field of fight against organised crime: the effectiveness of specific criminal law measures targeting organised crime*. Brussels, Final Report, February 2014.
- DICZIG István – SZENTPÁLI István (1974): A társadalmi tulajdon elleni szervezett bűnelkövetés modellje és alkalmazása a felderítésben. *Belügyi Szemle*, 12. évf. 2. sz. 14–25.
- DOBÁK Imre (2014): Adalékok a 2. vkf. osztály képzéstörténeti kérdéseire. *Felderítő Szemle*, 13. évf. 2. sz. 105–116.
- DOBOS János (1973): Az utazó bűnözők felderítésének taktikája. *Rendészeti Szemle*, 11. évf. 2. szám. 18–24.
- ERNYES Mihály (2000): *Pécs város rendőrsége, az államosítás*. Pécs, James és James Bt.
- FINSZTER Géza (2003): A titkos adatgyűjtés kriminálisztikája. In FARKAS Ákos szerk.: *Emlékkönyv Kratochwill Ferenc (1933–1993) tiszteletére*. Miskolc, Bíbor Kiadó. 123–143.
- HETESY Zsolt (2011): *Titkos felderítés*. Pécs, PTE ÁJK. PhD-értekezés.
- HORVÁTH Ibolya – SOLT Pál – SZABÓ Győző – ZANATHY János – ZINNER Tibor (1992): *Iratok az igazságszolgáltatás történetéhez I*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- HORVÁTH József (1991): A rendőrség bűnügyi operatív munkája. *Rendészeti Szemle*, 29. évf. 3. sz. 21–28.

- HUSABØ, Erling Johannes (2013): Counterterrorism and the expansion of Proactive Police Powers in the Nordic States. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, Vol. 14. No. 1. 3–23.
- JOUBERT, Chantal (1995): National and International Aspects of Undercover Policing. *The Police Journal*, Vol. 1995, No. 10. 305–318.
- KENEDLI Tamás (2013): *A nemzetbiztonság általános elmélete*. Budapest, Nemzeti Közszerzői Egység. Egyetemi jegyzet.
- KERTÉSZ Imre (1989): Rendőrség, rendőrállam, jogállam II. rész. *Belügyi Szemle*, 27. évf. 11. sz. 3–16.
- KISS Anna (2010): A nyomozóhatóság és az ügyészség kapcsolata a büntetőeljárás első szakaszában. Kerekasztal-beszélgetés az ügyészség és a rendőrség együttműködéséről, valamint az ügyész és a nyomozó kapcsolatáról. *Ügyészek Lapja*, 6. sz. 113–120.
- KOMÁROMI István (1991): Az operatív munka alapelvei. *Rendészeti Szemle*, 29. évf. 2. sz. 55–61.
- LAKATOS István (1997): A titkos információgyűjtés mint bizonyítási eszköz. *Belügyi Szemle*, 45. évf. 3. sz. 67–73.
- LAKATOS János (2005): *A nyomozás, felderítés és a bizonyítás*. In LAKATOS János szerk.: *Kriminológiai alapismeretek*. Budapest, Rendőrtisztviselői Főiskola. Jegyzet. 87–92.
- LAKATOS János (2005): Az adatgyűjtés. In LAKATOS János szerk.: *Kriminológiai alapismeretek*. Budapest, Rendőrtisztviselői Főiskola. Jegyzet. 107–123.
- LÉVAY Gábor (2006): *OSINT (Open Source Intelligence) – Nyílt információs hírszerzés*. Budapest, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. Egyetemi jegyzet.
- MAGYAR István (1900): *A bűnügyi nyomozás tárgyában a nyomozó rendőri hatóságok és közegek részére 130,000/99. B.M. számú körrendelettel kiadott utasítás magyarázata*. Budapest.
- MÁLYI Vilmos – BORBÁNDI János – MEDVE Ferenc – BAJOR Keresztély – SZILI László (1980): *Állambiztonsági szolgálati ismeretek*. 2. kötet. Budapest, BM Könyvkiadó.
- MÁRAMAROSI Zoltán (1991): A bűnügyi operatív munkáról. *Rendészeti Szemle*, 29. évf. 9. sz. 3–8.
- MÉSZÁROS Bence (2011): *Fedett nyomozás a bűnüldözésben*. Pécs, PTE Állam- és Jogtudományi Kar. PhD-értekezés.
- MISKOLCZY Ágost – PINCZÉS Zoltán (1937): *A magyar büntetőjog gyakorlati kézikönyve a m.kir. Csendőrség számára*. Budapest, Stádium Sajtóvállalat.
- NYESTE Péter (2013a): A bűnüldözési célú „titkos hírszerzés” és a büntetőeljárás kapcsolata. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 1. évf. 1. sz. 20–38.
- NYESTE Péter (2013b): A nemzetbiztonsági célú stratégiai felderítés/elhárítás és a bűnügyi célú stratégiai hírszerzés összehasonlítása, kiemelten a szervezett bűnözés elleni fellépésre. *Felderítő Szemle*, 12. évf. 1. sz. 100–119.
- NYESTE Péter (2015): A titkos hírszerzés szükséges és lehetséges reformja. *Belügyi Szemle*, 63. évf. 1. sz. 59–79.
- NYESTE Péter (2016): *A bűnüldözési célú titkos információgyűjtés története, rendszerspecifikus sajátosságai, szektorális elvei*. Budapest, NKE–HDI. PhD-értekezés.
- NYÍRI Sándor (1993): Gondolatok a titkos információgyűjtésről. *Rendészeti Szemle*, 31. évf. 8. sz. 11–20.
- PARÁDI József (1995): *A magyar rendvédelem története*. Budapest, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történelmi Tudományos Társaság és a Rendőrtisztviselői Főiskola közös kiadványa.

- PAVLIČEK, Josip – GLUŠČIĆ, Stjepan (2014): *Preliminary investigation according to the Croatian Criminal Procedure Act*. Ohrid, International Scientific Conference. Elérhető: http://criminalisticassociation.org/Dokumentum/PRELIMINARY_INVESTIGATION_2014612145958.pdf (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)
- RÁCZ Lajos (2010): A titkos információszerezés néhány elméleti kérdése. *Szakmai Szemle*, 3. sz. 5–32.
- REISS Imre (2012): A kormányzati hírszolgálat átalakulása az Osztrák–Magyar Monarchiában a kiegyezés után 1867–1875. In CSÓKA Ferenc szerk.: *Szakszolgálat Magyarországon, avagy tanulmányok a hírszerzés és a titkos adatgyűjtés világából 1785–2011*. Budapest, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat.
- ROLINGTON, Alfred (2015): *Hírszerzés a 21. században – A mozaikmódszer*. Budapest, Antall József Tudásközpont.
- SALLAI János (2014): A rendészet fogalmának kialakulása és történetének áttekintése. In GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán szerk.: *Rendészettudományi gondolatok*. Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság Kiadó.
- SOLTI István (2017): *A titkos információgyűjtés, elvei, eszközei és módszerei, alkalmazásának lehetőségei a nemzetbiztonsági munkában*. Budapest, Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola. PhD-értekezés
- SZENDREI Ferenc (2014): A titkos információgyűjtés. In KORINEK László szerk.: *Értekezések a rendészetéről*. Budapest, Nemzeti Közszerológiai Egyetem Rendészettudományi Kar. 297–318.
- SZOMOR Sándor (2011): *Jubileumi emlékalbum a 125 éve megalakult Budapesti Detektívtestület tiszteletére*. Budapest, ORFK.
- THIEDE, Frank – WINKLER, Sabrina – LEHRMANN, Bianca – MÜLLER, Judit – GOLZ, Nadja (2014): *Offene und Verdeckte Ermittlungsmassnahmen*. Wiesbaden, Bundeskriminalamt.
- WILLIAMS, Heather J. – BLUM, Ilana (2018): *Defining Second Generation Open Source Intelligence (OSINT) for the Defence Enterprise*. Santa Monica, California, Rand Corporation.
- ZALAI Péter (1990): A titkos nyomozás jogi szabályozása. *Belügyi Szemle*, 28. évf. 9. sz. 47–52.

Jogszabályok

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

1990. évi X. törvény a különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról
1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről
1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról
1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről
1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
1999. évi LIV. törvény az Európai Unió bűnüldözési információs rendszere és a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete keretében megvalósuló együttműködésről és információcseréről szóló
2001. évi LXXXV. törvény a büntetőeljárásban részt vevők, az igazságszolgáltatást segítők Védelmi Programjáról
2002. évi LIV. törvény a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről

2002. évi XLIX. törvény az Európa Tanács Strasbourgban, 1999. január 27-én kelt Korrupcióról szóló Büntetőjogi Egyezményének kihirdetéséről
2004. évi LXXIX. Törvény az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23-án kelt Számítás-technikai Bűnözésről szóló Egyezményének kihirdetéséről
2005. évi CXVI. törvény az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-én kelt egyezmény és az egyezmény 2001. október 16-án kelt kiegészítő jegyzőkönyve kihirdetéséről
2005. évi CXXXIV. törvény az Egyesült Nemzetek Szervezete Meridában, 2003. december 10-én kelt Korrupció elleni Egyezményének kihirdetéséről (UNCAC)
2006. évi LXXXIX. törvény az Európai Unióról szóló szerződés K.3 cikke alapján létrehozott, a vámigazgatási szervek közötti kölcsönös segítségnyújtásról és együttműködésről szóló, Brüsszelben, 1997. december 18-án kelt Egyezmény kihirdetéséről (Nápoly II. Egyezmény: 21. cikk határon átnyúló megfigyelés; 22. cikk ellenőrzött szállítás; 23. cikk speciális, fedett nyomozási tevékenység; 24. cikk közös különleges nyomozócsoportok)
2006. évi XXXVII. törvény a Magyar Köztársaság és az Osztrák Köztársaság között a határokat átlépő bűnözés megelőzése és leküzdése érdekében folytatandó együttműködésről szóló, Heiligenbrunnban, 2004. június 6-án aláírt Szerződés kihirdetéséről
2006. évi CI. törvény az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről (UNTOC)
2009. évi LXXXV. törvény a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról
2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról
2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
2011. évi CLXIII. törvény az ügyészségről
2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről
2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról
2013. évi LXXXVIII. törvény a körözési nyilvántartási rendszerről és a személyek, dolgok felkutatásáról és azonosításáról
2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról
2017. évi LIII. törvény a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról
2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
- T/5004. számú törvényjavaslat egyes rendvédelmi tárgyú törvények módosításáról, valamint az azzal összefüggő további törvényt módosításokról
- 180/2004. (V. 26.) Korm. rendelet az elektronikus hírközlési feladatokat ellátó szervezetek és a titkos információgyűjtésre, illetve titkos adatszerzésre felhatalmazott szervezetek együttműködésének rendjéről
- 9/2005. (I. 19.) Korm. rendelet a postai szolgáltatók, a postai közreműködők és a titkos információgyűjtésre, illetve titkos adatszerzésre felhatalmazott szervezetek együttműködésének részletes szabályairól
- 185/2016. (VII. 13.) Korm. rendelet a titkosított kommunikációt biztosító alkalmazásszolgáltatók és a titkos információgyűjtésre feljogosított szervezetek együttműködésének rendjéről
- 41/2018. (III. 13.) Korm. rendelet a büntetőeljárással összefüggésben személyi védelemben részesíthető személyekről és a személyi védelem ellátásának szabályairól
- 100/2018. (VI. 8.) Korm. rendelet a nyomozás és az előkészítő eljárás részletes szabályairól

- A Kormány 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról 3541/1956. (VIII. 22.) MT határozat a Magyar Népköztársaság Belügyminisztériumáról 1931. évi 2330. sz. belügyminiszteri körrendelet
- 130 000/99 BM számú körrendelet a nyomozó rendőri közegek és hatóságok részére, 1899
- 12/2016. (V. 4.) BM rendelet az arcképmás, az ujj- és tenyéryomat, valamint a DNS-profil meghatározásra alkalmas anyagmaradvány rögzítésének, illetve az ujj- és tenyéryomat és a szájnyalkahártya-törlet levételének részletes technikai szabályairól; a DNS-profil meghatározásának szakmai-módszertani követelményeiről; továbbá a nyilvántartás technikai vezetésének részletes szabályairól
- 13/2018. (VI. 7.) BM rendelet a titkos információgyűjtés bírói engedélyhez kötött eszközei kérelmezésével és az alkalmazás végrehajtásával kapcsolatos szabályokról
- 23/2016. (IX. 15.) BM–NGM együttes utasítás az Európai Rendőrségi Hivatal által működtetett Európai Biztonságos Hálózat alkalmazásainak felhasználásával megvalósuló együttműködés és információcsere rendjéről
- B7/2018. (V. 07.) BM utasítás az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a belső bűnmegelőzési és büntelődési feladatokat ellátó szerv és a terrorizmust elhárító szerv titkos információgyűjtő tevékenységére, valamint a leplezett eszközök alkalmazására vonatkozó szabályokról
- A Magyar Népköztársaság belügyminiszter-helyettesének 003. számú parancsa, Budapest, 1965. március 2-án
- 21/2009. (VI. 19.) IRM rendelet a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartása részére történő adatközlés, valamint az ujj- és tenyéryomatvétel és a szájnyalkahártya-törlet levételének részletes technikai szabályairól
- 20/2009. (VI. 19.) IRM rendelet a bűnügyi nyilvántartási rendszer egyes nyilvántartásai részére történő adatközlés szabályairól
- 9/2018. (VI. 29.) LÜ utasítás az előkészítő eljárással, a nyomozás felügyeletével és irányításával, valamint a befejező intézkedésekkel kapcsolatos ügyészi feladatokról
- 12/2014. (V. 16.) ORFK utasítás az elektronikus Modus Operandi Nyilvántartás működtetésével kapcsolatos egyes feladatokról
- 15/2018. (V. 25.) ORFK utasítás az ideiglenes adatvédelmi szabályzatáról
- 23/2018. (VI. 21.) ORFK utasítás a Bűnügyi Elemzési Szabályzatról
- Az országos rendőrfőkapitány 26/2018. (VI. 21.) ORFK utasítása a bűnügyi nyilvántartási rendszerrel és annak egyes nyilvántartásai részére történő adatközléssel, a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásával és a mintavétellel kapcsolatos feladatokról
- Az országos rendőrfőkapitány 35/2018. (VI. 27.) ORFK utasítása a Titkos Információgyűjtés Adatkezelési Rendjével, valamint a „D” és „F” adattárakkal kapcsolatos feladatokról
- 29000/15360–2018. ált. módszertani útmutató a Titkos Információgyűjtés Adatkezelési Rendjével, valamint a „D” és „F” adattárakkal kapcsolatos feladatok egységes végrehajtásához
- 10.538/fk. eln. 1892. sz. a fő- és székvárosi m. kir. államrendőrség őrségének rendeltetéséről, hatásköréről szóló szolgálati utasítás
- A belügyminiszter által létrehozott ad hoc bizottság 1990. január 16-án kelt jelentése, az úgynevezett „Dunagate”-jelentés

Bírósági ítéletek

- Az Emberi Jogok Európai Bírósága Lüdi kontra Svájc ügyben (12433/86) 1992. június 15-én kelt ítélete
- Az Emberi Jogok Európai Bírósága Teixeira de Castro kontra Portugália ügyben (25829/94) 1998. június 9-én kelt ítélete
- Az Emberi Jogok Európai Bírósága Allan kontra Egyesült Királyság ügyben (48539/99) 2002. november 5-én kelt ítélete
- Az Emberi Jogok Európai Bírósága Ramanauskas kontra Litvánia ügyben (74420/01.) 2008. február 5-én kelt ítélete
- Az Emberi Jogok Európai Bírósága Bannikova kontra Oroszország ügyben (18757/06) 2010. november 4-én kelt ítélete
- Az Emberi Jogok Európai Bírósága Lüdi kontra Svájc ügyben (12433/86) 1992. június 15-én kelt ítélete

Nemzetközi jogszabályok, határozatok

- 5842/2/2010 tanácsi dokumentum: Az Európai Unió belső biztonsági stratégiája: Az európai biztonsági modell felé
- A Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-ischengeni megállapodás végrehajtásáról (40. cikk határon átnyúló figyelés, 41. cikk forró nyomon üldözés, 73. cikk ellenőrzött szállítás)
- A Tanács 2002/475/IB kerethatározata (2002. június 13.) a terrorizmus elleni küzdelemről
- A Tanács 2006/960/IB kerethatározata (2006. december 18.) az Európai Unió tagállamainak bűnüldöző hatóságai közötti, információ és bűnüldözési operatív információ cseréjének leegyszerűsítéséről
- Az ENSZ 1966. december 16-án fogadta el a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát, amit Magyarország az 1976. évi 8. számú az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről szóló törvényerejű rendelettel deklarált.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36 EU irányelve (2011. április 5.) az emberkereskedelem megelőzéséről és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról
- Az Európai Parlament és a Tanács 2014/41/EU irányelve (2014. április 3-i) a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról (19. cikk: Titkosság, 28. cikk: A bizonyítékok valós idejű, folyamatos, illetve meghatározott ideig tartó gyűjtésével járó nyomozási cselekmények, 29. cikk: Speciális, fedett nyomozási tevékenység, 30. cikk: Titkos távközlési információgyűjtés más tagállam által nyújtott technikai segítséggel)
- Az Európai Parlament és a Tanács 2016/679 számú rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (Általános Adatvédelmi Rendelet, General Data Protection Regulation – a továbbiakban: GDPR)
- Az Európai Tanács Miniszteri Bizottsága 2005-ös irányelve (Recommendation Rec) és annak magyarózó jelentése.

- Europol (2017): Serious and Organized Crime Threat Assessment
 Europol's Permanent Working Group on Informant Handling. Europol, 2012.
 NATO OSINT Handbook (2001). Saclant, Norfolk.
 Recommendation Rec (2005) 10 of the committee of Ministers to member states on „special investigation techniques” in relation to serious crimes including acts of terrorism

Internetes letöltések

- Act of the National Council of Slovak Republic No.171/1993 Coll.* Elérhető: https://imolin.org/doc/amlid/Slovakia_Police_Force_act.pdf (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)
- Act of 6 April 1990 on the Police.* Elérhető: http://policja.pl/ftp/pliki/police_act.pdf (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)
- Code of Criminal Procedure.* Elérhető: <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes>. (A letöltés dátuma: 2019. 04. 08.)
- Code of Criminal Procedure.* Elérhető: <http://legislationline.org/download/action/download/id/1674/file/848f4569851e2ea7eabfb2ffc70.htm/preview> (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)
- Coercive Measures Act (30 April 1987/450).* Elérhető: https://imolin.org/doc/amlid/Finland/Finland_Coercive_Measures_Act_1987.pdf (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)
- Council of Europe Office in Belgrade (2013): *Deployment of special investigative means.* Belgrade. Elérhető: <https://rm.coe.int/deployment-of-special-investigative-means-eng/16807828fa> (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)
- Criminal Procedure Act.* Elérhető: <http://policija.si/eng/images/stories/Legislation/pdf> (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)
- Criminal Procedure Code.* Elérhető: http://vertic.org/media/National%20Legislation/Romania/RO_Criminal_Procedure_Code.pdf (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)
- http://ejtn.eu/PageFiles/6533/2014%20seminars/Omsenie/WetboekvanStrafvordering_ENG_PV.pdf (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)
- Law on Criminal Intelligence of The Republic of Lithuania.* Elérhető: http://osservatoriointerventiratta.it/files/normativa/Criminal_Code.pdf (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)
- Police Act (493/1995, amendments up to 560/2007 included).* Elérhető: <http://finlex.fi/fi/laki/kaanokset/1995/en19950493.pdf> (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)
- Questionnaire for the preparation of the Opinion No. 10 of the CCPE on the relationship between prosecutors and police and/or other investigation bodies Strasbourg, 2015.* Elérhető: (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)
- Richtlinien für das Strafverfahren und das Bussgeldverfahren (RiStBV).* Elérhető: http://home.arcor.de/bastian-voelker/RiStBV-Anlage_D.pdf (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)
- State Secrets and Classified Information of Foreign States Act.* Elérhető: <https://riigiteataja.ee/en/eli/515112013009/consolide> (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)
- Strafprozessordnung (StPO).* Elérhető: <http://gesetze-im-internet.de/bundesrecht/stpo/gesamt.pdf> (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)
- Criminal Investigation Act. (805/2011; amendments to 736/2015 included).* Elérhető: <https://finlex.fi/fi/laki/kaanokset/2011/en20110805.pdf> (A letöltés dátuma: 2016. 01. 05.)

A Dialóg Campus Kiadó a Nemzeti Közszolgálati Egyetem könyvkiadója.

Nordex Nonprofit Kft. – Dialóg Campus Kiadó
www.dialogcampus.hu
www.uni-nke.hu
1083 Budapest, Ludovika tér 2.
Telefon: (30) 426 6116
E-mail: kiado@uni-nke.hu

A kiadásért felel: Petró Ildikó ügyvezető
Felelős szerkesztő: Dalloul Zaynab
Olvasószerkesztő: Pokorádi Zsófia
Korrektor: Tar Krisztina
Tördelőszerkesztő: Fehér Angéla
Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Simon László vezérigazgató

ISBN 978-615-5945-79-3 (nyomtatott)
ISBN 978-615-5945-84-7 (elektronikus)

A szerzők az elméletben kevésbé művelt területet, a bűnügyi hírszerzést és felderítést mutatják be azzal a modellszintű változással együtt, amely a rendészet és a büntetőeljárás szétválasztásával a jogrendszerben 2018. július 1. napján ment végbe.

A kézikönyvet hiánypótló műnek lehet tekinteni, hiszen ebben a tárgykörben hasonló munka nem jelent meg, és a szerzők a téma kidolgozásával, valamint a mű stílusán keresztül kiválóan érzékeltetik, hogy nem csupán elméleti szakemberek, hanem a mindennapi gyakorlattal is tisztában vannak. Ez a kézikönyv igazi ereje, hiszen a leplezett eszközökkel folytatott felderítés új szabályrendszere a büntetőeljárás kodifikációjának is középpontjába került (hatékony beavatkozás a büntetőeljárásba, befolyásolás korlátozása az alapjogok terén), és a mű alkalmas arra, hogy a harmadik évezredhez méltó cél szerint definiált rendészeti és bűnügyi felderítés szétválasztását bemutassa, valamint hogy a helyes alkalmazáshoz elengedhetetlen szemléletváltást a gyakorlatban is elősegítse.

A kiadvány a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” című projekt keretében került kiadásra.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE